

L238/2018

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 3764 / 10 MAY 2019

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România
Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80
Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1306A/2019

Domnului
Călin-Constantin-Anton POPESCU-TĂRICEANU
Președintele Senatului

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de Președintele României referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 21 mai 2019 (inclusiv în format electronic, la adresa de e-mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 28 mai 2019.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

Președinte,

Prof.univ.dr. Valer DORNEANU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 13064/2019

R O M Â N I A

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ

NR. **3758** / 10 MAY 2019

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

București, 10 mai 2019

CP1/649/10.05.2019

Domnului VALER DORNEANU
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulez următoarea

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

asupra

Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost transmisă de către Parlament Președintelui României în vederea promulgării la data de 2.05.2019. Această lege a fost supusă controlului anterior de constituționalitate, prin Decizia nr. 650/2018 Curtea Constituțională constatând neconstituționalitatea unora dintre dispozițiile sale.

Însă, în procedura reexaminării legii - deschisă potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție - Parlamentul a adoptat legea criticată cu depășirea limitelor fixate prin Decizia nr. 650/2018. Astfel, cu ocazia punerii în acord a unora dintre dispozițiile legii, declarate neconstituționale, cu Decizia nr. 650/2018, Parlamentul, pe de o parte și-a ignorat obligația constituțională de a pune în acord textele din legea criticată cu decizii anterioare ale Curții Constituționale, aspect ce contravine dispozițiilor art. 147

alin. (2) coroborate cu cele ale art. 147 alin. (1) și alin. (4) din Constituție, iar pe de altă parte, în procedura punerii de acord nu a realizat corelările necesare, adoptând reglementări ce contravin principiului legalității, fiind astfel încălcate prevederile art. 147 alin. (2) prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție.

I. Încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (2) din Constituție prin raportare la cele ale art. 147 alin. (1) și alin. (4) din Constituție

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată în vederea punerii în acord a prevederilor Legii nr. 286/2009 privind Codul penal cu o serie de decizii ale Curții Constituționale, precum și în vederea transpunerii în legislația națională a Directivei 2016/343/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale și a Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană.

În ceea ce privește necesitatea punerii în acord a prevederilor Legii nr. 286/2009 privind Codul penal cu o serie de decizii ale Curții Constituționale, aceasta a fost justificată de faptul că, de la data adoptării Codului Penal și până în prezent, Curtea Constituțională a constatat că unele dispoziții ale acestuia nu îndeplinesc cerința constituționalității, astfel încât prin declararea lor ca neconstituționale, în raport de prevederile art. 147 alin. (1) din Legea fundamentală, „intervine obligația Parlamentului” de a pune în acord textele din legea în vigoare cu deciziile Curții Constituționale. În acest sens, în procedura adoptării legii criticate, Parlamentul a avut în vedere următoarele decizii ale instanței constituționale: Decizia nr. 265/2014, Decizia nr. 68/2017, Decizia nr. 405/2016, Decizia nr. 368/2017, Decizia nr. 11/2015, Decizia nr. 508/2014, Decizia nr. 224/2017 și Decizia nr. 732/2014.

În legătură cu dispozițiile art. 147 alin. (2) din Constituție, prin Decizia nr. 515/2004 Curtea Constituțională a reținut că acestea „se referă la reexaminarea unei legi sau a unor dispoziții legale a căror neconstituționalitate a fost constatată printr-o decizie a Curții Constituționale, pronunțată cu ocazia controlului de

constituționalitate a priori (...)” și că „Acest text [*n.r. art. 147 alin.(2)*] limitează reluarea procesului legislativ de reexaminare numai cu privire la dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale de către Curtea Constituțională.” Totodată, prin Decizia nr. 75/2019 (par. 48) Curtea Constituțională a statuat: „Ca efect al prezentei decizii, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile legii în limitele deciziei Curții Constituționale, ceea ce presupune ca dezbaterea parlamentară să fie reluată în limitele cererii de reexaminare, însă numai cu privire la dispozițiile care au făcut obiectul sesizării și controlului de constituționalitate în prezenta cauză.”

I.1. Art. I pct. 5 [cu referire la modificarea art. 35 alin. (1) din Codul penal] din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate prevedea: „Infrațiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. În cazul infracțiunilor contra persoanei, forma continuată se reține numai când faptele sunt săvârșite împotriva aceluiași subiect pasiv.”

Prin Decizia nr. 650/2018, Curtea Constituțională a efectuat controlul de constituționalitate asupra dispozițiilor art. I pct. 5 [cu referire la art. 35 alin. (1) fraza a doua] din lege și, în raport cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție și a constatat că „reglementarea, prin art. I pct. 5 [cu referire la art. 35 alin. (1) fraza a doua] din lege, a condiției unicității subiectului pasiv în cazul infracțiunilor continuate săvârșite contra persoanei contravine Deciziei Curții Constituționale nr. 368 din 30 mai 2017 și, prin urmare, dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție.”

Însă, în procedura reexaminării, Parlamentul a eliminat în integralitate modificarea art. 35 alin. (1) din Codul penal, deși neconstituționalitatea viza doar fraza a doua a acestui articol. Pe de altă parte, eliminarea intervenției legislative asupra textului art. 35 alin. (1) din Codul penal echivalează cu încălcarea obligației Parlamentului de a pune în acord acest text cu Decizia nr. 368/2017. Or, punerea în acord a legislației penale cu deciziile instanței constituționale a reprezentat un aspect asumat public, atât pe plan intern, cât și european, și a constituit, așa cum am arătat anterior, una dintre rațiunile inițiativei legislative. Prin Decizia nr. 368/2017, instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal și a constatat că sintagma "și împotriva aceluiași subiect pasiv" din cuprinsul acestora este neconstituțională. Pentru a pronunța această soluție, Curtea a reținut, la paragrafele 21-27 din decizia anterior menționată, că

sintagma "și împotriva aceluiași subiect pasiv" din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal, care impune condiția unicității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate, creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii.

Eliminarea din legea criticată a formulei redacționale inițiale a art. 35 alin. (1) fraza întâi nu răspunde imperativului corelării legii reexaminată cu cele două decizii ale instanței constituționale, și, pe cale de consecință, nici cu Legea fundamentală. Formula redacțională inițială a art. 35 alin. (1) fraza întâi se încadra în coordonatele trasate în Decizia nr. 368/2017. Decizia nr. 650/2018 viza doar art. 35 alin. (1) fraza a doua. Altfel spus, suprimarea în integralitate a voinței legiuitorului exprimate în varianta inițială a legii - ce urmărea punerea în acord a definiției infracțiunii continuate cu Decizia nr. 368/2017 - echivalează nu numai cu o depășire a limitelor Deciziei nr. 650/2018, dar și cu nerespectarea obligației constituționale a Parlamentului de a opera, cu prilejul reexaminării legii, acele intervenții impuse cu evidență de necesitatea conformității acelor dispoziții/sintagme declarate neconstituționale cu normele Constituției.

În concluzie, considerăm că, în acest caz, Parlamentul avea deschisă calea reexaminării doar în ceea ce privește dispozițiile cuprinse în fraza a doua a art. 35 alin. (1), acesta neputând efectua modificări în privința primei fraze a alin. (1) al art. 35, care corespundea celor statuate prin Decizia nr. 368/2017, întrucât nu conținea condiția unicității subiectului pasiv pentru reținerea infracțiunii continuate. Așadar, prin eliminarea în totalitate a modificărilor de la art. I pct. 5 din forma ce a făcut obiectul controlului de constituționalitate *a priori* - și menținerea în fondul normativ a unei dispoziții parțial neconstituționale - Parlamentul a depășit limitele Deciziei nr. 650/2018, și a ignorat Decizia nr. 368/2017, ceea ce este de natură să încalce prevederile art. 147 alin. (2) coroborat cu alin. (1) și alin. (4) ale aceleiași norme constituționale. În esență, în cadrul procedurii de punere de acord a unei legi/norme declarate neconstituționale cu o decizie a Curții Constituționale, Parlamentul are libertatea de a decide dacă modifică acea lege/normă strict în sensul celor statuate de Curte sau dacă abandonează intervenția asupra textului în cauză prin eliminarea normei sau chiar prin respingerea legii. Această deplină competență de care beneficiază Parlamentul este însă restrânsă atunci când se interpune o decizie a Curții

Constituționale prin care norma în vigoare (ce face obiectul intervenției legislative) a fost declarată, fie chiar și parțial neconstituțională. Într-o interpretare contrară, ar însemna că în aplicarea art. 147 alin. (1), (2) și alin. (4) din Constituție, legiuitorul - în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu deciziile Curții Constituționale - are un drept de selecție cu privire la acestea, putând chiar prin decizia sa să mențină în legislație norme afectate de un viciu de neconstituționalitate.

I.2. Art. I pct. 6 [cu referire la modificarea art. 39 alin. (1) lit. b), c) și e) din Codul penal] din legea în forma anterioară controlului de constituționalitate prevedea că articolul 39 alineatul (1), literele b), c) și e) se modifică și vor avea următorul cuprins: „b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea la care se poate adăuga un spor de până la 3 ani; c) când s-au stabilit numai pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor până la o treime din acel maxim; e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa închisorii potrivit dispoziției de la lit. b), la care se adaugă pedeapsa amenzii potrivit dispoziției de la lit. c).”

Prin Decizia nr. 650/2018, par. 290 – 313, Curtea Constituțională a reținut că „legiuitorul are competența de a reveni la sistemul cumulului juridic cu spor facultativ și variabil și nimic nu îl împiedică să facă acest lucru, însă aceasta presupune majorarea limitelor speciale de pedeapsă, precum și a cuantumului sporului de pedeapsă, pentru a nu se ajunge la alterarea sistemului cumulului juridic și adoptarea, în realitate, a sistemului absorbției, ceea ce ar echivala cu nepedepsirea celorlalte infracțiuni aflate în concurs”. În această decizie, Curtea a reținut că „Practic, se constată că legiuitorul, deși menține sistemul cumulului juridic în privința sancționării concursului de infracțiuni, prin reglementarea aplicării numai a unui spor facultativ, alterează sistemul cumulului juridic, deplasându-l, în mod nepermis, către cel al absorbției”, constatând că art. I pct. 6 [cu referire la art. 39 alin. (1) lit. b) și e) cu trimitere la lit. b)] din lege încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție.

În schimb, Curtea a reținut că aceste aspecte nu se aplică în privința modificărilor preconizate prin textul criticat, pentru art. 39 alin. (1) lit. c) și lit. e) cu trimitere la lit. c) din Codul penal. Spre deosebire de regimul sancționator prevăzut pentru ipoteza stabilirii doar a unor pedepse penale cu închisoarea, în situația în care, pentru infracțiunile ce formează concursul de infracțiuni, sunt stabilite numai pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor de până la o treime din acel maxim.

Curtea a reținut că „în ipoteza reglementată prin art. I pct. 6 din lege, pentru art. 39 alin. (1) lit. c) din Codul penal, sporul prevăzut de legiuitor este de o treime din maximul special al pedepsei celei mai grele aplicate, quantum care, astfel determinat, este adecvat situației comiterii unui concurs de infracțiuni pentru care se aplică pedeapsa amenzii penale, prin urmare unor infracțiuni care prezintă pericol mai scăzut pentru valorile sociale ocrotite prin norma penală față de infracțiunile pentru care sunt aplicate doar pedepse cu închisoarea, reglementate la art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal, și, totodată, proporțional cu scopul urmărit de legiuitor, acela al descurajării perseverenței infracționale”.

În acest sens, Curtea a reținut că „art. I pct. 6 [cu referire la art. 39 alin. (1) lit. c) și e) cu trimitere la lit. c)] nu contravine prevederilor art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție”. Astfel, dat fiind faptul că în forma legii criticate, Parlamentul a eliminat art. 39 alin. (1) lit. b), menținându-se forma aflată în vigoare, această eliminare a realizat și punerea în acord cu decizia Curții a trimiterii la litera b) din cuprinsul art. 39 alin. (1) lit. e).

Așadar, în procedura de punere în acord a legii cu Decizia nr. 650/2018, legiuitorul nu trebuia să elimine și modificarea adusă art. 39 alin. (1) lit. e), ci să o păstreze cu trimiterea realizată la lit. c), astfel: „e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii potrivit dispoziției de la lit. b), la care se adaugă pedeapsa amenzii potrivit dispoziției de la lit. c)”.

Eliminând din textul legii această literă, legiuitorul a depășit limitele reexaminării, încălcând art. 147 alin. (2) din Constituție, prin revenirea la textul aflat în vigoare și anume: „e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c)”. Astfel, în cazul prevăzut de litera e), în aplicarea cumulului juridic, se revine la obligația aplicării în întregime a pedepsei amenzii conform literei c), depășindu-se limitele reexaminării și reglementându-se o normă neclară: pe o parte, obligația de aplicare „în întregime” a pedepsei amenzii, conform lit. c), dar pe de altă parte reglementarea unui spor facultativ de o treime din pedeapsa cea mai grea.

În aceste condiții, revenirea la norma aflată în vigoare, prin depășirea limitelor reexaminării face ca norma să fie inaplicabilă, făcându-se trimitere la aplicarea „în întregime” a unei pedepse, în condițiile în care sporul adăugat pedepsei celei mai grele este unul facultativ.

I.3. Aceleași critici sunt aplicabile și în ceea ce privește modul în care s-au pus de acord cu Decizia nr. 650/2018 dispozițiile art. I pct. 28 din forma anterioară a legii supuse controlului de constituționalitate. Acest articol stabilea introducerea, după art. 159 al Codului penal, a unui nou articol, art. 159¹, potrivit căruia acordul de mediere produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit și dacă are loc până la pronunțarea unei hotărâri definitive.

Prin Decizia nr. 650/2018 (par. 440) Curtea Constituțională a statuat că „(...) pentru a fi în acord cu Decizia nr. 397 din 15 iunie 2016 și, totodată, cu dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție, prevederile art. 159¹ din Codul penal trebuie să prevadă ca termen-limită pentru încheierea acordului de mediere momentul citirii actului de sesizare a instanței.”

Astfel, prin Decizia nr. 397/2016, Curtea a stabilit că: „dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței. Pentru a pronunța această soluție, instanța de contencios constituțional a constatat, la paragrafele 28-37 ale deciziei anterior menționate, că, potrivit art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu poate fi exercitată dacă a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii. Din dispozițiile art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală reiese că, în cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. g) din acest cod, instanța pronunță încetarea procesului penal.”

În forma adoptată prin legea criticată, dispozițiile art. I pct. 28 [cu referire la art. 159¹ - neconstituțional în ceea ce privește sintagma "până la pronunțarea unei hotărâri definitive"] nu se mai regăsesc, în urma reexaminării Parlamentul eliminând în totalitate reglementarea privind acordul de mediere, deși potrivit Deciziei nr. 650/2018 ar fi trebuit să modifice respectivele dispoziții numai în sensul stabilirii ca termen-limită pentru încheierea acordului de mediere - momentul citirii actului de sesizare a instanței. Or, eliminarea întregului art. I pct. 28 din legea criticată

contravine prevederilor art. 147 alin. (2) coroborate cu cele ale alin. (1) și (4) ale aceluiași articol.

I.4. a) Aceleași critici sunt aplicabile și în ceea ce privește modul în care s-au pus de acord cu Decizia nr. 650/2018 dispozițiile art. I pct. 50 cu referire la art. 297 Cod penal din forma anterioară a legii supuse controlului de constituționalitate.

Astfel, în cadrul procedurii de punere în acord a legii cu Decizia Curții Constituționale nr. 650/2018 Parlamentul a eliminat cu totul intervenția legislativă asupra art. 297 Cod penal, deși prin Decizia nr. 405/2016 instanța constituțională a statuat că dispozițiile art. 297 Cod penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma "îndeplinește în mod defectuos" din cuprinsul acestora se înțelege "îndeplinește prin încălcarea legii".

La art. I pct. 50 se prevedea că „La articolul 297, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins: „Art. 297. – (1) Fapta funcționarului public, aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu reglementate expres prin legi, ordonanțe de guvern sau ordonanțe de urgență, care refuză să îndeplinească un act sau îl îndeplinește prin încălcarea atribuțiilor astfel reglementate, a unor dispoziții exprese dintr-o lege, ordonanță de guvern sau ordonanță de urgență, în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afîn până la gradul II inclusiv, un folos material necuvenit și prin aceasta cauzează o pagubă certă și efectivă mai mare decât echivalentul unui salariu minim brut pe economie sau o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau juridice, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani sau amendă.”

Prin Decizia nr. 650/2018 Curtea Constituțională a constatat că art. I pct. 50 [cu referire la art. 297 alin. (1)] din lege este neconstituțional, încălcând art. 1 alin. (3), art. 11 alin. (1) și art. 147 alin. (1) și (4) din Constituție. Pentru a decide astfel, instanța constituțională a reținut că: «621. Examinând criticile de neconstituționalitate formulate, Curtea constată că sintagma "în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afîn până la gradul II inclusiv" încalcă art. 11 alin. (1) din Constituție, prin raportare la art. 19 din Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 903 din 5 octombrie 2004, conform căruia "Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să

îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate". Curtea observă, aşadar, că textul Convenției nu condiționează folosul necuvenit obținut de calitatea beneficiarului. De asemenea, sintagma "un folos material" încalcă art. 11 alin. (1) prin raportare la art. 19 din aceeași Convenție. Textul Convenției nu reglementează vreo anumită natură a folosului, ci orice folos, fie că este patrimonial sau nepatrimonial. 622. Distinct de încălcarea art. 11 alin. (1) din Constituție, Curtea reține că aceste sintagme încalcă și art. 1 alin. (3) din Constituție, întrucât obținerea de foloase materiale pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv creează premisa necesară realizării unor vădite acte de abuz în serviciu ai căror beneficiari să fie terțe persoane care nu au niciun grad de rudenie sau afinitate cu autorul faptei. Întrucât textul nu se referă la membrul de familie în sensul art. 177 din Codul penal rezultă că un abuz în serviciu realizat în favoarea concubinului nu poate fi calificat drept abuz în serviciu, nefiind îndeplinită această cerință esențială a textului de incriminare. Însă, distinct de această problemă, abuzul în serviciu, prin natura sa, nu se caracterizează și nu este condiționat de legătura de rudenie/afinitate/afectivă/politică etc. a persoanei în cauză, ci de actul său contrar legii, realizat în considerarea funcției sale. Totodată, limitarea cerinței esențiale la obținerea numai de foloase materiale este de natură a reduce sfera de aplicare a infracțiunii analizate, iar valorile sociale presupus a fi ocrotite prin aceasta - buna funcționare a entităților publice - vor cunoaște o protecție mult diminuată. 623. De asemenea, Curtea constată că, stabilind o cerință esențială pentru existența abuzului în serviciu, circumscris unui scop avut în vedere de autorul acestuia, respectiv de apropierea unor foloase necuvenite, legiuitorul mută centrul de greutate al infracțiunii de la protejarea unităților publice la verificarea folosului realizat de către autor. Prin urmare, Curtea constată că, potrivit textului criticat, dacă subiectul activ al infracțiunii nu realizează vreun folos din fapta sa, dar a vătămat drepturi/interese legitime ale persoanelor [retrocedări de terenuri cu încălcarea legii în considerarea funcției deținute] acesta nu săvârșește infracțiunea de abuz în serviciu. 624. Curtea reține că introducerea unei asemenea cerințe esențiale printre condițiile de tipicitate ale infracțiunii duce, în sine, la restrângerea sferei sale de aplicare, cu grave consecințe asupra drepturilor și libertăților fundamentale. De multe ori reparația civilă nu este îndeajuns și de aceea se impune și o protecție penală corespunzătoare în ipoteza lezării acestora. Prin urmare, având în vedere modul de formulare a textului, acesta creează premisele necesare încălcării unor drepturi și libertăți fundamentale

care se află în relație directă cu atribuțiile de serviciu îndeplinite de funcționarul public, subiect activ al infracțiunii, ceea ce, prin amploarea sa, reprezintă o amenințare la adresa statului de drept. În aceste condiții, Curtea constată și încălcarea prin textul criticat a prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituție. 625. Curtea mai constată că a fost modificat elementul material al laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu din "neîndeplinirea unui act" în "refuzul de a îndeplini un act". Prin urmare, infracțiunea devine una comisivă în sensul că trebuie să existe un refuz materializat al subiectului activ, mai exact un act al acestuia prin care refuză îndeplinirea unei competențe legale care îi incumbă. Or, în realitate, prin natura sa, abuzul în serviciu poate fi săvârșit atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune. Faptul de a considera că această infracțiune este numai una comisivă lezează capacitatea statului de a corecta conduita funcționarilor publici prin tragerea lor la răspundere penală. S-ar accepta că abuzul în serviciu va presupune doar exercitarea defectuoasă a competențelor funcționarului [prin refuzul de a îndeplini un act], nu și neexercitarea acestor competențe, ipoteze alternative de săvârșire a infracțiunii la fel de grave atât pentru buna desfășurare a activității entităților publice, cât și pentru imaginea și standardul de profesionalism asociat funcției publice. Prin urmare, reconfigurarea elementului material al laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu este contrară art. 1 alin. (3) din Constituție, lipsind statul de o pârghie legală importantă care să descurajeze încălcarea îndatoririlor de serviciu. 626. De asemenea, Curtea mai constată că legiuitorul nu a pus de acord prevederile art. 297 din Codul penal cu Decizia Curții Constituționale nr. 405 din 15 iunie 2016. În aplicarea Deciziei nr. 405 din 15 iunie 2016, legiuitorul ar fi trebuit să fie mai ales preocupat de definirea intensității vătămării, cu referire la drepturile sau interesele legitime ale unei persoane fizice sau juridice, și nu de stabilirea unui prag valoric derizoriu în sine, care, în realitate, nu rezolvă problema caracterului de ultima ratio a sancțiunii penale. Practic, prin modul de reglementare a textului analizat, vor persista aceleași probleme cu privire la dificultatea delimitării diverselor forme de răspundere, față de cea penală. Prin urmare, Curtea constată că legiuitorul a încălcat prevederile art. 147 alin. (1) și (4) din Constituție, ignorând viziunea de ansamblu ce rezultă din decizia Curții Constituționale asupra infracțiunii antereferite. »

Față de cele de mai sus, reiese fără echivoc faptul că eliminarea în integralitate a intervenției legislative asupra art. 297 Cod penal contravine art. 147 alin. (2) prin raportare la alin. (1) și alin. (4) ale aceluiași articol din Constituție.

b) Pe de altă parte, la art. II din legea criticată se prevede că : „Articolul 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 219 din 18 mai 2000, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.” Forma anterioară supusă controlului anterior de constituționalitate, la art. III avea același conținut.

Prin Decizia nr. 650/2018 Curtea Constituțională din perspectiva criticilor de neconstituționalitate extrinsecă a stabilit că adoptarea art. III [cu referire la art. 13² din Legea nr. 78/2000] din lege este constituțională, nefiind încălcate prevederile art. 1 alin. (3) și art. 64 alin. (4) din Constituție.

Prin aceeași decizie se reține, însă, **un raport de complementaritate între art. 13² din Legea nr. 78/2000 și art. 297 din Codul penal referitor la infracțiunea de abuz în serviciu. Astfel, la pct. 213 din Decizia nr. 650/2018 Curtea reține că: „abrogarea art. 13² din Legea nr. 78/2000 este, în realitate, într-un raport de complementaritate cu modificările aduse art. 297 din Codul penal referitor la infracțiunea de abuz în serviciu. Astfel, din rațiuni de corelare legislativă, în măsura în care se modifică o anumită soluție legislativă din Codul penal, aflată în legătură directă cu o normă de incriminare dintr-o altă lege cu dispoziții penale, atunci Comisia specială comună poate realiza o asemenea operațiune.”**

Totodată, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 458/2017: « 29. Având în vedere aceste considerente de principiu, Curtea observă că dispozițiile art. 13² din Legea nr. 78/2000 dispun că, în cazul infracțiunii de abuz în serviciu [astfel cum aceasta este configurată de art. 297 alin. (1) din Codul penal], dacă funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime. În continuare, Curtea reține că infracțiunea de abuz în serviciu este reglementată de dispozițiile art. 297 din Codul penal, care la alin. (1) prevăd că fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește prin încălcarea legii (a se vedea Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, precitată) și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. 30. Din analiza dispozițiilor anterior menționate rezultă că norma prevăzută de art. 297 alin. (1) din Codul penal reprezintă o normă completă, în structura sa putând fi identificate atât dispoziția - nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește prin încălcarea legii (a se vedea Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, precitată) -, cât și sancțiunea - pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani

și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. Spre deosebire de art. 297 alin. (1) din Codul penal, art. 13² din Legea nr. 78/2000 conține o trimitere la infracțiunea de abuz în serviciu, adăugându-se de către legiuitor o circumstanțiere specială, aceea a obținerii de către funcționarul public, pentru sine ori pentru altul, a unui folos necuvenit. Așa fiind, Curtea observă că dispozițiile art. 13² din Legea nr. 78/2000 nu conțin în cuprinsul lor dispoziția necesară existenței unei norme penale complete, iar în ceea ce privește sancțiunea acestea fac referire la limitele speciale ale pedepsei pentru infracțiunea de abuz în serviciu, care se majorează cu o treime. Cu alte cuvinte, în cuprinsul dispozițiilor art. 13² din Legea nr. 78/2000 legiuitorul nu a descris o faptă distinctă, cu o configurație proprie, ci a făcut trimitere la dispoziția și pedeapsa cuprinsă în art. 297 din Codul penal.»

Față de cele de mai sus, având în vedere - pe de o parte raportul de complementaritate fixat de Curtea Constituțională între art. 13² din Legea nr. 78/2000 și art. 297 din Codul penal referitor la infracțiunea de abuz în serviciu (pct. 213 din Decizia nr. 650/2018), iar - pe de altă parte necesitatea asigurării unei protecții sporite a valorilor sociale și necesitatea existenței unor pârghii legale de natură a descuraja încălcarea unor asemenea valori [ansamblul considerentelor de la par. 621-626 ale Deciziei nr. 650/2018 enumerate la pct. I.3.lit. a) din prezenta sesizare], soluția abrogării art. 13² din Legea nr. 78/2000 contravine art. 147 alin. (2) prin raportare la alin. (1) și (4) ale aceluiași articol din Constituție.

În plus, dacă din rațiuni de corelare legislativă, în măsura în care se aducea vreo modificare art. 297 din Codul penal, aflat în legătură directă cu o normă de incriminare dintr-o altă lege cu dispoziții penale - art. 13² din Legea nr. 78/2000 - s-ar fi putut găsi vreo justificare pentru soluția abrogării art. 13² din Legea nr. 78/2000, în condițiile eliminării oricărei intervenții asupra art. 297 Cod penal, soluția abrogării nu numai că nu își mai găsește vreo justificare, însă lipsește statul de o pârghie legală importantă care să descurajeze încălcarea îndatoririlor de serviciu atunci când funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit, ceea ce, prin amploarea sa, poate reprezenta chiar o amenințare la adresa statului de drept.

Mai mult, având în vedere că art. 13² din Legea nr. 78/2000 face parte dintr-o lege cu dispoziții penale speciale menite să combată fenomenul corupției, norma de dezincriminare cuprinsă în art. II din legea criticată afectează valori fundamentale ale societății și a fost adoptată cu încălcarea marjei de apreciere a Parlamentului conferită de art. 61 alin. (1) din Constituție. Astfel, considerăm relevantă jurisprudența recentă

a Curții Constituționale, respectiv Decizia nr. 584/2018 în care Curtea Constituțională a statuat că: „65. Cu privire la marja de apreciere a Parlamentului în structurarea politicii penale a statului, Curtea, în jurisprudența sa [cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, paragraful 66], atunci când analizează norme de drept penal substanțial, precizează că, deși, în principiu, Parlamentul se bucură de o competență exclusivă în reglementarea măsurilor ce țin de politica penală a statului, această competență nu este absolută în sensul excluderii exercitării controlului de constituționalitate asupra măsurilor adoptate. Astfel, incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale. În acest sens, Curtea a statuat că legiuitorul trebuie să dozeze folosirea mijloacelor penale în funcție de valoarea socială ocrotită, Curtea putând cenzura opțiunea legiuitorului numai dacă aceasta contravine principiilor și exigențelor constituționale (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 824 din 3 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 122 din 17 februarie 2016). De asemenea, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că Parlamentul nu își poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție (Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 71 din 29 ianuarie 2014). (...)

67. De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea a statuat că "fenomenul corupției este considerat a fi una dintre cele mai grave amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială, cu efecte negative asupra activității autorităților și instituțiilor publice și asupra funcționării economiei de piață. Corupția se constituie într-un obstacol al dezvoltării economice a statului și compromite stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentul moral al societății. În consecință, în ultima perioadă, politica penală declarată a statului a fost aceea de a intensifica eforturile în scopul adoptării unor acte normative în materia combaterii corupției, care, printre altele, să prevadă incriminarea coordonată a tuturor infracțiunilor de corupție la toate nivelurile autorităților și instituțiilor statului" [Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014].

68. Prin urmare, din cele de mai sus, rezultă că marja de apreciere a legiuitorului este una redusă atunci când în discuție sunt infracțiunile de corupție sau

asimilate acestora, astfel încât controlul Curții Constituționale este unul strict. În cauza de față, modificările preconizate sunt contrare exigențelor statului de drept, tocmai pentru că odată intrate în dreptul pozitiv afectează capacitatea statului de a lupta în mod eficient împotriva fenomenului corupției. Or, obligația pozitivă a statului este aceea de a-și crea un sistem normativ apt să răspundă la amenințările la adresa valorilor sale constituționale, să asigure buna și corecta funcționare a autorităților și instituțiilor sale și să protejeze securitatea juridică a cetățeanului. De aceea, legiuitorul are obligația constituțională să reglementeze măsuri cu finalitatea mai sus indicată, iar nu să adopte soluții legislative care împiedică realizarea acesteia. În consecință, Curtea constată că textul legal criticat încalcă obligația pozitivă a legiuitorului derivată din art. 1 alin. (3) din Constituție, cu referire la exigențele statului de drept, de a reglementa un sistem unitar de norme penale apte să combată fenomenul corupției.

69. De asemenea, Curtea reține că infracțiunea analizată ca natură juridică fiind una de corupție, rezultă, din această calificare, că devin aplicabile, în coordonatele prezentei cauze, Convenția penală privind corupția, adoptată de Consiliul Europei la 27 ianuarie 1999, la Strasbourg, ratificată de România prin Legea nr. 27/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 30 ianuarie 2002, și Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 903 din 5 octombrie 2004.

70. Convenția penală privind corupția prevede că fiecare parte - stat semnatar al convenției - adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, conform dreptului său intern, atunci când s-a săvârșit cu intenție, fapta de a propune, de a oferi sau de a da, direct ori indirect, orice folos necuvenit unuia dintre agenții săi publici sau persoanei membre a unei adunări publice naționale care exercită puteri legislative sau administrative, pentru el sau pentru altcineva, pentru ca acesta să îndeplinească ori să se abțină de la îndeplinirea unui act în exercițiul funcțiilor sale (corupția activă) sau fapta unuia dintre agenții săi publici de a solicita sau de a primi, direct ori indirect, orice folos necuvenit pentru el sau pentru altcineva ori de a accepta oferta sau promisiunea cu scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale (corupția pasivă) [a se vedea art. 2 și 3 din Convenție]. Astfel, art. 3 din Convenția penală cu privire la corupție prevede că "Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, conform dreptului său intern,

atunci când s-a săvârșit cu intenție, fapta unuia dintre agenții săi publici de a solicita sau de a primi, direct ori indirect, orice folos necuvenit pentru el sau pentru altcineva ori de a accepta oferta sau promisiunea cu scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale".

71. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției prevede obligația fiecărui stat parte de a adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptelor vizând corupția agenților publici naționali (art. 15), sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public (art. 17), traficul de influență (art. 18), abuzul de funcții (art. 19), îmbogățirea ilicită (art. 20). Curtea reține că incidență în cauză are art. 15 lit. b) din Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, potrivit căruia "Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție: [] b) faptei unui agent public de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine ori pentru altă persoană sau entitate, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act în exercitiul funcțiilor sale oficiale".

72. Prin urmare, textul de lege astfel cum acesta este normat în prezent răspunde finalității acestei obligații internaționale asumate de statul român, iar a reduce sfera sa de incidență ar echivala, astfel cum s-a arătat, cu acceptarea și tolerarea unor acte de corupție, ceea ce intră, în mod fundamental, în coliziune cu obligațiile internaționale asumate de statul român. Curtea reține că marja de apreciere a statului în structurarea politicii sale penale este limitată, pe lângă exigențele expres stabilite în textul Constituției, de obligațiile internaționale pe care acesta și le-a asumat, iar, în ceea ce privește combaterea corupției, domeniu în care actele internaționale creează obligații în sarcina statelor în sensul normativizării unor astfel de infracțiuni, statul trebuie să incrimineze astfel de fapte, activitatea sa normativă fiind îndreptată spre un asemenea scop. Dezincriminarea unor fapte de corupție, rezultată din jocul reglementărilor referitoare la latura obiectivă a textelor de lege în vigoare, precum în cauza de față, echivalează cu o nerespectare a obligațiilor sale internaționale. Încălcarea obligațiilor asumate de România prin tratatele la care este parte contravine prevederilor constituționale ale art. 11 alin. (1) care consacră obligativitatea statului român de a respecta întocmai și cu bună-credință obligațiile ce îi revin din tratatele la care este parte [a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 195 din 31 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 396 din 5

iunie 2015, paragraful 25].”

II. Încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (2) din Constituție prin raportare la cele ale art. 1 alin. (5) din Constituție

În jurisprudența sa, în legătură cu dispozițiile art. 147 alin. (2) din Constituție, Curtea Constituțională a reținut că: „Acest text [*n.r. art. 147 alin. (2)*] limitează reluarea procesului legislativ de reexaminare numai cu privire la dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale de către Curtea Constituțională.” (Decizia nr. 551/2004). Totodată, prin Decizia nr. 75/2019 (par. 48) Curtea Constituțională a statuat: „Ca efect al prezentei decizii, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile legii în limitele deciziei Curții Constituționale, ceea ce presupune ca dezbaterea parlamentară să fie reluată în limitele cererii de reexaminare, însă numai cu privire la dispozițiile care au făcut obiectul sesizării și controlului de constituționalitate în prezenta cauză.”

De asemenea, potrivit par. 187 al Deciziei nr. 33 din 23 ianuarie 2018, în cadrul procedurii de reexaminare, Parlamentul poate modifica și alte prevederi legale decât cele constatate ca fiind neconstituționale numai dacă acestea se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării, și, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziții ale legii ca operațiune de tehnică legislativă, fără a putea aduce alte modificări de substanță legii în cauză.

Așadar, în conformitate cu art. 147 alin. (2) din Constituție, Parlamentul este ținut în procedura de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale de limitele trasate de aceasta, respectiv de modificarea, completarea ori eliminarea/abrogarea acelor norme declarate de Curtea Constituțională în mod expres ca fiind neconstituționale în tot sau în parte. Punerea de acord a legii cu decizia Curții Constituționale nu poate face abstracție de rolul și competențele Parlamentului care poate adopta oricare dintre aceste soluții cu privire la textele declarate neconstituționale, fără a depăși cele statuate expres prin dispozitivul și considerentele deciziei Curții Constituționale. În același timp, cu privire la normele declarate parțial neconstituționale, Parlamentul are o marjă de discreționaritate limitată, iar intervenția acestuia asupra textelor respective trebuie să fie analizată strict din perspectiva considerentelor deciziei Curții Constituționale. Orice altă interpretare ar însemna că, în esență, Parlamentul în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu decizia Curții

Constituționale, are dreptul de a decide, dincolo de cele statuate de considerentele Curții Constituționale, care, potrivit jurisprudenței acesteia se impun cu aceeași forță obligatorie (Decizia Plenului CCR nr. I/1995).

Din această perspectivă, reexaminarea unei legi în condițiile art. 147 alin. (2) se distinge fundamental de reexaminarea în condițiile art. 77 alin. (2) din Constituție, această diferență fiind expresia rolului constituțional al Curții Constituționale.

Astfel, dacă în cazul unei reexaminări cerute de Președintele României, marja de discreționaritate a Parlamentului cu privire la conținutul normativ al dispoziției a cărei reanalizare s-a solicitat este deplină, sub aspectul conținutului, singura limitare fiind cea legată de imposibilitatea de a interveni asupra altor texte decât cele care au făcut obiectul reexaminării, în cazul reexaminării în condițiile art. 147 alin. (2), Parlamentul este obligat să reanalizeze normele strict prin raportare la decizia Curții Constituționale, iar soluțiile de modificare, completare sau eliminare/abrogare trebuie să fie în strictă legătură cu considerentele deciziei. Această perspectivă se impune cu atât mai mult cu cât norma în cauză a făcut obiectul controlului de constituționalitate în ansamblul ei ori din multiple perspective, iar Curtea Constituțională, subliniind necesitatea reglementării, a reținut neconstituționalitatea doar a unei/unor sintagme sau teze din conținutul normelor în cauză.

Cu alte cuvinte, după revizuirea Legii fundamentale, ca expresie a obligației Parlamentului de a se conforma deciziei Curții Constituționale (dispozitiv și considerente), Parlamentului deși îi este deschisă posibilitatea de a interveni asupra unei dispoziții declarate parțial ca fiind neconstituțională, conformarea acestuia cu obligația prevăzută de art. 147 alin. (2) din Constituție implică o intervenție permanent limitată la considerentele deciziei Curții Constituționale. Prin urmare, punerea de acord a legii cu decizia Curții Constituționale nu poate și nu trebuie să se rezume la un proces mimetic, formal, de simplă extragere din conținutul legii în integralitate a textelor cu privire la care Curtea a constatat neconstituționalitatea doar a unei sintagme, întrucât depășește limitele reexaminării.

În conformitate cu rolul Curții Constituționale și cu valențele controlului de constituționalitate, așa cum l-a instituit legiuitorul constituent derivat, acest proces implică în mod obligatoriu, o conduită loială din partea Parlamentului și o analiză aplicată și responsabilă a tuturor textelor declarate neconstituționale, prin raportare la considerentele deciziei, în caz contrar o asemenea conduită putând să echivaleze chiar cu o înfrângere a caracterului obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Astfel, ori de câte ori în considerentele deciziei s-a susținut necesitatea reglementării, a unei clarificări sau completări a normei, opțiunea eliminării integrale a textelor declarate doar parțial neconstituționale contravine considerentelor deciziei. Or, din perspectiva considerentelor Deciziei nr. 633/2018 și a conținutului legii criticate, reiese faptul că autoritatea legiuitoare s-a comportat ca și când nu ar fi fost în procedura punerii de acord a legii cu decizia Curții Constituționale, ci în procedura obișnuită/comună de legiferare.

II.1. Art. I. pct. 15 din legea criticată, cu referire la art. 100 alin. (1) lit. b)-d) Cod Penal, precum și art. I pct. 19 din legea criticată cu referire la art. 155 alin. (2) Cod Penal contravin dispozițiilor art. 147 alin. (2) și ale art. 1 alin. (5) din Constituție.

a) Art. 100 alin. (1) lit. b)-d) din legea criticată prevede: „1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă: (...) b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis; c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească; d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.”

Prin Decizia nr. 650/2018 Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea art. I pct. 21 cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d). În urma reexaminării, la art. I pct. 15 din legea criticată se prevede că art. 100 se modifică.

În conformitate cu dispozițiile alin. (1) și (2) ale art. 59 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative: «(1) Modificarea unui act normativ constă în schimbarea expresă a textului unora sau mai multor articole ori alineate ale acestuia și în redarea lor într-o nouă formulare. (2) Pentru exprimarea normativă a intenției de modificare a unui act normativ se nominalizează expres textul vizat, cu toate elementele de identificare necesare, iar dispoziția propriu-zisă se formulează utilizându-se sintagma „se modifică și va avea următorul cuprins:”, urmată de redarea noului text.»

Or, cu ocazia reexaminării, Parlamentul a optat pentru înlocuirea dispoziției declarate neconstituționale cu forma în vigoare a normei juridice, astfel că, în realitate nu suntem în prezența unei modificări legislative. În plus, reluarea dispozițiilor în vigoare s-a realizat și în ceea ce privește lit. b) și lit. c) ale alin. (1) al art. 100 Cod penal.

b) Același procedeu a fost utilizat și cu privire la art. I pct. 19 din legea criticată cu referire la art. 155 alin. (2) Cod penal.

Astfel, prin Decizia nr. 650/2018, par. 417-423 Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 155 alin. (2) Cod Penal, reținând că: „înteruperea cursului prescripției trebuie să producă efecte față de toți participanții la săvârșirea unei infracțiuni, și nu cu privire numai față de persoana în favoarea căreia curge prescripția de la momentul la care s-a comunicat actul de procedură” și că: „înteruperea termenului de prescripție, cu consecința curgerii unui nou termen de prescripție, nu poate fi raportată la persoană, ci la faptă, acesta din urmă fiind criteriul care ține de natura prescripției.”

Or, legea criticată prevede la art. I pct. 19 modificarea întregului art. 155 din Codul penal, alin. (2) al acestui articol având următorul conținut: „După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție”. Astfel, în urma reexaminării acestei norme, Parlamentul a preluat, de fapt, forma în vigoare a art. 155 alin. (2) Cod Penal, în realitate nefiind adusă vreo modificare acestui text, ceea ce contravine art. 147 alin. (2) și art. 1 alin. (5) din Constituție.

Așadar, spre deosebire de situația descrisă la art. I din prezenta sesizare, în care Parlamentul, în cadrul procedurii de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale, nu avea posibilitatea eliminării formulei redacționale inițiale, în cazurile arătate în cadrul prezentului punct, punerea de acord ar fi permis eliminarea textelor în cauză. Astfel, respectarea normelor de tehnică legislativă impunea ca, în situația în care textele rezultate în urma punerii de acord cu decizia Curții sunt identice cu cele în vigoare, Parlamentul să elimine din conținutul normativ al legii respectivele intervenții. În consecință, menținerea acestor dispoziții redundante contrare și normelor de tehnică legislativă echivalează nu numai cu încălcarea prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție, dar și cu cele ale 147 alin. (2) din Legea fundamentală.

În plus, prin Decizia nr. 650/2018 par. 414-423 Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 27 cu referire la art. 155 alin. (2) Cod penal reținând în considerentele acesteia că: „(...) prescripția răspunderii penale produce efecte *in rem*, prin raportare la faptele de natură penală săvârșite, și nu *in personam*, în mod diferit pentru fiecare participant în parte. De altfel, soluția contrară ar fi de natură a afecta însăși substanța instituției prescripției, aceea de consecință a atenuării impactului social al faptelor de natură penală comise, și ar transforma-o pe aceasta într-un mijloc juridic ce ar avea ca scop o absolvire a persoanei de aplicarea pedepsei penale, înlocuind astfel semnificația instituției prescripției răspunderii penale cu unul dintre efectele acesteia. (...) Din cele de mai

sus rezultă că instanța constituțională a constatat că, prin natura sa, prescripția semnifică diminuarea rezonanței sociale a săvârșirii infracțiunii, până la uitarea ei de către membrii societății, ceea ce înseamnă că ea produce efecte în rem, prin raportare la faptele de natură penală săvârșite, și nu *in personam*, în mod diferit pentru fiecare participant în parte. Or, textul legal criticat nu face decât să altereze natura juridică a prescripției, înlocuind semnificația instituției prescripției răspunderii penale în ipoteza comiterii unei infracțiuni în participație cu unul dintre efectele acesteia. Prin urmare, întreruperea cursului prescripției trebuie să producă efecte față de toți participanții la săvârșirea unei infracțiuni, și nu cu privire numai față de persoana în favoarea căreia curge prescripția de la momentul la care s-a comunicat actul de procedură. Prin urmare, întrucât, prin prisma instituției prescripției răspunderii penale, comunicarea actului de procedură prevăzut de lege autorului sau unuia dintre participanții la săvârșirea infracțiunii semnifică o menținere a rezonanței sociale a faptei, ceea ce înseamnă că fapta nu a fost uitată și este în atenția societății, efectul acesteia vizează fapta, și nu persoanele. Prin urmare, întreruperea termenului de prescripție, cu consecința curgerii unui nou termen de prescripție, nu poate fi raportată la persoană, ci la faptă, acesta din urmă fiind criteriul care ține de natura prescripției.”

În forma legii rezultată în procedura punerii de acord cu decizia Curții Constituționale dispozițiile art. 155 alin. (1) nu au fost corelate cu cele ale alin. (2) – ce făceau referire la persoană și nu la faptă. Astfel, potrivit art. 155 alin. (1) din legea criticată: „Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe pentru fiecare faptă și persoană prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului în cadrul procesului penal.”

Considerăm că termenul prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, ce trebuie comunicat suspectului sau inculpatului, fără a mai fi necesară referirea la persoană, termenele de prescripție fiind reglementate la art. 154 din Codul penal, în funcție de natura și gravitatea pedepselor prevăzute de lege pentru infracțiunile în cazul cărora se aplică. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, considerentele deciziilor instanței de contencios constituțional au aceeași forță obligatorie ca și dispozitivul. Or, Parlamentul în procedura deschisă potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție a operat modificări în conținutul normativ al art. 155 Cod penal cu ignorarea considerentelor Deciziei nr. 650/2018 par. 419 și 421.

II.2 La art. I pct. 16 din legea criticată, cu referire la art. 112¹ Cod Penal, se modifică doar alin. (1), ceea ce contravine art. 147 alin. (2) și art. 1 alin. (5) din Constituție. Astfel, în forma supusă inițial controlului de constituționalitate se intervenea asupra acestui text din Codul Penal la art. I pct. 22. Prin Decizia nr. 650/2018, Curtea Constituțională a constatat că sintagma „probele administrate” din cuprinsul art. 112¹ alin. (2) lit. b) Cod penal este neconstituțională, iar dispozițiile art. 112¹ alin. (2) lit. a) Cod penal sunt constituționale. În urma reexaminării, Parlamentul a eliminat, însă, întregul alineat (2) al art. 112¹ Cod penal, cu depășirea limitelor fixate prin această decizie, ceea ce contravine art. 147 alin. (2) din Constituție.

În plus, renunțarea la intervenția asupra dispozițiilor art. 112¹ alin. (2) lit. b) Cod penal corelativ cu eliminarea enumerării infracțiunilor din cuprinsul alin. (1) al art. 112¹ Cod penal conduce la impredictibilitatea și neclaritatea formei în vigoare a lit. b) a alin. (2).

În forma legii supuse controlului de constituționalitate, alin. (1) al art. 112¹ Cod penal prevede că : „Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele prevăzute la art. 112, când față de o persoană se dispune condamnarea pentru o faptă susceptibilă să îi procure un folos material și pentru care pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare, iar instanța își formează convingerea, în baza circumstanțelor cauzei, inclusiv a elementelor de fapt și a probelor administrate, că bunurile respective provin din activități infracționale. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei.” Forma în vigoare a alin. (2) lit. b) al art. 112¹ Cod penal prevede: „Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: (...) b) instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).”

Față de cele de mai sus rezultă că - fiind eliminată enumerarea infracțiunilor de la alin. (1) - sintagma „activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1)” din conținutul lit. b) alin. (2) devine implicit golită de conținut. În plus, cerința de la lit. b), reprezentând o condiție cumulativă pentru dispunerea confiscării extinse, face, ca în realitate această măsură să nu mai poată fi dispusă, judecătorul neavând posibilitatea aprecierii cu privire la natura activităților infracționale. În consecință, lipsa de claritate a normei de la art. I pct. 16 și impredictibilitatea acesteia încalcă art. 1 alin. (5) și art. 147 alin. (2) din Constituție.

În considerarea argumentelor expuse, vă solicit să admiteți sesizarea de neconstituționalitate și să constatați că dispozițiile criticate din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție sunt neconstituționale.

**PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS - WERNER IOHANNIS**

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
238/2.5.2019

Palatul Parlamentului

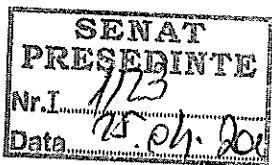
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România

Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80

Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1134A/2019

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 3388 / 25 APR 2019

Domnului
Călin-Constantin-Anton POPESCU-TĂRICEANU
Președintele Senatului

238/2018

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de deputați aparținând Grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România, referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 10 mai 2019 (inclusiv în format electronic, la adresa de e-mail ccr-pvd@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 22 mai 2019.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

Președinte,

Prof.univ.dr. Valer DORNEANU

ROMANIA

Parlamentul României
Camera Deputaților
Cabinet Secretar general

București, 25 aprilie 2019
Nr. 2/3733

Domnului Valer DORNEANU
Președintele Curții Constituționale

Stimate domnule Președinte,

Vă trimitem, alăturat, sesizarea formulată de deputați aparținând Grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România referitoare la Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (Plx nr.406/2018).

Cu aleasă considerație,

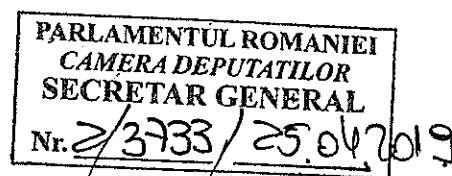

SECRETAR GENERAL

Sonia Claudia MIHALCEA

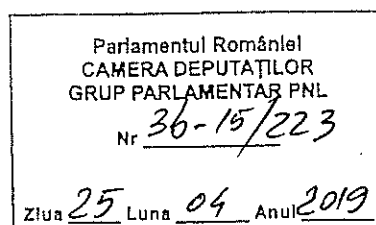
Parlamentul României
Camera Deputaților

Către,

Secretariatul General al Camerei Deputaților

Doamnei Silvia Claudia MIHALCEA

Doamnă Secretar General,

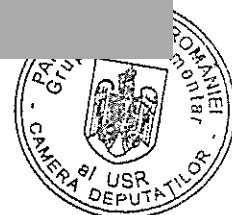
În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și în baza art. 15, alin.(1) din Legea 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, în numele semnatarilor, vă înaintăm **Sesizarea** la Curtea Constituțională cu privire la *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 650/25.10.2018- (PL-x406/2018)*, adoptată de Camera Deputaților în ședința din data de 24 aprilie 2019, în calitate de cameră decizională.

Lider Grup PNL

Raluca TURCAN

Lider Grup USR

Cristina Mădălina PRUNĂ

Parlamentul României
Camera Deputaților

Domnului Valer DORNEANU,
Președintele Curții Constituționale

Stimate Domnule Președinte,

În conformitate cu prevederile art. 146 lit. a) din Constituția României și art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, deputații menționați în anexa atașată formulăm prezenta

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018) pe care o considerăm neconformă cu o serie de prevederi din Constituția României, pentru motivele expuse în continuare.

I. SITUAȚIA DE FAPT

În data 18.04.2018 a fost prezentat în Biroul permanent al Senatului pentru dezbatere și aprobare inițiativa cu titlul : *Propunere legislativă privind punerea în acord a prevederilor Legii nr.286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, cu deciziile Curții Constituționale, Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a*

Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană

Inițiativa este semnată de 179 de parlamentari de la grupurile PSD și ALDE, făcând parte din categoria legilor organice.

Propunerea legislativă are ca **obiect de reglementare** „modificarea și completarea Legii nr.286/2009 precum și a Legii nr.78/2000. Potrivit expunerii de motive, s-a avut în vedere punerea de acord a prevederilor acestui act normativ cu deciziile Curții Constituționale, precum și necesitatea transpunerii Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracționale săvârșite în Uniunea Europeană”.

II: MOTIVE EXTRINSECI DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. Legea a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor art.69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, fapt care aduce atingere prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și art. 69 din Constituția României

Potrivit dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, “*În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie*”. Această obligație, care revine atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice, se aplică în egală măsură și Parlamentului, inclusiv în privința modului de exercitare a atribuției sale principale și esențiale, respectiv aceea de unică autoritate legiuitoare a țării, care constă în elaborarea proiectelor de lege și adoptarea acestora ca legi ale statului român. Astfel, activitatea autorității legiuitoare este de asemenea subsumată obligației expuse mai sus, fiind reglementată prin regulamentele proprii de organizare și funcționare. Respectarea dispozițiilor regulamentare este fundamentală pentru buna desfășurare a activității de legiferare în România. Orice lege trebuie adoptată în condiții de deplină transparență, prin voința politică exprimată conform propriei conștiințe a fiecărui membru al corpului legiuitor, după studiul aprofundat al normelor supuse dezbaterii parlamentare. Pentru formarea voinței politice a fiecărui membru al Parlamentului, regulamentele parlamentare și în speță Regulamentul Camerei Deputaților prevede un termen

de 5 zile de la data la care comisia de specialitate avizează prin raport legea până la dezbateră acesteia în ședința Camerei Deputaților, conform art.69 alin. (2). Această dispoziție imperativă a fost încălcată cu privire la legea supusă discuției de constituționalitate, deoarece legea fost avizată de comisia specială raportoare în data de 23.04.2019 și în ziua următoare a fost dezbătută și aprobată în ședința Camerei Deputaților.

Aplicarea procedurii de dezbatere în ședința Camerei Deputaților în privința Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018) în ziua următoare celei în care a fost avizată prin raport de comisia specială constituie o încălcare a Constituției deoarece deputații care nu au fost membri ai comisiei nu au avut posibilitatea de a-și forma opinia asupra propunerii legislative adoptată cu amendamente de comisia specială, încălcându-se astfel art. 69 din Constituție. Termenul de 5 zile prevăzut de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților este imperativ indiferent dacă este aplicată procedura ordinară de dezbatere sau procedura de urgență: *„raportul va fi imprimat și difuzat deputaților cu cel puțin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbateră proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative pentru care Camera Deputaților este prima Cameră sesizată, și cu cel puțin 5 zile, în cazul celor pentru care Camera Deputaților este Cameră decizională.”*

Astfel, termenul stabilit de Regulamentul Camerei deputaților pentru diseminarea raportului către parlamentari constituie o garanție procedurală menită să asigure exercitarea efectivă a mandatului reprezentativ, principiul potrivit căruia ”plenul este suveran” neputând încălca aceste reguli și nici dreptul parlamentarilor aflați în minoritate de a lua cunoștință și a dezbate în mod efectiv inițiativele legislative.

Prin urmare, nerespectarea termenului procedural stabilit de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților a împiedicat Camera Deputaților să-și exercite funcția de legiferare în mod efectiv, transformând actul decizional al votului într-o formalitate care lipsește de efecte juridice norma cuprinsă în art.69 din Constituție, care statuează că în exercitarea mandatului deputații și senatorii sunt în serviciul poporului, orice mandat imperativ fiind nul.

Cu privire la cele detaliate mai sus, concluzionăm prin a constata încălcarea dispozițiilor art.69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, ceea ce atrage implicit încălcarea dispozițiilor art.1 alin. (3) și (5) coroborate cu art.69 din Constituția României. Vă rugăm să constatați că legea este neconstituțională în ansamblul său.

2.Încălcarea art. 1 alin.(3) din Constituție, care prevede că România este stat de drept și art. 1 alin.(5) din Constituție, care prevede că în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie, prin neîntocmirea studiilor de impact în legătură cu modificările propuse pentru Codul penal ceea ce reprezintă o încălcare clară a Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, iar această încălcare de lege viciază constituționalitatea procedurilor parlamentare de adoptare a legii de modificare a Codului penal.

Potrivit art. 30 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 24/2000, studiile de impact sunt obligatorii în cazul proiectelor de legi de importantă și complexitate deosebită, iar proiectul de lege de modificare a Codului penal intră, în mod evident, în această categorie.

Conform art. 33 alin.(1) din Legea nr. 24/2000, studiul de impact are ca scop estimarea costurilor și beneficiilor aduse în plan economic și social prin adoptarea proiectului de lege, precum și evidențierea dificultăților care ar putea apărea în procesul de punere în practică a reglementărilor propuse.

De asemenea, potrivit art. 33 alin.(2) din Legea nr. 24/2000, pentru propunerile legislative inițiate de deputați sau de senatori, studiile de impact se întocmesc prin grija ministerelor de resort, la solicitarea comisiilor parlamentare.

Obligația legală dedusă din dispozițiile art.33 alin.(2) din Legea nr.24/2000 revenea comisiei parlamentare comune speciale care a elaborat raportul cu privire la legea criticată era să solicite ministerelor de resort (în speță Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Interne) întocmirea de studii de impact cu privire la modificările propuse pentru Codul penal. Comisia Specială în activitatea sa nu a solicitat efectuarea de studii de impact.

Neîndeplinirea acestei obligații legale, de tehnică normativă, echivalează cu încălcarea Constituției în lumina Deciziei nr. 104 din 6 martie 2018 a Curții Constituționale, care în par. 74-75, menționează următoarele:

“74. În cadrul controlului de constituționalitate, principiul legalității a fost analizat inclusiv prin încorporarea normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Temeiul constituțional al valorificării normelor de tehnică legislativă în controlul de constituționalitate a fost identificat, așadar, în dispozițiile art.1 alin.(3) „România este stat de drept [...]”, precum și ale art.1 alin.(5), „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”

75. Corelația dintre cele două componente – principiul statului de drept și principiul legalității - cuprinse în art.1 din Constituție este realizată de Curtea Constituțională prin

faptul că principiul legalității este unul de rang constituțional..., astfel încât încălcarea legii are drept consecință imediată nesocotirea art.1 alin.(5) din Constituție, care prevede că respectarea legilor este obligatorie. Încălcarea acestei obligații constituționale atrage implicit afectarea principiului statului de drept, consacrat prin art.1 alin.(3) din Constituție...”

Respectarea normelor de tehnică legislativă reprezintă un adevărat criteriu de constituționalitate în analiza unei legi.

Viciu de neconstituționalitate legat de neefectuarea unor studii de impact vizează toate textele contestate prin prezenta sesizare.

Legiuitorul are competența de a incrimina fapte care prezintă o amenințare la adresa valorilor sociale ocrotite prin textul Constituției, expresie a caracterului de stat de drept și democratic, sau de a dezincrimina infracțiuni atunci când nu se mai justifică necesitatea folosirii mijloacelor penale, însă este evident că marja de apreciere a acestuia nu este una absolută (Curtea Constituțională - Decizia nr. 619/2016, Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014).

Astfel, măsurile de politică penală trebuie să fie promovate în respectul valorilor, exigențelor și principiilor consacrate prin Constituție și asumate în mod expres și neechivoc de către Parlament. De aceea, Curtea subliniază permanent în deciziile sale faptul că „incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale” (Decizia nr.683 din 19 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.47 din 20 ianuarie 2015, paragraful 16, și ad similis, Decizia nr.54 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.257 din 17 aprilie 2015).

Conform prevederilor art. 11 alin. (1) din Constituție, "Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte." Astfel, ratificând sau aderând la convențiile internaționale menționate în prealabil, statul român și-a asumat obligația de a respecta și transpune întocmai prevederile internaționale în dreptul său intern, și anume obligația de a incrimina corupția activă și corupția pasivă (Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014).

Modificările preconizate ale Codului penal nu au la bază studii cu privire la perioada medie de soluționare a dosarelor complexe, la durata de efectuare a unor expertize, la durata procesului în faza de judecată. Un astfel de studiu ar releva că efectuarea unor expertize ar dura între 1 și 3 ani, iar parcurgerea unui ciclu procesual ia în medie 5 ani.

Studiile de impact, dacă ar fi fost întocmite, așa cum obligă Legea nr. 24/2000, ar fi trebuit să se pronunțe și cu privire la efectele sau, mai exact, riscurile ce se creează pentru ordinea publică prin diminuarea termenelor de prescripție.

Inițiatorii modificărilor legislative consideră că majorarea termenului de prescripție specială, prin intrarea în vigoare a noului Cod penal, a reprezentat un regres și a vătămat drepturile unor persoane care au fost cercetate/sanctionate deși potrivit reglementării vechi pentru fapta comisă intervenise prescripția, nu însă și potrivit legii noi. Acest lucru a fost posibil întrucât CCR, prin Decizia nr.265/2014 ”a stabilit aplicarea în bloc a unuia sau altuia dintre coduri (...), împotriva oricărui principiu de drept”, mai exact ”că norma mai favorabilă ar fi cea în care răspunderea nu este prescrisă, pentru că unele fapte erau reglementate mai ușor în noua reglementare.” În consecință, s-ar urmări înlăturarea unor nedreptăți rezultate din decizia Curții Constituționale a României.

Subliniem că CCR a susținut că legea mai favorabilă trebuie apreciată în bloc, nu prin luarea în considerare a instituțiilor autonome, nu pot fi combinate instituții de drept penal din legea veche cu acelea din legea nouă (instituții privind, prescripția, pedeapsa etc). Astfel, nu poate fi calculat termenul de prescripție potrivit legii vechi prin raportare la limitele de pedeapsă din legea nouă. Dar asta nu are legătură cu susținerea inițiatorilor modificărilor amintite.

În contextul în care, mai ales în cauzele complexe, cu prejudicii uriașe inclusiv pentru bugetul public, cercetarea și judecarea unor infracțiuni, în interiorul termenului de prescripție a răspunderii penale nu sunt obiectiv posibile, persoanelor vătămate li se încalcă dreptul de acces la instanță, prevăzut de art. 21 alin. 1 și 2 din Constituție. Implicit, și dreptul la apărare, prevăzut de art. 24 din Constituție devine iluzoriu.

„Corupția constituie o amenințare pentru supremația dreptului, pentru democrație și drepturile omului, subminează principiile de bună administrare, de echitate și de justiție socială, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și pune în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentele morale ale societății”. Imposibilitatea anchetării unor cauze complexe relative la infracțiuni de corupție sau asimilate (de exemplu, fraude în materia achizițiilor publice care provoacă prejudicii de milioane de euro și denaturează mediul economic concurențial) îngreunează accesul liber la activități economice (art. 45 din Constituție – libertatea economică), reprezintă o încălcare a obligației statului de a lua măsuri care să permită dezvoltarea economică, de natură să asigure cetățeanului un nivel de trai decent (art. 47 alin 1 din Constituție – Nivelul de trai).

Încercarea oarbă de a împiedica anchetarea unor funcționari publici produce consecințele nefaste și asupra anchetelor vizând alte infracțiuni : uciderea din culpă, traficul de

persoane, fraudă informatică etc. Persoanele fizice sau juridice, victime ale unor infracțiuni își văd lipsite drepturile de o protecție penală adecvată. Sunt periclitate drepturi constituționale pe care statul are obligația pozitivă de a le ocroti, spre pildă dreptul la viață (art.22 alin 1 din Constituție), dreptul la libertate și siguranță (art. 23 alin 1 din Constituție), dreptul la proprietate (art.44 alin. 1 din Constituție).

Încălcarea dispozițiilor art.33 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.24/2000 atrage nerespectarea dispozițiilor art.1 alin.(3) și alin.(5) din Constituția României, fapt pentru care vă solicităm să constatați neconstituționalitatea legii în ansamblul său.

III: MOTIVE INTRINSECI DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. **Art. I pct. 18 din Lege, prin raportare la art. 154 alin. (1) lit. b) și c) C. pen., art. I pct. 31 din Lege, prin raportare la art. 290 alin. (3) C. pen. și art. I pct. 32 din Lege, prin raportare la art. 292 alin. (2) C. pen.**

Potrivit art. 148 din Constituție, “(2) *Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare. (4) Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).*”

Aceste prevederi, incluse cu ocazia revizuirii Constituției în anul 2003, reprezintă garanții de ordin instituțional pentru îndeplinirea obligațiilor asumate prin actul de aderare, care limitează în mod implicit suveranitatea națională. În esență, obligațiile respective se referă la participarea efectivă și activă a României la integrarea europeană, la construcția sa instituțională și juridică, precum și la asumarea conștientă și deplină a obligațiilor ce rezultă din întreaga ordine normativă europeană. Toate cele trei puteri ale statului sunt ținute să contribuie, în limita competențelor ce le sunt atribuite prin Constituție, la eficiența respectare și punere în aplicare a sistemului normativ european.

Printre consecințele subsecvente aderării României la Uniunea Europeană se numără și Mecanismul de Cooperare și Verificare ("MCV"), instituit în anul 2007 pentru a remedia deficiențele din reforma sistemului judiciar și din lupta împotriva corupției și crimei organizate. **Prin Decizia nr. 2/2012, Curtea Constituțională a reținut că, prin faptul că are calitatea**

de membru al Uniunii Europene, statului român îi revine obligația de a aplica MCV și a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru, în conformitate cu dispozițiile art. 148 alin. (4) din Constituție.

Or, prin Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare [COM I2018) 851], emis ulterior adoptării inițiale a prezentului act normativ în ședința Camerei Deputaților din data de 18.06.2018, Comisia a reținut că se impune „Înghețarea intrării în vigoare a modificărilor aduse Codului penal și Codului de procedură penală” și „Redeschiderea procesului de revizuire a Codului penal și a Codului de procedură penală, ținând seama pe deplin de necesitatea de a se asigura compatibilitatea cu dreptul UE și cu instrumentele internaționale de luptă împotriva corupției, precum și de recomandările formulate în cadrul MCV și de avizul Comisiei de la Veneția.”

În acest sens, învederăm următoarele aspecte reținute de Comisia de la Veneția în Avizul nr. 930/2018 privind modificările aduse Codului penal și Codului de procedură penală, adoptat în sesiunea plenară din 18-19 octombrie 2018:

A. Referitor la art. I pct. 18 din Lege, prin raportare la art. 154 alin. (1) lit. b) și c) C. pen.:

Se propune modificarea literelor (b) și (c) prin reducerea termenului de la 10 ani la 8 ani, în cazul în care durata privării de libertate este de 10 până la 20 de ani și de la 8 ani la 6 ani, în cazul în care intervalul este de 5 până la 10 ani. În același timp, pedeapsa maximă a fost redusă de modificările în curs pentru un număr de infracțiuni.

58. Modificările propuse ridică mai multe probleme. În primul rând, modificarea articolului 154 alineatul (1) pare contrară în ceea ce privește litera (d), deoarece perioada de 5 ani rămâne neschimbată, lăsând astfel o marjă foarte restrânsă între literele (c) și (d).

59. Mai important, modificarea creează un risc ridicat ca, în cazuri complexe, infracțiunile în cauză să se prescrie înainte ca ancheta și procesul să poată fi efectuate în mod corespunzător. Această preocupare ar trebui să fie privită și în lumina noii reguli potrivit căreia anchetele penale trebuie finalizate în termen de un an (a se vedea Observațiile din Secțiunea B.2.b). Luate în considerare împreună, aceste modificări vor afecta în mod clar capacitatea sistemului judiciar român de a oferi remedii eficiente împotriva neaplicării legii și de a sancționa în mod corespunzător autorii infracțiunilor.

60. Pentru infracțiunea de tortură, spre exemplu, diminuarea ulterioară a termenului de prescripție a răspunderii penale la 6 ani, conform amendamentului propus, ar contraveni

practicii CEDO și a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. În mai multe hotărâri, Curtea a criticat termenele reduse de prescripție și chiar chiar existența unor astfel de termene pentru cele mai grave încălcări ale drepturilor omului.

61. În opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României, modificările propuse sunt soluții legislative care „afectează echilibrul dintre dreptul statului de atrage la răspundere penală persoanele care comit infracțiuni, care răspunde unui interes general și drepturile persoanelor care beneficiază de prescripția răspunderii penale, pe de altă parte”. Înalta Curte subliniază, în continuare, că diminuarea termenelor de prescripție în cazul infracțiunilor împotriva persoanelor nu conduce la „un echilibru just între drepturile persoanelor urmărite penal pentru astfel de infracțiuni și drepturile persoanelor vătămate”, „și nu răspunde interesului general de sancționare a infracțiunilor împotriva persoanelor”. Se face referire în special la infracțiunile de vătămare corporală, la privarea ilegală de libertate sau la viol, care vor fi mult mai greu de sancționat dacă vor fi introduse termene de prescripție reduse.

62. De asemenea, Înalta Curte constată că aceste soluții contravin principiilor consacrate de Curtea Constituțională în ceea ce privește puterile și marja de apreciere a legiuitorului în materie penală. După cum a explicat Curtea Constituțională, articolul 1 alin. (3) din Constituția României, care stipulează că „România este un stat de drept, democratic și social”, „impune legiuitorului obligația de a lua măsuri pentru apărarea ordinii și siguranței publice prin adoptarea instrumentelor juridice necesare pentru a preveni starea de pericol și fenomenul infracțional, cu excluderea oricărei reglementări susceptibile de a încuraja acest fenomen.”

63. Comisia constată, în același timp, că reducerea termenelor de prescripție va afecta, în special, infracțiunile de corupție. De altfel, pedepsele pentru majoritatea acestor infracțiuni și anume luarea de mită (articolul 289), darea de mită (articolul 290), traficul de influență (articolul 291), cumpărarea de influență (articolul 292), delapidarea (articolul 295), abuzul în serviciu (articolul 297) etc., sunt de așa natură încât termenele reduse prevăzute la articolul 154 alineatul (1) literele (b) și (c) se aplică.

64. Articolul 29 UNCAC prevede că „fiecare stat parte va stabili, după caz, în conformitate cu legislația sa internă, un termen îndelungat de prescripție în cadrul căruia să demareze procedurile pentru orice infracțiune stabilită în conformitate cu prezenta Convenție și va stabili un termen mai îndelungat de prescripție sau va prevedea suspendarea termenului de prescripție în cazul în care presupusul infractor s-a sustras cercetării penale”. În plus, Convenția OCDE privind combaterea mituirii funcționarilor publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale prevede că „orice termen de prescripție aplicabil infracțiunii de

mituire a unui funcționar public străin trebuie să permită o perioadă adecvată de timp pentru anchetarea și urmărirea penală a infracțiunii” (Articolul 6). Prin urmare, reducerea în acest mod a termenelor care afectează în special infracțiunile de corupție nu este în concordanță cu instrumentele internaționale în domeniul luptei împotriva corupției.

65. Comisia constată că propunerea de reducere a termenelor de prescripție ridică motive serioase de îngrijorare atât în ceea ce privește statul de drept în general, cât și în ceea ce privește respectarea de către statul respectiv a obligațiilor sale internaționale, în special. Prin urmare, aceasta recomandă reevaluarea propunerii de reducere a termenelor de prescripție, având în vedere motivele de îngrijorare menționate mai sus.”

B. Referitor la art. I pct. 31 din Lege, prin raportare la art. 290 alin. (3) C. pen.:

„89. În conformitate cu actuala formă a articolului 290 alin. (3), un mituitor nu se pedepsește pentru dare de mită denunțând fapta ”mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta”. Este abordarea la scară largă în întreaga lume, în conformitate cu articolul 37 al UNCAC,⁵³ bazată pe ideea de a încuraja astfel de infractori să coopereze cu autoritățile pentru a depista practicile de luare de mită și pentru a aduce în fața justiției persoanele care iau mită. Cu toate acestea, în cadrul modificărilor se propune adăugarea unei teze la articolul 290 alineatul (3), prin care persoana care dă mită nu se pedepsește în cazul în care denunțând fapta „în termen de 1 an de la data săvârșirii acesteia”. 90. Fiind cunoscut faptul că, în practică, denunțurile de luare de mită sunt înregistrate mai ales într-o etapă ulterioară, acest amendament va descuraja, în mod evident, persoanele care dau mită să coopereze cu organele de drept și să facă mult mai dificilă descoperirea (și, în consecință, urmărirea penală și dovedirea) infracțiunilor de corupție.

91. Potrivit autorităților române, amendamentul are ca scop evitarea încurajării culturii infracționale, în absența oricărei limite temporale, și răspunde unei recomandări a GRECO.

92. Este adevărat că GRECO a subliniat că o cauză de imunitate care funcționează în mod automat, fără un control jurisdicțional real și fără un termen-limită, lasă loc pentru abuz, dacă nu există măsuri de siguranță adecvate. Prin urmare, a recomandat autorităților române „să analizeze și, în consecință, să revizuiască nepedepsirea automată și obligatorie acordată mituitorilor și celor ce săvârșesc fapta de trafic de influență în cazurile în care regretă efectiv faptele.” Aceste considerații justifică, într-adevăr, anumite limite, spre exemplu, în unele cazuri, exonerarea completă de pedeapsă ar putea fi înlocuită cu o reducere a pedepsei. Un termen rigid de un an, de asemenea, pare prea scurt.

93. Se recomandă revizuirea termenului propus de „un an” în vederea introducerii unor limite mai nuanțate, pe baza unei analize aprofundate a impactului și ținând seama de riscurile de abuz asociate, astfel încât să se asigure un echilibru între necesitatea urmăririi penale a infracțiunilor și obligația statului de a trage la răspundere toate persoanele care au comis infracțiuni.

C. Referitor la art. I pct. 32 din Lege, prin raportare la art. 292 alin. (2) C. pen.:

„98. Ca și în articolul 290, este introdus un termen de un an pentru a denunța fapta, fără a fi pedepsit în legătură cu infracțiunea de cumpărare de influență prevăzută la articolul 292 alineatul (2) CP. Observațiile prezentate mai sus cu privire la articolul 290 se aplică mutatis mutandis.”

Având în vedere că atât Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare [COM I2018) 851], cât și Avizul Comisiei de la Veneția nr. 930/2018 privind modificările aduse Codului penal și Codului de procedură penală au fost adoptate ulterior învestirii Curții Constituționale cu soluțioarea obiecțiilor de neconstituționalitate precedente, acestea nu au putut fi luate în considerare la pronunțarea Deciziei nr. 650/2018.

Prin urmare, considerăm că se impune reanalizarea constituționalității dispozițiilor art. I pct. 18 din Lege, referitor la art. 154 alin. (1) lit. b) și c) C. pen., art. I pct. 31 din Lege, referitor la art. 290 alin. (3) C. pen. și art. I pct. 32, referitor la art. 292 alin. (2) C. pen., care, în lumina Raportului MCV și Avizului Comisiei de la Veneția precitate, precum și a jurisprudenței Curții Constituționale care a reafirmat obligația statului român de a aplica MCV și a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru, considerăm că încalcă art. 148 alin. (2) și (4) din Constituție.

2. Art. I pct. 3 și 4, prin raportare la art. 39 alin. (1) lit. c) și (2) C. pen.

„Art. 39 alin. (1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează:

c) când s-au stabilit numai pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor până la o treime din acel maxim;”

Art. 39 alin. (2) Prin aplicarea dispozițiilor prevăzute la alin.(1) nu se poate depăși totalul pedepselor stabilite de instanță pentru infracțiunile concurente.”

Semnalăm că în urma eliminării soluției normative propuse pentru modificarea art. 39 alin. (1) lit. b) în procesul de reexaminare, s-a creat o necorelare în privința regimurilor de sancționare a concursului de infracțiuni sancționate, în funcție de pedeapsa aplicată, cu închisoare sau cu amendă.

Astfel, legiuitorul păstrează regimul actual de sancționare a concursului de infracțiuni în cazul aplicării numai de pedepse cu închisoarea, potrivit căruia *„când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”* și modifică regimul de sancționare a concursului de infracțiuni în cazul aplicării numai de pedepse cu amenda, stabilind că atunci *„când s-au stabilit numai pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor până la o treime din acel maxim”*.

Or, modificarea art. 39 C. pen. a fost justificată tocmai de situațiile absurde apărute în practică, unde s-au aplicat pedepse cu închisoarea nejustificat de mari în cazul săvârșirii a mai multor infracțiuni de gravitate redusă, tocmai din- nevoia obligativității aplicării sporului fix obligatoriu.

Așadar, legiuitorul păstrează reglementarea art. 39 alin. (1) lit. b), apreciată în doctrina de specialitate drept mult prea severă¹, și introduce un regim sancționator mult mai blând în privința concursului de infracțiuni în cazul aplicării numai de pedepse cu amendă.

Se creează, astfel, un dezechilibru în modul de reglementare a regimului concursului de infracțiuni incompatibil cu exigențele de claritate și previzibilitate impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție.

Referitor la art. 39 alin. (2) C. pen., potrivit căruia *„prin aplicarea dispozițiilor prevăzute la alin.(1) nu se poate depăși totalul pedepselor stabilite de instanță pentru infracțiunile concurente”*, semnalăm că acesta este inaplicabil, având în vedere că în urma reexaminării a fost eliminată dispoziția propusă pentru art. 39 alin. (1) lit. b), care prevedea că atunci *„când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea la care se poate adăuga un spor de până la 3 ani”*.

Or, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, *„orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat”* (Decizia nr. 662/2014).

¹ A se vedea în acest sens, prof. univ. V. Cioclei, *Pedeapsa girafă* – disponibil la adresa <https://www.juridice.ro/364635/pedeapsa-girafa.html>.

Prin urmare, și dispoziția de modificare a art. 39 alin. (2) C. pen. încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

3. Art. I pct. 2, referitor la art. 16 alin. (3) lit. a) C. pen.

„Art. 16 alin. (3) - lit. a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte. Ori de câte ori legea penală prevede că pentru a putea fi infracțiune se impune săvârșirea faptei într-un anumit scop, infracțiunea trebuie să fie săvârșită cu intenție directă, care să rezulte în mod neîndoielnic, din circumstanțele concrete ale cauzei;”

Curtea Constituțională, în jurisprudența sa constată (a se vedea, de exemplu, Decizia nr. 473/2013), prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție, a statuat că *“orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate - care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist - să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu trebuie să afecteze însă previzibilitatea legii.”*

Or, dispoziția cuprinzând condiția ca intenția directă „să rezulte în mod neîndoielnic, din circumstanțele concrete ale cauzei” este neclară, inclusiv prin raportare la obiectul dispoziției modificate, în sensul că cerința impusă de legiuitor și-ar găsi rostul mai degrabă în cadrul dispozițiilor referitoare la probațiune.

Astfel, dispoziția de modificare a art. 16 alin. (3) lit. a) încalcă principiul securității juridice, consacrat la art. 1 alin. (5) din Constituție.

4. Eliminarea art. I pct. 5 din forma anterioară Deciziei nr. 650/2018, referitor la art. 35 alin. (1) C. pen.

Legea care face obiectul controlului de neconstituționalitate prevede eliminarea dispoziției de modificare a art. 35 alin. (1) C. pen., declarată neconstituțională prin Decizia nr. 650/2018, care are următorul conținut:

„Art. 35. – (1) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. În cazul infracțiunilor contra persoanei, forma continuată se reține numai când faptele sunt săvârșite împotriva aceluiași subiect pasiv.”

În declararea neconstituționalității, Curtea a reținut, în esență, următoarele: *„Prin Decizia nr.368 din 30 mai 2017, instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.35 alin. (1) din Codul penal și a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul acestora este neconstituțională. Pentru a pronunța această soluție, Curtea a reținut, la paragrafele 21-27 din decizia anterior menționată, că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art.35 alin.(1) din Codul penal, care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate, creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art.16 alin.(1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii. (...) Prin urmare, întrucât textul criticat a valorificat acest din urmă criteriu, Curtea a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art.35 alin.(1) din Codul penal - care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate - creează o diferență de tratament juridic în cadrul aceleiași categorii de făptuitori, fără a exista vreo justificare obiectivă și rezonabilă, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art.16 alin.(1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii, fără privilegii și fără discriminări.*

(...) Prin urmare, indiferent de regimul sancționator al concursului de infracțiuni astfel cum acesta se propune a fi modificat prin art.I pct.6 din legea criticată, Curtea constată că menținerea condiției unicității subiectului pasiv pentru reținerea infracțiunii continuate, în cazul unei anumite categorii de infracțiuni, respectiv al infracțiunilor contra persoanei, este de natură a contraveni Deciziei Curții Constituționale nr.368 din 30 mai 2017.

(...) Pentru aceste motive, Curtea constată că reglementarea, prin art.I pct.5 [cu referire la art.35 alin.(1) fraza a doua] din lege, a condiției unicității subiectului pasiv în cazul infracțiunilor continuate săvârșite contra persoanei contravine Deciziei Curții Constituționale nr.368 din 30 mai 2017 și, prin urmare, dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție.”

În opinia noastră, considerentele precitate îl obligau pe legiuitor ca, în procedura de punere în acord a legii, să modifice art. 35 alin. (1) C. pen. în sensul eliminării condiției unicității subiectului pasiv în cazul infracțiunilor continuate. Or, prin eliminarea *in corpore* a dispoziției de modificare a art. 35 alin. (1) C. pen. se revine la forma în vigoare, care, textual, prevede aceeași soluție normativă. De altfel, soluția legislativă aleasă contravine și scopului declarat al inițiatorilor, de punere de acord a prevederilor Codului penal cu deciziile Curții Constituționale.

Prin urmare, dispoziția de eliminare a modificării art. 35 alin. (1) C. pen. încalcă art. 147 alin. (2) și (4) din Constituție, referitoare la limitere reexaminării și la efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

5. Art. I pct. 9, prin raportare la art. 75 alin. (1) lit. d) C. Pen.

„d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei. Circumstanța atenuantă nu se aplică în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni, dacă au produs un prejudiciu material: tâlhărie, piraterie, furt calificat, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice.”

Apreciem că eliminarea infracțiunilor exceptate de la aplicarea circumstanței atenuante prevăzute la art. 75 alin. (1) lit. d) va conduce la situații inechitabile, absurde, de reducere obligatorie a limitelor de pedeapsă în situații nejustificate. În forma adoptată, norma permite aplicarea circumstanței atenuante în cazul acoperirii prejudiciului material cauzat printr-o infracțiune care are alt obiect juridic decât relațiile sociale de ordin patrimonial. Astfel, *exempli gratia*, o vătămare corporală prin care s-a cauzat o infirmitate permanentă va fi sancționată mult mai blând dacă se achită costul operației.

Prin urmare, apreciem că legiuitorul nu a realizat un just echilibru între interesul făptuitorului și valoarea socială a cărei protecție a cărei protecție se urmărește prin legea penală.

În acest sens, considerăm că, spre exemplu, în ipoteza infracțiunilor de corupție sau de serviciu, al căror obiect juridic constă în relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu, acoperirea prejudiciului material constituie un element marginal, care

nu este de natură a diminua atingerea adusă valorilor sociale protejate prin normele de incriminare.

Astfel, considerăm că legiuitorul nu și-a respectat obligația de a stabili tratamentul sancționator în mod echitabil și proporțional, cu luarea în considerare atât a intereselor persoanelor care cad sub incidența legii penale, cât și a intereselor societății în general, obligație care rezultă inclusiv din jurisprudența Curții Constituționale, sens în care amintim de considerentele reținute Decizia nr. 711/2015, aplicabile *mutatis mutandis* și în cauza de față, potrivit căreia „*în reglementarea sancțiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de sancțiune, și valoarea socială a cărei protecție a determinat limitarea.*”

Prin urmare, art. 75 alin. (1) lit. d) încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție, referitor la statul de drept.

6. Art. I pct. 11, prin raportare la art. 75 alin. (3) C. pen.

”(3) Împrejurările enumerate în alin. (2) au caracter exemplificativ”.

Apreciem că individualizarea judiciară trebuie să se bazeze pe criterii clare și previzibile, referirea la caracterul exemplificativ al circumstanțelor atenuante judiciare dând naștere la impredictibilitate și la **interpretări subiective în procesul de individualizare.**

Pe cale de consecință, art. 75 alin. (3) contravine principiului securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, prevăzută la art. 1 alin. (5) din Constituție.

7. Art. I pct. 15, prin raportare la art. 100 C. pen.

În contextul în care concepția avută de legiuitor la adoptarea Codului penal în vigoare a fost tratarea cu indulgență a infractorilor aflați la prima abatere, materializată prin scăderea semnificativă a limitelor de pedeapsă, considerăm că reducerea semnificativă a fracției minime din pedeapsă ce trebuie executată efectiv, prin care se relaxează și mai mult tratamentul sancționator de drept penal, tinde să golească instituția pedepsei de conținut și, în mod inerent, să o deturneze de la scopul preventiv al acesteia.

Or, în vederea garantării ordinii și siguranței publice, legiuitorul are obligația de a stabili un regim sancționator echitabil și proporțional, cu luarea în considerare atât a intereselor

persoanelor care cad sub incidența legii penale, cât și a intereselor societății în general. În același sens s-a pronunțat și Curtea, care, în Decizia nr. 711/2015, a reținut că „în reglementarea sancțiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de sancțiune, și valoarea socială a cărei protecție a determinat limitarea.”

Prin urmare, dispozițiile art. 100 nu asigură un just echilibru între dreptul fundamental al deținutului, restrâns prin efectul sancțiunii penale, și interesul general al societății de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice, cu consecința încălcării art. 1 alin. (3) din Constituție, privitor la statul de drept.

8. Art. I pct. 18, prin raportare la art. 154 alin. (1) lit. b) și c) și art. 155 alin. (3) din Codul penal

„Art. 154 –Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

.....
b) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;

c) 6 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;

.....
Art. 155. – (3) Prescripția înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție prevăzut în art. 154 este depășit cu încă jumătate.”

Diminuarea termenelor de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiuni cu pericol social ridicat, concomitent cu reducerea termenelor speciale de prescripție a răspunderii penale pune la îndoială aptitudinea sancțiunilor penale de a-și atinge scopul preventiv.

Prin urmare, considerăm că art. 154 alin. (1) lit. b) și c) și art. 155 alin. (3) încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, care „impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...) cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.” (Decizia nr. 44/2016)

De asemenea, se ignoră cu desăvârșire dreptul victimelor de a avea ele însele parte de o procedură echitabilă, încălcându-se, astfel, art. 124 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia

„Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”, precum și principiul aflării adevărului, „adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, și principiul dreptății, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept” (Decizia nr. 54/2009).

9. Art. I pct. 26, prin raportare la art. 269 alin. (4) C. pen.

„(4) Nu constituie infracțiunea prevăzută la alin. (1) emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte normative.”

Prin art. 269 alin. (4) se creează o imunitate absolută pentru reprezentanții autorităților publice care au atribuții care implică emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte normative. Or, în mod evident, aceasta ar trebui limitată doar la aspecte privind oportunitatea emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative.

Dacă în privința parlamentarilor, reglementarea constituie o transpunere în legislația penală a dispozițiilor art. 72 alin. (1) din Constituție potrivit căreia *deputații și senatorii nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în executarea mandatului*”, apreciem că aceasta nu își găsește justificarea prin raportare la celelalte autorități și instituții publice vizate de normă.

Prin urmare, art. 269 alin. (4) este de natură a afecta activitatea și imaginea publică a autorităților statului și contravine principiului statului de drept și principiului supremației Constituției și a obligativității respectării legilor, consacrate de art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală, și vulnerabilizează încrederea cetățenilor în autoritățile statului.

10. Art. I. 33, prin raportare la abrogarea art. 298 din Codul penal

Se încalcă art. 1 alin. (3) și alin. (5) din Constituție, fiind necesară sancționarea faptelor antisociale săvârșite de funcționari publici, chiar și din culpă, considerate mai grave prin prisma funcției publice ocupate.

Sunt afectate alte valori sociale protejate de Constituția României prin nesancționarea încălcării unor relații sociale, ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială.

Nevoia protejării acestor valori este menționată și în decizia CCR nr. 518/2017:

“25. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține, dintr-o perspectivă istorică, faptul că infracțiunea de neglijență în serviciu a fost incriminată, pentru început, în art. 242 din Codul penal din 1936, publicat în Monitorul Oficial al României, nr. 65 din 18 martie 1936, titlul III - "Crime și delictе contra administrației publice", capitolul I - "Delictе săvârșite de funcționarii publici", secțiunea a III-a - "Neglijența în funcțiuni". În forma inițială, art. 242 din Codul penal din 1936 incrimina neglijența în funcțiuni numai pentru gestionari, avea ca obiect apărarea patrimoniului public și prevedea că "Funcționarul public care, prin neglijență, neprevedere sau ușurință în supraveghere sau paza banilor, valorilor, actelor sau oricăror lucruri ce i-au fost încredințate, în virtutea funcțiunii sale, va fi pricinuit sustragerea sau distrugerea lor, comite delictul de neglijență în funcțiune și se pedepsește cu închisoare corecțională de la 3 luni la un an și amendă de la 2.000 la 5.000 lei." Ulterior, această incriminare a fost extinsă pentru toți funcționarii publici, dispozițiile art. 242 din Codul penal din 1936 fiind modificate succesiv prin Decretul nr. 192/1950, publicat în Buletinul Oficial nr. 67 din 5 august 1950, prin Decretul nr. 202/1953, publicat în Buletinul Oficial nr. 15 din 14 mai 1953, și prin Decretul nr. 318/1958, publicat în Buletinul Oficial nr. 27 din 21 iulie 1958. După modificarea art. 242 din Codul penal din 1936, prin Decretul nr. 212/1960, publicat în Buletinul Oficial nr. 8 din 17 iunie 1960, titlul secțiunii III - "Neglijența în funcție" a capitolului I, titlul III al Codului penal din 1936, a fost înlocuit cu "Neglijența în serviciu", pentru a se pune de acord titlul secțiunii cu denumirea infracțiunii, iar textul prevedea că "Încălcarea de către un funcționar a îndatoririlor de serviciu, prin neîndeplinirea lor sau greșita lor îndeplinire, săvârșită din culpă și în mod repetat sau chiar numai o singură dată dar prezentând un caracter grav, constituie infracțiunea de neglijență în serviciu dacă: 1. a cauzat o tulburare bunului mers al unității obștești sau o vătămare intereselor legale ale cetățenilor, sau 2. a cauzat în mod direct o pagubă avutului obștesc. Neglijența în serviciu care avut vreuna dintre urmările arătate în alin. 1 pct. 1 se pedepsește cu închisoare corecțională de la o lună la 2 ani sau amenda de la 300-1.000 lei. Neglijența în serviciu care a avut urmările arătate în alin. 1 pct. 2 se pedepsește, în raport cu valoarea pagubei produse, după cum urmează: a) până la 20.000 lei inclusiv, de la 1 lună la 1 an închisoare corecțională; b) 20.000-50.000 lei inclusiv, 1-4 ani închisoare corecțională; c) peste 50.000 lei, 4-7 ani închisoare corecțională și interdicție corecțională de la 1-3 ani. Neglijența în serviciu care a avut urmare o catastrofă se pedepsește cu închisoare corecțională de la 7-10 ani, confiscarea parțială sau totală a averii și interdicție corecțională de la 1-6 ani. Catastrofa constă în distrugerea sau degradarea unor mijloace de transport în comun de mărfuri sau persoane, ori a unor instalații sau lucrări importante și care a avut urmări

deosebit de grave sau a provocat pierderi de vieți omenești ori vătămarea gravă a unor persoane. În cazurile de neglijență în serviciu, instanța va putea pronunța și destituirea din funcție".

26. Așadar, Curtea constată că, după modificarea din 1960, art. 242 din Codul penal din 1936 prevedea că urmarea imediată a infracțiunii de neglijență în serviciu constă într-o "tulburare a bunului mers al unității sau o vătămare a intereselor legale ale cetățenilor", fiind reglementată și condiția ca fapta să fie repetată ori să aibă caracter grav pentru a realiza conținutul infracțiunii, în cazul pagubei cauzate avutului obștesc, pedeapsa fiind stabilită în raport cu valoarea pagubei produse. De asemenea, tot în Codul penal din 1936, au fost incriminate, separat, și alte infracțiuni de neglijență cu caracter special, respectiv neglijența în efectuarea supravegherii executării contractelor de furnituri, neglijența în administrarea și gestionarea bunurilor aparținând unităților obștești, neglijența care a avut ca urmare pieirea vitelor la o gospodărie agricolă de stat sau la o cooperativă agricolă de producție.

27. Codul penal român din 1969, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, incrimina neglijența în serviciu în art. 249, potrivit căruia "1. Încălcarea din culpă, de către un funcționar public, a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă s-a cauzat o tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 sau o pagubă patrimoniului acesteia ori o vătămare importantă intereselor legale ale unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă. 2. Fapta prevăzută în alin. 1, dacă a avut consecințe deosebit de grave, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 10 ani.", iar Codul penal în vigoare, în art. 298, stabilește, în mod parțial similar în ceea ce privește elementul material al laturii obiective și al urmărilor infracțiunii de neglijență în serviciu, că "Încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă."

28. Curtea reține că rațiunea incriminării faptei de neglijență în serviciu este similară celei pentru care este incriminat abuzul în serviciu, diferența între cele două infracțiuni distingându-se la nivelul laturii subiective - intenția în cazul abuzului în serviciu, respectiv culpa cu prevedere (ușurința)/culpa fără prevedere sau simplă (neglijența) în cazul infracțiunii de neglijență în serviciu. Latura obiectivă a infracțiunii de neglijență în serviciu este formată, ca și la infracțiunea de abuz în serviciu, din elementul material, însoțit de o cerință esențială, urmarea imediată și legătura de cauzalitate dintre activitatea ilicită și rezultatul produs. Curtea

reține, de asemenea, că elementul material al laturii obiective al infracțiunii de neglijență în serviciu presupune încălcarea din culpă a unei îndatoriri de serviciu de către un funcționar public sau de către o altă persoană încadrată în muncă (în cazul variantei atenuate prevăzute de art. 308 din Codul penal) prin cele două modalități normative, respectiv "neîndeplinirea" ori "îndeplinirea defectuoasă" a acesteia."

Prin urmare, este necesară incriminarea ambelor fapte pentru a se materializa eficient protejarea valorilor sociale.

11. Art. II

„Articolul 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 219 din 18 mai 2000, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.”

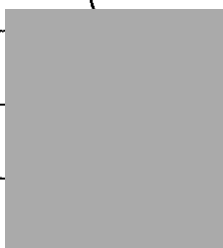
Infracțiunea prevăzută de dispozițiile art.13² din Legea nr.78/2000 constituie, astfel cum prevede și titlul secțiunii din care face parte, o infracțiune asimilată celor de corupție, prin modul în care a fost incriminată constituind o formă specială a infracțiunii de abuz în serviciu.

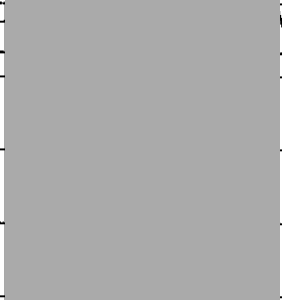
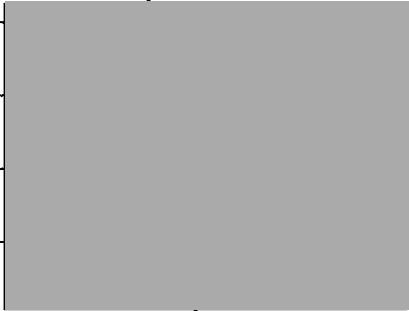
Prin prezenta lege, legiuitorul pe lângă faptul că a eliminat forma agravată a abuzului în serviciu prevăzută la art. 309 C. pen., abrogă și forma asimilată infracțiunilor de corupție, fără a exista un studiu de impact în prealabil și fără vreo motivație rezonabilă.

Or, în vederea garantării ordinii și siguranței publice, legiuitorul are obligația de a stabili un regim sancționator echitabil și proporțional, cu luarea în considerare atât a intereselor persoanelor care cad sub incidența legii penale, cât și a intereselor societății în general. În același sens s-a pronunțat și Curtea, care, în Decizia nr. 711/2015, a reținut că *„în reglementarea sancțiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de sancțiune, și valoarea socială a cărei protecție a determinat limitarea.”*

În drept, ne întemeiem sesizarea atât pe dispozițiile art. 133, alin. (3) din Regulamentul Camerei Deputaților, cât și pe dispozițiile art. 15 , alin 1 și 2 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

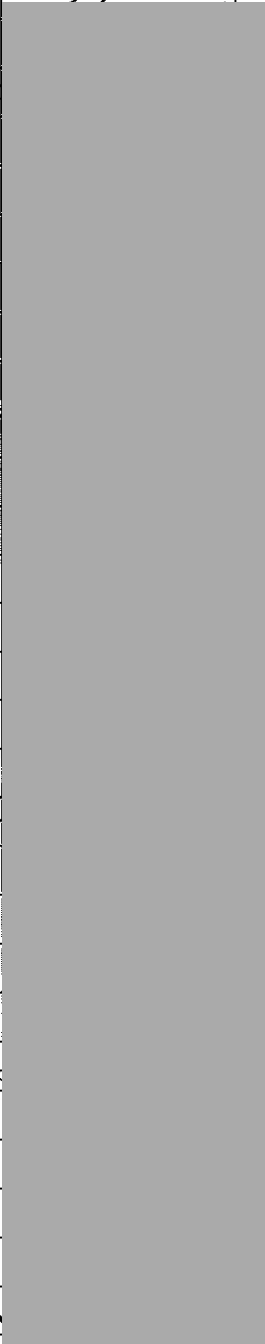
**Tabel cu semnatarii Sesizării Curții Constituționale a României
cu privire la Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
(PLx 406/2018)**

Nr. Crt.	Nume	Semnătura
1.	Turcan Raluca	
2.	Andronache Gabriel	
3.	Achiței Vasile Cristian	
4.	Alexe Costel	
5.	Anastase Roberta Alma	
6.	Ardelean Ben Oni	
7.	Balan Ioan	
8.	Bica Dănuț	
9.	Bodea Marius	
10.	Bode Lucian Nicolae	
11.	Boroianu Robert Aurel	
12.	Buican Cristian	
13.	Bumb Sorin-Ioan	
14.	Calista Mara Daniela	
15.	Cherecheș Florica	
16.	Cherecheș Viorica	
17.	Cozmanciuc Mugur	
18.	Culeafă Mihai	
19.	Cupșa Ioan	
20.	Dobre Victor Paul	

21.	Dobrovie Matei-Adrian	
22.	Fădor Angelica	
23.	Gheorghe Daniel	
24.	Gheorghe Tinel	
25.	Gheorghiu Bogdan	
26.	Ghilea Gavrilă	
27.	Giugea Nicolae	
28.	Gudu Vasile	
29.	Heiuș Lucian	
30.	Huțucă Bogdan Iulian	
31.	Ioniță Antoneta	
32.	Ionescu George	
33.	Leoreanu Laurențiu	
34.	Lungu Tudorița	
35.	Mareș Mara	
36.	Mihalescul Dumitru	
37.	Moldovan Sorin-Dan	
38.	Neagu Nicolae	
39.	Nicoară Romeo Florin	
40.	Olar Corneliu	
41.	Oprea Dumitru	
42.	Oros Nechita-Adrian	
43.	Palăr Ionel	
44.	Pirtea Marilen	
45.	Popescu Pavel	

46.	Popescu Virgil Daniel	
47.	Preda Cezar	
48.	Predoiu Marian-Cătălin	
49.	Prișcă Razvan Sorin	
50.	Raetchi Ovidiu- Alexandru	
51.	Răcuci Claudiu Vasile	
52.	Roman Florin Claudiu	
53.	Romanescu Cristinel	
54.	Săftoiu Ana- Adriana	
55.	Schelean-Somfelean Valeria Diana	
56.	Sitterli Ovidiu-Ioan	
57.	Sighiartău Robert Ionatan	
58.	Stamatian Vasile Florin	
59.	Stroe Ionut Marian	
60.	Șișcu George	
61.	Șovăială Constantin	
62.	Ștefan Ion	
63.	Știrbu Gigel Sorinel	
64.	Trăilă Cristina	
65.	Varga Glad-Aurel	
66.	Varga Vasile	
67.	Vîlceanu Dan	
68.	Voicu Mihai	

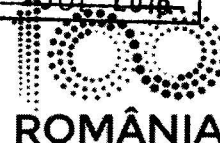
Tabel cu semnatorii sesizării de neconstituționalitate a Proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr 286/2009 privind Codul Penal, precum și a Legii nr 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (Plx nr. 406/2018).

NR.	DEPUTAT	SEMNĂTURĂ	PARTID
1.	BARNA ILIE-DAN		USR
2.	BENGA TUDOR-VLAD		USR
3.	BOTEZ MIHAI-CĂTĂLIN		USR
4.	BULAI IULIAN		USR
5.	CHICHIRĂU COSETTE-PAULA		USR
6.	COSMA LAVINIA-CORINA		USR
7.	DAN NICUȘOR-DANIEL		Afiliat USR
8.	DEHELEAN SILVIU		USR
9.	DRULĂ CĂTĂLIN		USR
10.	DURUȘ VLAD-EMANUEL		USR
11.	GHINEA CRISTIAN		USR
12.	ION STELIAN-CRISTIAN		USR
13.	IURIȘNIȚI CRISTINA-IONELA		USR
14.	LUPESCU DUMITRU		USR
15.	MOȘTEANU LIVIU-IONUȚ		USR
16.	NĂSUI CLAUDIU-IULIUS-GAVRIL		USR
17.	POP RAREȘ-TUDOR		USR
18.	POPESCU NICOLAE-DANIEL		USR
19.	PRISNEL ADRIAN-CLAUDIU		USR
20.	PRUNĂ CRISTINA-MĂDĂLINA		USR
21.	RĂDULESCU DAN-RĂZVAN		USR
22.	RODEANU BOGDAN-IONEL		USR
23.	SEIDLER CRISTIAN-GABRIEL		USR
24.	STANCIU-VIZITEU LUCIAN-DANIEL		USR
25.	UNGUREANU EMANUEL-DUMITRU		USR
26.	VLAD SERGIU-COSMIN		USR
27.	ZAINEA CORNEL		USR
28.			
29.			
30.			

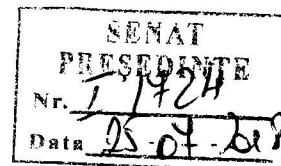
R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 7083 / 25 JUL 2018

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România
Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80
Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1192A/2018

Domnului
Călin Constantin Anton POPESCU-TĂRICEANU
Președintele Senatului

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de Președintele României referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 4 septembrie 2018 (inclusiv în format electronic *Word* la adresa de mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 17 septembrie 2018.

Vă asigurăm, domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

Președinte,

prof. univ. dr. Valer DORNEANU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 1192A/2018

R O M Â N I A

Administrația Prezidențială - Cabinetul Președintelui
CP1//25/..... / 25.07.2018

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 7075 / 25 JUL 2018

ORA 11²⁵

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

București, iulie 2018

Domnului VALER DORNEANU

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulez următoarea

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

asupra

Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost trimisă Președintelui României în data de 6 iulie 2018, în vederea promulgării.

Prin modul în care a fost dezbătută și adoptată, legea menționată încalcă prevederile art. 61 alin. (2), ale art. 66 alin. (2) și (3), ale art. 75 alin. (2), precum și cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție. Totodată, prin conținutul normativ, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție contravine normelor și principiilor constituționale, pentru motivele prezentate în cele ce urmează.

I. Aspecte de neconstituționalitate extrinsecă

A. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată de Senat cu încălcarea prevederilor art. 75 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 61 alin. (2), precum și cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție

Ca primă Cameră competentă, legea supusă controlului de constituționalitate a fost adoptată de Senat în ședința din data de 3 iulie 2018. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată cu încălcarea prevederilor art. 75 alin. (2), fiind dezbătută și adoptată cu depășirea termenului constituțional de 60 de zile stabilit pentru prima Cameră sesizată.

Propunerea legislativă privind punerea de acord a prevederilor Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, cu deciziile Curții Constituționale, Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană - inițiată de un număr de 179 de deputați și senatori - a fost depusă la Senat, pentru dezbateră și adoptare, la data de 18 aprilie 2018 (înregistrată sub nr. B.184/18.04. 2018).

În conformitate cu dispozițiile art. 79 din Constituție și ale Legii nr. 73/1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, respectiv cu cele ale art. 111 alin. (1) din Constituție, Biroul permanent al Senatului, în ședința din data de 18 aprilie 2018 a transmis propunerea legislativă menționată, spre avizare, Consiliului Legislativ și Guvernului, în vederea formulării unui punct de vedere. De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 92 alin. (3) și (4) din Regulament, Biroul permanent al Senatului a stabilit și termenul până la care să fie transmise aceste avize, respectiv data de 25 aprilie 2018. Menționăm că, până la termenul stabilit, Consiliului Legislativ a transmis avizul (nr. 380/25.04.2018), în timp ce Guvernul a transmis punctul său de vedere la data de 24 mai 2018 (nr. 901/24.05.2018).

De asemenea, în cursul aceleiași ședințe (18.04.2018), Biroului permanent al Senatului a transmis legea criticată (L238/2018) comisiilor competente, sesizându-le în vederea elaborării avizelor și a raportului, stabilind totodată și termenele în care acestea trebuiau întocmite.

Potrivit art. 75 alin. (2) din Constituție, „Prima Cameră sesizată se pronunță în termen de 45 de zile. Pentru coduri și alte legi de complexitate deosebită, termenul este de 60 de zile. În cazul depășirii acestor termene se consideră că proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate”. Astfel, Constituția instituie o prezumție absolută, în virtutea căreia o inițiativă legislativă chiar dacă nu a fost adoptată de o Cameră se consideră adoptată prin simpla trecere a timpului. Prezumția se bazează pe o presupusă acceptare tacită a propunerii legislative și pe lipsa obiecțiilor primei Camere sesizate.

Termenul de 45 de zile, respectiv de 60 de zile prevăzut la art. 75 alin. (2) din Legea fundamentală este un termen ce privește raporturile constituționale dintre autoritățile publice, respectiv raporturile dintre cele două Camere ale Parlamentului, pe de o parte și între acestea și Guvern, pe de altă parte. La împlinirea acestuia, dreptul și, totodată, obligația primei Camere competente să dezbată o inițiativă legislativă încetează, legea considerându-se adoptată în forma depusă de inițiator. Ca efect al împlinirii acestui termen, se naște dreptul Camerei decizionale de a se pronunța asupra inițiativei adoptate în condițiile art. 75 alin. (2) și de a decide definitiv. De asemenea, împlinirea acestui termen are consecința imposibilității membrilor primei Camere competente de a mai formula amendamente, dincolo de acest interval de timp stabilit de Constituție propunerile parlamentarilor sau ale comisiilor nemaifiind admisibile. Aceeași este și consecința pentru Guvern care, dincolo de acest termen nu mai poate formula și depune amendamente cu privire la legea respectivă în cadrul primei Camere sesizate, nu mai poate solicita dezbaterea acesteia în procedură de urgență sau înscrierea ei cu prioritate pe ordinea de zi, toate aceste drepturi putând fi exercitate de Guvern doar în cadrul Camerei decizionale.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că „termenele care privesc desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice, (...) în măsura în care nu se prevede altfel în mod expres, nu se calculează pe zile libere.” (Decizia nr. 233/1999). Totodată, în Decizia nr. 89/2010, Curtea a reținut că dispozițiile art. 101 din Codul de procedură civilă - potrivit cărora „termenele se înțeleg pe zile libere, neintrând în socoteală nici ziua când a început, nici ziua când s-a sfârșit termenul” - nu sunt aplicabile în dreptul public, supus regulii în virtutea căreia termenele, în acest domeniu, se calculează pe zile calendaristice, în sensul că se include în termen și ziua în care el începe să curgă și ziua când se împlinește.

Dispozițiile art. 75 alin. (2) din Constituție nu prevăd un anumit mod de calcul al acestor termene pe care prima Cameră competentă le are la dispoziție pentru a se pronunța asupra unei inițiative legislative. În absența oricăror prevederi constituționale exprese, considerăm că - fiind termene ce privesc desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice - acestea urmează regula stabilită de jurisprudența constantă din ultimii 20 ani a Curții Constituționale, să se calculeze pe zile calendaristice. Din interpretarea sistematică a dispozițiilor constituționale ale art. 75 alin. (2) și ale art. 66, considerăm că singura ipoteză în

care termenele de adoptare tacită ar putea fi suspendate este aceea a perioadei dintre sesiunile parlamentare ordinare, în condițiile în care nu s-a cerut întrunirea în sesiune extraordinară. Normele constituționale trebuie să fie interpretate în sensul de a produce efecte, scopul urmărit de legiuitorul constituant derivat fiind acela de a crea pentru Camera de reflecție posibilitatea de a se pronunța într-un termen rezonabil. Or, sistemul constituțional român instituie regula sesiunilor periodice și nu a celor permanente. Prin urmare, între cele două perioade prevăzute la art. 66 alin. (1) din Constituție pentru cele două sesiuni ordinare, în absența unei cereri de convocare a unei sesiuni extraordinare, termenele prevăzute la art. 75 alin. (2) din Constituție ar trebui să fie suspendate. Totodată, fiind pe tărâmul dreptului public, la calculul termenului de 45, respectiv 60 de zile urmează să se includă în termen și ziua în care el începe să curgă și ziua când se împlinește.

Orice altă interpretare este de natură să conducă la moduri de calcul diferite ale termenelor constituționale ce privesc raporturile constituționale dintre autoritățile publice (termenul de promulgare, termenul de sesizare a Curții Constituționale, termenul în care se poate organiza referendumul de revizuire a Constituției etc.). Dincolo de faptul că o asemenea interpretare ar însemna o adăugare la textul constituțional, aceasta ar echivala și cu o perspectivă de natură să creeze impredictibilitate și lipsă de transparență cu privire la împlinirea acestor termene, în general, și a celor prevăzute la art. 75 alin. (2) în special. Această concluzie este întărită și de faptul că în prezent, potrivit regulamentelor parlamentare termenele de adoptare tacită se socotesc în mod diferit la Camera Deputaților față de Senat, aspect ce este de natură să contravină și art. 1 alin. (5) în ceea ce privește supremația Constituției.

Potrivit art. 113 din Regulamentul Camerei Deputaților: „(1) În temeiul art. 75 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată, Camera Deputaților, ca primă Cameră sesizată, se pronunță asupra proiectului de lege sau a propunerii legislative în termen de 45 de zile de la data prezentării la Biroul permanent. Fac excepție codurile și legile de complexitate deosebită, asupra cărora se pronunță în termen de 60 de zile de la data prezentării la Biroul permanent și ordonanțele de urgență, pentru care termenul este de 30 de zile de la data depunerii acestora la Camera Deputaților. (1¹) În cazul propunerilor legislative care sunt depuse la Camera Deputaților, ca primă Cameră sesizată, termenele aferente procesului legislativ curg de la data înregistrării la Biroul permanent însoțite de avizele solicitate și se socotesc luând în calcul 4 zile pe săptămână, cu excepția sărbătorilor legale. (2) La data expirării termenelor prevăzute la alin. (1) proiectele de legi sau propunerile legislative se consideră adoptate de Camera Deputaților și se trimit Senatului sub semnătura președintelui Camerei Deputaților”.

Totodată, potrivit art. 119 din Regulamentul Senatului: „Pentru termenele procedurale ale procesului legislativ se iau în calcul numai zilele în care Senatul lucrează în plen sau în comisii permanente”.

Așadar, regulamentele parlamentare ale celor două Camere cuprind dispoziții diferite cu privire la modul de calcul al aceluiași termen constituțional prevăzute la art. 75 alin. (2). Astfel, dispozițiile art. 113 alin. (1¹) din Regulamentul Camerei Deputaților stabilește că aceste termene se calculează luând în calcul 4 zile pe săptămână, cu excepția sărbătorilor legale, în timp ce art. 119 din Regulamentul Senatului prevede că la calculul acestor termene se au în vedere numai zilele în care Senatul lucrează în plen și în comisii. Or, în cadrul autonomiei de care beneficiază, Camerele sunt libere să își stabilească programul de lucru așa cum consideră, dimensionându-l în funcție de multiple variabile. Din această perspectivă, programul de lucru în plen și în comisii nu este cunoscut la începutul unei sesiuni, uneori acesta putând să suporte modificări chiar în cursul unei săptămâni de lucru.

Prin urmare, extinderea aplicării dispozițiilor regulamentare și în ceea ce privește modul de calcul al termenelor prevăzute la art. 75 alin. (2) din Constituție pune în pericol securitatea raporturilor juridice în materie de legiferare. Așa cum a reținut și Curtea Constituțională în jurisprudența sa, autonomia regulamentară dă dreptul Camerelor Parlamentului de a dispune cu privire la propria organizare și procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare, însă aceasta nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară; normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (Decizia Curții Constituționale nr. 209/2012).

În consecință, fiind termene de drept public, ce vizează desfășurarea raporturilor constituționale dintre cele două Camere ale Parlamentului, termenele prevăzute la art. 75 alin. (2) din Constituție se calculează calendaristic, această interpretare fiind singura de natură să confere efectivitate normelor constituționale menționate, asigurând, pe de o parte, respectarea principiului transparenței activității parlamentare, iar pe de altă parte, predictibilitate în aplicarea normelor constituționale și în derularea procesului de legiferare.

Momentul de la care încep să curgă termenele prevăzute la art. 75 alin. (2) din Constituție este reglementat asemănător în cele două Camere ale Parlamentului. Astfel, potrivit art. 113 alin. (1¹) din Regulamentul Camerei Deputaților, în cazul propunerilor legislative care sunt depuse la Camera Deputaților, ca primă Cameră sesizată, termenele aferente procesului legislativ curg de la data înregistrării la Biroul permanent însoțite de avizele solicitate, iar potrivit art. 118 din Regulamentul Senatului: „Pentru propunerile legislative termenele de legiferare curg de la data înregistrării acestora la Biroul permanent, însoțite de avizele necesare”.

Totodată, potrivit art. 93 din Regulamentul Senatului: „(1) Proiectele de lege și propunerile legislative se supun spre dezbateră și adoptare Senatului, ca primă

Cameră sesizată, în condițiile prevăzute la art. 75 din Constituția României, republicată. În cazul propunerilor legislative care sunt depuse la Senat, ca primă Cameră sesizată, acestea se înregistrează și se țin în evidență. Ele vor intra în procesul legislativ numai după primirea avizelor legale de la Consiliul Legislativ, Guvern, Consiliul Economic și Social. (2) Pentru celelalte proiecte de lege și propuneri legislative care se dezbate și se adoptă, potrivit art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, mai întâi de Camera Deputaților, ca primă Cameră sesizată, competența decizională aparține Senatului. (3) Senatul, ca primă Cameră sesizată, se pronunță asupra proiectelor de lege și propunerilor legislative cu care este sesizat, în termen de 45 de zile de la data prezentării acestora în Biroul permanent. Pentru coduri și alte legi de complexitate deosebită, termenul este de 60 de zile de la data prezentării în Biroul permanent.”

În plus, în conformitate cu dispozițiile art. 94 din Regulamentul Senatului: „(1) În vederea încadrării în termenele prevăzute la art. 93 alin. (3) și la art. 112-114 din prezentul regulament, precum și la art. 115 alin. (5) din Constituția României, republicată, proiectele de lege și propunerile legislative se înaintează Biroului permanent al Senatului, care dispune: a) sesizarea comisiilor permanente competente pentru întocmirea avizelor sau a raportului, stabilind și termenele de depunere a acestora; b) transmiterea proiectului de lege sau a propunerii legislative Camerei Deputaților, în cazul în care o comisie permanentă apreciază că Senatul nu este competent să dezbate și să adopte proiectul, ca primă Cameră sesizată. În aceste cazuri, avizul Comisiei pentru constituționalitate, libertăți civile și monitorizare a executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului este obligatoriu; c) solicitarea avizului Consiliului Legislativ, al Consiliului Economic și Social și al altor instituții sau organisme care, potrivit legii au competența de avizare, dacă acesta nu a fost dat; d) distribuirea către senatori a proiectelor sau propunerilor legislative, a avizului Consiliului Legislativ, al Consiliului Economic și Social și al altor instituții ori organisme care, potrivit legii, au competența de avizare, a hotărârii Curții Constituționale, în cazurile prevăzute de Constituție, și a punctului de vedere al Guvernului, în cazurile cerute de lege, pentru propunerile legislative, stabilind și termenul de depunere a amendamentelor de către senatori, sub sancțiunea decăderii. (2) Măsurile hotărâte de Biroul permanent și de Comitetul liderilor se duc la îndeplinire de secretarul general, prin serviciile Senatului. Termenele prevăzute pentru toate operațiunile reglementate în acest articol se stabilesc de către Biroul permanent, în funcție de procedura ordinară sau procedura de urgență”.

Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 93, art. 94 și ale art. 118 din Regulamentul Senatului rezultă că, pentru propunerile legislative înregistrate la Senat ca primă Cameră sesizată:

- termenele prevăzute la art. 75 alin. (2) din Constituție curg de la data înregistrării acestora la Biroul permanent, însoțite de avizele necesare; astfel, ca urmare a aplicării dispozițiilor art. 93 alin. (3) coroborat cu art. 118 din

Regulamentul Senatului, o inițiativă pentru care a început să curgă termenul prevăzut la art. 75 alin. (2) din Constituție va avea întotdeauna un număr de înregistrare identificat cu inițiala L., urmată de un număr (numărul de înregistrare la Biroul permanent) și un an; spre deosebire de aceste propuneri legislative, inițiativele care nu se încadrează pe ipoteza normativă și procedurală de la art. 118 din Regulamentul Senatului, ci pe cea de la art. 93 alin. (1) din Regulament - și pentru care termenul prevăzut la art. 75 alin. (2) din Constituție nu a început să curgă - sunt identificate cu inițiala B., urmată de un număr și o dată, care sunt întotdeauna diferite de cele ale celor identificate prin L.;

- Biroul permanent este cel abilitat să stabilească termenele atât pentru organismele avizatoare, cât și pentru comisiile permanente sesizate în fond; la împlinirea acestor termene, Biroul permanent nu este obligat să aștepte primirea acestor avize sau puncte de vedere, fiind de principiu statuat prin jurisprudența Curții Constituționale că Parlamentul nu poate fi ținut în realizarea activității de legiferare de faptul că una sau alta dintre autoritățile sau instituțiile publice cu competențe de avizare nu trimit sau transmit cu întârziere un punct de vedere solicitat de una sau alta dintre Camere; din această perspectivă, transmiterea de către Guvern cu întârziere a punctului său de vedere nu poate ține în loc o Cameră în dezbaterăa unei inițiative legislative, întrucât în conformitate cu dispozițiile art. 111 alin. (1) din Constituție, obligația constituțională este în sensul solicitării informării Guvernului și nu a obligativității existenței punctului de vedere al Guvernului.

Din informațiile publice înscrise pe fișa ce corespunde parcursului legislativ la Senat al Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție rezultă că în cadrul ședinței sale din 18 aprilie 2018, Biroul permanent al Senatului a realizat mai multe operațiuni (pe care, de regulă, le stabilea în ședințe succesive), considerând că la momentul transmiterii sale către Consiliul Legislativ (pentru aviz) și al solicitării punctului de vedere al Guvernului este necesar să sesizeze, totodată, și comisiile permanente în vederea elaborării avizelor și, respectiv, a raportului. Ca urmare a acestor decizii, în conformitate cu dispozițiile art. 93 și ale art. 94 din Regulament, legea dedusă controlului de constituționalitate a primit, în aceeași zi (18.04.2018) un număr de înregistrare ca efect al depunerii sale la Parlament (B184/18.04. 2018), precum și un număr de înregistrare ce atestă data prezentării ei în Biroul permanent (L238/2018). Or, în conformitate cu dispozițiile art. 93 alin. (3) coroborate cu cele ale art. 118 din Regulament, acest ultim moment semnifică data de la care începe să curgă termenul de 60 de zile prevăzut de art. 75 alin. (2) din Constituție. Această concluzie este întărită și de faptul că, din aceleași informații publice cuprinse în fișa inițiativei legislative deduse controlului de constituționalitate, ulterior ședinței din 18.04.2018, nu a mai

existat o altă ședință a Biroului permanent al Senatului în cadrul căreia această propunere legislativă să fie prezentată în sensul art. 118 din Regulament.

Prin urmare, în ceea ce privește Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție termenul prevăzut de art. 75 alin. (2) a început să curgă începând la data de 18.04.2018. Având în vedere că, prin obiectul de reglementare, legea criticată vizează intervenții legislative asupra unui cod, respectiv a Codului penal, urmează ca termenul constituțional aplicabil să fie cel de 60 de zile calendaristice. Acest termen s-a împlinit la data de 16 iunie 2018.

Or, prin continuarea procedurii parlamentare după această dată și prin adoptarea legii de către Senat în calitate de primă Cameră competentă, în data de 3 iulie 2018, într-o altă formă decât cea a inițiatorului, legea criticată a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor art. 75 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 61 alin. (2) din Constituție. În conformitate cu prevederile constituționale menționate, obligația Senatului după împlinirea termenului de 60 de zile era să considere legea adoptată tacit și să o transmită Camerei Deputaților pentru continuarea procedurii legislative. După împlinirea acestui termen, nici Senatul, în ansamblul său, și nicio altă structură de lucru sau de conducere nu ar mai fi putut formula amendamente și nu ar mai fi putut înscrie legea pe ordinea de zi. Procedând în acest mod, dezbateră și adoptarea de Senat a legii criticate în ședința din 3 iulie 2018 echivalează și cu încălcarea prevederilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală în ceea ce privește modul de calcul al termenelor referitoare la desfășurarea raporturilor constituționale între autoritățile publice.

B. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată de Camera Deputaților cu încălcarea prevederilor art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională în ședința din data de 4 iulie 2018. Această lege a fost dezbătută și adoptată de către Camera Deputaților cu încălcarea dispozițiilor art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție întrucât, pe de o parte,

această lege a fost adoptată în cadrul unei sesiuni extraordinare a Camerei Deputaților neconstituțional întrunită, iar pe de altă parte, legea criticată nu a fost expres înscrisă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților, existența acesteia pe ordinea de zi a acestei Camere neputând fi prezumată ca fiind implicită, întrucât la momentul convocării Camerei Deputaților în sesiune extraordinară (27 iunie 2018) legea în cauză nu fusese adoptată de Senat și nici nu fusese înregistrată la Biroul permanent al Camerei Deputaților.

Potrivit art. 61 din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare, fiind alcătuit din Camera Deputaților și din Senat.

Parlamentul își desfășoară activitatea în timp, respectiv în legislaturi, sesiuni, ședințe. Durata acestora este, de regulă, prevăzută chiar prin constituții. Astfel, Constituția României stabilește, în mod expres, durata legislaturii (art. 63) și a sesiunilor Parlamentului (art. 66) stabilind, totodată, și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru ca actele dezbătute și adoptate de către Parlament în cursul unei legislaturi, respectiv în cursul sesiunilor ordinare sau extraordinare din cadrul legislaturii, precum și pe parcursul ședințelor desfășurate în cadrul acestora (art. 65) să fie adoptate în deplin acord cu normele și principiile stabilite de Legea fundamentală. Astfel, după cum s-a subliniat în doctrină, legislatura se suprapune, de regulă, cu durata mandatului Camerelor Parlamentului (cum este și cazul României), putând fi prelungită sau încetând în condițiile expres stabilite prin Legea fundamentală, iar ședințele reprezintă forma de constituire a Camerelor în reuniune plenară.

Ca formă principală de lucru, sesiunile parlamentare pot fi permanente sau periodice, regula fiind a acestora din urmă. Conform art. 66 alin. (1) din Constituție, „Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie”.

De asemenea, sesiunile parlamentare pot fi ordinare și extraordinare. În conformitate cu prevederile Constituției, întrunirea într-o sesiune extraordinară se poate realiza la cerere sau de drept. Întrunirea de drept se face în caz de agresiune armată împotriva țării, în cazul instituirii stării de asediu sau de urgență sau în ipoteza depunerii de către Guvern spre aprobare a unei ordonanțe de urgență, dacă Parlamentul nu se află în sesiune. Dispozițiile art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție reglementează situația întrunirii în sesiune extraordinară a Parlamentului României la cerere. Astfel, în conformitate cu aceste prevederi, Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în sesiuni extraordinare la cererea Președintelui României, a Biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numărul deputaților sau al senatorilor. Alin. (3) al art. 66 din Constituție prevede care este autoritatea îndrituită să dispună convocarea Camerelor în sesiune ordinară sau extraordinară, stabilind

pentru președinții celor două Camere ale Parlamentului atribuția de a convoca Senatul și Camera Deputaților în sesiune parlamentară.

Așadar, sesiunile parlamentare extraordinare pot fi convocate la cerere în condițiile expres stipulate de Legea fundamentală, respectiv: Parlamentul să fie între sesiunile ordinare, să existe o cerere a unui titular prevăzut în mod expres de art. 66 alin. (2) din Constituție (Președintele României, Biroul permanent al fiecărei Camere sau o treime din numărul deputaților sau al senatorilor), urmată de o convocare a președinților Camerelor.

Sesiunea extraordinară se întrunește pentru o anumită ordine de zi, indicată în cererea de convocare și aprobată ulterior potrivit regulamentelor parlamentare. Astfel, potrivit art. 84 alin. (9) – (10) din Regulamentul Camerei Deputaților: „(9) Cererea de convocare a unei sesiuni extraordinare se face în scris și va cuprinde ordinea de zi, precum și perioada de desfășurare a sesiunii. Neaprobarea de către Cameră a ordinii de zi solicitate împiedică ținerea sesiunii extraordinare. (10) Convocarea Camerei Deputaților se face de către președintele acesteia. Președintele nu va lua în considerare cererile pentru convocarea unei sesiuni extraordinare care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la alin. (8) și (9)”. Totodată, în conformitate cu art. 84 alin. (2) – (4) din Regulamentul Senatului „(2) Cererea de convocare a unei sesiuni extraordinare se face în scris și va cuprinde motivul, ordinea de zi propusă și durata de desfășurare a sesiunii extraordinare. (3) Convocarea se face de președintele Senatului. Președintele poate să nu ia în considerare cererile de convocare a unei sesiuni extraordinare, care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la alin. (1) și (2). (4) Respingerea de către Senat a ordinii de zi propuse împiedică ținerea sesiunii extraordinare”.

Fiind o sesiune extraordinară, Camerele nu pot dezbate o altă problemă decât aceea ce a făcut obiectul cererii, deoarece, altminteri, s-ar încălca chiar caracterul „exceptional” al sesiunii. De aceea, dacă s-ar cere dezbaterea unei asemenea probleme, este necesară o nouă convocare, chiar dacă aceasta ar avea sensul unei completări a convocării inițiale. Cu alte cuvinte, dacă în timpul sesiunii ordinare competența Parlamentului este deplină, în timpul unei sesiuni extraordinare, competența Parlamentului este limitată nu numai în timp, dar și în sens material, aceasta fiind deosebirea de principiu față de o sesiune ordinară. Prin urmare, în cursul unei sesiuni parlamentare (ordinare sau extraordinare) Parlamentul își exercită competența sa constituțională în limitele prevăzute de Legea fundamentală, iar în afara sesiunii, chiar dacă Camerele s-ar întruni, în lipsa îndeplinirii condițiilor constituționale, parlamentarii nu pot adopta un act valabil.

Pe cale de consecință, pentru a fi considerate constituțional adoptate, inițiativele legislative adoptate de Parlament în cadrul unei sesiuni extraordinare trebuie să respecte, pe lângă normele constituționale procedurale prevăzute la art. 61 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 75 și ale art. 76, și pe cele ale art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție, ceea ce presupune ca acestea să fie dezbătute și adoptate

într-o sesiune legal întrunită. Totodată, ele trebuie să fie înscrise pe ordinea de zi a respectivei sesiuni extraordinare, în caz contrar fiind încălcate dispozițiile art. 66 alin. (2) din Constituție. În opinia noastră cele două condiții trebuie îndeplinite cumulativ, neîndeplinirea uneia dintre ele conducând, în mod automat, la neconstituționalitatea legii în cauză. Îndeplinirea acestor condiții trebuie verificată în cadrul procedurii de adoptare a unei legi, fiind intrinsec legate de procedura de legiferare.

În cazul Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție niciuna dintre cele două condiții nu a fost îndeplinită, întrucât:

1. sesiunea extraordinară a Camerei Deputaților nu a fost constituțional întrunită;

2. legea nu a fost înscrisă în mod expres pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților, aceasta nefiind adoptată de Senat în calitate de primă Cameră sesizată și nici înregistrată la Biroul permanent al Camerei Deputaților la momentul emiterii Deciziei Președintelui Camerei Deputaților de convocare în sesiune extraordinară.

1. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție a fost dezbătută și adoptată de către Camera Deputaților în cadrul unei sesiuni extraordinare neconstituțional întrunită, întrucât: a) niciunul dintre subiectele care au dreptul, potrivit art. 66 alin. (2) din Constituție, de a cere întrunirea Camerelor în sesiune extraordinară nu a formulat o asemenea cerere; b) convocarea Camerei Deputaților în sesiune extraordinară s-a realizat de un alt subiect decât cel stabilit la art. 66 alin. (3) din Constituție.

a) Unul dintre punctele aflate pe ordinea de zi a Biroului permanent al Camerei Deputaților întrunit în ședința din data de 27 iunie a.c. a fost: „Proiect de Decizie privind convocarea Camerei Deputaților în sesiune extraordinară” (pct. 12 de pe ordinea de zi). Potrivit stenogramei ședinței Biroului permanent din data de 27 iunie a.c., obiectul dezbaterilor acestui punct de pe ordinea de zi l-a constituit proiectul deciziei președintelui Camerei Deputaților de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară, iar nu proiectul unei decizii a Biroului permanent al acestei Camere, subiect îndrituit prin Constituție să solicite întrunirea acestui for în sesiune extraordinară.

Astfel, formula introductivă a deciziei președintelui Camerei Deputaților - „aprobată” de Biroul permanent - prevede expres: „Președintele Camerei Deputaților emite prezenta decizie.”; de asemenea, potrivit părții introductive a articolului unic al acestei decizii: „Camera Deputaților se convoacă în sesiune extraordinară în data de 2 iulie 2018, ora 14.00, pentru perioada 2-19 iulie 2018, cu

următoarea ordine de zi: (...)”. Așadar, din analiza conținutului normativ al proiectului deciziei menționate rezultă că actul adoptat de Biroul permanent al Camerei Deputaților din data de 27 iunie a.c. nu este un act propriu al acestuia, ci o cerere directă a președintelui Camerei Deputaților de convocare a acestei Camere a Parlamentului în sesiune extraordinară.

În plus, din stenograma ședinței Biroului permanent al Camerei Deputaților din data de 27 iunie a.c. rezultă că participanții la această ședință au discutat în permanență despre o cerere a președintelui Camerei Deputaților de convocare în sesiune extraordinară și nu despre o cerere a Biroului permanent. Din aceeași stenogramă rezultă că despre o cerere a Biroului permanent în vederea convocării unei sesiuni extraordinare nu se discută nici în contextul concluziilor ședinței. Proiectul de decizie nu este supus în ansamblul său aprobării membrilor prezenți ai Biroului permanent (ci numai ordinea de zi a viitoarei sesiuni extraordinare), astfel încât să rezulte din acest vot o manifestare de voință a Biroului permanent în sensul formulării către președintele Camerei a cererii de convocare în sesiune extraordinară.

Dezbaterile și voturile exprimate de membrii Biroului permanent al Camerei Deputaților vizează un act pe care, într-o altă ordine de idei, Biroul permanent nici nu-l putea lua în discuție, întrucât acesta ar fi trebuit să succeadă deciziei/hotărârii Biroului permanent de convocare în sesiune extraordinară și nu să o preceadă. Întrucât nu a formulat o cerere proprie, Biroul permanent al Camerei Deputaților nici nu a putut reține - în mod firesc, de altfel - între hotărârile/deciziile sale altceva decât aprobarea cu modificări a proiectului de decizie a președintelui Camerei Deputaților. În raport cu proiectul de decizie a Președintelui Camerei Deputaților aprobat în ședința din 27 iunie a.c., Biroul permanent al Camerei Deputaților nu a adoptat și nu a emis un act propriu care să reprezinte propria sa manifestare de voință în sensul formulării unei cereri de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară.

Așa cum am arătat anterior, Curtea Constituțională a reținut în jurisprudența sa, autonomia regulamentară dă dreptul Camerelor Parlamentului de a dispune cu privire la propria organizare și procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare. Ea constituie expresia statului de drept, a principiilor democratice și poate opera exclusiv în cadrul limitelor stabilite de Legea fundamentală. Autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară. Normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (Decizia Curții Constituționale nr. 209/2012).

Manifestarea de voință a Biroului permanent de a cere convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară trebuie să se concretizeze într-o cerere. Aceasta este o cerință constituțională, cu privire la care Regulamentul Camerei Deputaților precizează că trebuie să îmbrace forma scrisă (art. 84 alin. 9). Prin urmare, o asemenea cerere nu trebuie și nu poate să rezulte doar din discuții, să fie dedusă ori să fie expresia/consecința voturilor exprimate în cadrul unei ședințe a Biroului permanent al Camerei Deputaților și nici nu poate să fie dedusă pe cale de interpretare din operațiunea „aprobării” unui alt act.

Or, în cazul de față această cerere nu există și, prin urmare, una dintre cerințele constituționale ale întrunirii Camerei Deputaților în sesiune extraordinară nu a fost îndeplinită. Pe cale de consecință, lipsa unei solicitări valabil formulate de către unul dintre titularii prevăzuți la art. 66 alin. (2) din Constituție a condus la lipsa din cuprinsul Deciziei nr. 5/2018 de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară a oricărei mențiuni cu privire la actul declanșator al procedurii de convocare în sesiune extraordinară a Camerei Deputaților. Contrar dispozițiilor art. 66 alin. (2) din Constituție, convocarea și întrunirea Camerei Deputaților în sesiunea extraordinară în perioada 2-19 iulie 2018 nu s-a făcut la cererea Biroului permanent al acestei Camere și nici a altui subiect de drept stabilit prin Constituție, aspect ce pune în discuție însăși validitatea sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților, cu consecința neconstituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție adoptată în cadrul acestei sesiuni.

Practica parlamentară nu poate fi invocată. Prin comparație, în aplicarea aceluiași prevederi constituționale și regulamentare (dispozițiile art. 84 alin. 8-10 din Regulamentul Camerei Deputaților și ale art. 84 alin. 2 și 3 din Regulamentul Senatului fiind, practic, identice), Biroul permanent al Senatului – întrunit în ședința din data de 28 iunie a.c. – a luat în discuție un proiect de cerere a Biroului permanent al acestei Camere de convocare în sesiune extraordinară. În urma dezbaterilor, Biroul permanent al Senatului a adoptat Hotărârea nr. 12/2018 prin care se cere expres președintelui Senatului convocarea acestei Camere în sesiune extraordinară, fiind indicate ora convocării, perioada, obiectul sesiunii extraordinare, precum și programul de lucru. Așadar, Senatul a procedat complet diferit. Spre deosebire de Camera Deputaților, Biroul permanent al Senatului și-a manifestat fără echivoc voința – materializată și într-un act distinct – prin care acest subiect de drept solicită președintelui Senatului convocarea acestei Camere a Parlamentului, în conformitate cu prevederile art. 66 alin. (2) din Constituție, în sesiune extraordinară.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a arătat că anumite dispoziții din regulamentele celor două Camere ale Parlamentului sunt imperative, dând expresie dispozițiilor constituționale. Spre exemplu, obligația regulamentară potrivit căreia președintele de ședință va verifica, prin apel nominal, întrunirea cvorumului legal,

dacă un lider de grup solicită acest lucru, este o dispoziție imperativă ce dă expresie prevederilor art. 67 din Constituție, care impun ca actele Parlamentului să se adopte cu respectarea cvorumului legal (Decizia nr. 732/2017). În mod similar, dispoziția care prevede faptul că cererea de convocare în sesiune extraordinară trebuie să fie realizată de Biroul permanent al Camerei Deputaților este una imperativă, fără de care dispozițiile art. 66 alin. (2) și (3) din Constituție ar fi lipsite de conținut.

b) Potrivit art. 66 alin. (3) din Constituție, convocarea Camerelor în sesiune extraordinară se face de către președinții acestora. Totodată, potrivit art. 35 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, vicepreședinții conduc activitatea Biroului permanent și a plenului Camerei Deputaților, la solicitarea președintelui sau, în absența acestuia, prin decizie a președintelui Camerei Deputaților. Din analiza dispozițiilor menționate, precum și a celor ale art. 84 alin. (10) teza a II-a din Regulamentul Camerei Deputaților, rezultă că președintele Camerei Deputaților are atribuția constituțională de a convoca, prin decizie, Camera în sesiune extraordinară, având – în virtutea dispozițiilor regulamentare – un drept și, în egală măsură, o obligație de a analiza cererile de convocare în sesiune extraordinară, putându-le cenzura în măsura în care acestea nu îndeplinesc condițiile de a fi promovate. Totodată, în măsura în care o asemenea cerere este promovată și, din diferite motive, președintele Camerei Deputaților și-a delegat atribuțiile, vicepreședintele căruia i-au fost delegate atribuțiile poate emite și decizia de convocare în sesiune extraordinară. În opinia noastră, o asemenea soluție este absolut firească, întrucât Camerele nu pot fi ținute în îndeplinirea atribuțiilor lor constituționale de absența președintelui Camerei.

În cazul de față însă, președintele Camerei Deputaților nu își delegase atribuțiile, în Monitorul Oficial o asemenea decizie nefiind publicată. Prin urmare, în lipsa unui act care să certifice manifestarea de voință a președintelui Camerei în sensul delegării propriilor atribuții către un vicepreședinte, decizia de convocare a Camerei Deputaților în sesiune extraordinară nu putea fi semnată de unul dintre vicepreședinți. Acestuia îi puteau fi încredințate, în temeiul dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, atribuții legate de conducerea ședinței de Birou permanent în care se discuta o asemenea cerere, însă, în aplicarea art. 66 alin. (3) din Constituție, o asemenea competență putea fi exercitată de un vicepreședinte numai în măsura în care i-ar fi fost anterior expres delegate atribuțiile de președinte al Camerei Deputaților, prin decizie, de către acesta din urmă.

Încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 66 alin. (3) din Constituție este cu atât mai evidentă cu cât la Senat, președintele Senatului și-a delegat atribuțiile pentru ziua de 28 iunie a.c. (Decizia Președintelui Senatului nr. 8 din 28 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 534 din 27 iunie 2018); numai ca o consecință a acestei delegări, Decizia nr. 9/2018 de convocare a

Senatului în sesiune extraordinară a fost semnată de un vicepreședinte al Senatului, respectiv chiar de cel căruia președintele Senatului îi delegase atribuțiile.

În temeiul dispozițiilor constituționale ale art. 66 alin. (2) și (3) convocarea Camerelor în sesiuni se face de președinții acestora, ca expresie a autonomiei parlamentare. Ca urmare a îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 66 alin. (1) și (2), competența președinților celor două Camere de a le convoca este una legată, în virtutea căreia stabilesc ziua de deschidere a sesiunii, cea consacrată primei ședințe a sesiunii extraordinare, precum și ora de deschidere a lucrărilor. În doctrină s-a precizat că încălcarea de către președinți a obligației de convocare, în afară de faptul că antrenează răspunderea lor în fața Camerei, are ca urmare posibilitatea Camerelor de a se întruni din proprie inițiativă. În situația de față însă, în absența unei hotărâri a Biroului permanent al Camerei Deputaților, aceasta nu putea decide din oficiu întrunirea în sesiunea extraordinară. În plus, ne aflăm într-o cu totul altă ipoteză: aceea în care o atribuție constituțională expres stabilită în sarcina președintelui Camerei a fost exercitată în numele său de către o altă persoană, fără o justificare reală și fără vreo împuternicire legală.

În absența unei cereri de întrunire a Camerei Deputaților formulată de unul dintre subiectele expres și limitativ indicate la art. 66 alin. (2) din Constituție și în condițiile unei decizii de convocare a acestei Camere care nu reprezintă manifestarea de voință a subiectului indicat la art. 66 alin. (3) din Constituție, una dintre condițiile procedurale esențiale – respectiv aceea a dezbaterii și adoptării legilor în cadrul unei sesiuni parlamentare valabil întrunite – nu a fost îndeplinită, aspect de natură să atragă neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

2. Potrivit Deciziei nr. 5 din data de 27 iunie 2018, propunerea pentru modificarea și completarea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (Pl-x. 406/2018) nu a fost inclusă în mod expres pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților.

La punctele 28 și 29 din Decizia nr. 5/2018 se menționează și următoarele categorii de inițiative legislative ca fiind incluse pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare: „28. inițiative legislative adoptate de Senat în calitate de primă Cameră sesizată”, respectiv: „29. inițiative legislative înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților”.

Decizia menționată a fost emisă și publicată în Monitorul Oficial în data de 27 iunie 2018, dată la care propunerea pentru modificarea și completarea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de

corupție nu fusese adoptată de Senat în calitate de primă Cameră sesizată și nici nu fusese înregistrată la Biroul permanent al Camerei Deputaților.

În primul rând, punctele 28 și 29 adaugă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare două categorii determinabile de propuneri legislative, și nu o serie de propuneri expres determinate. Considerăm că o astfel de formulare generică, fără precizarea clară și fără echivoc a unor propuneri legislative determinate ce sunt incluse pe ordinea de zi a unei sesiuni extraordinare a Parlamentului României încalcă caracterul „extraordinar”/excepțional al sesiunii, care presupune convocarea Parlamentului pentru adoptarea unor inițiative legislative în mod clar individualizate prin cererea și prin actul subsecvent de convocare.

În al doilea rând, chiar dacă s-ar admite că cele două puncte - pct. 28 și 29 din Decizia nr. 5/2018 - nu intră în conflict cu cerințele configurării cu claritate a obiectului sesiunii extraordinare, singura perspectivă prin care interpretarea acestora nu conduce la ideea că practic prin intermediul lor Camera Deputaților și-a deschis efectiv posibilitatea dezbaterii în sesiune extraordinară a oricărei inițiative legislative cu eludarea condițiilor constituționale de la art. 66 alin. (2) și (3) este aceea că cele două puncte în cauză vizează numai inițiativele legislative adoptate de Senat ca primă Cameră sesizată sau pe cele înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților până la data emiterii deciziei de convocare în sesiune extraordinară, respectiv pe cele de până la data de 27 iunie 2018. O interpretare contrară, în care prin cele două puncte din decizie ar fi incluse pe ordinea de zi și propuneri legislative viitoare, adoptate de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată sau înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților ulterior emiterii deciziei de convocare contravine chiar caracterului „extraordinar” al sesiunii parlamentare, așa cum acesta este prevăzut de Constituție la art. 66 alin. (2) și conduce la încălcarea art. 66 alin. (1) din Constituție.

În mod firesc, nimic nu ar fi împiedicat Camera Deputaților să dezbată orice inițiativă legislativă depusă (în calitate de primă Cameră competentă sau de Cameră decizională) și după data convocării acesteia în sesiune extraordinară. Însă în conformitate cu dispozițiile art. 66 alin. (2) și (30), aceasta se putea realiza numai prin modificarea ordinii de zi a sesiunii extraordinare la cererea unuia dintre titularii prevăzuți la art. 66 alin. (2) din Legea fundamentală, cu consecința modificării și a deciziei de convocare.

Așadar, Camera Deputaților, contrar competenței sale funcționale, astfel cum este stabilită prin Capitolul I al Titlului III din Legea fundamentală, a dezbătut și a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, fără ca acesta să fi fost inclusă pe ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Camerei Deputaților din perioada 2-19 iulie, astfel cum a fost aceasta prevăzută prin Decizia nr. 5/2018, fiind astfel încălcate prevederile art. 66 din Constituție.

II. Aspecte de neconstituționalitate intrinsecă

1. Art. I pct. 2 încalcă prevederile art. 1 alin. (4), alin. (5) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție

La art. I pct. 2 din legea criticată, se introduc la art. 5 din Codul penal patru noi alineate, alin. (1¹) – (1⁴), cu următorul cuprins: „(1¹) Legea penală mai favorabilă se aplică luându-se în calcul următoarele criterii: a) se verifică conținutul infracțiunii și limitele de pedeapsă. Dacă în urma acestei verificări se constată că limitele de pedeapsă pentru infracțiunea stabilită, urmare a acestei verificări, sunt mai favorabile într-o lege, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă; b) se verifică circumstanțele de agravare și atenuare a răspunderii precum și modul de contopire al pedepselor în caz de concurs de infracțiuni sau de stabilire a stării de recidivă. Dacă în urma acestor verificări pedeapsa rezultantă este mai ușoară potrivit uneia dintre legile comparate, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă; c) se verifică termenele de prescripție. Dacă potrivit uneia dintre legi răspunderea penală este prescrisă, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă. (1²) Ordinea legală de verificare de la alin. (1¹) este obligatorie. (1³) Textele de abrogare a unor norme de incriminare mai favorabile sunt supuse controlului de constituționalitate și, în cazul constatării constituționalității numai în parte sau a constatării neconstituționalității normei abrogatoare, textele abrogate sau modificate neconstituțional pot deveni normă penală mai favorabilă. (1⁴) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, limitele de pedeapsă aplicabile sunt cele din legea mai favorabilă precum și termenele și condițiile de prescripție din legea penală mai favorabilă.”

a) Modificarea efectuată prin art. I pct. 1 din legea criticată, cu privire la conținutul articolului 5 din Codul penal, având ca denumire marginală „Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei” ar putea conduce la concluzia că legiuitorul a realizat o armonizare a acestor prevederi cu Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 din Codul penal. Însă, după ce în ultima teză a articolului 5 se menționează în mod imperativ că se aplică legea penală mai favorabilă „în integralitate, neputându-se combina prevederi din legi succesive”, în cuprinsul art. 5 alin. (1¹ – 1⁴) este reglementat modul de stabilire a legii penale mai favorabile, în mod distinct, pe instituții de drept penal substanțial. Astfel, sunt prevăzute în mod distinct elementele ce trebuie analizate, în funcție de care se decide care este legea penală mai favorabilă, menționându-se că această „ordine legală de verificare” este „obligatorie”. În această modalitate, legea penală mai

favorabilă nu se mai determină în mod global, ci prin raportare „obligatorie”, distinctă, în ordine, la fiecare dintre elementele menționate expres de către legiuitor, și anume: „conținutul infracțiunii și limitele de pedeapsă”; „circumstanțele de agravare și atenuare a răspunderii și modul de contopire al pedepselor în caz de concurs de infracțiuni sau de stabilire a stării de recidivă”; „termenele de prescripție.” Prin această obligativitate de raportare la fiecare dintre aceste elemente, în mod distinct și în ordinea prevăzută în legea criticată, se încalcă în mod vădit Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014, prin care s-a exprimat dezacordul în raport cu așa-numitele „instituții autonome ale dreptului penal”, statuându-se că „noțiunea de instituție autonomă nu este reglementată în niciunul dintre cele două coduri penale și nici în legea de aplicare a actualului Cod penal. Așa fiind, chiar dacă în limbajul juridic curent, utilizarea noțiunii de instituție autonomă pentru anumite categorii juridice este acceptată, caracterul autonom al acesteia, astfel cum acesta este susținut în doctrină și practica judiciară, presupune că ea are o existență de sine stătătoare și nu depinde de ansamblul normativ în care este integrată pentru a-și îndeplini finalitatea. Or, o atare concluzie este inadmisibilă, întrucât nu se poate reține că o normă din Codul penal care reglementează o anumită instituție de drept penal (recidivă, concurs de infracțiuni, prescripție etc.) este independentă de legea căreia îi aparține. Această distincție are o deosebită importanță pentru înțelegerea conceptului de lege, pentru că numai așa se poate oferi noțiunii de „lege penală mai favorabilă” un înțeles constituțional.”

Aplicarea legii mai favorabile constituie o excepție de la principiul legii penale active, caracterul de excepție rezultând din voința legiuitorului constituant, exprimată prin art. 15 alin. (2), potrivit căruia „Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale (...) mai favorabile.”

Doctrina și practica judiciară, îndeosebi cea a instanței de contencios constituțional, au cristalizat două reguli importante ce trebuie avute în vedere la stabilirea legii penale mai favorabile, și anume: regula excluderii unei *lex tertia* și aceea potrivit căreia determinarea legii penale mai favorabile se face de la caz la caz, în mod concret, în raport cu fapta și cu autorul ei, nu în mod abstract prin compararea dispozițiilor cuprinse în legi succesive, independent de cauză și de persoana dedusă judecării.

Prin stabilirea prin lege a unor criterii obligatorii și, îndeosebi, a ordinii în care judecătorii trebuie să analizeze și să conchidă asupra unei legi penale ca fiind mai favorabilă, se creează premisele ridicării la rang de lege a interdicției ca, în determinarea caracterului mai favorabil al unei legi, să se combine dispozițiile a două legi penale, prin crearea unei a treia legi (*lex tertia*). Această interdicție a combinării dispozițiilor mai multor legi penale pentru a se determina, în final, o lege penală mai favorabilă, reprezintă un principiu de bază al dreptului penal, consacrat ca atare și în jurisprudența constantă a Curții Constituționale.

Prin noile dispoziții, legiuitorul a creat posibilitatea ca judecătorul „să legifereze”, creând o *lex tertia*, în situația în care, în urma aplicării criteriilor legale în ordinea „obligatorie” prevăzută de art. 5 alin. (1²) din legea criticată, ajunge să constate că, dintre cele două legi active succesiv, una este mai favorabilă prin prevederea unor pedepse în limite mai reduse, iar cealaltă lege este mai favorabilă prin prevederea unor termene de prescripție mai reduse; în acest context, devine posibil ca, prin combinarea celor două instituții de drept penal din cuprinsul a două legi diferite, constatate ca fiind mai favorabile, să se creeze o „*lex tertia*”.

b) Criteriile de stabilire a legii penale mai favorabile nu pot fi inventariate, o astfel de enumerare fiind de natură să piardă întotdeauna din vedere împrejurări cu relevanță într-o anumită situație de fapt, acesta reprezentând, de altfel, motivul pentru care legislațiile penale nu operează cu astfel de norme. Spre exemplu, textul propus ignoră chiar două dintre instituțiile care au avut relevanță importantă în situațiile tranzitorii, după intrarea în vigoare a noului Cod penal în 2014, și anume plângerea prealabilă și împăcarea părților.

c) Textul va crea situații inechitabile și va duce la aplicarea, în concret, a legii penale mai grave, nu a celei mai favorabile.

d) Conținutul art. 5 alin. (1³) din legea criticată este neclar, creând reale premise pentru o interpretare neunitară și, pe cale de consecință, pentru o practică judiciară având același caracter.

e) Prevederea din cuprinsul art. 5 alin. (1⁴) contravine celei din cuprinsul art. 5 alin. (1).

2. Art. I pct. 4 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și art. 22 din Constituție

La art. I pct. 4 din legea criticată se prevede: „Articolul 17 se modifică și va avea următorul cuprins: Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când: a) există o obligație expresă de a acționa prevăzută de lege; b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.”

În forma în vigoare, art. 17 alin. (1) lit. a) din Codul penal prevede că „infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când există o obligație legală sau contractuală de a acționa.”

Prin modificarea realizată și criticată, legiuitorul a eliminat de la litera a) a art. 17 obligația de a acționa având temei contractual, ceea ce are ca efect dezincriminarea faptelor comise săvârșite prin omisiune, în ipoteza în care obligația de a acționa nu rezultă din lege, ci dintr-un contract existent între părți.

Spre exemplu, infracțiunile contra vieții ori integrității corporale ori sănătății pot fi săvârșite prin omisiune de către persoane obligate să acționeze în baza unui contract (de muncă, de colaborare etc.).

Apreciem că – prin restrângerea de către legiuitor a incriminării infracțiunii comise săvârșite prin omisiune doar dacă obligația de a acționa este prevăzută expres de lege, eliminându-se obligația de natură contractuală – devin lipsite de ocrotire valori esențiale, precum dreptul la viață ori la integritate fizică și psihică, fiind încălcat astfel art. 22 alin. (1) din Constituție.

De asemenea, apreciem că art. 17, în forma modificată, încalcă și prevederile art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală privind statul de drept, în componenta sa referitoare la apărarea ordinii și siguranței publice, fiind lăsate fără ocrotire penală valori esențiale, precum cele menționate anterior.

3. Art. I pct. 5 din legea criticată încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție

La art. I pct. 5 din legea criticată, art. 35 alin. (1) din Codul penal se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. În cazul infracțiunilor contra persoanei, forma continuată se reține numai când faptele sunt săvârșite împotriva aceluiași subiect pasiv.”

Teza a II-a a acestei norme încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, întrucât ignoră în mod vădit jurisprudența Curții Constituționale, care a statuat că sintagma „împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal, „care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate, creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii.” Curtea a mai reținut că „apărarea prin mijloace de drept penal a ordinii constituționale ține de competența Parlamentului, dar intră în atribuțiile Curții Constituționale verificarea modului în care politica penală configurată de legiuitor se reflectă asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, în vederea respectării unui just echilibru în raport cu valoarea socială

ocrotită” (Decizia nr. 903/2010, Decizia nr. 3/2014 și Decizia nr. 603/2015). În aceeași decizie, instanța de contencios constituțional a subliniat că sintagma „împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal – care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate – creează o diferență de tratament juridic în cadrul aceleiași categorii de făptuitori, fără a exista vreo justificare obiectivă și rezonabilă, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii, fără privilegii și fără discriminări (...) Consecința constatării de către Curte a neconstituționalității sintagmei „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal este, practic, revenirea la soluția adoptată de practica judiciară sub reglementarea Codului penal din 1969, în sensul existenței unei compatibilități limitate între infracțiunea continuată și pluralitatea de subiecți pasivi, compatibilitate ce urmează a fi reținută de la caz la caz de instanțele judecătorești, în virtutea rolului constituțional al acestora de a asigura îndeplinirea justiției.” În acest sens, Curtea a observat că, „potrivit practicii judiciare cristalizate sub imperiul Codului penal din 1969, pentru a stabili dacă toate acțiunile sau inacțiunile au fost comise în realizarea aceleiași rezoluții infracționale sau dacă își au sursa în rezoluții distincte este indispensabilă examinarea tuturor împrejurărilor de fapt și a condițiilor în care au fost săvârșite, putând fi avută în vedere, printre alte elemente, și identitatea persoanei vătămate. De asemenea, alte criterii de stabilire a existenței infracțiunii continuate ar putea fi: săvârșirea la intervale de timp relativ scurte a acțiunilor componente; comiterea acțiunilor asupra unor bunuri de același fel; folosirea acelorași metode, procedee, mijloace; comiterea acțiunilor în aceleași împrejurări sau condiții, precum și unitatea de scop (...). Așadar, ca urmare a constatării neconstituționalității sintagmei „împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal, unitatea subiectului pasiv încetează să mai fie o condiție esențială a infracțiunii continuate și redevine un simplu criteriu de stabilire a unității rezoluției infracționale, lăsat la aprecierea organelor judiciare.”

4. Art. I pct. 6 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 1 alin. (3), precum și art. 147 alin. (4) din Constituție

La art. I pct. 6 din legea criticată, art. 39 alin. (1), lit. b), c) și e) se modifică și vor avea următorul cuprins: „b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea la care se poate adăuga un spor de până la 3 ani; c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor de până la o treime din acel maxim; (...); e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii potrivit dispoziției de la lit. b), la care se adaugă pedeapsa amenzii potrivit dispoziției de la lit. c).”

Instituția pluralității de infracțiuni în general și forma acesteia reprezentată de concursul de infracțiuni au constituit, de-a lungul timpului, o preocupare constantă a legiuitorului în materie penală în găsirea celor mai adecvate sisteme de sancționare, care să corespundă pericolozității sociale reliefate prin săvârșirea mai multor infracțiuni de către aceeași persoană.

Săvârșirea mai multor infracțiuni de către aceeași persoană demonstrează o perseverență pe calea infracțională care impune modalități de sancționare adecvate, pentru asigurarea constrângerii, dar și a realizării rolului preventiv general și special al pedepsei.

Prin noua reglementare a modului de stabilire a pedepselor în cazul concursului de infracțiuni, legiuitorul a renunțat la caracterul obligatoriu al aplicării sporului și, în același timp, a limitat cuantumul sporului de pedeapsă aplicabil atât în cazul pedepselor cu închisoarea, cât și în cazul celor cu amendă. Cu alte cuvinte, aplicarea sporului devine facultativă, iar cuantumul sporului maxim de pedeapsă aplicabil este redus semnificativ, fiind limitat de către legiuitor. Totodată, prin această modificare, judecătorul este lipsit de libertatea de a sancționa în mod corespunzător o perseverență infracțională deosebită, îndeosebi în cazul săvârșirii de către aceeași persoană a unui număr mare de infracțiuni, toate cu un ridicat grad de pericol social, pentru care un spor de până la 3 ani închisoare echivalează cu o nepedepsire a acestei perseverențe și a gradului sporit de pericol social prezentat de persoana infractorului.

Prin modificarea criticată, este ignorată și jurisprudența constantă a Curții Constituționale, potrivit căreia „prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție (...) impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...), cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen. Prin urmare, atunci când stabilește regulile referitoare la tragerea la răspundere penală (...)”, legiuitorul trebuie să dispună toate măsurile pentru a asigura „interesul general al societății de a-i găsi și a-i trage la răspundere penală pe autorii infracțiunilor și de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice” (Decizia nr. 44/2016).

Totodată, Curtea a mai reținut că, „întrucât săvârșirea mai multor infracțiuni de către aceeași persoană demonstrează o perseverență pe calea infracțională a acesteia, sunt necesare sisteme de sancționare adecvate pentru asigurarea constrângerii și reeducării, iar reglementarea acestora nu trebuie să se facă decât cu respectarea Constituției și a supremației sale” (Decizia nr. 711/2015). În aceeași decizie, Curtea a apreciat ca fiind corectă și justificată opțiunea legiuitorului de a reglementa mai sever tratamentul sancționator al celui care repetă comportamentul infracțional, prin aplicarea sistemului cumulului juridic cu spor obligatoriu și fix.

În concluzie, modificările privind modalitatea de stabilire a pedepsei rezultante în cazul concursului de infracțiuni, criticate anterior, încalcă prevederile

art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, care impun legiuitorului adoptarea unor măsuri de politică penală în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional, cu „excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen” (Decizia nr. 44/2016), precum și cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale.

5. Art. I pct. 13 și pct. 14 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

La art. I pct. 13 din legea criticată se modifică art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal, în sensul că: „d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei. Circumstanța atenuantă nu se aplică în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni, dacă au produs un prejudiciu material: tâlhărie, piraterie, furt calificat, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice”.

a) Modul de redactare a textului supus criticii este deficitar, întrucât este folosit termenul „făptuitor” care acoperă integral prejudiciul material „în cursul urmăririi penale sau al judecății”, o astfel de calitate nefiind recunoscută vreunei persoane în cursul celor două faze ale procesului penal. Potrivit art. 32 alin. (2) din Codul de procedură penală, „părțile din procesul penal sunt inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente”, iar în conformitate cu prevederile art. 33 alin. (1) din același act normativ, „subiecții procesuali principali sunt suspectul și persoana vătămată.” Ca atare, un „făptuitor” nu poate avea calitatea procesuală necesară pentru a beneficia de circumstanța atenuantă legală nou introdusă prin dispozițiile art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal, singura calitate care ar permite un asemenea beneficiu fiind doar aceea de „inculpat” (dat fiind că doar judecătorul realizează individualizarea judiciară în activitatea de stabilire a pedepsei).

În concluzie, lipsa de rigoare a textului criticat contravine cerințelor art. 1 alin. (5) din Constituție, sub aspectul calității și preciziei legii.

b) Totodată, dispozițiile introduse prin art. I pct. 13 cu referire la art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal se suprapun cu dispozițiile cuprinse în art. 75 alin. (2) lit. a) – text nemodificat – potrivit căreia pot constitui circumstanțe atenuante judiciare, printre altele, „eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii.” Această suprapunere de reglementări cu privire la aceeași circumstanță, ca fiind, în același timp, circumstanță atenuantă legală și circumstanță atenuantă judiciară, poate genera dificultăți reale de

interpretare și de aplicare, putând genera interpretare și practică judiciară neunitară, cu afectarea calității actului de justiție. Cu alte cuvinte, această suprapunere poate conduce la situația ca aceeași împrejurare (reglementată în același timp ca circumstanță atenuantă legală și ca circumstanță atenuantă judiciară) să fie valorificată de două ori în cadrul aceluiași proces penal.

c) În raport cu sintagma „până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești” utilizată de către legiuitor în cuprinsul art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal, apreciem că textul devine impredictibil în aplicare, în ipoteza în care acoperirea prejudiciului are loc după pronunțarea sentinței, până la rămânerea definitivă a acesteia (în acest interval de timp, prima instanță nemaiavăd posibilitatea de a reveni asupra propriei soluții, întrucât a intervenit dezinvestirea). În plus, principalul destinatar al normei (persoana care dorește să acopere prejudiciul) se va găsi în situația de a nu cunoaște termenul până la care poate beneficia de aceste dispoziții, întrucât hotărârea primei instanțe rămâne definitivă în condițiile art. 551 Cod procedură penală; persoana în cauză nu poate cunoaște data până la care celelalte persoane vor putea declara apelul (aceasta depinzând de data, incertă, la care se realizează comunicarea hotărârii) ori dacă acestea își vor retrage apelul și când anume o vor face.

d) De asemenea, textul art. 75 alin. (2) lit. d), în forma adoptată de către Parlament la pct. 14, creează un amestec de reglementare a unei circumstanțe atenuante în același timp cu o circumstanță agravantă, prevăzând că: „d) conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal, fără a se aprecia această circumstanță în defavoarea inculpatului, dacă acesta a adoptat o poziție de nrecunoaștere a săvârșirii infracțiunii, deoarece s-a considerat nevinovat”. Aprecierea unei circumstanțe „în defavoarea inculpatului” conduce la schimbarea naturii juridice a acesteia din circumstanță atenuantă într-una agravantă, astfel că suplimentarea reglementării cu sintagma „fără a se aprecia această circumstanță în defavoarea inculpatului, dacă acesta a adoptat o poziție de nrecunoaștere a săvârșirii infracțiunii, deoarece s-a considerat nevinovat” este contradictorie, îndeosebi în condițiile în care art. 83 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală consacră dreptul inculpatului de a se apăra, de a-și susține nevinovăția și de a nu da nicio declarație, fără ca exercitarea acestui din urmă drept să poată fi folosită în defavoarea inculpatului.

În concluzie, modificările realizate prin punctele 13 și 14 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, respectiv principiul legalității, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.

6. Art. I pct. 20 încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

Art. I pct. 20 din legea criticată modifică alin. (4) al art. 96 Cod penal, în sensul că: „(4) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție descoperită până la împlinirea termenului și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei.”

Alin. (4), în forma modificată, restrânge revocarea obligatorie a suspendării executării pedepsei sub supraveghere în cazul săvârșirii doar a unei noi infracțiuni intenționate și doar la ipoteza în care, pentru noua infracțiune, s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an. Deși a operat această modificare, legiuitorul nu a reglementat și soluția pe care instanța o va adopta în cazul în care, pentru noua infracțiune s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii de până la un an și nu a corelat modificarea cu dispozițiile art. 96 alin. (5) Cod penal, potrivit căroră, fără excepție, pedeapsa principală pentru noua infracțiune se stabilește și se execută potrivit dispozițiilor referitoare la recidivă sau la pluralitatea intermediară. Prin omisiunea de reglementare și prin necorelarea cu dispozițiile alin. (5), legiuitorul a generat incertitudini în aplicarea normelor privitoare la revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere, incompatibile cu exigențele referitoare la previzibilitatea legii pe care le impune art. 1 alin. (5) din Constituție.

În concluzie, modificarea alin. (4) al art. 96 face ca textul să fie contradictoriu prin necorelarea cu alin. (5) al aceluiași articol și, prin aceasta, imprecis, aspect ce contravine art. 1 alin. (5) din Constituție.

7. Art. I pct. 21 încalcă art. 1 alin. (3) și alin. (5), precum și art. 124 alin. (3) din Constituție

Conform acestui punct criticat, articolul 100 se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă: a) cel condamnat a executat cel puțin jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii care nu depășește 10 ani, sau cel puțin două treimi din durata pedepsei, dar nu mai mult de 15 de ani, în cazul închisorii mai mari de 10 ani; b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis; c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească; d) nu există probe din care instanța să aprecieze că persoana condamnată nu s-ar fi îndreptat și nu s-ar putea reintegra în societate. (2) În cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, se poate dispune liberarea condiționată, după executarea efectivă

a cel puțin o treime din durata pedepsei, în cazul închisorii ce nu depășește 10 ani, sau a cel puțin jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) lit. b)-d). (3) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o treime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin jumătate, când pedeapsa este mai mare de 10 ani. (4) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (2) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o pătrime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin o treime, când pedeapsa este mai mare de 10 ani. (5) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate sau care au condus la respingerea acesteia și, în cazul admiterii, atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere. (6) Intervalul cuprins între data liberării condiționate și data împlinirii duratei pedepsei constituie termen de supraveghere pentru condamnat.”

Prin noua reglementare a liberării condiționate nu este asigurat justul echilibru între scopul cu caracter preponderent individual de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor condamnate și scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general.

Modificările realizate tind să relaxeze și mai mult tratamentul sancționator de drept penal, să golească de conținut instituția pedepsei și să o deturneze de la scopul preventiv al acesteia.

Cu alte cuvinte, prevederile art. 100 din Codul penal, astfel cum au fost modificate, nu asigură un just echilibru între dreptul fundamental al persoanei private de libertate – restrâns prin efectul aplicării în mod definitiv a pedepsei – și interesul general al societății de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice, cu consecința încălcării art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept.

Totodată, modificările realizate constituie o îndepărtare de la regimul sancționator stabilit deja prin hotărârea definitivă de condamnare; de aceea, o atare modificare, ulterioară pedepsei de executat, trebuie să se bazeze pe dovezi care să justifice derogarea și care să dovedească judecătorului atingerea scopului pedepsei. Astfel se explică, de altfel, dispozițiile de la alin. (5) ale aceluiași articol, care îl obligă pe judecător să prezinte motivele de fapt care au determinat acordarea liberării condiționate. Or, instituirea unei „prezumții de reeducare” este contrară

acestui mecanism (care este de esența liberării condiționate) și nu mai este de natură să justifice derogarea de la autoritatea de lucru judecat. De altfel, textul de la lit. d) vine în contradicție cu norma din alin. (5) al aceluiași articol. Prin această nouă „individualizare legală” realizată în faza de executare a pedepsei, liberarea condiționată își pierde caracterul de vocație, devenind un drept al persoanei private de libertate în baza unei hotărâri judecătorești definitive de condamnare.

Prin aceasta, se încalcă principiul independenței judecătorilor, prevăzut de art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât se elimină dreptul și obligația acestora de a aprecia dacă persoana privată de libertate, aflată în executarea pedepsei închisorii, a dat dovezi temeinice de îndreptare și se poate reintegra în societate.

De asemenea, reducerea fracțiunilor de pedeapsă ce trebuie executate și, în special, reducerea fracțiunilor de pedeapsă care trebuie executate în mod efectiv în materia liberării condiționate, prin modificarea art. 100 Cod penal, nu răspunde cerinței impuse de art. 1 alin. (3) din Constituție și nu asigură un just echilibru între scopul cu caracter preponderent individual de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor condamnate și scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general.

Soluția legislativă prevăzută în art. 100 Cod penal, în forma modificată, permite dispunerea liberării condiționate după executarea efectivă a unor fracțiuni mult reduse din pedepsele aplicate.

În acest context, Curtea Constituțională a subliniat în jurisprudența sa (Decizia nr. 356/2018, paragraful 85) că este „opțiunea legiuitorului pentru un prag redus de executare a pedepsei în regim de detenție penitenciar atunci când stabilește incidența măsurilor alternative de executare. Or, această opțiune ridică probleme din perspectiva realizării rolului sancționator al hotărârii judecătorești de condamnare, care (...) pare a fi redus în mod drastic. Este neîndoielnic că scopul reglementării măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate este acela de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate, pe de o parte, prin scoaterea acesteia dintr-un sistem penitenciar care prezintă serioase deficiențe, și, pe de altă parte, prin crearea premiselor reeducării, reinserției sociale, dar și prevenirii recidivei, însă acest scop, cu caracter preponderent individual, trebuie să se afle într-un just echilibru cu scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general. Tocmai de aceea, legiuitorul este obligat să își reconsidere opțiunea și să găsească acea soluție legislativă care, transpunând politica sa penală în materia individualizării executării pedepselor, să respecte echilibrul între rolul punitiv, rolul preventiv și rolul reintegrator al justiției penale.”

În Decizia nr. 57/2017 Curtea Constituțională a reținut: „liberarea condiționată nu reprezintă un drept recunoscut condamnatului de a nu executa pedeapsa până la termen, ci un instrument juridic prin care instanța de judecată constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de

detenție până la împlinirea integrală a duratei stabilite prin condamnare, întrucât condamnatul, prin conduita avută pe toată durata executării pedepsei, dovedește că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, iar liberarea sa anticipată nu prezintă niciun pericol pentru colectivitate.”

Totodată, prin Decizia nr. 238/2013, Curtea Constituțională a reținut: „liberarea condiționată nu este un drept fundamental, ci doar o posibilitate care se aplică facultativ dacă sunt îndeplinite și constatate de către instanță condițiile legale, măsura constituind un stimulent important pentru reeducarea celui condamnat.”

În concluzie, prin modificările aduse art. 100 din Codul penal se încalcă standardele privind calitatea legii, impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție și consacrate de jurisprudența Curții Constituționale; de asemenea, textul contravine art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală privind statul de drept, precum și art. 124 alin. (3) din Constituție privind independența judecătorilor.

8. Art. 1 pct. 22 și pct. 23 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 1 alin. (3), art. 147 alin. (4), precum și art. 148 din Constituție

Aceste puncte, cu referire la art. 112¹ alin. (1), alin. (2) și alin. (2¹) din Codul penal reglementează condițiile în care se poate dispune confiscarea extinsă. Potrivit punctului 22, la art. 112¹, alineatele (1) și (2) se modifică și vor avea următorul cuprins: „(1) Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele prevăzute la art. 112, când față de o persoană se dispune condamnarea pentru o faptă susceptibilă să îi procure un folos material și pentru care pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare, iar instanța își formează convingerea, în baza circumstanțelor cauzei inclusiv a elementelor de fapt și a probelor administrate, că bunurile respective provin din activități infracționale. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei. (2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit; b) din probele administrate rezultă că bunurile provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).”

Potrivit punctului 23, la articolul 112¹, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin. (2¹), cu următorul cuprins: „(2¹) Decizia instanței trebuie să se bazeze pe probe certe, dincolo de orice îndoială, din care să rezulte implicarea persoanei condamnate în activitățile infracționale producătoare de bunuri și bani.”

Din analiza primului text supus criticilor de neconstituționalitate (art. 112¹ alin. 2) se poate observa că legiuitorul a menținut prevederea potrivit căreia „confiscarea extinsă se dispune dacă (...) valoarea bunurilor dobândite de persoana

condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit”.

În acest context, se impune a fi menționată jurisprudența Curții Constituționale în materie, aceasta statuând că „principiul neretroactivității legii își găsește justificarea și are rolul de a asigura stabilitatea și securitatea raporturilor juridice. Prin urmare, numai o normă previzibilă poate determina în mod clar conduita subiecților de drept, destinatari ai legii. Tocmai de aceea o lege, odată adoptată, produce și trebuie să producă efecte juridice numai pentru viitor. Aceasta pentru simplul motiv că legea se adresează subiecților de drept, permițând sau interzicând și, bineînțeles, sancționând atitudinile deviante. S-a constatat că este absurd să se pretindă unui subiect de drept să răspundă pentru comportamente și o conduită pe care le-a avut anterior intrării în vigoare a unei legi care reglementează această conduită. Subiectul de drept nu putea să prevadă ce va reglementa legiuitorul, iar comportamentul său este normal și firesc dacă se desfășoară în cadrul ordinii de drept în vigoare. În considerarea celor de mai sus și având în vedere jurisprudența instanței de contencios constituțional, potrivit căreia confiscarea extinsă este o instituție de drept material, Curtea a constatat că norma legală criticată nu poate retroactiva cu privire la confiscarea bunurilor dobândite înainte de intrarea ei în vigoare, chiar dacă infracțiunile pentru care s-a dispus condamnarea sunt comise după această dată.” (Decizia nr. 11/2015).

De asemenea, în privința textelor art. 112¹ alin. (2) lit. b) și alin. (2¹) Cod penal, se impune a fi menționat că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat deja în privința standardului de probă necesar pentru aplicarea confiscării extinse, prin Decizia nr. 356/2014 reținând următoarele: „Astfel, în ceea ce privește măsura confiscării extinse, în vederea stabilirii standardului de probă, Curtea Constituțională reține că nu trebuie plecat de la premisa că prezumția dobândirii licite a averii poate fi răsturnată doar prin probe, respectiv prin probarea faptului că bunurile în cauză provin din comiterea de infracțiuni. Dacă aceasta ar fi abordarea, confiscarea extinsă ar fi lipsită de orice rațiune de a exista, căci dacă se ajunge la probarea fiecărui act infracțional din care provin anumite bunuri, se va ajunge și la condamnarea autorului pentru aceste acte, și deci la confiscarea specială a bunurilor astfel obținute, nemaigăsindu-și utilitatea măsura confiscării extinse. Prin urmare, o prezumție legală relativă poate fi răsturnată nu doar prin probe, ci și prin prezumții simple, fapt statuat și în doctrină.” De altfel, prin Decizia nr. 85/1996, instanța de contencios constituțional a statuat că „prezumția instituită de alin. (8) al art. 44 din Constituție nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii, ceea ce înseamnă că această prezumție nu este una absolută. Dacă s-ar accepta teza caracterului absolut al prezumției dobândirii licite a averii, contrar prevederilor constituționale, s-ar ajunge la negarea intereselor legitime ale societății în ansamblu, căreia statul este ținut să îi acorde ocrotire, cu consecința ruperii echilibrului ce

trebuie să existe între interesul general al societății și interesele legitime ale fiecărei persoane. De asemenea, Curtea observă că măsura confiscării extinse se poate dispune în legătură cu săvârșirea unor infracțiuni grave, susceptibile să procure și să genereze foloase materiale ilicite, infracțiuni a căror săvârșire reprezintă scopul grupurilor infracționale organizate și care se înscriu în fenomenul criminalității organizate. În acest context, absolutizarea prezumției dobândirii licite a averii ar presupune o veritabilă *probatio diabolica* în sarcina organelor judiciare.”

În același sens, normele criticate introduc un standard pentru confiscarea extinsă similar celui pentru condamnare, respectiv pentru confiscarea specială. Or, confiscarea extinsă este una fără condamnare, standardele fiind diferite de cele ale confiscării speciale. Tocmai de aceea, instrumentul european transpus prin aceste norme impune confiscarea specială separat și sub alte condiții, în raport cu confiscarea extinsă. Astfel, par. 15 al Preambulului Directivei 2014/42/UE explicitează confiscarea instrumentelor și a produselor infracțiunilor sau a bunurilor cu o valoare care corespunde respectivelor instrumente sau produse, arătând că „ar trebui să fie posibilă, sub rezerva pronunțării unei hotărâri definitive de condamnare pentru o infracțiune” – instituție care corespunde în legea națională dispozițiilor art. 112 din Codul penal și acelor similare din legislația specială privind confiscarea specială. În schimb, în privința confiscării extinse, în par. 21 al acestei directive se arată în mod expres că ar trebui să fie posibilă confiscarea extinsă în cazul în care o instanță consideră că bunurile în cauză sunt rezultatul unor activități infracționale. Aceasta nu înseamnă că trebuie să se constate că bunurile în cauză sunt rezultatul unor activități infracționale. Statele membre pot prevedea, de exemplu, că este suficient ca instanța să evalueze pe baza probabilităților sau să poată prezuma în mod rezonabil că este semnificativ mai probabil ca bunurile în chestiune să fi fost obținute în urma unor activități infracționale decât din alte activități. În acest context, instanța trebuie să analizeze circumstanțele specifice ale cauzei, inclusiv faptele și probele disponibile, pe baza cărora ar putea fi luată o hotărâre privind confiscarea. În continuare, la art. 5 alin. (1) din această directivă se prevede: „Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a permite confiscarea, totală sau parțială, a bunurilor unei persoane condamnate ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni care este susceptibilă să genereze, în mod direct sau indirect, beneficii economice, atunci când, în baza circumstanțelor cauzei, inclusiv a elementelor de fapt și a probelor disponibile, cum ar fi faptul că valoarea bunurilor este disproporționată în raport cu venitul legal al persoanei condamnate, o instanță consideră că bunurile în cauză au fost obținute din activități infracționale”. În acest context, norma introdusă prin alin. (2¹) contravine astfel directivei, limitându-i aplicarea.

În alin. (3) al art. 112¹ Cod penal se confundă confiscarea extinsă cu confiscarea de la terți; a se ține seama de valoarea bunurilor transferate la terți nu înseamnă că se confiscă de la terț, ci că aceste bunuri sunt doar avute în vedere la

stabilirea disproporției dintre veniturile licite/avere în privința condamnatului, de la care se confiscă. De aceea, condiția ca terțul „să cunoască” nu are vreun sens în cadrul acestei instituții (condiția are sens și, de altfel, este și prevăzută ca atare, în art. 112 Cod penal, în privința acelor bunuri care pot fi confiscate și de la altă persoană decât cea condamnată). Condiția încalcă Directiva nr. 2014/42/UE, stabilind o cerință pentru confiscarea extinsă pe care aceasta nu o prevede, restrângând astfel domeniul ei de aplicare.

9. Art. I pct. 26 din legea criticată încalcă art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1) și (2), art. 21 alin. (1) și (2), precum și art. 124 alin. (2) din Constituție

Conform acestui punct criticat, la art. 154, ce reglementează termenele de prescripție a răspunderii penale, alin. (1), lit. b) și c) se modifică și vor avea următorul cuprins: „b) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani; c) 6 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani.”

Se constată, astfel, o reducere a termenelor de prescripție a răspunderii penale cu câte 2 ani în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani, precum și în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani. Astfel, legiuitorul a optat pentru reducerea termenelor de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor caracterizate de un grad generic ridicat de pericol social, concretizate în prevederea unor limite speciale sporite ale pedepselor prevăzute de lege.

Reducerea termenului general de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor menționate anterior, cu un grad sporit de pericol social, reprezintă o soluție legislativă care, pe de o parte, încalcă exigențele consacrate în jurisprudența Curții Constituționale, iar pe de altă parte, afectează echilibrul care trebuie să existe între dreptul statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni – cu atât mai mult cu cât, în discuție, sunt infracțiuni grave și deosebit de grave – răspunzând unui interes general și drepturile persoanelor care beneficiază de prescriptibilitatea răspunderii penale.

Dacă asemenea fapte nu sunt descurajate prin mijloacele dreptului penal, are loc încălcarea valorilor fundamentale, ocrotite de Codul penal, precum statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice și a siguranței publice, drepturile și libertățile cetățenilor, respectarea Constituției și a legilor, care

sunt consacrate prin art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală printre valorile supreme.

Astfel, în Decizia nr. 224/2017 instanța de contencios constituțional a statuat că „prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „România este stat de drept [...]”, impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen. În același timp, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că legiuitorul nu își poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție. De altfel, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa (Decizia nr. 62/2007) că legiuitorul nu poate proceda la eliminarea protecției juridice penale a valorilor cu statut constituțional. Libertatea de reglementare pe care o are Parlamentul în aceste cazuri se exercită prin reglementarea condițiilor de tragere la răspundere penală pentru faptele antisociale care aduc atingere valorilor prevăzute și garantate de Constituție. De asemenea, Curtea a reținut că, în contradicție cu dispozițiile art. 16 din Constituție, soluția legislativă propusă generează discriminări, fără a exista vreo motivare obiectivă și rațională care să le justifice. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, încălcarea principiului egalității și nediscriminării există atunci când se aplică tratament diferențiat unor cazuri egale, fără să existe o motivare obiectivă și rezonabilă (Decizia nr. 107/1995).

Prin intrarea în vigoare, în anul 2014, a noului Cod penal (Legea nr. 286/2009), limitele de pedeapsă pentru o serie de infracțiuni au fost reduse, însă, pentru a nu lipsi de eficiență prevederile legii penale, au fost menținute termenele de prescripție a răspunderii penale, fiind evident că, întrucât termenele generale de prescripție a răspunderii penale se calculează prin raportare la pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, reducerea limitelor de pedeapsă atrăgea în mod automat și o reducere a termenelor de prescripție.

În contextul noilor modificări, spre exemplu, reducerea semnificativă a termenelor de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor contra persoanei nu este de natură să asigure un just echilibru între drepturile persoanelor inculpate pentru săvârșirea acestui tip de infracțiuni și drepturile persoanelor prejudiciate prin comiterea lor și, cu atât mai puțin, să răspundă interesului general de sancționare a acestui gen de infracțiuni. Infracțiunea de vătămare corporală prevăzută în art. 194 alin. (1) Cod penal se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani, infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută în art. 205 alin. (1) Cod penal se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 7 ani, iar infracțiunea de viol prevăzută în art. 218 alin. (1) Cod penal se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10

ani. Pentru toate aceste infracțiuni, termenul general de prescripție a răspunderii penale se reduce cu 2 ani, urmare a modificării art. 154 alin. (1) lit. c) Cod penal.

Reducerea termenelor de prescripție va avea ca efect îngreunarea sau împiedicarea anchetării unor cauze penale, în special a celor complexe, privind fapte care au produs prejudicii foarte mari, pentru care împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale va conduce la imposibilitatea sancționării făptuitorilor, fiindu-le creată astfel o situație mai favorabilă, ceea ce contravine dispozițiilor art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție privind egalitatea în drepturi, precum și dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (2) din Constituție privind dreptul de acces la instanță în ceea ce privește persoanele vătămate prin această categorie de infracțiuni.

În același timp, este ignorat dreptul persoanelor vătămate prin acest gen de infracțiuni de a beneficia de o procedură echitabilă, fiind încălcat, astfel, dreptul acestora consacrat prin prevederile art. 124 alin. (2) din Legea fundamentală.

10. Art. I pct. 27 încalcă art. 1 alin. (3), precum și art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție

Conform acestui punct supus criticii de neconstituționalitate, articolul 155 se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe pentru fiecare faptă și persoană prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului în cadrul procesului penal. (2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție față de persoana în favoarea căreia curge prescripția de la momentul la care s-a comunicat actul de procedură. Prescripția înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție prevăzut în art. 154 este depășit cu încă jumătate. (4) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale, cu respectarea dispozițiilor alin. (3).”

Alineatul (2) al art. 155 din legea criticată modifică în mod radical un principiu de drept penal consfințit în legislația română, respectiv faptul că întreruperea cursului prescripției trebuie să producă efecte față de toți participanții la săvârșirea unei infracțiuni.

Sub imperiul modificării criticate, acest efect ar fi limitat doar la persoana față de care s-a realizat comunicarea unui act de procedură, ceea ce încalcă principiul egalității în drepturi, având în vedere că două persoane aflate în situații similare (spre exemplu, coautorii unei infracțiuni) pot fi supuse unor consecințe juridice diferite, dacă organul judiciar, fie de urmărire penală, fie instanța de judecată, a comunicat un act de procedură doar uneia dintre acestea. În practica judiciară s-a constatat că nu întotdeauna sunt cunoscuți de la bun început toți participanții la săvârșirea unei infracțiuni, mai ales când aceștia sunt instigatori ori

beneficiari finali ai folosului infracțiunii. Prevederea propusă este de natură să favorizeze tocmai acești participanți, care fie sunt autori morali ai infracțiunii, fie beneficiari ai comiterii acesteia, prezentând, deseori, un grad de pericol social sporit în raport cu ceilalți participanți.

Modificarea realizată prin alineatul (3) al art. 155 din Codul penal reduce semnificativ durata termenului de prescripție specială, în același timp cu reducerea termenelor de prescripție generală și a limitelor de pedeapsă pentru unele categorii de infracțiuni. Efectul acestei modificări este acela că nu vor putea fi trase la răspundere penală numeroase persoane care au săvârșit infracțiuni, fiind afectat echilibrul constituțional între drepturile persoanelor suspectate de săvârșirea unor infracțiuni și interesele generale ale societății.

În legislația penală anterioară, pentru păstrarea acestui echilibru constituțional, modificările legislative care au redus limitele de pedeapsă pentru anumite infracțiuni au fost însoțite de creșterea termenelor de prescripție a răspunderii penale, în timp ce prezenta lege modifică ambele instituții în același sens (atât reduceri ale pedepselor, cât și ale termenelor de prescripție), în lipsa unei nevoi sociale care să justifice renunțarea la tradițiile dreptului penal.

11. Art. I pct. 28 încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție

La art. I pct. 28 din legea criticată, după articolul 159 se introduce un nou articol, art. 159¹ cu următorul cuprins: „Acordul de mediere produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit și dacă are loc până la pronunțarea unei hotărâri definitive.”

Prin această modificare, se introduce în cuprinsul Codului penal o nouă cauză ce înlătură răspunderea penală, respectiv „acordul de mediere”, cel mai probabil pentru a reglementa în mod unitar cauzele care înlătură răspunderea penală și pentru a corespunde normei de natură procesual penală din art. 16 alin. (1) lit. g) Cod de procedură penală în vigoare.

În prezent, acordul de mediere în materie penală este reglementat în Legea nr. 192/2016 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, la capitolul VI secțiunea a 2-a privind „dispoziții speciale privind medierea în cauzele penale”, respectiv în art. 67 – 70.

Art. 67 din Legea nr. 192/2006 reglementează condițiile privind încheierea unui acord de mediere în latura penală a unei infracțiuni. Asupra acestei instituții noi a dreptului penal a fost chemată să se pronunțe Curtea Constituțională, care, prin Decizia nr. 397/2016 a statuat următoarele: efectul juridic al interpretării date dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - potrivit căreia încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare, ce poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea

definitivă a hotărârii penale -, este acela că în cauzele penale care privesc infracțiuni pentru care poate interveni împăcarea, odată ce a fost depășit momentul procesual al citirii actului de sesizare a instanței, inculpatul și persoana vătămată/parte civilă, deși nu se mai pot împăca în fața instanței de judecată [art. 159 alin. (3) din Codul penal], pot recurge la mediere, iar instanța care soluționează cauza, în primă instanță sau în apel, este obligată să ia act de acordul de mediere și să înceteze procesul penal ca urmare a medierii realizate de mediator, în condițiile în care aceeași instanță judecătorească nu mai poate să ia act, în mod nemijlocit, de voința inculpatului și a persoanei vătămate/părții civile de a stinge litigiul penal. Pe această cale se ajunge la eludarea finalității urmărite de legiuitorul noului Cod penal prin reglementarea termenului citirii actului de sesizare a instanței ca ultim moment până la care poate interveni împăcarea - finalitate care vizează, așa cum s-a arătat mai sus, limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice - aducându-se atingere prevederilor art. 124 alin. (2) din Constituție care consacră unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției. Astfel, în ceea ce privește termenul până la care poate interveni încheierea unui acord de mediere cu privire la latura penală a cauzei, deși art. 67 din Legea nr. 192/2006 nu prevede un anumit stadiu procesual, Curtea reține că acordul de mediere nu poate fi încheiat oricând în cursul procesului penal, ci doar atât timp cât poate interveni și împăcarea, și anume până la citirea actului de sesizare a instanței, așa cum prevede art. 159 alin. (3) teza a doua din Codul penal. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței, întrucât altfel se aduce atingere principiului privind unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, consacrat de art. 124 alin. (2) din Constituție.

Astfel, prin prevederea nou introdusă prin art. I, pct. 28 din legea criticată, prin care a fost introdus acordul de mediere în cuprinsul Codului penal, ca o formă distinctă de înlăturare a răspunderii penale, în conținutul prezentat anterior, legiuitorul a încălcat prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție.

Această concluzie se impune în raport cu noua prevedere din conținutul art. 159¹ Cod penal, potrivit căreia acordul de mediere produce efecte „dacă are loc până la pronunțarea unei hotărâri definitive”, cu ignorarea Deciziei nr. 397/2016 a Curții Constituționale, prin care s-a statuat că acordul de mediere produce efecte doar dacă a intervenit până la momentul citirii actului de sesizare.

12. Art. I pct. 29 încalcă art. 1 alin. (5) și art. 147 alin. (4) din Constituție

Prin acest punct supus criticii de neconstituționalitate, la articolul 173, având ca denumire marginală „Legea penală”, se introduc patru noi alineate, alin. (2) – (5), cu următorul cuprins: „(2) Sunt asimilate legii în sensul alin. (1) și deciziile Curții Constituționale care au caracter general obligatoriu. (3) Obligatorietatea aplicării deciziilor Curții Constituționale ca lege penală mai favorabilă, prevăzute la alin. (2), se referă atât la dispozitiv, cât și la considerentele acestora. (4) Executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii supuse controlului de constituționalitate prevăzut la alin. (2), precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte se analizează din oficiu, în regim de urgență, în maximum 15 zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I. (5) Analiza prevăzută la alin. (4) va fi făcută și la cererea persoanei condamnate, care poate solicita acest lucru oricând.”

Prevederile din cuprinsul alin. (2) – (5) ale art. 173 Cod penal încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, care, cu privire la deciziile Curții Constituționale, consacră că „de la data publicării, deciziile sunt generale obligatorii și au putere numai pentru viitor”.

Prin prevederile criticate, deciziile Curții Constituționale sunt transformate în legi, care fie pot retroactiva, fie pot ultraactiva, putând constitui de asemenea temei în alegerea unei decizii ca reprezentând, într-un caz dat, lege penală mai favorabilă.

În ceea ce privește principiul neretroactivității legii, Curtea Constituțională a statuat (Decizia nr. 126/2016) că acesta este valabil pentru orice lege, indiferent de domeniul de reglementare al acesteia, singura excepție permisă de Legea fundamentală constituind-o legea penală ori contravențională mai favorabilă.

În consecință, deciziile Curții Constituționale pot fi asimilate unor legi și nu pot dobândi, prin modificările criticate, caracter retroactiv numai cu încălcarea art. 147 alin. (4) din Constituție.

De asemenea, prin modul de redactare a prevederilor cuprinse în art. 173 alin. (4) și (5) din Codul penal se încalcă art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, întrucât textele criticate nu sunt clare și precise, putând genera interpretări diferite și astfel, practici judiciare neunitare.

13. Art. I pct. 30 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 11 alin. (1) și (2), art. 147 alin. (4), precum și art. 148 din Constituție

Potrivit art. I pct. 30, la articolul 175, alineatul (2) se abrogă. Potrivit alin. (2) al art. 175 din Codul penal în vigoare, „este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost

investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”

Abrogarea alin. (2) al art. 175 conduce la dezincriminarea parțială a acelor fapte care sunt prevăzute ca infracțiuni de corupție și de serviciu când sunt comise de către un funcționar public sau față de un astfel de funcționar.

Sfera noțiunii de funcționar a fost stabilită în art. 172 alin. (1) și (2) Cod penal, în conformitate cu reglementările internaționale la care România este parte.

Dezincriminarea faptelor comise de către sau față de aceste persoane contravine, spre exemplu, obligațiilor rezultând din Capitolul III al Convenției Națiunilor Unite împotriva Corupției, prin raportare la definiția „agentului public” din art. 2 al Convenției.

În privința acestui aspect, menționăm că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat asupra concordanței legislației interne cu cea anterior menționată, prin Decizia nr. 2/2014, arătând următoarele: „Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004 (...) definește noțiunea de „agent public” în cuprinsul art. 2 lit. a), astfel: orice persoană care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat parte, care a fost numită ori aleasă, cu titlu permanent sau temporar, care este remunerată ori neremunerată, și oricare ar fi nivelul său ierarhic; orice persoană care exercită o funcție publică, inclusiv pentru un organism public sau o întreprindere publică, ori care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat; orice persoană definită ca «agent public» în dreptul intern al unui stat parte. Totuși, în scopurile anumitor măsuri specifice prevăzute în cap. II al prezentei convenții, prin agent public se poate înțelege orice persoană care exercită o funcție publică sau care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat. Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptelor vizând corupția agenților publici naționali (art. 15), sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public (art. 17), traficul de influență (art. 18), abuzul de funcții (art. 19), îmbogățirea ilicită (art. 20). Din analiza dispozițiilor din dreptul intern și a celor cuprinse în tratatele internaționale ratificate de România, Curtea observă că legislația română referitoare la combaterea corupției și a abuzului de funcții comise de funcționarii publici este conformă cu cerințele reglementărilor internaționale în materie, care, potrivit prevederilor art. 11 alin. (2) din Constituție, odată cu ratificarea, au devenit „parte din dreptul intern”. Noțiuni precum „agent public”/„membru al adunărilor publice naționale”/„funcționar național”/„ofițer public” își găsesc corespondent în legislația română în vigoare în materie penală în noțiunile de „funcționar public” și „funcționar”.”

Abrogarea criticată lasă fără suport și, ca atare, cu conținut imposibil de stabilit, dispozițiile art. 178 și incriminările din art. 259, art. 289, art. 308 și art. 317 Cod penal.

În concluzie, apreciem ca fiind necesară examinarea de către instanța de contencios constituțional opțiunea legiuitorului de a abroga alin. (2) al art. 175 din Codul penal, aceasta venind în contradicție cu prevederile art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție.

De asemenea, trebuie menționat că abrogarea alin. (2) al art. 175 ignoră jurisprudența Curții Constituționale, care a statuat că „excluderea persoanelor care exercită profesii liberale din sfera de incidență a răspunderii penale în materia infracțiunilor de serviciu și de corupție nu constituie un criteriu obiectiv în funcție de care se poate justifica intervenția legiuitorului. Așa fiind, Curtea apreciază că determinante pentru includerea sau excluderea persoanelor de la incidența normei penale sunt criteriile precum natura serviciului prestat, temeiul juridic în baza căruia care se prestează respectiva activitate sau raportul juridic dintre persoana în cauză și autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public. Consecința imediată a restrângerii sferei de incidență a noțiunii de „funcționar public”/„funcționar” în ceea ce privește subiectele de drept amintite este înlăturarea răspunderii penale a acestora în cazul săvârșirii infracțiunilor al căror subiect activ calificat este funcționarul public/funcționarul.” (Decizia nr. 2/2014)

Această modificare legislativă vine în contradicție cu Directiva (UE) 1371/2017 din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal, care la punctul 10 din expunerea de motive precizează că „în ceea ce privește infracțiunile de corupție pasivă și de deturnare de fonduri, este necesar să se introducă o definiție a funcționarilor publici în care să fie cuprinși toți funcționarii relevanți, indiferent dacă dețin o funcție oficială în Uniune, în statele membre sau în țările terțe. Persoanele fizice sunt din ce în ce mai implicate în gestionarea fondurilor Uniunii. Pentru a proteja în mod adecvat fondurile Uniunii împotriva corupției și deturnării de fonduri, este necesar ca definiția „funcționarului public” să includă persoanele care nu dețin o funcție oficială, dar cărora li s-a încredințat și care exercită, într-un mod similar, o funcție de serviciu public în ceea ce privește fondurile Uniunii, cum ar fi contractanții implicați în gestionarea acestor fonduri.” Totodată, în art. 4 alin. (2) lit. b) al Directivei se menționează că, „în sensul prezentei directive, „funcționar public” înseamnă: „orice altă persoană căreia i s-a încredințat și exercită o funcție de serviciu public care implică gestionarea intereselor financiare ale Uniunii în state membre sau în țări terțe sau luarea de decizii referitoare la acestea.”

14. Art. I pct. 32 din legea criticată încalcă prevederile 1 alin. (5) din Constituție

Art. I pct. 32 din legea criticată prevede că după art. 187 se introduce un nou articol, art. 187¹, cu următorul cuprins: „Informații nedestinate publicității”, astfel: „Prin informații nedestinate publicității se înțelege acea categorie de informații clasificate, potrivit legii, ca secrete de stat sau de serviciu și care sunt cuprinse într-un document având inscripționare în acest sens, dacă nu au fost declassificate în mod legal.”

Norma este neclară și încalcă standardele privind calitatea reglementării, întrucât „informațiile nedestinate publicității” sunt limitate doar la informațiile clasificate ca secrete de stat sau de serviciu, în contradicție evidentă cu dispozițiile cuprinse în Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate și, totodată, cu ignorarea dispozițiilor din Partea specială a Codului penal, din cuprinsul art. 303 și 304 (nesupuse modificării), acestea din urmă realizând o distincție importantă între informațiile secrete de stat, informațiile secrete de serviciu și, respectiv, informațiile care nu sunt destinate publicității.

15. Art. I pct. 33 din legea supusă controlului de constituționalitate încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție

Potrivit acestui punct, la articolul 189 alineatul (1), după litera h) se introduce o nouă literă, lit. i), cu următorul cuprins: „i) împotriva unui judecător, procuror, polițist, jandarm sau militar, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.”

Circumstanța agravantă nou introdusă se suprapune cu dispozițiile art. 257 (ultraajul) și ale art. 279 (ultraajul judiciar) din Codul penal, chiar în formele modificate prin prezenta lege, astfel că, în practica judiciară, nu se va putea stabili modul de aplicare a acestui concurs de texte.

În concluzie, modificarea este de natură să încalce exigențele constituționale privind standardele de calitate a legii, impuse prin prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție.

16. Art. I pct. 39 din legea criticată încalcă art. 1 alin. (5) și art. 16 alin. (1) din Constituție

Potrivit punctului criticat, „La articolul 269, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins”: „Favorizarea săvârșită de un membru de familie sau de afin până la gradul II nu se pedepsește”.

Se constată că noua reglementare a art. 269 alin. (3) extinde, până la golirea de conținut a normei juridice în discuție, sfera persoanelor pentru care operează impunitatea legală, în contradicție evidentă cu prevederile art. 177 Cod penal.

În cuprinsul Titlului X al Codului penal, legiuitorul a realizat definirea termenilor folosiți în legislația penală, realizând o interpretare oficială, autentică și legală a unor termeni sau expresii, cu scopul de a acorda coerență și eficiență activității de interpretare și aplicare a legii, evitând astfel crearea premiselor pentru instituirea unor practici judiciare nelegale, cu consecințe grave asupra calității actului de justiție.

În aceste condiții, prin instituirea unor asemenea reglementări contradictorii, legiuitorul dă dovadă de lipsă de consecvență în reglementare, ceea ce instituie premisele pentru interpretări diferite în practica judiciară, dar și pentru crearea de inechități între destinatarii normelor legale.

Respectarea legilor este obligatorie, însă nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, întrucât acesta nu își poate adapta conduita în funcție de ipoteza normativă a legii. De aceea, legiuitorul trebuie să manifeste o deosebită atenție atunci când adoptă un act normativ (Decizia nr. 1/2014).

Normele de tehnică legislativă, cu toate că „nu au valoare constituțională, (...) prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică, adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară”. De aceea, „nerespectarea normelor de tehnică legislativă determină apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității raporturilor juridice în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii (Decizia nr. 448/2003)”.

Totodată, astfel cum a statuat Curtea Constituțională în jurisprudența sa (Decizia nr. 494/2013), „în măsura în care un anumit subiect de drept este sustras, prin efectul unei dispoziții legale adoptate exclusiv în considerarea lui și aplicabile numai în ceea ce îl privește, incidenței unei reglementări legale constituind dreptul comun în materie, dispozițiile legale în cauză nesocotesc principiul constituțional potrivit căruia nimeni nu este mai presus de lege”.

17. Art. I pct. 40 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5), precum și art. 16 alin. (1) din Constituție

Potrivit punctului criticat, la articolul 269, după alin. (3) se introduc trei noi alineate, alin. (4) – (6), cu următorul cuprins: „(4) Nu constituie infracțiunea prevăzută la alin. (1) următoarele: a) emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte

normative; b) pronunțarea sau dispunerea soluțiilor sau măsurilor de către organele judiciare în cauzele în care acestea sunt investite; c) mărturia depusă în cadrul unor proceduri judiciare ori modalitatea de efectuare a unor expertize judiciare; (5) Dacă prin același act material și în aceeași împrejurare se acordă ajutor mai mult făptuitori, în scopurile menționate la alin. (1), fapta va constitui o singură infracțiune de favorizare a făptuitorului; (6) Infracțiunea de favorizare a făptuitorului are caracter subsidiar în raport cu alte infracțiuni și va fi reținută ori de câte ori elementul său material nu constituie o altă infracțiune prevăzută de Codul penal sau de legile speciale”.

Dispozițiile nou introduse prin alin. (4) sunt de natură să încurajeze actele de corupție la nivelul demnitarilor și al magistraților și să aibă consecințe negative grave asupra procesului de legiferare și asupra corectitudinii actului de justiție, vulnerabilizând toate cele trei puteri ale statului (legislativă, executivă – în componenta constând în emiterea actelor normative – și judecătorească).

Astfel, art. 269 alin. (4) este de natură a afecta activitatea și imaginea publică a autorităților statului și contravine principiului statului de drept și principiului supremației Constituției și a obligativității respectării legilor, vulnerabilizând încrederea cetățenilor în autoritățile statului.

18. Art. I pct. 41 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție

Potrivit punctului criticat, la articolul 273, după alin. (3) se introduce un nou alineat, alin. (4), cu următorul cuprins: „(4) Nu constituie infracțiunea prevăzută la alin. (1) următoarele: a) refuzul de a face declarații prin care persoana se auto incriminează; b) refuzul de a declara în sensul solicitat de organele judiciare; c) modificarea și retractarea declarației care a fost dată prin exercitarea unor presiuni de orice fel asupra martorului”; d) simpla divergență de mărturii în cadrul unui proces, dacă nu există probe directe din care să rezulte caracterul mincinos și de reacredință ale acestora”.

Noile modalități normative ale infracțiunii de mărturie mincinoasă nu reprezintă, în sine, variante normative ale acțiunii/inacțiunii tipice acestei infracțiuni. De altfel, niciuna dintre ipotezele enumerate în textul nou introdus nu constituie și nu poate constitui infracțiunea de mărturie mincinoasă, cu atât mai mult cu cât legiferarea înfăptuită prin simpla inventariere a unor situații particulare fără vreo semnificație juridică proprie este contrară normelor de tehnică legislativă.

Norma nou introdusă ar avea sens numai în măsura în care ar deroga de la cea incriminatorie, respectiv dacă ar prevedea anume situații în care, în lipsa normei derogatorii, fapta ar putea fi pedepsită ca mărturie mincinoasă (așa cum este de altfel cauza de nepedepsire din alin. (3) al aceluiași articol ori cea privind favorizarea comisă de membrii de familie sau afini, din alin. (3) al art. 269 Cod penal).

Art. 273 alin. (4) lit. a), b) și c) încalcă principiul securității juridice prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, fiind utilizate sintagme ca „exercitarea unor presiuni de orice fel asupra martorului” sau „caracterul mincinos și de rea-credință” fără nici o explicație suplimentară din partea legiuitorului, de clarificare a contextului în care pot interveni „orice fel de presiuni asupra martorului” sau „caracterul mincinos și de rea-credință”.

Totodată, dispoziția nou introdusă prin alin. (4) este specifică activității de administrare, de coroborare și de interpretare a probelor în cadrul procesului penal, reglementate prin dispozițiile Codului de procedură penală.

19. Art. I pct. 42 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (5), art. 30, 31 și 127 din Constituție

Art. I pct. 42 din legea supusă controlului de constituționalitate, la articolul 277, alineatele (1) – (3) se modifică și vor avea următorul cuprins: „(1) Divulgarea, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă, de către un magistrat sau un alt funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (2) Dezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare în primă instanță a cauzei, de către un funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă. (3) Dezvăluirea, fără drept, de informații dintr-o cauză penală, atunci când această interdicție este impusă de legea de procedură penală, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă. Dacă fapta este săvârșită de un magistrat sau de un reprezentant al organului de urmărire penală, pedeapsa se majorează cu jumătate.”

În raport cu prevederile art. 127 din Constituție, potrivit cărora „ședințele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege”, apreciem că legiuitorul ar fi trebuit să facă referire la actele ori probele din cursul urmăririi penale. O interpretare contrară ar fi de natură să încalce prevederile art. 30, art. 31 și art. 127 din Constituție, referitoare la libertatea de exprimare, la dreptul la informație, respectiv la caracterul public al dezbaterilor.

Totodată, formularea din art. 277 alin. (3) ultima teză din Codul penal, aceea constând în „pedeapsa se majorează cu jumătate”, este neclară și, prin aceasta, inaplicabilă în privința modului de stabilire a tratamentului sancționator. Astfel, nu se poate stabili dacă sensul ei este acela ca limitele pedepsei cu închisoarea (atât cea minimă, cât și cea maximă) să se majoreze cu jumătate, sau ca maximumul pedepsei să se majoreze cu jumătate ori acela potrivit căruia, instanța să stabilească mai întâi

o pedeapsă cuprinsă între o lună și un an și apoi să o majoreze cu jumătate, similar mecanismului de la aplicarea sporului. Astfel, textul criticat încalcă și standardele privind calitatea legilor referitoare la claritate, coerență și predictibilitate.

20. Art. I pct. 43 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (5), art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (2) din Constituție

Art. I pct. 43 din legea criticată introduce, la articolul 277, după alineatul (3), două nouă alineate, alin. (3¹) și (3²), cu următorul cuprins: „(3¹) Fapta funcționarului public care înainte de pronunțarea unei hotărâri de condamnare definitive se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca și cum aceasta ar fi fost condamnată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani. Dacă declarația se face în numele unei autorități publice, pedeapsa se majorează cu o treime. (3²) Încălcarea dreptului la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și independent prin orice intervenție care afectează procesul de repartizare aleatorie a dosarelor, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani”.

În ceea ce privește art. 277 alin. (3¹) Cod penal, norma de incriminare nu este suficient de riguroasă pentru a permite identificarea condițiilor în care o faptă devine infracțiune. Terminologia folosită pentru a indica elementul material al faptei (*verbum regens*) este vagă: sintagma „se referă (...) la o persoană” are, în lipsa oricărei circumstanțieri, un conținut imprecis; de asemenea, sintagma „ca și cum ar fi condamnată”, sintagmă care ar trebui să caracterizeze riguros *verbum regens*, nu este susceptibilă a individualiza o conduită pe care, predictibil, destinatarul normei să o evite pentru a avea certitudinea că nu intră sub incidența normei de incriminare. Confuzia este sporită de terminologia folosită pentru calificarea agravantei, în teza finală, unde se vorbește, la forma articulată cu articol hotărât, despre „declarația” făcută în anumite condiții, ceea ce permite interpretarea că și în forma tip „a se referi” ar trebui să însemne „a face o declarație”; or, „declarația” este numai una dintre modalitățile în care o persoană se poate „referi” la cineva. În plus, noțiunea însăși de „declarație” este susceptibilă de mai multe interpretări (declarație de presă, relatare, afirmare a unei opinii, depoziție etc).

Totodată, deși pare că legiuitorul califică subiectul activ al infracțiunii, simpla referire la un funcționar public nu satisface nici ea, în lipsa altor precizări, cerința de predictibilitate a normei: din text nu rezultă că „referirea” ar trebui făcută de către subiectul activ în exercițiul ori în legătură cu calitatea sa de funcționar public, respectiv ca între atribuțiile celui care face „referirea” și situația procesuală a persoanei la care se referă să existe vreo legătură – așa cum ar fi rațional, textul permițând interpretarea că o atare legătură nu trebuie să existe; spre exemplu, când o persoană, victimă a unei infracțiuni de tâlhărie în locuința sa, postează pe o rețea de socializare un mesaj în care „declară” că „tâlhărul a fost prins” și dă suficiente date pentru ca persoana la care se referă să fie identificată, cea dintâi este

susceptibilă de a fi comis infracțiunea de la alin. (3) dacă are calitatea, spre exemplu, de medic la un spital de stat. Faptul că o asemenea interpretare este permisă de textul criticat este confirmat chiar în ipoteza finală a normei, care prevede o formă agravată a infracțiunii, când făptuitorul face declarația „în numele unei autorități publice”.

În acest sens, Curtea Constituțională a statuat că „legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora” (Decizia nr. 489/2016).

În ceea ce privește textul introdus prin art. 277 alin. (3²) Cod penal, legiuitorul a realizat o suprapunere de reglementare cu cea inserată prin art. 8 din Codul de procedură penală, care prevede (în forma supusă controlului de constituționalitate) că se introduce un nou alineat, alin. (2), cu următorul cuprins: „(2) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și independent. Repartizarea tuturor cauzelor către judecători sau procurori se face aleatoriu.”

În al doilea rând, textul nou introdus prin dispozițiile art. 277 alin. (3²) Cod penal încalcă art. 131 alin. (1), art. 132 alin. (1) și art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât restrânge una dintre garanțiile importante ale procesului numai la faza de judecată și numai în ceea ce-l privește pe judecător. Or, garanția trebuie să guverneze și urmărirea penală, fază a procesului penal, nu doar faza de judecată. Altfel se încalcă art. 21 alin. (3) din Constituție, care se referă la „proces” fără a restrânge garanția numai la faza de judecată. Imparțialitatea și independența sunt garanții ale procesului echitabil care trebuie să caracterizeze activitatea atât a judecătorilor, cât și a procurorilor; procurorul, în egală măsură, trebuie să fie imparțial și independent, să strângă probe atât în defavoarea, cât și în favoarea celui acuzat - art. 5 Cod procedură penală, să formuleze în instanță concluzii de achitare atunci când probele nu susțin acuzația - art. 363 alin. (2) și (4). În concluzie, norma încalcă art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (1) din Constituție. În ceea ce privește teza privind obligativitatea repartizării aleatorii a tuturor cauzelor către judecători sau procurori, această reglementare ține de dreptul procesual penal, nefiind norme care să aparțină dreptului substanțial, neexistând nici o justificare pentru reglementarea aceluiași situații juridice atât în Codul penal, cât și în Codul de procedură penală.

21. Art. I pct. 46 din legea criticată încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

Potrivit acestui punct, la art. 290, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins: „(3) Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta, dar nu mai târziu de 1 an de la data săvârșirii acesteia”.

Textul încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, formularea fiind neclară și fiind, în același timp, o „încurajare” a fenomenului infracțional.

Forma în vigoare a art. 290 impune drept condiție exclusivă pentru nepedepsirea mituitorului împrejurarea ca denunțarea faptei de către acesta să fie realizată înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la fapta de dare de mită. Nu poate exista vreo justificare rezonabilă și proporțională de a proteja acele persoane care au primit mită, prin garantarea faptului că, după 1 an (și o zi) de la acest fapt, nu vor mai putea fi trase la răspundere penală.

Impunerea ca denunțul să fie depus în interiorul termenului de 1 an de la săvârșirea faptei de dare de mită, încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, privind statul de drept, care impun legiuitorului adoptarea unor măsuri de politică penală în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional, cu „excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen” (Decizia nr. 44/2016).

22. Art. I pct. 47 încalcă art. 11 alin. (1), art. 147 alin. (4) și art. 148 alin. (2) și (4) din Constituție

La art. I pct. 47 din legea criticată, la articolul 291, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase materiale, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta, promisiune urmată de intervenția la acel funcționar pentru a îl determina să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.”

În privința naturii „foloaselor necuvenite”, limitate în legea criticată doar la categoria foloaselor „materiale”, art. 11 alin. (1) din Constituție arată că „Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte”.

În vederea combaterii fenomenului corupției și asigurării integrității în viața publică, România a ratificat, prin Legea nr. 365/2004, Convenția Națiunilor Unite

împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, care prevede că fiecare stat parte elaborează și aplică sau are în vedere, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, politici de prevenire a corupției eficiente și coordonate care favorizează participarea societății și care reflectă principiile de stat de drept, buna gestiune a problemelor politice și bunurile publice, de integritate, transparență și responsabilitate (art. 5 par. 1). Potrivit Convenției ONU împotriva corupției, „fiecare stat parte trebuie să încurajeze în mod special integritatea, cinstea și răspunderea agenților publici, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, sens în care va aplica, în cadrul propriilor sisteme instituționale și juridice, coduri sau norme de conduită pentru exercitarea corectă, onorabilă și corespunzătoare a funcțiilor publice” (art. 8 par. 1 și 2). Art. 18 al acestui instrument internațional, făcând referire la traficul de influență, precizează că „Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru atribuirea caracterului de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție: a) faptei de a promite, de a oferi ori de a da unui agent public sau oricărei alte persoane, direct ori indirect, un folos necuvenit, cu scopul ca respectivul agent sau respectiva persoană să abuzeze de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a statului parte a unui folos necuvenit pentru instigatorul inițial al actului sau pentru oricare altă persoană; b) faptei unui agent public sau a unei alte persoane de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană, cu scopul de a abuza de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii unui folos necuvenit de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a statului parte”. Definiția dată traficului de influență în cuprinsul Convenției ONU împotriva corupției nu face distincție între tipurile de foloase, materiale sau nemateriale, condiția fiind ca acesta să fie un „folos necuvenit”.

În mod corelativ, nici definiția dată de Codul penal în vigoare infracțiunii de trafic de influență, în cuprinsul art. 291 – potrivit căruia „Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani” – nu face distincție între foloase materiale sau nemateriale.

Prin modificările realizate de legea supusă controlului Curții Constituționale se consacră prin lege posibilitatea de a obține foloase nemateriale, care pot îmbrăca diverse forme și prin aceasta, urmare a noii reglementări, sunt scoase din sfera ilicitului penal în mod nejustificat multiple activități (oferirea unui titlu sau a unei distincții, avansarea în carieră, oferirea unui loc eligibil pe liste de candidaturi ale unui partid în cazul unor alegeri locale sau parlamentare etc.).

Totodată, modificarea efectuată, prin introducerea condiției ca promisiunea să fie urmată de intervenția la funcționarul public, contravine obligațiilor asumate prin ratificarea Convenției penale privind corupția a Consiliului Europei referitoare la incriminarea traficului de influență. Potrivit art. 12 din Convenție, statele trebuie să adopte măsuri legislative pentru a prevedea ca infracțiune fapte precum cele descrise în art. 291 Cod penal, „indiferent dacă influența este sau nu este exercitată ori dacă influența presupusă produce sau nu produce rezultatul dorit.” În consecință, prin introducerea condiției ca promisiunea să fie urmată de intervenția la funcționarul public, dispozițiile art. 291 alin. (1) Cod penal, în forma modificată, contravin părții finale a art. 12 din Convenția penală privind corupția a Consiliului Europei.

Pe de altă parte, Curtea Constituțională a fost chemată să se pronunțe asupra constituționalității prevederii în vigoare a incriminării faptei de trafic de influență (Decizia nr. 489/2016), statuând: „doctrina și practica judiciară sunt constante în a reține că pentru existența infracțiunii de trafic de influență nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora, nu interesează dacă intervenția pe lângă un funcționar sau alt salariat s-a produs sau nu, nici dacă prin intervenție (reală sau presupusă) se urmărește determinarea unei acțiuni licite (efectuarea corectă de către un funcționar sau alt salariat a unui act ce intră în atribuțiile sale de serviciu) sau a unei acțiuni ilicite (efectuarea incorectă a actului) ori determinarea unei inacțiuni licite (abținerea de la efectuarea unui act abuziv) sau a unei inacțiuni ilicite (neîndeplinirea unei îndatoriri de serviciu), de vreme ce dezaprobarea exprimată prin incriminarea faptei de trafic de influență privește scopul urmărit de infractor, nu ca un rezultat, ci ca o caracterizare a acțiunii de traficare a influenței reale sau presupuse.” În continuare, Curtea a mai reținut că pentru existența infracțiunii de trafic de influență se cer a fi îndeplinite mai multe cerințe esențiale, printre care și aceea ca subiectul activ „să aibă influență” ori „să lase să se creadă că are influență” asupra funcționarului public sau persoanei prevăzute de lege. Curtea a mai observat că, în mod constant, doctrina a reținut că prin expresia „are influență” se înțelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea funcționarului sau a altui salariat, ori că bunele relații personale cu acesta corespund realității, așadar acea persoană este în asemenea relații cu funcționarul încât să-l poată determina la o anumită conduită, atitudine, acțiune. În literatura de specialitate, expresia „lasă să se creadă că are influență” asupra unui funcționar sau a altui salariat are înțelesul că o persoană se laudă că are trecere pe lângă un funcționar sau alt salariat (afirmând, de pildă, că datorită încrederii de care se bucură sau datorită rudeniei sau relațiilor personale pe care le are cu acel funcționar sau salariat poate determina o anumită atitudine a acestuia ori poate obține o anumită rezolvare), ori se prevalează, pretinde, afirmă, contrar realității, că este în relații bune cu funcționarul ori alt salariat, se bucură de aprecierea și încrederea acestuia de asemenea natură încât poate rezolva

problema de care este interesat cumpărătorul de influență. Se consideră că cerința este îndeplinită și atunci când o persoană, fără a se lăuda că are trecere asupra unui funcționar, nu dezmente afirmațiile altora cu privire la existența acesteia. De asemenea, în practica judiciară s-a reținut că nu are relevanță dacă făptuitorul a precizat ori nu numele funcționarului public asupra căruia are influență, suficient fiind să-l fi determinat numai prin calitatea acestuia. Curtea observă, totodată, că, potrivit unei jurisprudențe constante, pentru reținerea infracțiunii de trafic de influență nu este necesar ca inculpatul să indice în mod nominal funcționarul public pe lângă care pretinde că ar avea trecere, dacă din conținutul celor afirmate de el se desprinde competența acestui funcționar de a dispune în legătură cu actul referitor la care se trafică influența, deoarece ceea ce este important este ca influența presupusă a inculpatului să fi constituit pentru persoana interesată motivul tranzacției. Cu alte cuvinte, pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de trafic de influență este necesar să fie îndeplinite cumulativ mai multe condiții, printre care și aceea ca influența pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul, să privească un funcționar sau alt salariat care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase. Nu are relevanță dacă făptuitorul atribuind un nume acelui funcționar sau salariat, numele atribuit este real sau fictiv. Prin urmare, esențial este ca influența făptuitorului să fi constituit pentru persoana interesată motivul determinant al tranzacției.

23. Art. I pct. 50 din legea criticată încalcă art. 1 alin. (3) și (5), precum și art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție

Art. I pct. 50 din legea criticată modifică art. 297 alin. (1) Cod penal, care va avea următorul cuprins: „(1) Fapta funcționarului public, aflat în exercitiul atribuțiilor de serviciu reglementate expres prin legi, ordonanțe de guvern sau ordonanțe de urgență, care refuză să îndeplinească un act sau îl îndeplinește prin încălcarea atribuțiilor astfel reglementate, a unor dispoziții exprese dintr-o lege, ordonanță de guvern sau ordonanță de urgență, în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv, un folos material necuvenit și prin aceasta cauzează o pagubă certă și efectivă mai mare decât echivalentul unui salariu minim brut pe economie sau o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau juridice, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani sau amendă.”

Modificarea textului încalcă dispozițiile Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea 365 din 15 septembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial nr. 903/05 octombrie 2004 și, prin aceasta, dispoziția înscrisă în articolul 11 alin. (1) din Constituție. Potrivit art. 19 din Convenție, „fiecare stat parte trebuie să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a

atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, în scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate”.

Norma propusă în legea criticată, care restrânge nepermis de mult domeniul de aplicabilitate al infracțiunii, reprezintă o încălcare a acestei obligații instituită în sarcina statelor-parte și, implicit, a dispoziției constituționale înscrise în articolul 11 alin. (1) potrivit căreia „Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte”, iar potrivit alin. (2) din Legea fundamentală, „tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern”.

Reglementarea propusă prin textul de modificare a art. 297 Cod penal este de natură să conducă la excluderea din sfera răspunderii penale a unor fapte ilicite care presupun exercitarea de către funcționarii publici a îndatoririlor de serviciu în mod necinstit și incorect, afectând prin aceasta drepturile și interesele cetățenilor și ale persoanelor juridice. Modificarea textului restrânge nepermis de mult domeniul de aplicare a răspunderii penale a funcționarului public, prin cerința ca obținerea folosului material necuvenit să fie pentru „sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv”. Limitarea sferei beneficiarilor folosului material necuvenit doar la soț, părinți, frați și afini până la gradul II, legalizează practic celelalte fapte de abuz în serviciu ale funcționarului public săvârșite cu scopul de a obține un folos material necuvenit pentru alte rude apropiate sau pentru alte persoane. Concret, funcționarul public este apărut de răspunderea penală dacă prin neîndeplinirea sau îndeplinirea prin încălcarea atribuțiilor reglementate în mod expres de lege, ordonanțe de urgență sau ordonanțe de guvern asigură un folosul material necuvenit pentru alte rude apropiate (nepoți, veri etc.), sau persoane cu care au stabilit diverse înțelegeri sau parteneriate.

Modificările propuse prin legea criticată reprezintă în realitate o dezincriminare în parte a infracțiunii de abuz în serviciu, atât prin circumstanțierea excesivă a elementelor constitutive ale acestei infracțiuni, astfel încât aplicabilitatea acestora să fie mult diminuată, cât și prin măsuri privind pedepsele prevăzute de lege: astfel, reducerea pedepsei principale prevăzute de lege de la 7 ani, respectiv, 14 ani, la un maxim de 5 ani închisoare, în același timp cu introducerea pedepsei alternative a amenzii, cu consecințe evidente asupra reducerii termenelor de prescripție a răspunderii penale; eliminarea pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi.

Eliminarea pedepsei complementare a interzicerii ocupării unei funcții publice, în raport cu alte infracțiuni la care aceasta este prevăzută, este contrară principiului conform căruia situații similare trebuie să primească rezolvări legale similare. Prin aceasta, legea capătă un caracter aleatoriu și nu rațional, coerent.

Instituirea de norme în mod nerațional, prin selectarea de către legiuitor în mod aleatoriu dintre conduitele periculoase a celor pe care le incriminează, nu corespunde exigențelor legiferării în cadrul statului de drept, contravenind astfel dispoziției consacrate de art. 1 alin. (3) din Constituție.

De asemenea, introducerea unui scop calificat, acela „de a obține (...) un folos material necuvenit” nu are nici o justificare rațională, nu este impusă de vreo decizie a Curții Constituționale și nu este în concordanță cu valoarea protejată prin norma în discuție.

Totodată, există posibilitatea ca funcționarul public să urmărească obținerea unui folos nepatrimonial prin săvârșirea infracțiunii, ipoteză exclusă de către legiuitor prin modificarea adoptată.

De altfel, Curtea Constituțională a subliniat în mod permanent în jurisprudența sa că, prin soluțiile adoptate, legiuitorul are obligația de a adopta măsuri adecvate, necesare și care să păstreze un just echilibru între interesul colectiv și cel individual, subiectiv (Decizia nr. 683/2014 și Decizia nr. 54/2015).

Prin modificarea criticată, este ignorată jurisprudența constantă a Curții Constituționale, potrivit căreia „prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție (...) impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...), cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen. Prin urmare, atunci când stabilește regulile referitoare la tragerea la răspundere penală (...)”, legiuitorul trebuie să dispună toate măsurile pentru a asigura „interesul general al societății de a-i găsi și a-i trage la răspundere penală pe autorii infracțiunilor și de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice” (Decizia nr. 44/2016).

Curtea a mai statuat că, deși „Parlamentul se bucură de o competență exclusivă în reglementarea măsurilor ce țin de politica penală a statului, această competență nu este absolută în sensul excluderii exercitării controlului de constituționalitate asupra măsurilor adoptate”.

Astfel, Curtea a constatat că incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale. În acest sens, Curtea a statuat că legiuitorul trebuie să dozeze folosirea mijloacelor penale în funcție de valoarea socială ocrotită, Curtea putând cenzura opțiunea legiuitorului numai dacă aceasta contravine principiilor și exigențelor constituționale (Decizia nr. 824/2015). De asemenea, Curtea a constatat că, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că Parlamentul nu își poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție (Decizia nr. 2/2014).

24. Art. I pct. 54 din legea criticată încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție

Potrivit punctului 54, articolul 309 se modifică și va avea următorul cuprins: „Dacă faptele prevăzute la art. 295, art. 300, art. 303, art. 304, art. 306 sau art. 307 au produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o treime”.

Consecință a intervenției legislative, infracțiunea de „abuz în serviciu” va fi exclusă din categoria infracțiunilor cu posibile consecințe deosebit de grave, care sunt sancționate cu pedepse ale căror limite speciale se majorează cu o treime. Apreciem că o asemenea excludere, fără nicio justificare obiectivă, rațională, impusă de realizarea unor politici penale coerente încalcă art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală.

Astfel, prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „România este stat de drept (...)”, impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen (Decizia nr. 224/2017).

25. Art. I pct. 62 din legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție

Punctul supus criticii de neconstituționalitate are ca obiect art. 367 alin. (6), care se modifică și va avea următorul cuprins: „(6) Prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat, format din 3 sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material. Nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structură determinantă ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului. Prin infracțiune gravă se înțelege oricare dintre infracțiunile prevăzute de art. 223 alin. (2) din Codul de Procedură Penală, inclusiv acelea pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.”

Modificările realizate conduc la dezincriminarea parțială a asocierii în vederea săvârșirii de infracțiuni, în lipsa scopului urmărit și în lipsa unor infracțiuni grave. Or, dacă asemenea fapte nu sunt sancționate, respectiv nu sunt descurajate prin mijloace de drept penal, are loc o încălcare a valorilor fundamentale, ocrotite de legea penală, printre care statul de drept, apărarea ordinii publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor. Constituția consacră, astfel, obligația legiuitorului de a lua măsuri prin adoptarea tuturor instrumentelor ce sunt necesare în vederea prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional.

Prin modificarea adusă elementelor constitutive ale infracțiunii de grup infracțional organizat, prin care se introduc cele două condiții suplimentare, se realizează indirect o dezincriminare parțială a infracțiunii, în lipsa întrunirii tuturor condițiilor prevăzute de legiuitor, ceea ce conduce la încălcarea art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, dar și a art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală.

Modificarea adusă textului în vigoare nu reprezintă o simplă opțiune a legiuitorului primar, potrivit art. 73 alin. (3) din Constituție, ci o omisiune legislativă cu relevanță constituțională, ceea ce atrage competența instanței de contencios constituțional de a remedia acest viciu pe calea controlului de constituționalitate, având în vedere și dispozițiile art. 142 din Constituție.

Trebuie menționat că aceste aspecte au fost subliniate chiar de către instanța de contencios constituțional în jurisprudența sa, statuând că „prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „România este stat de drept [...]”, impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen. În același timp, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că legiuitorul nu își poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție.” (Decizia nr. 224/2017) De altfel, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că legiuitorul (...) nu poate proceda la eliminarea protecției juridice penale a valorilor cu statut constituțional. Libertatea de reglementare pe care o are Parlamentul în aceste cazuri se exercită prin reglementarea condițiilor de tragere la răspundere penală pentru faptele antisociale care aduc atingere valorilor prevăzute și garantate de Constituție (...).(Decizia nr. 62/2007)

Prin actuala definiție a grupului infracțional erau acoperite toate ipotezele reglementate de legislația anterioară – respectiv – art. 323 Cod penal de la 1968 privind asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni, art. 7 și 8 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, singura incriminare separată fiind cea prevăzută de Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (dispozițiile art. 35). Aceste aspecte rezultă atât din expunerea de motive a Codului penal din 2009, în care se menționează că s-a avut în vedere renunțarea la paralelismul existent astăzi între textele care incriminează acest gen de fapte (grup infracțional organizat, asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, complot, grupare teroristă) în favoarea instituirii unei incriminări cadru – constituirea unui grup infracțional organizat – cu posibilitatea menținerii ca incriminare distinctă a asociației teroriste, dat fiind specificul acesteia, dar și din hotărârea preliminară pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor probleme de drept - nr. 12/2014, care a stabilit că faptele

prevăzute de art. 323 din Codul penal anterior și art. 8 din Legea nr. 39/2003 se regăsesc în art. 367 din Codul penal nefiind dezincriminate.

Din coroborarea dispozițiilor art. 223 alin. (2) din Codul de procedură penală, în care sunt prevăzute condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive, cu cele deduse controlului de constituționalitate, rezultă lipsă de claritate și previzibilitate în privința infracțiunii prevăzute de art. 367 Cod penal – constituirea unui grup criminal organizat, întrucât orice modificare a conținutului art. 223 alin. (2) din Codul de procedură penală, va conduce implicit la schimbarea condițiilor de existență a acestei infracțiuni.

În concluzie, modul de redactare a textului se impune a fi examinat prin raportare la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

În considerarea argumentelor expuse, vă solicit să admiteți sesizarea de neconstituționalitate și să constatați că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție este neconstituțională, în ansamblul său.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

KLAUS - WERNER IOHANNIS

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

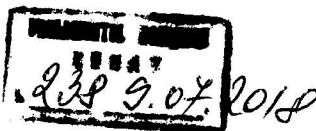
Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România

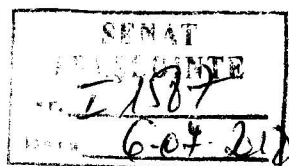
Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80

Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1051A/2018

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 5411 / 06 JUL 2018

Domnului

Călin Constantin Anton POPESCU-TĂRICEANU
Președintele Senatului

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 4 septembrie 2018 (inclusiv în format electronic *Word* la adresa de mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 17 septembrie 2018.

Vă asigurăm, domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

Președinte,

prof. univ. dr. Valer DORNEANU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 1051A / 2018.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ

NR. 5360 / 06 JUL 2018

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Cabinetul Președintelui

 ROMÂNIA

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București
Tel: 021-310.38.86, Fax: 021- 310.36.16
e-mail: presedinte@scj.ro

Nr. 572 din 5 iulie 2018

Către

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Domnului Președinte Valer Dorneanu

Stimate domnule președinte,

În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă transmitem Hotărârea nr. 8 din 5 iulie 2018 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție vizând sesizarea Curții Constituționale în scopul de a se pronunța asupra constituționalității Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018).

Cu aleasă considerație,

Președintele
Înaltei Curți de Casație și Justiție
Judecător Iulia Cristina Tarcea

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București
Tel: 021-310.38.86, Fax: 021- 310.36.16
E-mail: presedinte@scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție
Secțiile Unite

Hotărârea nr. 8
Ședința din 5 iulie 2018

Sub președinția doamnei judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018).

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 114 judecători în funcție, au fost prezenți 77 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la:

► neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 4 (art. 17 lit. a C. pen.), pct. 6 (art. 39 alin. 1 lit. b C. pen.), pct. 21 (art. 100 C. pen.), pct. 26 și 27 (art. 154 alin. 1 lit. b și lit. c și art. 155 alin. 3 C. pen.), pct. 30 (abrogarea

art. 175 alin. 2 C. pen.), pct. 50 (art. 297 alin. 1 C. pen.) și pct. 54 (art. 309 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018), în raport cu prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, precum și ale art. 1 alin. (5), conform cărora respectarea Constituției și a supremației sale este obligatorie;

► neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 2 (art. 5 alin. 1³ și alin. 1⁴ C. pen.), pct. 6 (art. 39 alin. 1 lit. c C. pen.), pct. 20 (art. 96 alin. 4 C. pen.), pct. 23 (art. 112¹ alin. 2¹ C. pen.), pct. 29 (art. 173 alin. 2-4 C. pen.), pct. 33 (art. 189 alin. 1 lit. i C. pen.), pct. 40 (art. 269 alin. 4 C. pen.), pct. 43 (art. 277 alin. 3² C. pen.), pct. 49 (art. 295 alin. 3 C. pen.) și pct. 53 (art. 308 alin. 4 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018), în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii;

► neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 47 (art. 291 alin. 1 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018), în raport cu art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție cu referire la art. 12 din Convenția penală privind corupția a Consiliului European, ratificată prin Legea nr. 27/2002;

► neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 2 (art. 5 alin. 1¹ și alin. 1² C. pen.), pct. 29 (art. 173 alin. 2-4 C. pen.) și pct. 52 (abrogarea art. 298 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018), în raport cu art. 147 alin. (4) din Constituție.

I. În raport cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție:

În paragrafele 34 și 35 din Decizia nr. 224/2017 (publicată în M. Of. nr. 427 din 9 iunie 2017), Curtea Constituțională a statuat că *prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „România este stat de drept [...]”, impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.*

În același timp, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că legiuitorul nu

își poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție. De altfel, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 18 ianuarie 2007, publicată în M. Of. nr. 104 din 12 februarie 2007) că legiuitorul nu ar putea defini și stabili ca infracțiuni, fără ca prin aceasta să încalce Constituția, fapte în conținutul cărora ar intra elemente de discriminare. Tot astfel, legiuitorul nu poate proceda la eliminarea protecției juridice penale a valorilor cu statut constituțional. Libertatea de reglementare pe care o are Parlamentul în aceste cazuri se exercită prin reglementarea condițiilor de tragere la răspundere penală pentru faptele antisociale care aduc atingere valorilor prevăzute și garantate de Constituție.

De asemenea, potrivit paragrafului 85 al Deciziei Curții Constituționale nr. 356/2018 (publicată în M. Of. nr. 528 din 27 iunie 2018), fie că este vorba despre fracția de 1/5 din pedeapsa principală a închisorii, fie despre „jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar”, Curtea remarcă opțiunea legiuitorului pentru un prag redus de executare a pedepsei în regim de detenție penitenciar atunci când stabilește incidența măsurilor alternative de executare. Or, această opțiune ridică probleme din perspectiva realizării rolului sancționator al hotărârii judecătorești de condamnare, care, în condițiile prezentei legi, pare a fi redus în mod drastic. Este neîndoielnic că scopul reglementării măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate este acela de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate, pe de o parte, prin scoaterea acesteia dintr-un sistem penitenciar care prezintă serioase deficiențe, și, pe de altă parte, prin crearea premiselor reeducării, reinserției sociale, dar și prevenirii recidivei, însă acest scop, cu caracter preponderent individual, trebuie să se afle într-un just echilibru cu scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general. Tocmai de aceea, legiuitorul este obligat să își reconsidere opțiunea și să găsească acea soluție legislativă care, transpunând politica sa penală în materia individualizării executării pedepselor, să respecte echilibrul între rolul punitiv, rolul preventiv și rolul reintegrator al justiției penale.

Din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale, dispozițiile art. I pct. 4 (art. 17 lit. a C. pen.), pct. 6 (art. 39 alin. 1 lit. b C. pen.), pct. 21 (art. 100 C. pen.), pct. 26 și 27 (art. 154 alin. 1 lit. b și lit. c și art. 155 alin. 3 C. pen.), pct. 30 (abrogarea art. 175 alin. 2 C. pen.), pct. 50 (art. 297 alin. 1 C. pen.) și pct. 54 (art. 309 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018) încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

■ În dispozițiile art. 17 lit. a) C. pen., în forma modificată prin art. I pct. 4, legiuitorul a eliminat teza privitoare la existența obligației contractuale de a acționa și, în consecință, infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat nu se consideră săvârșită și prin omisiune, în cazul în care există o obligație contractuală, iar nu o obligație legală de a acționa. Modificarea dispozițiilor art. 17 lit. a) C. pen., în sensul menționat, are ca efect dezincriminarea faptelor comise săvârșite prin omisiune, în ipoteza în care obligația de a acționa nu este prevăzută de lege, ci de contractul încheiat între părți.

Infracțiunile contra vieții și infracțiunile contra integrității corporale sau sănătății constituie exemple de infracțiuni comise care pot fi săvârșite prin omisiune, iar competența de dezincriminare a faptelor contra vieții și contra integrității corporale sau sănătății săvârșite prin omisiune, în cazul în care există o obligație contractuală de a acționa, este exercitată cu încălcarea normelor constituționale ale art. 22 privitoare la dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

■ Prin dispozițiile art. 39 alin. (1) lit. b) C. pen., în forma modificată prin art. I pct. 6, legiuitorul a limitat sporul facultativ aplicabil în cazul concursului de infracțiuni la 3 ani de închisoare.

Soluția legislativă adoptată în cuprinsul dispozițiilor art. 39 alin. (1) lit. b) C. pen., prin limitarea sporului facultativ la 3 ani de închisoare, are ca efect impunitatea pentru o parte dintre infracțiunile concurente, în cazul în care în structura concursului intră multiple infracțiuni grave. De exemplu, în cazul concursului de infracțiuni în structura căruia intra infracțiunea de omor (sanționată cu pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani), infracțiunea de trafic de persoane (sanționată în forma de bază cu pedeapsa închisorii de la 3 la 10 ani), infracțiunea de viol (sanționată în forma de bază cu pedeapsa închisorii de la 3 la 10 ani) și infracțiunea de tâlhărie calificată (pentru care legea prevede, în art. 234 alin. 1 C. pen., pedeapsa închisorii de la 3 la 10 ani), limitarea sporului facultativ la 3 ani conduce la nepedepsirea unora dintre infracțiunile concurente.

Această soluție legislativă nu întrunește exigențele impuse de art. 1 alin. (3) din Constituție, consacrate în paragraful 34 din Decizia Curții Constituționale nr. 224/2017, care implică adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional și excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.

■ Reducerea fracțiunilor de pedeapsă care trebuie executate și, în special, reducerea fracțiunilor de pedeapsă care trebuie executate în mod efectiv în materia liberării condiționate, prin modificarea art. 100 C. pen. (art. I pct. 21), nu răspunde cerinței impuse de art. 1 alin. (3) din Constituție,

menționată anterior, și nu asigură un just echilibru între scopul cu caracter preponderent individual de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor condamnate și scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general.

Soluția legislativă prevăzută în art. 100 C. pen., în forma modificată, permite dispunerea liberării condiționate după executarea efectivă a unei fracțiuni de o treime din durata pedepsei închisorii (de până la 10 ani) și de o jumătate din durata pedepsei închisorii (mai mare de 10 ani), iar în cazul persoanei care a împlinit vârsta de 60 de ani, după executarea efectivă a unei fracțiuni de o pătrime din durata pedepsei închisorii (de până la 10 ani) și de o treime din durata pedepsei închisorii (mai mare de 10 ani).

În lumina paragrafului 85 al Deciziei Curții Constituționale nr. 356/2018, opțiunea legiuitorului pentru o fracțiune redusă de executare efectivă a pedepsei în materia liberării condiționate ridică probleme din perspectiva realizării rolului sancționator al hotărârii judecătorești de condamnare. Scopul liberării condiționate, cu caracter preponderent individual, trebuie să se afle într-un just echilibru cu scopul sancționator al răspunderii penale, care corespunde interesului general, iar soluția legislativă adoptată în materia liberării condiționate trebuie să respecte echilibrul între rolul punitiv, rolul preventiv și rolul reintegrator al justiției penale.

■ Reducerea termenului general de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, până la 20 de ani și în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, până la 10 ani, prin modificarea art. 154 alin. (1) lit. b) și c) C. pen. (art. I pct. 26), precum și reducerea termenului prescripției speciale prin modificarea art. 155 alin. (3) C. pen. (art. I pct. 27) constituie soluții legislative care, pe de o parte, încalcă exigențele consacrate în paragraful 34 din Decizia Curții Constituționale nr. 224/2017, iar pe de altă parte, afectează echilibrul între dreptul statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni, răspunzând unui interes general și drepturile persoanelor care beneficiază de prescriptibilitatea răspunderii penale.

De exemplu, reducerea semnificativă a termenelor de prescripție în cazul infracțiunilor contra persoanei nu este de natură să asigure un just echilibru între drepturile persoanelor inculpate pentru săvârșirea acestui tip de infracțiuni și drepturile persoanelor prejudiciate prin comiterea lor, nerăspunzând nici interesului general de sancționare a infracțiunilor contra persoanei.

Infracțiunea de vătămare corporală prevăzută în art. 194 alin. (1) C. pen. se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani, infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută în art. 205 alin. (1) C. pen. se pedepsește cu

închisoarea de la unu la 7 ani, iar infracțiunea de viol prevăzută în art. 218 alin. (1) C. pen. se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani. Pentru toate aceste infracțiuni, termenul general de prescripție a răspunderii penale se reduce cu 2 ani, ca efect al modificării art. 154 alin. (1) lit. c) C. pen., iar termenul prescripției speciale se reduce cu 7 ani, ca efect al modificării art. 155 alin. (3) C. pen. Reducerea semnificativă a termenelor de prescripție în cazul infracțiunilor de vătămare corporală, lipsire de libertate în mod ilegal sau viol nu este de natură să asigure un just echilibru între drepturile persoanelor inculpate pentru săvârșirea acestor infracțiuni și drepturile victimelor infracțiunilor menționate și nu răspunde interesului general de sancționare a infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății, contra libertății persoanei sau contra libertății și integrității sexuale a persoanei.

■ Abrogarea art. 175 alin. (2) C. pen., prevăzută în art. I pct. 30, are ca efect dezincriminarea unei game largi de fapte săvârșite de persoanele care „exercită un serviciu de interes public pentru care au fost învestite de autoritățile publice sau care sunt supuse controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.” Sunt incluse în categoria faptelor dezincriminate, de exemplu, faptele de luare de mită, delapidare, abuz în serviciu, folosire abuzivă a funcției în scop sexual sau uzurpare a funcției săvârșite de funcționarii publici prevăzuți în art. 175 alin. (2) C. pen.

De asemenea, abrogarea art. 175 alin. (2) C. pen. are ca efect dezincriminarea unei game largi de fapte săvârșite în legătură cu persoanele incluse în sfera de aplicare a dispozițiilor art. 175 alin. (2) C. pen. Fac parte din categoria faptelor dezincriminate, de exemplu, darea de mită, traficul de influență sau cumpărarea de influență săvârșite în legătură cu funcționarii publici prevăzuți în art. 175 alin. (2) C. pen.

Dezincriminarea faptelor de corupție și de serviciu săvârșite de funcționarii publici prevăzuți în art. 175 alin. (2) C. pen. sau în legătură cu aceștia afectează protecția penală acordată valorilor sociale ocrotite prin reglementarea infracțiunilor de corupție și de serviciu.

În Expunerea de motive a Codului penal, legiuitorul a precizat că persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2) C. pen. *exercită attribute de autoritate publică, ce le-au fost delegate printr-un act al autorității statale competente și sunt supuse controlului acesteia*. Este adevărat că legiuitorul poate delega exercitarea atributelor de autoritate publică persoanelor prevăzute în art. 175 alin. (2) C. pen. și le poate abilita să exercite servicii publice, însă actul de delegare nu poate să conducă la eliminarea protecției penale a persoanelor fizice și juridice în cadrul relațiilor sociale legate de exercitarea atributelor de autoritate publică delegate. Or, abrogarea

dispozițiilor art. 175 alin. (2) C. pen. are ca efect eliminarea acestei protecții penale.

Abrogarea dispozițiilor art. 175 alin. (2) C. pen. contravine și considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 2/2014 (publicată în M. Of. nr. 71 din 29 ianuarie 2014), potrivit căreia *excluderea persoanelor care exercită profesii liberale din sfera de incidență a răspunderii penale în materia infracțiunilor de serviciu și de corupție nu constituie un criteriu obiectiv în funcție de care se poate justifica intervenția legiuitorului. Așa fiind, Curtea apreciază că determinante pentru includerea sau excluderea persoanelor de la incidența normei penale sunt criterii precum natura serviciului prestat, temeiul juridic în baza căruia se prestează respectiva activitate sau raportul juridic dintre persoana în cauză și autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public.*

În plus, abrogând dispozițiile art. 175 alin. (2) C. pen., legiuitorul nu a modificat în mod corespunzător art. 178 alin. (2) C. pen. care definește noțiunea de „înscris oficial”, art. 259 alin. (1) C. pen. care incriminează sustragerea sau distrugerea de înscrisuri ori art. 317 alin. (1) C. pen. referitor la falsificarea de instrumente oficiale. Omisiunea legiuitorului de a realiza corelările impuse de abrogarea art. 175 alin. (2) C. pen. are ca efect imposibilitatea delimitării sferei de aplicare a normelor de incriminare care utilizează noțiunea de „înscris oficial” și a normelor de incriminare menționate, contrar standardelor de previzibilitate impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție în materia normelor de incriminare.

Nu în ultimul rând, deși a abrogat art. 175 alin. (2) C. pen., legiuitorul nu a modificat art. 308 alin. (1) C. pen., potrivit căruia „dispozițiile art. 289-292, 295, 297-300 și art. 304 privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la art. 175 alin. (2) ori în cadrul oricărei persoane juridice.” Necorelarea dintre abrogarea art. 175 alin. (2) C. pen. și menținerea art. 308 alin. (1) C. pen., nemodificat, conduce la imposibilitatea stabilirii sferei de aplicare a normelor de incriminare la care se referă art. 308 alin. (1) C. pen., cu încălcarea exigențelor impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție privind previzibilitatea normelor de incriminare.

■ În dispozițiile art. 297 alin. (1) C. pen., în forma modificată prin art. I pct. 50, legiuitorul a introdus condiția ca fapta să fie săvârșită „în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv un folos material necuvenit”, restrângând semnificativ sfera de aplicare a normei de incriminare.

Introducerea condiției menționate în cuprinsul normei de incriminare prevăzute în art. 297 alin. (1) C. pen. are ca efect dezincriminarea tuturor faptelor de abuz în serviciu prin care funcționarul public, deși nu a săvârșit fapta „în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv un folos material necuvenit”, a cauzat persoanelor fizice sau juridice o pagubă mai mare decât echivalentul unui salariu minim brut pe economie sau o vătămare a drepturilor ori a intereselor legitime ale acestora.

Prin introducerea condiției enunțate în dispozițiile art. 297 alin. (1) C. pen., competența de dezincriminare a faptelor de abuz în serviciu este exercitată cu încălcarea drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor fizice sau juridice, inclusiv a drepturilor prevăzute în Constituție, contrar exigențelor impuse de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, consacrate în paragrafele 34 și 35 din Decizia Curții Constituționale nr. 224/2017.

De asemenea, reducerea limitei maxime speciale a pedepsei principale a închisorii, introducerea pedepsei principale alternative a amenzii și eliminarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică nu constituie soluții legislative adoptate în concordanță cu paragraful 34 al Deciziei Curții Constituționale nr. 224/2017.

În același timp, în considerentele Deciziei nr. 392/2017 (publicată în M. Of. nr. 504 din 30 iunie 2017), Curtea Constituțională a reținut că, *încă din data de 8 iulie 2016, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr. 405 din 15 iunie 2016, în sarcina legiuitorului primar sau delegat s-a născut obligația de a reglementa valoarea pagubei și gravitatea vătămării rezultate din comiterea faptei de „abuz în serviciu” (...). Reținând posibilitatea ca în cazul săvârșirii unei fapte prin încălcarea unei legi sau ordonanțe a Guvernului să poată fi incidentă atât răspunderea penală, cât și alte forme de răspundere extrapenală, cum este cea disciplinară, administrativă sau civilă, Curtea a reținut, drept criteriu suplimentar, gradul de intensitate necesar aplicării unei pedepse penale, respectiv necesitatea existenței unei anumite valori a pagubei sau a unei anumite gravități a vătămării drepturilor sau intereselor legitime rezultate din comiterea faptei (paragraful 53).*

Atât prin Decizia nr. 405/2016, cât și prin Decizia nr. 392/2017, Curtea Constituțională a stabilit necesitatea reglementării valorii pagubei în cuprinsul normei de incriminare a abuzului în serviciu, în scopul de a face posibilă delimitarea sferei răspunderii penale de sfera răspunderii extrapenale, însă nu a prevăzut posibilitatea de a introduce o condiție care să excludă din sfera răspunderii penale faptele de abuz în serviciu, indiferent de valoarea ridicată a pagubei.

Modificarea dispozițiilor art. 297 alin. (1) C. pen., în sensul introducerii condiției ca fapta să fie săvârșită „în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv un folos material necuvenit”, cu efectul dezincriminării faptelor de abuz în serviciu care nu îndeplinesc această condiție, dar prejudiciază grav persoanele fizice sau juridice ori le vatămă drepturile sau interesele legitime, nu răspunde cerințelor stabilite prin Deciziile Curții Constituționale nr. 405/2016 și nr. 392/2017 și nu respectă criteriile prevăzute în considerentele acestora, aria faptelor dezincriminate depășind cu mult nevoia de a asigura delimitarea sferei răspunderii penale de sfera răspunderii extrapenale.

Totodată, prin eliminarea infracțiunii de abuz în serviciu din cuprinsul dispozițiilor art. 309 C. pen. (art. I pct. 54) și, în consecință, din sfera faptelor sancționate mai sever în ipoteza în care au produs consecințe deosebit de grave, se încalcă paragraful 34 din Decizia Curții Constituționale nr. 224/2017, sub aspectul obligației de a adopta instrumentele legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.

II. În raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii:

În paragraful 77 din Decizia nr. 104/2018 (publicată în M. Of. nr. 446 din 29 mai 2018), instanța de contencios constituțional a reiterat că, *potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, legea trebuie să întrunească cele trei cerințe de calitate care rezultă din art. 1 alin. (5) din Constituție - claritate, precizie și previzibilitate. Curtea a statuat că respectarea legilor este obligatorie, însă nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, întrucât acesta nu își poate adapta conduita în funcție de ipoteza normativă a legii. De aceea, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative. Așadar, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, respectiv să fie clar, precis și previzibil (în acest sens, a se vedea, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în M. Of. nr. 123 din 19 februarie 2014, paragrafele 223-225, Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 495 din 6 iulie 2015, paragrafele 16-20, Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în M. Of. nr. 845 din 13 noiembrie 2015, paragrafele 20-23 sau Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în M. Of. nr. 517 din 8 iulie 2016, paragrafele 45, 46, 55).*

Din punct de vedere al clarității, preciziei și previzibilității, dispozițiile art. I pct. 2 (art. 5 alin. 1³ și alin. 1⁴ C. pen.), pct. 6 (art. 39 alin. 1

lit. c C. pen.), pct. 20 (art. 96 alin. 4 C. pen.), pct. 23 (art. 112¹ alin. 2¹ C. pen.), pct. 29 (art. 173 alin. 2-4 C. pen.), pct. 33 (art. 189 alin. 1 lit. i C. pen.), pct. 40 (art. 269 alin. 4 C. pen.), pct. 43 (art. 277 alin. 3² C. pen.), pct. 49 (art. 295 alin. 3 C. pen.) și pct. 53 (art. 308 alin. 4 C. pen.) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018) nu întrunesc exigențele impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție.

■ Dispozițiile art. 5 alin. (1³) C. pen., introduse prin art. I pct. 2, prin modul în care sunt formulate, nu permit identificarea, cu claritate, a ipotezei avute în vedere de legiuitor și, implicit, a obiectului de reglementare, existând incongruențe între prima parte a dispozițiilor menționate care se referă la „texte de abrogare” și partea finală care se referă la „texte abrogate sau modificate”, contrar standardelor privind calitatea legii, rezultate din jurisprudența Curții Constituționale. În plus, din formularea dispozițiilor art. 5 alin. (1³) C. pen. ar rezulta instituirea unui control de constituționalitate „automat” asupra „textelor de abrogare a unor norme de incriminare”, soluție legislativă care contravine art. 146 din Constituție.

Dispozițiile art. 5 alin. (1⁴) C. pen., introduse prin art. I pct. 2, nu permit, de asemenea, identificarea exactă a intenției legiuitorului, generând incertitudini în aplicarea legii penale mai favorabile, incompatibile cu art. 1 alin. (5) din Constituție. În cazul succesiunii de legi penale în timp, sunt aplicabile limitele de pedeapsă, precum și termenele și condițiile privind prescripția din legea penală mai favorabilă, în ansamblu. În măsura în care intenția legiuitorului este aceea de a reglementa prin dispozițiile art. 5 alin. (1⁴) C. pen. aplicarea limitelor de pedeapsă dintr-o lege penală, combinate cu normele referitoare la termenele și condițiile privind prescripția dintr-o altă lege penală, dispozițiile art. 5 alin. (1⁴) C. pen. intră în contradicție cu art. 5 alin. (1) C. pen., în forma modificată, care se referă la aplicarea legii penale mai favorabile „în integralitate” și încalcă Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014 (publicată în M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014).

■ Potrivit dispozițiilor art. 39 alin. (1) lit. c) C. pen., în forma modificată prin art. I pct. 6, „când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor până la o treime din acel maxim.” Pe baza noilor dispoziții ale art. 39 alin. (1) lit. c) C. pen. nu se poate stabili, cu claritate, la ce maxim se referă legiuitorul și, în consecință, nu se poate identifica pedeapsa maximă aplicabilă în cazul concursului de infracțiuni, în ipoteza în care s-au stabilit numai pedepse cu amendă. Prin imposibilitatea stabilirii pedepsei maxime aplicabile în ipoteza menționată, dispozițiile art. 39 alin. (1) lit. c) C. pen., în forma modificată,

nu întrunesc cerințele impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție privind calitatea legii.

■ Dispozițiile 96 alin. (4) C. pen., în forma modificată prin art. I pct. 20, restrâng revocarea obligatorie a suspendării executării pedepsei sub supraveghere în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni intenționate la ipoteza în care pentru noua infracțiune s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an.

Deși a operat această modificare în cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (4) C. pen., legiuitorul nu a reglementat soluția pe care instanța o pronunță în cazul în care pentru noua infracțiune s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii de până la un an și nu a corelat modificarea cu dispozițiile art. 96 alin. (5) C. pen., potrivit cărora, fără excepție, pedeapsa principală pentru noua infracțiune se stabilește și se execută potrivit dispozițiilor referitoare la recidivă sau la pluralitatea intermediară. Prin omisiunea de reglementare și prin necorelarea cu dispozițiile art. 96 alin. (5) C. pen., legiuitorul a generat incertitudini în aplicarea normelor privitoare la revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere, incompatibile cu exigențele referitoare la previzibilitatea legii pe care le impune art. 1 alin. (5) din Constituție.

■ Dispozițiile art. 112¹ alin. (2¹) C. pen., introduse prin art. I pct. 23, intră în contradicție cu dispozițiile art. 112¹ alin. (1) și (2) C. pen., în forma modificată.

În acest sens, în art. 112¹ alin. (2¹) C. pen. se prevede că decizia instanței în materia confiscării extinse „trebuie să se bazeze pe probe certe, dincolo de orice îndoială, din care să rezulte implicarea persoanei condamnate în activitățile infracționale producătoare de bunuri și bani.” În contradicție cu art. 112¹ alin. (2¹) C. pen., în art. 112¹ alin. (1) C. pen., în forma modificată, se prevede că „instanța își formează convingerea, în baza circumstanțelor cauzei inclusiv a elementelor de fapt și a probelor administrate, că bunurile provin din activități infracționale”, iar în art. 112¹ alin. (2) lit. b) C. pen., în forma modificată, se prevede că „din probele administrate rezultă că bunurile provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1)” pentru care s-a dispus condamnarea. În timp ce art. 112¹ alin. (2¹) C. pen. impune un nivel de probă care ar permite pronunțarea unei hotărâri de condamnare pentru participarea persoanei condamnate la activitatea infracțională producătoare de bunuri și bani, dispozițiile art. 112¹ alin. (1) și alin. (2) lit. b) C. pen. impun numai formarea convingerii că bunurile provin din activități infracționale de natura celor pentru care s-a dispus condamnarea. În măsura în care există probe din care rezultă participarea persoanei condamnate la activitatea infracțională producătoare de bunuri și bani, instanța dispune condamnarea și pentru

această „activitate infracțională” și ia măsura de siguranță a confiscării speciale, iar nu măsura de siguranță a confiscării extinse.

Contradicția dintre dispozițiile art. 112¹ alin. (2)¹ C. pen. și dispozițiile art. 112¹ alin. (1) și alin. (2) lit. b) C. pen. determină imposibilitatea aplicării normelor în materia confiscării extinse și exclude caracterul previzibil al condițiilor în care poate fi dispusă această măsură de siguranță, contrar standardelor referitoare la previzibilitatea legii rezultate din jurisprudența Curții Constituționale.

■ În dispozițiile art. 173 alin. (2) și (3) C. pen., introduse prin art. I pct. 29, legiuitorul se referă la „deciziile Curții Constituționale care au caracter general obligatoriu” și la obligativitatea aplicării acestora ca lege penală mai favorabilă. Dispozițiile art. 173 alin. (2) și (3) C. pen., în forma introdusă, se caracterizează prin imprecizie, întrucât atât în dispozitivul deciziilor de admitere, cât și în dispozitivul deciziilor de respingere pronunțate de Curtea Constituțională se prevede că aceasta sunt general obligatorii, neputându-se stabili, cu exactitate, sfera deciziilor Curții Constituționale la care se referă legiuitorul. În cazul deciziilor de respingere pronunțate de Curtea Constituțională, nu se poate stabili, cu claritatea impusă de art. 1 alin. (5) din Constituție, modalitatea în care acestea ar putea fi aplicate, ca lege penală mai favorabilă, de către instanțele judecătorești.

În dispozițiile art. 173 alin. (4) C. pen., introduse prin art. I pct. 29, legiuitorul a introdus obligația instanțelor de a analiza „din oficiu” hotărârile judecătorești definitive, pronunțate în baza unor norme penale supuse controlului de constituționalitate.

Introducând această obligație a instanțelor judecătorești, legiuitorul nu a reglementat în nicio normă procedura prin care instanțele judecătorești ar putea analiza „din oficiu” hotărârile judecătorești definitive și modalitatea concretă în care instanțele judecătorești ar putea realiza o analiză „din oficiu” a hotărârilor judecătorești definitive. Prin omisiunea de reglementare, care conduce la imposibilitatea aplicării dispozițiilor art. 173 alin. (4) C. pen., se încalcă standardele de previzibilitate consacrate în jurisprudența Curții Constituționale privind art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta referitoare la calitatea legii.

■ Prin dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. i) C. pen., introduse prin art. I pct. 33, legiuitorul atribuie caracter calificat omorului săvârșit „împotriva unui judecător, procuror, polițist, jandarm sau militar, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții”, faptă pedepsită cu detențiunea pe viață sau închisoarea de la 15 la 25 de ani. În contradicție cu dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. i) C. pen., potrivit art. 257 alin. (4) C. pen., în forma modificată, omorul comis asupra unui polițist, jandarm sau militar, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în

legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa cu închisoarea prevăzută de lege pentru această infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate. De asemenea, în contradicție cu dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. i) C. pen., în art. 279 alin. (1) C. pen., nemodificat, se prevede că omorul săvârșit „împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege”, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate, iar în art. 279 alin. (2) C. pen., în forma modificată, se prevede că săvârșirea unei infracțiuni (inclusiv a infracțiunii de omor) împotriva unui judecător sau procuror, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu pedeapsa cu închisoarea prevăzută de lege pentru această infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate.

Prin dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. i) C. pen., pe de o parte, și prin dispozițiile art. 257 și art. 279 C. pen., pe de altă parte, se creează un paralelism legislativ și se prevăd pedepse diferite, în nome de incriminare diferite, pentru aceeași infracțiune, încălcându-se exigențele privind calitatea legii în materia normelor de incriminare, pe care le impune art. 1 alin. (5) din Constituție.

■ În dispozițiile art. 269 alin. (4) C. pen., introdus prin art. I pct. 40, legiuitorul prevede că nu constituie infracțiunea de favorizare a făptuitorului: „a) emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte normative; b) pronunțarea sau dispunerea soluțiilor sau măsurilor de către organele judiciare în cauzele cu care acestea sunt investite și c) mărturia depusă în cadrul unor proceduri judiciare ori modalitatea de efectuare a unor expertize în cauzele judiciare.” Din dispozițiile art. 269 alin. (4) C. pen. nu rezultă, cu claritate, intenția legiuitorului, întrucât toate activitățile descrise în art. 269 alin. (4) lit. a)-c) C. pen. au caracter licit și nu pot, prin simpla lor desfășurare, în condiții de legalitate, să întrunească elementele constitutive ale unei infracțiuni. În același timp, pe baza noilor dispoziții ale art. 269 alin. (4) C. pen. s-ar putea ajunge și la concluzia că, de exemplu, efectuarea unei expertize, în condiții de nelegalitate, în scopul împiedicării tragerii la răspundere penală, s-ar situa în afara sferei de aplicare a normei de incriminare prevăzute în art. 269 alin. (1) C. pen., soluție care intră în contradicție cu dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție în domeniul infracțiunilor contra înfăptuirii justiției. În consecință, dispozițiile art. 269 alin. (4) C. pen., prin modul în care sunt formulate, în absența oricărei distincții, nu fac posibilă stabilirea efectelor asupra sferei de aplicare a normei de incriminare prevăzute în art. 269 alin. (1) C. pen., contravenind cerințelor de claritate impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție în materia normelor de incriminare.

■ În art. 277 alin. (3²) C. pen., introdus prin art. I pct. 43, se prevede că „încălcarea dreptului la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un

judecător imparțial și independent prin orice intervenție care afectează procesul de repartizare aleatorie a dosarelor, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.”

Din referirea la „intervenția care afectează procesul de repartizare aleatorie a dosarelor” nu rezultă, cu claritate, sfera de aplicare a normei de incriminare, în condițiile în care anumite categorii de cereri sunt excluse de la repartizarea aleatorie. În acest sens, de exemplu, contestațiile la executare întemeiate pe dispozițiile art. 598 alin. (1) lit. c) teza I C. proc. pen. („când se ivește vreo nelămurire cu privire la hotărârea care se execută”) nu se repartizează aleatoriu, ci se soluționează, conform Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, de către completul care a pronunțat hotărârea, acesta fiind unicul complet în măsură să lămurească propria hotărâre. Într-un astfel de caz, contrar exigențelor privind claritatea legii impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție în materia normei de incriminare, nu se poate stabili dacă există sau nu există o încălcarea a noilor dispoziții ale art. 277 alin. (3²) C. pen.

■ În cazul infracțiunii de delapidare, în art. 295 alin. (3) C. pen., introdus prin art. I pct. 49, se prevede că „acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă”, iar împăcarea înlătură răspunderea penală. Reglementarea cuprinsă în art. 295 alin. (3) C. pen. este contradictorie, întrucât împăcarea poate interveni numai în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale se face din oficiu. Această contradicție creează incertitudini cu privire la exercitarea acțiunii penale în cazul infracțiunii de delapidare, încălcându-se exigențele referitoare la calitatea legii impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție.

■ Art. 308 alin. (4) C. pen., în forma introdusă prin art. I pct. 53, contravine art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii, în condițiile în care nu este corelat cu dispozițiile art. 50 alin. (1) C. pen., nemodificate, conform cărora „circumstanțele privitoare la persoana autorului sau a unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți.”

III. În raport cu art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție cu referire la art. 12 din Convenția penală privind corupția a Consiliului Europei, ratificată prin Legea nr. 27/2002:

Potrivit dispozițiilor constituționale ale art. 11 alin. (1) și (2), „statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte”, iar „tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.”

Prin Legea nr. 27/2002 a fost ratificată Convenția penală privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, iar prin ratificare, statul

român și-a asumat obligația de a incrimina traficul de influență, în configurația stabilită în art. 12 din Convenție.

Modificarea dispozițiilor art. 291 alin. (1) C. pen., operată în art. I pct. 47, prin introducerea condiției ca promisiunea să fie urmată de intervenția la funcționarul public, contravine obligațiilor asumate prin ratificarea Convenției penale privind corupția a Consiliului Europei referitoare la incriminarea traficului de influență.

În acest sens, în art. 12 din Convenție se prevede că „fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, conform dreptului său intern, dacă s-a săvârșit cu intenție, fapta de a propune, de a oferi sau de a da, direct ori indirect, orice folos necuvenit, cu titlu de remunerație, oricui afirmă sau confirmă că este capabil să exercite o influență în luarea unei decizii de către oricare dintre persoanele vizate de art. 2, art. 4-6 și art. 9-11, indiferent dacă folosul necuvenit este pentru sine sau pentru altcineva, precum și fapta de a solicita, de a primi sau de a accepta oferta ori promisiunea, cu titlu de remunerație, pentru o astfel de influență, *indiferent dacă influența este sau nu este exercitată ori dacă influența presupusă produce sau nu produce rezultatul dorit.*”

În consecință, prin introducerea condiției ca promisiunea să fie urmată de intervenția la funcționarul public, dispozițiile art. 291 alin. (1) C. pen., în forma modificată, contravin părții finale a art. 12 din Convenția penală privind corupția a Consiliului Europei, iar legiuitorul încalcă obligația de a transpune acest articol în dreptul intern.

De asemenea, prin modificarea dispozițiilor art. 291 alin. (1) C. pen., în sensul referirii la foloase „materiale”, norma de incriminare a traficului de influență contravine art. 12 din Convenție, care privește foloasele necuvenite, iar nu numai foloasele materiale necuvenite. Prin urmare, și sub acest aspect, legiuitorul încalcă obligația de a transpune art. 12 din Convenție în dreptul intern, asumată prin Legea nr. 27/2002.

IV. În raport cu art. 147 alin. (4) din Constituție:

În dispozițiile constituționale ale art. 147 alin. (4) se prevede că *deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.*

■ Prin Decizia nr. 265/2014 (publicată în M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014), Curtea Constituțională a constatat că „dispozițiile art. 5 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile.” În considerentele deciziei menționate, Curtea Constituțională a

reținut că, în caz de tranziție, judecătorul este ținut de aplicarea legii penale mai favorabile, în ansamblu.

Dispozițiile art. 5 alin. (1¹) și (1²) C. pen., introduse prin art. I pct. 2, contravin Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014 și considerentelor acesteia, întrucât aplicarea legii penale mai favorabile în ansamblu este incompatibilă cu ordinea legală stabilită în dispozițiile art. 5 alin. (1¹) și (1²) C. pen.

În primul rând, legea penală mai favorabilă în ansamblul său poate fi stabilită în numeroase cazuri numai pe baza evaluării tuturor criteriilor indicate în art. 5 alin. (1¹) C. pen., astfel încât aplicarea unui singur criteriu, cu excluderea celorlalte, nu permite determinarea legii penale mai favorabile în ansamblu, încălcând Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014.

În al doilea rând, aplicarea criteriilor indicate în art. 5 alin. (1¹) C. pen. în ordinea legală obligatorie, conform art. 5 alin. (1²) C. pen., are ca efect „considerarea ca lege penală mai favorabilă” și aplicarea, în concret, în numeroase cazuri, a legii penale defavorabile, cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție. Astfel, de exemplu, dacă potrivit uneia dintre legile penale răspunderea penală este prescrisă (criteriu prevăzut în art. 5 alin. 1¹ lit. c C. pen.), dar pedeapsa rezultantă aplicabilă în temeiul acestei legi ar fi mai severă (criteriu prevăzut în art. 5 alin. 1¹ lit. b C. pen.), instanța este obligată să dispună condamnarea, conform art. 5 alin. (1¹) lit. b) și alin. (1²) C. pen., excluzând aplicarea legii penale care conduce la încetarea procesului penal, ca efect al prescripției și care, în concret, constituie legea penală mai favorabilă.

Nu în ultimul rând, dispozițiile art. 5 alin. (1¹) și (1²) C. pen. intră în contradicție cu art. 5 alin. (1) C. pen., în forma modificată, care se referă la aplicarea legii penale mai favorabile „în integralitate”, generând incoerențe legislative incompatibile cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta referitoare la calitatea legii.

■ Dispozițiile art. 173 alin. (2)-(4) C. pen., introduse prin art. I pct. 29, contravin art. 147 alin. (4) din Constituție privind efectele pentru viitor ale deciziilor Curții Constituționale, astfel cum acest principiu se reflectă în Decizia Curții Constituționale nr. 126/2016.

Evaluând efectele unei decizii de admitere a unei excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a statuat, în decizia anterior menționată, că: *„aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează atât situațiile juridice ce urmează a se naște - facta futura, cât și situațiile juridice pendinte și, în mod excepțional, astfel cum vom arăta, acele situații care au devenit facta praeterita (...).”*

În aceeași decizie, analizând cauzele soluționate definitiv până la publicarea deciziei Curții Constituționale și în care nu a fost dispusă

sesizarea Curții Constituționale cu o excepție având ca obiect o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță declarată neconstituțională, instanța de contencios constituțional a statuat, de asemenea, că „*acestea reprezintă o facta praeterita, de vreme ce cauza a fost definitiv și irevocabil soluționată. Curtea reține că, din momentul introducerii cererii în instanță și până la soluționarea definitivă a cauzei, norma incidentă a beneficiat de o prezumție de constituționalitate, care nu a fost răsturnată decât ulterior pronunțării hotărârii prin care s-a tranșat în mod definitiv litigiul. Așa încât Curtea constată că incidența deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive.*”

Așadar, se constată că decizia anterior menționată statuează cu valoare de principiu intangibilitatea hotărârilor judecătorești care se bucură de autoritate de lucru judecat, acesteia neputându-i-se aduce atingere decât în situații excepționale.

O decizie a Curții Constituționale prin care se admite o excepție de neconstituționalitate nu poate fi asimilată în toate cazurile unei astfel de situații excepționale, ci numai în acelea în care excepția a fost invocată înainte de rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, dar soluționată ulterior acestui moment.

În caz contrar, recunoașterea de efecte juridice unor decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate ar înfrânge principiul securității raporturilor juridice, permițând repunerea în discuție într-un număr nedeterminat de cauze a tuturor hotărârilor rămase definitive anterior publicării deciziei. În acest fel, intangibilitatea hotărârilor judecătorești definitive și-ar pierde caracterul de principiu, transformându-se într-o excepție.

Textul art. 173 alin. (4) C. pen. contravine și dispozițiilor art. 147 alin. (1) din Constituție, în privința suspendării de drept pe durata unui termen de 45 de zile de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial, a dispoziției constatate ca fiind neconformă cu legea fundamentală, impunând instanțelor judecătorești ca, într-un termen mai scurt, de doar 15 zile de la publicarea deciziei, să dea efect direct celor statuate de Curtea Constituțională.

În plus, într-o atare situație, s-ar putea ajunge la o încălcare a principiului securității raporturilor juridice, dacă hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești, în raport cu cele statuate de Curtea Constituțională, ar fi în contradicție cu actul normativ emis în termenul prevăzut de Constituție, în scopul corelării legislației cu decizia Curții.

■ Prin Decizia nr. 518/2017 (publicată în M. Of. nr. 765 din 26 septembrie 2017), Curtea Constituțională a constatat că *dispozițiile art. 298 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinirea ei defectuoasă” din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinirea prin încălcarea legii.”* În considerentele deciziei, Curtea Constituțională a reținut *necesitatea complinirii de către legiuitor a omisiunii legislative constatate, sub aspectul valorii pagubei sau intensității/gravității vătămării drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice în vederea asigurării clarității și previzibilității normei penale examinate.*

Depășind limitele stabilite prin Decizia Curții Constituționale nr. 518/2017, art. I pct. 52 prevede abrogarea dispozițiilor art. 298 C. pen. referitoare la neglijența în serviciu și elimină protecția penală a drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor fizice sau juridice, inclusiv a drepturilor prevăzute în Constituție, care pot fi încălcate prin faptele de neglijență în serviciu.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018).

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător Iulia Cristina Tarcea

Prim magistrat asistent
Aneta Ioneșcu

**ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE SI JUSTIȚIE
SECȚII UNITE**

Sedința din data de 05 iulie 2018, orele 14:00

Nr. crt.	Numele și prenumele judecătorului	Semnătura
1.	TARCEA IULIA CRISTINA	
2.	BOGASIU GABRIELA ELENA	
3.	DRAGOMIR ILIE IULIAN	
4.	CURELEA LAVINIA	
5.	VOICHECI EUGENIA	
6.	POPESCU MIRELA SORINA	
7.	BARBĂ IONEL	
8.	ALEXANDRESCU ANCA MĂDĂLINA	
9.	ARGHIR GEANINA-CRISTINA	
10.	BACIU MONA MAGDALENA	
11.	BÎRSAN GABRIELA VICTORIA	
12.	BOGDAN IOANA	
13.	BREHAR PAULINA LUCIA	
14.	BUDĂ MARIAN	
15.	BURNEL OANA	
16.	CANACHEU CLAUDIA MARCELA	

17.	CERBU SILVIA	
18.	CÎRNARU SIMONA ELENA	
19.	CÎRNU IULIA MANUELA	
20.	COBZARIU MARICELA	
21.	CONDOIU MINODORA	
22.	CONSTANDA ANDREIA LIANA	
23.	CONSTANTINESCU MARIANA	
24.	CORBU CORINA ALINA	
25.	COSMA RODICA	
26.	COSMA VIORICA	
27.	CRISTESCU SIMONA LALA	
28.	DASCĂLU LAVINIA	
29.	DĂNĂILĂ VERONICA MAGDALENA	
30.	DINU FLORENTINA	
31.	DOLACHE ILEANA IZABELA	
32.	DORIN RODICA	
33.	DRAGOMIR FLORENTINA	
34.	DRĂGUȚ FLORENTIN SORIN	
35.	DUMINECĂ VIRGINIA FLORENTINA	
36.	DUȚĂ RUXANDRA MONICA	

37.	ENCEAN SIMONA DANIELA
38.	ENESCU DAN ANDREI
39.	EPURE CONSTANTIN
40.	FARMATHY GHEZA ATILA
41.	FILIPESCU VIRGINIA
42.	FLORESCU GEORGE BOGDAN
43.	FOITOȘ MARIUS DAN
44.	GHERASIM ADRIANA ELENA
45.	GRĂDINARU DANIEL
46.	GRĂDINARU IANINA BLANDIANA
47.	GRECU MĂDĂLINA ELENA
48.	GRIGORAȘ NINA ECATERINA
49.	HÎNCU CEZAR
50.	HRUDEI MARIA
51.	IANCU ANA HERMINA
52.	ILIE CARMEN MARIA
53.	ILIE GHEORGHE AUREL
54.	ILIE IOANA ALINA
55.	ION EUGENIA
56.	IONESCU MARIUS IONEL

57.	ISAILĂ MĂRIOARA	
58.	IVANOVICI LAURA MIHAELA	
59.	LEFTERACHE VALERIA LAVINIA	
60.	MACAVEI SÂNDEL LUCIAN	
61.	MACAVEI SORINELA ALINA	
62.	MARCHIDAN ANDREEA	
63.	MARIN EUGENIA	
64.	MATEI IONUȚ MIHAI	
65.	MĂIEREANU IULIANA	
66.	MERA LUCIANA	
67.	MIHĂIANU COSMIN HORIA	-
68.	MOGLAN RALUCA	(
69.	NĂSTASE TATIANA GABRIELA	
70.	NĂSTASIE VERONICA	
71.	NEGRILĂ GEORGETA CARMEN	
72.	NENIȚĂ SIMONA CRISTINA	
73.	NESTOR BEATRICE IOANA	
74.	NICOLAE ADINA GEORGETA	
75.	NIȚU PETRONELA IULIA	
76.	OANA CRISTIAN DANIEL	

77.	PANTEA C. PAULA
78.	PARASCHIV MIHAELA
79.	PĂTRAȘCU HORAȚIU
80.	PĂUN LUIZA MARIA
81.	PIETREANU SIMONA GINA
82.	PISTOL ȘTEFAN
83.	POLIȚEANU MIRELA
84.	POPA RODICA AIDA
85.	POPA ROXANA
86.	POPOIAG ELENA CARMEN
87.	PUȘCAȘIU EUGENIA
88.	ROG LUCIA TATIANA
89.	RUS ALEXANDRA IULIANA
90.	RUS ANDREI CLAUDIU
91.	RUSU AURELIA
92.	SECREȚEANU ADRIANA FLORINA
93.	SEVERIN DANIEL GHEORGHE
94.	STĂNIȘOR DENISA ANGELICA
95.	SUSANU RODICA
96.	ȘELARU VALENTIN HORIA

97.	ȘERBAN LEONTINA	
98.	TĂBÂRCĂ MIHAELA	
99.	TEAU CARMEN TRĂNICA	
100.	TRESTIANU VIORICA	
101.	ȚÂNDĂREANU NICOLETA	
102.	ȚÂNDĂRESCU BIANCA ELENA	
103.	ȚUCA ALINA IULIANA	
104.	VARTIRES DANA IARINA	
105.	VASILE FRANCISCA MARIA	
106.	VĂLEANU PETRONELA CRISTINA	
107.	VIȘAN LILIANA	
108.	VIȘAN MIRELA	
109.	VIȘOIU EMILIA CLAUDIA	
110.	VLAD DECEBAL CONSTANTIN	
111.	VOICU RODICA FLORICA	
112.	VRABIE VALENTINA	
113.	VRÎNCEANU ROMANIȚA ECATERINA	
114.	ZAHARIA RODICA	

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România

Telefon: (+40-21) 313.25.31; Fax: (+40-21) 312.54.80

Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1050A/2018

23.9.07.2018

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ
NR. 5413 / 06 JUL 2018

SENAT
PREȘEDINTE
Nr. 7588
Data 6.07.2018

Domnului

Călin Constantin Anton POPESCU-TĂRICEANU

Președintele Senatului

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de un număr de 110 deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal, Grupului parlamentar al Uniunii Salvați România, Grupului parlamentar al Partidului Mișcarea Populară și deputați neafiliați, sesizare referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 4 septembrie 2018 (inclusiv în format electronic *Word* la adresa de mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 17 septembrie 2018.

Vă asigurăm, domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

Președinte,

prof. univ. dr. Valer DORNEANU

ROMANIA

Parlamentul României
Camera Deputaților

CABINET SECRETAR GENERAL

ROMÂNIA
1918-2018 / SĂRBĂTORIM ÎMPREună

București, 05.07.2018

Nr. 2/6753

Domnului

VALER DORNEANU

Președintele Curții Constituționale

Stimate domnule Președinte,

Vă trimitem, alăturat, sesizarea formulată de un număr de 110 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal, Grupului parlamentar al Partidului Mișcarea Populară, Grupului parlamentar al Uniunii Salvați România și deputați neafiliați, referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Cu deosebită considerație,

SECRETAR GENERAL

Silvia Claudia MIHALCEA

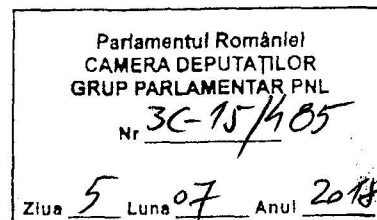
Parlamentul României
Camera Deputaților

Către,

Secretariatul General al Camerei Deputaților

Doamnei Silvia-Claudia MIHALCEA

Doamnă Secretar General,

În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și în baza art. 15 alin. (1) din Legea 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, în numele semnatarilor, vă înaintăm **Sesizarea** la Curtea Constituțională cu privire la **Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018)**, adoptată în data de 4.07.2018 de Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională, solicitându-vă să o înaintați Curții Constituționale a României, la data depunerii.

Lider Grup PNL

Raluca TÎRLEAN

Lider Grup USR

Claudiu NĂȘUI

Lider Grup PMP

Eugen TOMAC

Domnului Valer DORNEANU,

Președintele Curții Constituționale

Stimate Domnule Președinte,

În conformitate cu prevederile art. 146 lit. a) din Constituția României și art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, deputații menționați în anexa atașată formulăm prezenta

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

a pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018) prin care vă rugăm să constatați neconstituționalitatea acesteia, în ansamblul său, deoarece Parlamentul României a procedat la adoptarea acesteia cu încălcarea dispozițiilor art. 1 alin.(3) și alin. (5), art. 61, art. 64 art. 69 alin. (2), art. 75, art. 147 alin.(4) și ale art. 148 din Constituția României

Situația de fapt

În data 18.04.2018 a fost prezentat în Biroul permanent al Senatului pentru dezbateri și aprobare inițiativa cu titlul : *Propunere legislativă privind punerea în acord a prevederilor Legii nr.286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, cu deciziile Curții Constituționale, Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind*

înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană

Inițiativa este semnată de 179 de parlamentari de la grupurile PSD și ALDE, făcând parte din categoria legilor organice.

Propunerea legislativă are ca **obiect de reglementare** „modificarea și completarea Legii nr.286/2009 precum și a Legii nr.78/2000. Potrivit expunerii de motive, s-a avut în vedere punerea de acord a prevederilor acestui act normativ cu deciziile Curții Constituționale, precum și necesitatea transpunerii Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracționale săvârșite în Uniunea Europeană”.

Menționăm faptul că, după ce au avut loc dezbateri în cadrul *Comisiei speciale comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției*, în data de 3 iulie a.c. Senatul a adoptat această inițiativă, dar cu titlul modificat față de cel inițial, și anume: ***Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.***

În aceeași zi, de 3 iulie a.c., *Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției* a fost convocată din nou, și după dezbateri a adoptat un nou raport pentru a fi prezentat plenului Camerei Deputaților spre dezbateri și adoptare.

În data de 4 iulie a.c., raportul a fost prezentat în ședința de plen a Camerei Deputaților, iar după dezbateri amendamentelor admise și a celor respinse a fost adoptat.

I. PREAMBUL

În preambulul sesizării de neconstituționalitate vă învederăm, în temeiul art. 148 alin. (2) din Constituția României și art. 267 din TFUE, necesitatea sesizării Curții de Justiție a Uniunii Europene cu următoarea întrebare preliminară, indispensabile lămuririi pe fond a situației

create prin legea criticată referitoare la compatibilitatea conținutului acesteia cu dispozițiile Tratatului Uniunii Europene și a Tratatului de Funcționare a Uniunii Europene, implicit cu cele ale Cartei Fundamentale a Drepturilor Omului.

Pe de altă parte, ca urmare a aplicării art. 267(3) TFUE, vă solicităm să suspendați soluționarea sesizării noastre de neconstituționalitate până la pronunțarea unei hotărâri preliminare de către CJUE cu privire la întrebarea preliminară formulată.

Întrebări:

În susținerea sesizării noastre de neconstituționalitate ne întemeiem pe următoarele:

Întrebarea nr. 1

Procedura de control prealabil al constituționalității unei legi, procedură prevăzută de art. 15 din Legea nr. 47/1992 reprezintă un litigiu real în sensul art. 267 din TFUE?

Explicație: necesitatea acestei întrebări rezultă din analiza realizată în continuare asupra admisibilității cererii de înaintare a unor întrebări preliminare.

Întrebarea nr. 2

Art. 2 TUE, coroborat cu art. 4 TUE și principiul supremației dreptului Uniunii se opun adoptării și intrării în vigoare a unor măsuri naționale de ordin legislativ care ar avea ca efect violarea gravă a unei valori dintre cele prevăzute de art. 2 TUE, respectiv violarea statului de drept în ordinea juridică națională a unui stat membru al UE, (măsurile prevăzute de art I punctul 39, punctul 40 cu privire la alin 4 și alin. 6 precum și punctul 41 cu privire la alin. 4, literele a, c și d din Legea nr. 406/2018 adoptată de Parlament, prin care legiuitorul a restrâns în mod sever sfera de aplicare a infracțiunilor de mărturie mincinoasă și favorizare a infractorului)?

Explicație: Prin art. I, punctul 39, punctul 40 cu privire la alin 4 și alin. 6 precum și punctul 41 cu privire la alin. 4, literele a, c și d din Legea nr. 406/2018, legiuitorul a restrâns sever sfera de aplicare a infracțiunilor de mărturie mincinoasă și favorizare a infractorului.

Normele de incriminare ale celor două infracțiuni (în forma inițială) aveau o importanță deosebită întrucât asigurau buna desfășurare a procedurilor judiciare (indiferent de natura acestora – e.g. civile, administrative, penale) și contribuiau în mod substanțial la aflarea adevărului de către instanțele de judecată și la atragerea răspunderii persoanelor vinovate precum și la repararea unor prejudicii față de persoanele vătămate.

În opinia noastră, modificările legislative arătate vor avea ca efect decredibilizarea actului de justiție (pe de o parte) și încurajarea activităților ilicite care au ca scop împiedicarea actului de justiție (pe de altă parte) ceea ce ar contraveni obiectivului art. 2 din TUE, aducând o atingere iremediabilă statului de drept ca principiu democratic recunoscut la nivelul Uniunii. Totodată, necesitatea acestei întrebări rezultă din analiza realizată în continuare asupra admisibilității cererii de înaintare a unor întrebări preliminare.

Întrebarea nr. 3

Dispozițiile art. 2 - 4 din Convenția elaborată în temeiul articolului K.3 alineatul 2 litera c din Tratatul privind uniunea Europeană, privind lupta împotriva corupției care implică funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că se opun măsurii naționale prevăzute de art. I pct. 22, 23 și 24 din Legea nr. 406/2018 aprobată de către Parlamentul României, prin care legiuitorul a condiționat infracțiunea de abuz în serviciu de obținerea unui folos material necuvenit pentru făptuitor sau pentru o rudă de până la gradul al II-lea inclusiv?

Explicație: abrogarea art. 132 din Legea nr. 78/2000 precum și condiționarea abuzului în serviciu prevăzut de Codul penal de obținerea unui folos material necuvenit pentru o rudă sau pentru un afin de până la Gradul al II-lea inclusiv pot reprezenta în opinia noastră o încălcare a articolelor 2-4 din Convenția menționată.

Potrivit art. 4 alin. 1 din Convenție, se observă că incriminarea faptelor de corupție prevăzute de art. 2 și 3 din Convenție – fără ca prin Convenție fapta să fie condiționată de primirea unui beneficiu de către o rudă – este obligatorie cel puțin pentru faptele săvârșite de miniștri, parlamentari, membrii celor mai înalte instanțe judecătorești sau membrii Curții de Conturi. În înțelesul Convenției, este suficient ca un terț să fi beneficiat de un avantaj de orice natură, sens în care reglementarea națională criticată apare ca fiind mai restrictivă decât dreptul UE și, totodată, mai permisivă pentru persoanele care comit astfel de fapte antisociale.

Apreciem că este necesar a se răspunde de către CJUE în ce măsură art. 2-4 din Convenția arătată sunt aplicabile cu privire la infracțiunea de abuz în serviciu, infracțiune care este asimilată faptelor de corupție.

Întrebarea nr. 4

Art. 5 și art. 6 din Directiva 2014/42/UE trebuie interpretate în sensul în care se opun art. III și art. I pct. 50 din de Legea nr. 406/2018 aprobată de către Parlamentul României, prin care legiuitorul a impus cerințe mai restrictive pentru aplicarea confiscării extinse decât cele prevăzute de Directivă?

Explicație: se observă că legiuitorul național a impus cerințe mai restrictive decât cele prevăzute în Directivă pentru aplicarea confiscării extinse.

Apreciem că în acest caz se impune transmiterea întrebării preliminare pentru ca instanța europeană să poată analiza dacă norma edictată prin art. III și art. I pct. 50 din Legea nr. 406/2018 se încadrează în marja de apreciere a legiuitorului național ori, dimpotrivă, constituie o încălcare a Directivei.

Întrebarea nr. 5

Art. 2 TUE, coroborat cu art. 4 TUE și principiul efectivității se opun adoptării și intrării în vigoare a măsurii prevăzută de art. I, punctele 26 și 27 din Legea nr. 406/2018 aprobată de către Parlamentul României (prin care legiuitorul a redus termenele de prescripție în materie penală de o asemenea manieră încât o mare parte a proceselor penale din România nu vor mai putea fi finalizate ca urmare a intervenirii prescripției) măsură națională de ordin legislativ care ar avea ca efect violarea gravă a unei valori dintre cele prevăzute de art. 2 TUE, respectiv violarea statului de drept în ordinea juridică națională a unui stat membru al UE?

Explicație: Reducerea termenelor de prescripție la 6 și respectiv 8 ani, coroborată cu reducerea termenului special de prescripție la jumătate (alin. 3 al art. 155 Cod penal), va avea ca efect în opinia noastră încetarea proceselor penale având o complexitate deosebită și, în același timp, zădărnicierea soluționării unor astfel de cauze în viitor.

Apreciem că măsura legislativă reprezintă un veritabil obstacol pentru aplicarea legii în cauzele economice complexe (fraudarea unor fonduri europene, fraudarea unor fonduri publice, infracțiuni de corupție, delapidare, fals, etc), cauze în care probatoriul necesar este unul în egală măsură complex. Totodată, subliniem că organele de urmărire penală și instanța sunt obligate să respecte drepturile procesuale ale părților și că, la acest moment, o mare parte a procedurilor judiciare nu vor putea fi finalizate în termenele de prescripție, rezultând astfel că legea penală va fi lipsită de finalitate iar valorile ce trebuiau ocrotite nu vor putea fi în mod efectiv protejate.

În acest context, apreciem că este necesară transmiterea întrebării preliminare către CJUE, astfel încât să se verifice dacă art. 4 TUE și principiul efectivității se opun adoptării și intrării în vigoare a unor măsuri naționale de ordin legislativ care ar avea ca efect violarea gravă a unei valori dintre cele prevăzute de art. 2 TUE prin lipsirea de finalitate a procedurilor penale într-un stat membru impunând un obstacol la realizarea obiectivelor Tratatului. Apreciem că deși prescripția se circumscrie în mod normal principiului autonomiei procedurale a statelor membre, în temeiul principiului efectivității nu le este permis acestora să impună măsuri atât de restrictive încât să facă inutil obiectivul Tratatului.

Motive în susținerea admisibilității procedurii privind întrebarea preliminară:

1 Adresarea unor întrebări preliminare de către o instanță de ultim grad de jurisdicție - principii esențiale și condiții de admisibilitate

(1) Procedura hotărârilor preliminare reprezintă o formă de dialog între instanțele naționale și Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”), asigurând eficiența și uniformitatea aplicării dreptului comunitar .

(2) Astfel, în temeiul dispozițiilor art. 267 (fostul articol 234 TCE) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene („TFUE”) , CJUE este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea dreptului Uniunii Europene, sistemul trimitărilor preliminare reprezentând un mecanism fundamental al dreptului Uniunii Europene, menit să

confere instanțelor naționale mijloacele de a asigura o interpretare și o aplicare uniformă a acestui drept în toate statele membre.

(3) În ceea ce privește condițiile de admisibilitate ale unei cereri de sesizare a CJUE cu întrebări preliminare, precum și evaluarea îndeplinirii lor, din interpretarea art. 267 TFUE se disting două ipoteze, în funcție de care se poate admite o marjă de apreciere a instanței naționale asupra utilizării acest instrument mai extinsă sau mai restrânsă.

(4) Astfel, în cazul în care apreciază că o hotărâre preliminară a CJUE le este necesară pentru a pronunța o hotărâre, abordarea este diferită: spre deosebire de (i) instanțele care, nefiind de ultim grad, pot în temeiul art. 267 alin. (2) TFUE să aleagă dacă să ceară sau nu Curții să se pronunțe, (ii) în cazul în care se invocă într-o cauză în fața unei instanțe de ultim grad de jurisdicție o întrebare privind interpretarea și aplicarea dreptului comunitar, aceasta este, conform art. 267(3) TFUE, ținută să sesizeze CJUE.

(5) În ceea ce privește prezenta procedură, nu există dubiu cu privire la aplicarea art. 267 alin. (3) TFUE în contextul în care ne regăsim în situația unei proceduri în fața unei instanțe cu unic grad de jurisdicție.

(6) De asemenea, nu există dubiu cu privire la demararea mecanismului preliminar în temeiul art. 267 TFUE de către Curtea Constituțională a României, deoarece aceasta este o instanță în sensul dreptului Uniunii, CJUE admițând în mod repetat întrebările preliminare adresate de instanțele constituționale ale statelor membre și implicit întrebările adresate de CCR, în cauza C-673/16, Coman.

(7) În Cauza Kobler , CJUE a subliniat importanța principiului stabilit de art. 267 alin. (3) din Tratat:

„Este necesar să se sublinieze în această privință că o instanță de ultim grad de jurisdicție reprezintă prin definiție ultima instanță în fața căreia persoanele particulare pot invoca drepturile care le sunt recunoscute de dreptul comunitar. O încălcare a acestor drepturi printr-o hotărâre a unei astfel de instanțe care a devenit definitivă nu mai poate, în mod normal, face obiectul unei modificări, iar persoanele particulare nu pot fi lipsite de posibilitatea de a angaja răspunderea unui stat pentru a obține în acest mod protecția juridică a drepturilor lor.

În plus, în special pentru a evita ca drepturile conferite persoanelor particulare de dreptul comunitar să fie ignorate, o instanță ale cărei hotărâri nu pot face obiectul unei căi de atac în

dreptul intern este obligată să sesizeze Curtea, în temeiul articolului 234 CE paragraful al treilea.”

(8) Principiul stabilit de art. 267 alin. (3) TFUE este reluat într-o formă mai nuanțată și în Recomandările CJUE în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimiterilor preliminare, conform cărora, odată stabilită necesitatea unei hotărâri preliminare pentru pronunțarea unei hotărâri de către instanța națională, instanțele naționale de ultim grad sunt ținute de obligația sesizării CJUE, cu excepția cazului în care nu sunt îndeplinite următoarele condiții, ce reies și din jurisprudența CJUE :

(i) să nu existe jurisprudență în materia respectivă (sau în contextul eventual nou să existe o îndoială reală cu privire la posibilitatea de a aplica în speță această jurisprudență) sau

(ii) interpretarea corectă care trebuie dată normei de drept în cauză să nu fie evidentă.

(9) În plus, după cum a confirmat CJUE, instanțelor de ultim grad de jurisdicție le rămâne aceeași putere de apreciere cu privire la necesitatea recurgerii la acest instrument pentru a pronunța o hotărâre - respectiv, întrebarea să fie pertinentă (să aibă influență asupra soluționării cauzei):

„În măsura în care nu există nicio cale de atac împotriva deciziei unei instanțe naționale, aceasta are, în principiu, obligația de a sesiza Curtea în sensul articolului 267 al treilea paragraf TFUE atunci când o întrebare privind interpretarea Tratatului este invocată în fața sa.

Din raportul dintre al doilea și al treilea paragraf ale articolului 267 TFUE rezultă că instanțele vizate de al treilea paragraf se bucură de aceeași putere de apreciere ca toate celelalte instanțe naționale pentru a evalua dacă, pentru a pronunța o hotărâre, este necesară o decizie asupra unui aspect de drept comunitar. Prin urmare, aceste instanțe naționale nu sunt obligate să trimită o întrebare referitoare la interpretarea dreptului Uniunii formulată în cauza dedusă judecății lor în cazul în care respectiva întrebare nu este pertinentă, respectiv, în alți termeni, în cazul în care, indiferent care ar fi răspunsul la această întrebare, nu ar putea avea nicio influență asupra soluționării litigiului (Hotărârea din 6 octombrie 1982, Cilfit și alții, 283/81, Rec., p. 3415, punctul 10).

Dimpotrivă, în cazul în care instanțele naționale constată că este necesară recurgerea la dreptul Uniunii pentru soluționarea litigiului cu care au fost sesizate, articolul 267 TFUE le impune acestora, în principiu, obligația de a sesiza Curtea pentru orice problemă de interpretare care se pune (a se vedea Hotărârea Cilfit și alții, citată anterior, punctele 11-20) .

(10) Aprecierea instanței de ultim grad asupra pertinentei și utilității unui răspuns al CJUE pentru soluționarea cauzei trebuie înțeleasă în strânsă legătură cu scopul pentru care a fost instituită obligativitatea sesizării CJUE, respectiv necesitatea împiedicării adoptării într-un stat membru a unei interpretări jurisprudențiale contrare dreptului Uniunii .

(11) În concluzie, trimiterea de către Curtea Constituțională a unei întrebări preliminare constituie singurul instrument adecvat pentru a garanta corecta și unitara aplicare a dreptului Uniunii Europene în acest caz: este ridicată o nouă problemă de interpretare ce prezintă un interes general pentru aplicarea uniformă a dreptului Uniunii în toate statele membre, neexistând, în prezent, jurisprudență care să ofere un răspuns clar în contextul dat.

(12) În concluzie, pentru evaluarea admisibilității cererii de trimitere a întrebărilor preliminare, trebuie analizată îndeplinirea următoarelor condiții:

- (i) să fie vorba despre interpretarea tratatului sau a actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii;
- (ii) să nu existe jurisprudență în materia respectivă care să poată fi aplicată în cazul dat;
- (iii) interpretarea corectă care trebuie dată normei de drept în cauză să nu fie evidentă;
- (iv) întrebarea să fie pertinentă/ să aibă influență asupra soluționării cauzei (răspunsul Curții fiind necesar pentru pronunțarea unei hotărâri în cauzei).

Cererea de înaintare a unor întrebări preliminare (i) vizează interpretarea unor dispoziții din Tratat și din normele de drept derivat ale UE, cu privire la care (ii) nu există jurisprudență care să poată fi aplicată în cazul dat și pentru care (iii) interpretarea corectă nu este evidentă

(13) Cu titlu preliminar, învederăm faptul că pe rolul CJUE există în prezent o cauză având ca obiect interpretarea art. 7 TUE, în contextul Propunerii motivate a Comisiei Europene prin care a fost invitat Consiliul Uniunii să constate existența unui risc clar de violare gravă, de către Republica Polonia, a unei valori dintre cele vizate de art. 2 TUE, respectiv cauza C-216/18.

(14) Având în vedere că, în prezenta procedură, Curtea Constituțională trebuie să efectueze un control de constituționalitate a priori asupra unei legi care intră în conflict cu normele dreptului Uniunii de rang constituțional, respectiv art. 2 și 4 din TUE, riscul afectării valorilor democratice impuse de Uniunea Europeană este foarte ridicat.

(15) Astfel cum reiese din jurisprudența CJUE cu privire la raportul dintre controlul de constituționalitate și cel de convenționalitate, instanța Uniunii a stabilit în mod ferm, raportat la principiul supremației dreptului Uniunii, faptul că, în situația în care dreptul național în cauză pune în aplicare normele Uniunii, există o obligație a judecătorului național constituțional de a da prioritate controlului conformității cu dreptul Uniunii, efectuat de CJUE.

(16) În contextul prezentei proceduri, principiul supremației dreptului Uniunii impune necesitatea adresării întrebărilor preliminare și declanșării mecanismului prevăzut de art. 267 TFUE, ca unică modalitate de asigurare a conformității măsurilor naționale cu dreptul Uniunii și a efectivității dispozițiilor TUE.

(17) În ceea ce privește controlul a priori de constituționalitate, conform art. 11 din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională are în competența sa realizarea unui control de constituționalitate a legilor, acest control putând fi:

- Anterior promulgării legii – a priori – art. 146 lit. a) din Constituție;
- Ulterior promulgării legii – a posteriori art. 146 lit. d) din Constituție.

(18) Diferență majoră între controlul a priori și controlul a posteriori constă în modul de sesizare a Curții de constituționalitate: (i) în cazul controlului a priori sesizarea se realizează de către Președintele României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senator iar (ii) în cazul controlului a posteriori sesizarea Curții se realizează pe calea unei excepții de neconstituționalitate.

(19) În fond însă, se constată că ambele forme de control au ca obiect verificarea conformității legii cu Constituția României. Potrivit art. 76 și art 77 din Constituție, proiectul de lege dobândește natura juridică de act normativ – lege după adoptarea de către Parlament. Prin urmare, atât controlul a priori cât și controlul a posteriori au ca obiect o lege, chiar dacă aceasta nu a fost promulgată și nu a intrat în vigoare în primul caz iar în cel de-al doilea caz aceasta își produce deja efectele. Aceeași concluzie se desprinde și din prevederile art. 146 lit.

a) din Constituție, în conformitate cu care, Curtea Constituțională „se pronunța asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora.”

(20) Totodată, atât în cazul controlului anterior cât și în cazul controlului posterior, analiza Curții Constituționale se limitează întotdeauna la a verifica în ce măsură legea este conformă cu prevederile Constituției. Cu alte cuvinte, nu s-ar putea afirma că în cazul unei excepții de neconstituționalitate natura juridică a analizei realizate de către Curtea Constituțională este diferită de cea a analizei realizate în cazul obiecției de neconstituționalitate.

(21) Prin urmare, în măsura în care transmiterea unei întrebări preliminare a fost declarată admisibilă atât de către CCR cât și de CJUE în cazul controlului a posteriori (cauza C-673/16, Coman), mutatis mutandis transmiterea unei întrebări preliminare este admisibilă și în cazul controlului a priori.

2.2 Întrebările preliminare propus a fi înaintate sunt pertinente, răspunsul CJUE fiind necesar pentru pronunțarea de către instanța națională a unei soluții în prezenta procedură

(22) Învederăm faptul că dincolo de gradul jurisdicțional al Curții Constituționale care determină obligația sesizării CJUE în temeiul art. 267 TFUE, necesitatea transmiterii întrebărilor preliminare este dictată de contextul evoluției și reformelor sistemului judiciar din România.

(23) Potrivit art. 2 din TUE, Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizat prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.

(24) În temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut de art. 4 din TUE, trebuie arătat că încrederea reciprocă dintre statele membre și în special dintre instanțele lor se întemeiază pe premisa fundamentală potrivit căreia statele membre împărtășesc o serie de valori comune pe care se întemeiază Uniunea, după cum se precizează la acest articol 2 TUE.

(25) În temeiul aceluiași principiu, le este interzis statelor membre să adopte sau să mențină dispoziții legislative care să fie contrare sau care să reprezinte un obstacol pentru îndeplinirea obiectivelor Tratatelor.

* * *

Pentru motivele prezentate mai sus, solicităm instanței să admită prezenta cerere de înaintare a întrebărilor preliminare, astfel cum a fost formulată.

II: MOTIVE EXTRINSECI DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. **Legea a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor art.69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, fapt care aduce atingere prevederilor art.1 alin. (3) și alin. (5) din Constituția României.** În procedura de adoptare a acestei propuneri legislative au fost încălcate obiectivele expres și limitativ prevăzute pentru activitatea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, cu consecința nerespectării art. 1, alin. (3) din Constituția României.

Astfel, potrivit art. 1 alin. (1) lit. a-j din Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 95/2017 această comisie s-a constituit pentru modificarea Codului de procedură penală, a Codului penal, a Codului de procedură civilă cât și pentru examinarea, modificarea și completarea, după caz, a tuturor actelor normative cu incidență asupra justiției, în vederea reformării sistemului judiciar, aflate în procedură parlamentară, precum și a celor ce urmează a intra în procedură parlamentară, pe toată perioada desfășurării activității Comisiei speciale și care vor fi transmise acesteia.

Cu toate acestea Comisia specială și-a extins activitatea asupra unui act normativ care nu se încadrează în niciuna dintre categoriile de legi enumerate mai sus, propunând abrogarea art. 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție care nu se afla în procedură parlamentară.

De asemenea, potrivit art. 1 alin. (1) lit. g din Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 prevede ca obiectiv al Comisiei speciale *"punerea în acord a rapoartelor GRECO cu prevederile Codului penal și Codului de procedură penală ..."*.

În Raportul *Ad-hoc* pentru România adoptat de GRECO la cea de-a 79-a Reuniune Plenară care a avut loc la Strasbourg, în perioada 19-23 martie 2018 sunt prevăzute următoarele concluzii și recomandări:

"57. Având în vedere cele menționate anterior, GRECO reiterează următoarele două recomandări adresate României în raportul de evaluare aferent rundeii a patra, care nu au fost implementate până în prezent: □ **îmbunătățirea transparenței procesului legislativ (i) prin dezvoltarea în continuare a regulilor privind dezbaterile, consultările și audierile publice, incluzând criteriile pentru un număr limitat de circumstanțe în care să fie ținute ședințe secrete și asigurarea implementării acestora în practică; (ii) prin evaluarea practicii existente și revizuirea în consecință a regulilor pentru a asigura publicitatea în timp util a proiectelor legislative, amendamentelor la aceste proiecte, precum și a agendelor și rezultatelor ședințelor comisiilor, și pentru a asigura termene adecvate pentru depunerea amendamentelor și (iii) prin luarea măsurilor corespunzătoare pentru ca **procedura de urgență să fie aplicată cu titlu de excepție într-un număr limitat de circumstanțe** (paragraful 27 din prezentul raport);....**

60. GRECO este de asemenea preocupat de obiectivele urmărite de anumite proiecte de amendamente la legea penală (materială și procedurală) și de procesul legislativ inițiat în decembrie în acest sens, deoarece acestea ar putea avea un impact negativ asupra eforturilor țării de combatere a corupției. S-a susținut că modificările propuse cu privire la Codul de Procedură Penală, discutate de comisia parlamentară specială comună în legătură cu Directiva UE privind prezumția de nevinovăție, depășesc scopul Directivei menționate. Aceste modificări propuse dau naștere la îngrijorări serioase atât pe plan intern, cât și printre alte state, pentru potențialul impact negativ asupra asistenței judiciare reciproce și asupra capacității sistemului de justiție penală de a aborda forme grave de criminalitate, inclusiv infracțiuni legate de corupție. De exemplu, s-a subliniat faptul că autorii intenționează să restricționeze excesiv condițiile de aplicare a tehnicilor de investigație sub acoperire și utilizarea probelor colectate prin intermediul acestora (de exemplu, suspectii ar trebui să fie informați încă de la început despre astfel de măsuri, ei ar avea posibilitatea de a participa la audierile tuturor martorilor și presupuselor lor victime etc.). Mai mult, după cum s-a menționat anterior, Senatul a înregistrat trei proiecte de legi în data de 21 decembrie 2017; acestea conțin amendamente la Codul Penal (CP), dar și la Codul de Procedură Penală (CPP). Lăsând deoparte întrebările referitoare la articularea și eventuala suprapunere cu activitatea în desfășurare a comisiei speciale, **aceste amendamente - dacă ar fi adoptate - ar contrazice în**

mod clar unele dintre angajamentele internaționale ale României, inclusiv în ceea ce privește Convenția Penală privind Corupția a Consiliului Europei (a se vedea paragraful 12 și nota de subsol 16). GET a constatat, de asemenea, că există o altă încercare de modificare a infracțiunii de abuz în serviciu, astfel încât să se dezincrimineze complet toate faptele comise în legătură cu un prejudiciu de până la 200 000 de euro (într-o țară în care salariile medii lunare sunt între 600 - 800 de euro). GET reamintește că ordonanța de urgență controversată care a fost adoptată peste noapte în ianuarie 2017 (și apoi abrogată) urmărea un obiectiv similar.

63. GRECO subliniază, de asemenea, că România ar trebui să se abțină de la adoptarea unor amendamente la legislația penală care să contravină angajamentelor sale internaționale și să-i submineze capacitățile interne în materia luptei împotriva corupției. GRECO 22 concluzionează că, în cazul în care amendamentele intenționate vor fi adoptate, s-ar putea să reanalizeze unele dintre concluziile sale din etapele anterioare de evaluare.”

GRECO consideră că modificările propuse cu privire la Codul penal, discutate de comisia parlamentară specială comună în legătură cu Directiva UE privind prezumția de nevinovăție, depășesc scopul Directivei și dau naștere la îngrijorări serioase atât pe plan intern, cât și printre alte state, pentru potențialul impact negativ asupra asistenței judiciare reciproce și asupra capacității sistemului de justiție penală de a aborda forme grave de criminalitate, inclusiv infracțiuni legate de corupție. România ar trebui să se abțină de la adoptarea unor modificări legislației penale care să contravină angajamentelor sale internaționale și să-i submineze capacitățile interne în lupta împotriva corupției.

Potrivit art.11 din Constituția României, Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

România a aderat la Consiliul Europei (CE) ca urmare a deciziei de la 4 octombrie 1993, formulată prin Rezoluția nr. 37/1993 a Comitetului de Miniștri al CE. Aderarea la CE, organizație fondată pe principiile respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, pentru valorile democrației și ale statului de drept, a constituit o etapă obligatorie în promovarea demersurilor României de aderare la Uniunea Europeană (UE) și la Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO).

Prin OG nr.46/1999 a fost aprobată participarea României la Grupul de state împotriva corupției (GRECO), instituit prin Rezoluția Consiliului Europei nr.(99)5 din 1 mai 1999, deoarece fenomenul corupției reprezenta și reprezintă în continuare o amenințare serioasă împotriva statului de drept, democrației, drepturilor omului, echității și justiției sociale, împiedicând dezvoltarea economică, punând în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și bazele morale ale societății.

Curtea Constituțională a României face referire (Decizia nr.138/2008) la rapoartele GRECO în motivarea respingerii unor critici de neconstituționalitate. De asemenea, deseori, Parlamentul României a legiferat în dorința respectării concluziilor raportorilor GRECO. Inclusiv modificările aduse legilor justiției au avut un astfel de fundament, Comisia Specială Comună fiind creată și pentru ”punerea în acord a rapoartelor GRECO cu prevederile Codului penal și Codului de procedură penală (Raportul de evaluare a României privind incriminările, 3 decembrie 2010, pct. 23, 24, 111, 112; Raportul de conformitate privind România, 7 decembrie 2012, Regretul efectiv, caracterul total automat și obligatoriu al clauzei de nepedepsire a denunțatorului, pct. 34, 37-42; Al doilea raport de conformitate a României, 12 decembrie 2014, pct. 35-37, 40, 41), așa cum reiese din Hotărârea nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției.

Observând procedura parlamentară și legea adoptată de Parlament, putem concluziona că **au fost încălcate** flagrant prerogativele Comisiei speciale raportat la obligația de a respecta Recomandările GRECO, dar și **Regulamentele Parlamentului**.

Astfel, lucrările comisiei nu s-au desfășurat transparent, procedura de lucru fiind încălcată, iar amendamente importante au fost prezentate cu câteva minute înainte de ședința în care s-au votat, iar altele fiind făcute chiar în ședința în care s-a dat votul final pe Raport. Spre exemplu, deși modificarea art. 297 din Codul penal a făcut obiectul inițiativei legislative PLX nr. 406/2018, regăsindu-se referiri la modificarea acestui articol în expunerea de motive, din propunerea legislativă a lipsit o propunere concretă de modificare a acestui text. Amendamentul agreeat de inițiatorii acestei propuneri legislative a fost prezentat în ședința de vot final a raportului, desfășurată în data de 02.07.2018, pornind de la propunerea Ministerului Justiției care, la rândul său, a fost prezentată Parlamentului în 02.07.2018, și înaintată membrilor Comisiei speciale cu 10 minute înainte de începerea ședinței. Ca atare, deși lucrările acestei comisii au început din octombrie 2017, amendamentul esențial care configura structura

textului propus pentru punerea în acord a art. 297 Cod penal cu deciziile Curții Constituționale, a fost prezentat cu câteva clipe înaintea votului, membrii comisiei fiind nevoiți să analizeze acest text și toate consecințele juridice care decurg din el, după o singură lectură, ceea ce este inacceptabil dacă ne raportăm la o manieră de lucru serioasă. În mod evident, entitățile care activează în domeniul justiției, asociațiile magistraților, instituțiile judiciare, membri mediului academic, reprezentanții altor categorii de profesii juridice au fost în imposibilitatea de a oferi un punct de vedere asupra acestui text. Mai mult decât atât, după votul din Senat, primă cameră sesizată, din data de 03.07.2018, a fost convocată ședința Comisiei speciale la ora 14.41, pentru ora 16, iar tabelul de lucru care conținea varianta adoptată la Senat ne-a fost transmisă la ora 15.21. Potrivit **art. 2 alin. (5) din Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017** *"convocarea ședințelor Comisiei se face cu cel puțin o zi înainte de către președinte sau, în lipsa acestuia, de către un vicepreședinte care îl înlocuiește"*. Se poate constata lesne că această reglementare a fost încălcată flagrant, fapt care a fost de natură să afecteze serios întregul demers parlamentar, dreptul membrilor Comisiei speciale de a formula amendamente, observații într-un termen rezonabil și, în mod implicit, calitatea textelor adoptate. De asemenea, a fost încălcat și **art. 69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților** potrivit căruia *"raportul va fi imprimat și difuzat deputaților cu cel puțin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbateră proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative pentru care Camera Deputaților este prima Cameră sesizată, și cu cel puțin 5 zile, în cazul celor pentru care Camera Deputaților este Cameră decizională"*. Raportul final întocmit în ziua de 03.04.2018 a fost distribuit deputaților în chiar ziua în care a avut loc ședința Camerei Deputaților, cameră decizională, în care s-a dezbătut și s-a dat votul final pe această propunere legislativă, respectiv în data de 04.07.2018, împrejurare care constituie, de asemenea, o încălcare flagrantă a Regulamentului Camerei Deputaților. Este evident că 81 de pagini de amendamente, care ar fi trebuit analizate regulamentar în cel puțin 3 zile, nu puteau fi citite în câteva minute, astfel încât votul exprimat în Camera Deputaților a fost viciat sub acest aspect. Apreciem că au fost încălcate dispozițiile **art. 64 alin. (1) din Constituție** potrivit căruia *"organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc, prin regulament propriu..."*. Din acest text nu se poate nicidecum înțelege că respectarea acestor regulamente este facultativă pentru parlamentari, dimpotrivă fiind vorba despre niște acte normative cu forță obligatorie la care se referă în mod expres însăși Constituția, ele nu pot fi ignorate. Principiul potrivit căruia "plenul este suveran" nu poate încălca aceste reguli și nici dreptul parlamentarilor aflați în minoritate de a lua cunoștință și a dezbate în mod efectiv inițiativele legislative. De asemenea, dreptul la inițiativă legislativă,

care include și **dreptul de a propune amendamente, statuat de art. 74 din Constituție a fost încălcat** prin procedura viciată descrisă mai sus și care nu a permis parlamentarilor care nu au făcut parte din Comisia specială să propună amendamente față de textul votat în prima cameră sesizată. Statul de drept se întemeiază pe domnia legii. Din această perspectivă respectarea normelor legale reprezintă o obligație care incumbă tuturor cetățenilor români cât și tuturor autorităților publice. Activitatea autorității legiuitoare este de asemenea subsumată obligației expuse mai sus, fiind reglementată prin regulamentele proprii de organizare și funcționare. Respectarea dispozițiilor regulamentare este fundamentală pentru buna desfășurare a activității de legiferare în România. Orice lege trebuie adoptată în condiții de deplină transparență, prin voința politică exprimată conform propriei conștiințe a fiecărui membru al corpului legiuitor, după studiul aprofundat al normelor supuse dezbaterii parlamentare. Astfel, cum am arătat mai sus, pentru formarea voinței politice a fiecărui membru al Parlamentului, regulamentele parlamentare și în speță Regulamentul Camerei Deputaților prevede un termen de 5 zile de la data la care comisia de specialitate avizează prin raport legea până la dezbaterea acesteia în ședința Camerei Deputaților, conform art.69 alin. (2). „*Raportul va fi imprimat și difuzat deputaților cu cel puțin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative pentru care Camera Deputaților este prima Cameră sesizată, și cu cel puțin 5 zile, în cazul celor pentru care Camera Deputaților este Cameră decizională.*” Această dispoziție imperativă a fost încălcată cu privire la legea supusă discuției de constituționalitate, deoarece legea fost dezbătută de comisia specială raportoare în data de 6 iulie 2018 și a doua zi a fost dezbătută și aprobată în ședința Camerei Deputaților.

Aplicarea procedurii de dezbateră în ședința Camerei Deputaților în privința legii pentru modificarea și completarea Legii ***pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018)*** a doua zi după ce fusese adoptat raportul de comisia specială constituie o încălcare a Constituției deoarece deputații care nu au fost membrii ai comisiei nu au avut posibilitatea de a-și forma opinia asupra propunerii legislative adoptată cu amendamente de comisia specială, aflându-se în situația de a exercita un mandat imperativ. Termenul de 5 zile prevăzut de art.69 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților este imperativ indiferent dacă este aplicată procedura ordinară de dezbateră sau procedura de urgență: „*raportul va fi imprimat și difuzat deputaților cu cel puțin 3 zile înainte de data stabilită pentru dezbaterea proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative pentru care*

Camera Deputaților este prima Cameră sesizată, și cu cel puțin 5 zile, în cazul celor pentru care Camera Deputaților este Cameră decizională.”

Cu privire la cele detaliate mai sus, concluzionăm prin a constata încălcarea dispozițiilor art.69 alin. (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, ceea ce atrage implicit încălcarea dispozițiilor art.1 alin. (3) coroborat cu art.69 alin.(2) din Constituția României. Vă rugăm să constatați că legea este neconstituțională în ansamblul său.

2. Încălcarea principiului bicameralismului, respectiv a dispozițiilor art. 61 și art. 75 din Constituția României. Adoptarea prezentei legi, constând în **încălcarea competenței primei Camere sesizate** - care nu a dezbătut textul și soluțiile adoptate de Camera Deputaților, **cu referire la modificările adoptate după votul din plenul Senatului** și care nu au fost amendamente discutate în prima cameră sesizată, precum și a principiilor constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de o singură Cameră, legea fiind, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament. În acest sens a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.1029 din 23 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.720 din 23 octombrie 2008.

Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 30 aprilie 2008, următoarele: "Dezbaterea parlamentară a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în Plenul celor două Camere ale Parlamentului nostru bicameral. Așadar, modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra proiectului de lege adoptat de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze, ceea ce contravine principiului bicameralismului (...) și a competențelor stabilite pentru cele două Camere, potrivit art.75 alin.(1) din Legea fundamentală."

Stabilind **limitele principiului bicameralismului**, prin Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect „deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate [...] în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua

Camera, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge”. Sub aceste aspecte, „este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor; prin urmare, lipsirea Camerei decizionale de competența sa de a modifica sau de a completa legea astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecție, deci de a contribui la procesul de elaborare a legilor, ar echivala cu limitarea rolului său constituțional și cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecție în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor. Într-o atare situație, Camera de reflecție ar elimina posibilitatea Camerei decizionale de a conlucra la elaborarea actelor normative, aceasta din urmă putându-și doar exprima prin vot poziția cu privire la propunerea sau proiectul de lege deja adoptat de Camera de reflecție, ceea ce este de neconceput”. Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.937 din 22 noiembrie 2016, că art.75 alin.(3) din Constituție, folosind sintagma „*decide definitiv*” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. *Curtea a subliniat că, în acest caz, Camera decizională nu poate însă modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator.*

Prin Decizia nr.62 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.161 din 3 martie 2017, paragraful 32, Curtea a constatat, de asemenea, că „pornind de la premisa că legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, Curtea reține că autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră. Or, din analiza dispozițiilor deduse controlului de constituționalitate, Curtea constată că soluțiile adoptate de Camera Deputaților nu au făcut obiectul inițiativei legislative și nu au fost dezbătute în Senat. Cu alte cuvinte, Camera Deputaților, adoptând Legea pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, a sustras dezbaterii și adoptării primei Camere sesizate modificări care vizau aspecte esențiale în structura și filosofia legii, contrar art.61 din Constituție. De asemenea, Curtea mai constată că legea adoptată de Camera Deputaților se îndepărtează de la scopul avut în vedere de inițiatorii săi.”

În lipsa unei consacrări exprese a principiului bicameralismului în corpul Legii fundamentale și sintetizând constatările de principiu cuprinse în jurisprudența în materie a

Curții Constituționale, se poate afirma că acest principiu se caracterizează prin câteva elemente imuabile, în funcție de care se poate decide respectarea sa. Astfel, trebuie avut în vedere: *scopul inițial al legii*, în sensul de voință politică a autorilor propunerii legislative sau de filosofie, de concepție originară a actului normativ; dacă există *deosebiri majore, substanțiale, de conținut juridic* între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, respectiv, dacă există o *configurație semnificativ diferită* între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului.

Astfel, o serie de articole din Codul penal au fost modificate cu încălcarea principiului bicameralismului direct în Camera Deputaților fără a fi dezbătute sub nicio formă în prima cameră sesizată, respectiv Senat: art. 216¹ și art. 295 Cod penal.

- 3. Încălcarea art. 1 alin.(3) din Constituție, care prevede că România este stat de drept și art. 1 alin.(5) din Constituție, care prevede că în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie, prin neîntocmirea studiilor de impact în legătură cu modificările propuse pentru Codul penal ceea ce reprezintă o încălcare clară a Legii nr. 24/2000 privind tehnica legislativă, iar această încălcare de lege viciază constituționalitatea procedurilor parlamentare de adoptare a legii de modificare a Codului penal.**

Potrivit art. 30 alin. (1) lit. d) din legea 24/2000, studiile de impact sunt obligatorii în cazul proiectelor de legi de importantă și complexitate deosebită, iar proiectul de lege de modificare a Codului penal intră, în mod evident, în această categorie.

Conform art. 33 alin.(1) din Legea nr. 24/2000, studiul de impact are ca scop estimarea costurilor și beneficiilor aduse în plan economic și social prin adoptarea proiectului de lege, precum și evidențierea dificultăților care ar putea apărea în procesul de punere în practică a reglementărilor propuse.

De asemenea, potrivit art. 33 alin.(2) din legea 24/2000, pentru propunerile legislative inițiate de deputați sau de senatori, studiile de impact se întocmesc prin grija ministerelor de resort, la solicitarea comisiilor parlamentare.

Obligația legală dedusă din dispozițiile art.33 alin.(2) din legea nr.24/2000 revenea comisiei parlamentare comune speciale care a elaborat raportul cu privire la legea criticată era să solicite ministerelor de resort (în speță Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Interne)

întocmirea de studii de impact cu privire la modificările propuse pentru Codul penal. Comisia Specială în activitatea sa nu a solicitat efectuarea de studii de impact.

Neîndeplinirea acestei obligații legale, de tehnică normativă, echivalează cu încălcarea Constituției în lumina deciziei nr. 104 din 6 martie 2018 a Curții Constituționale, care în par. 74-75, menționează următoarele:

“74. În cadrul controlului de constituționalitate, principiul legalității a fost analizat inclusiv prin încorporarea normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Temeiul constituțional al valorificării normelor de tehnică legislativă în controlul de constituționalitate a fost identificat, așadar, în dispozițiile art.1 alin.(3) „România este stat de drept [...]”, precum și ale art.1 alin.(5), „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”

75. Corelația dintre cele două componente – principiul statului de drept și principiul legalității - cuprinse în art.1 din Constituție este realizată de Curtea Constituțională prin faptul că principiul legalității este unul de rang constituțional..., astfel încât încălcarea legii are drept consecință imediată nesocotirea art.1 alin.(5) din Constituție, care prevede că respectarea legilor este obligatorie. Încălcarea acestei obligații constituționale atrage implicit afectarea principiului statului de drept, consacrat prin art.1 alin.(3) din Constituție...”

Respectarea normelor de tehnică legislativă reprezintă un adevărat criteriu de constituționalitate în analiza unei legi.

Viciu de neconstituționalitate legat de neefectuarea unor studii de impact vizează toate textele contestate: art. 5 alin. (1), alin. (1) ind. 1-4, art.17 lit. a, art.39 alin. (1) lit.b, lit.c, lit. e, art. 64 alin. (1), art.75 alin. (1), alin.(2) lit. d, alin. (3), art.96 alin. (4), art. 100, art. 100 alin. (1) lit. d, art. 112 ind. 1 , alin. (2), alin.(2 ind. 1), alin. (3), art. 154 alin. (1) lit. b si c, art. 155 alin. (3), art. 159 ind. 1, art. 173 , alin. (2)-alin. (5), art.175 alin. (2), art. 177 alin. (1) lit. b si c, art. 187 ind. 1, art. 257 alin. (1), (2), (4), art. 269 alin. (3), alin. (4), art. 273 alin. (4), art. 277 alin. (3), alin. (3 ind. 1), art.290, art.291, art. 292 alin. 2, art. 295 alin. (3), art.297, art.298, art.308, art.309, art.297 și art.298, art. 342, art. 367 alin. (6) **Cod penal**, abrogarea art.13 ind. 2 din **Legea nr. 78/2000**.

Legiuitorul are competența de a incrimina fapte care prezintă o amenințare la adresa valorilor sociale ocrotite prin textul Constituției, expresie a caracterului de stat de drept și democratic, sau de a dezincrimina infracțiuni atunci când nu se mai justifică necesitatea folosirii mijloacelor penale, însă este evident că marja de apreciere a acestuia nu este una absolută (Curtea Constituțională - Decizia nr. 619/2016, Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014).

Astfel, măsurile de politică penală trebuie să fie promovate în respectul valorilor, exigențelor și principiilor consacrate prin Constituție și asumate în mod expres și neechivoc de către Parlament. De aceea, Curtea subliniază permanent în deciziile sale faptul că „incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale” (Decizia nr.683 din 19 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.47 din 20 ianuarie 2015, paragraful 16, și ad similib, Decizia nr.54 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.257 din 17 aprilie 2015).

Conform prevederilor art. 11 alin. (1) din Constituție, "Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte." Astfel, ratificând sau aderând la convențiile internaționale menționate în prealabil, statul român și-a asumat obligația de a respecta și transpune întocmai prevederile internaționale în dreptul său intern, și anume obligația de a incrimina corupția activă și corupția pasivă (Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014).

Modificările preconizate ale Codului penal nu au la bază studii cu privire la perioada medie de soluționare a dosarelor complexe, la durata de efectuare a unor expertize, la durata procesului în faza de judecată. Un astfel de studiu ar releva că efectuarea unor expertize ar dura între 1 și 3 ani, iar parcurgerea unui ciclu procesual ia în medie 5 ani.

Studiile de impact, dacă ar fi fost întocmite, așa cum obligă Legea 24/2000, ar fi trebuit să se pronunțe și cu privire la efectele sau, mai exact, riscurile ce se creează pentru ordinea publică prin relaxarea exagerată a regimului liberării condiționate.

Astfel, prin modificările aduse la art. 100 din Codul penal privind liberarea condiționată se ajunge, practic, la regula eliberării automate din penitenciar după executarea a jumătate din

pedeapsa aplicată de instanță (se are în vedere că marea majoritate a pedepselor aplicate de instanță nu depășesc 10 ani închisoare).

Inițiatorii modificărilor legislative consideră că majorarea termenului de prescripție specială, prin intrarea în vigoare a noului Cod penal, a reprezentat un regres și a vătămat drepturile unor persoane care au fost cercetate/sancționate deși potrivit reglementării vechi pentru fapta comisă intervenise prescripția, nu însă și potrivit legii noi. Acest lucru a fost posibil întrucât CCR, prin Decizia nr.265/2014 ”a stabilit aplicarea în bloc a unuia sau altuia dintre coduri (...), împotriva oricărui principiu de drept”, mai exact ”că norma mai favorabilă ar fi cea în care răspunderea nu este prescrisă, pentru că unele fapte erau reglementate mai ușor în noua reglementare.” În consecință, s-ar urmări înlăturarea unor nedreptăți rezultate din decizia Curții Constituționale a României.

Subliniem că CCR a susținut că legea mai favorabilă trebuie apreciată în bloc, nu prin luarea în considerare a instituțiilor autonome, nu pot fi combinate instituții de drept penal din legea veche cu acelea din legea nouă (instituții privind, prescripția, pedeapsa etc). Astfel, nu poate fi calculat termenul de prescripție potrivit legii vechi prin raportare la limitele de pedeapsă din legea nouă. Dar asta nu are legătură cu susținerea inițiatorilor modificărilor amintite.

În contextul în care, mai ales în cauzele complexe, cu prejudicii uriașe inclusiv pentru bugetul public, cercetarea și judecarea unor infracțiuni, în interiorul termenului de prescripție a răspunderii penale nu sunt obiectiv posibile, persoanelor vătămate li se încalcă dreptul de acces la instanță, prevăzut de art. 21 alin. 1 și 2 din Constituție. Implicit, și dreptul la apărare, prevăzut de art. 24 din Constituție devine iluzoriu.

„Corupția constituie o amenințare pentru supremația dreptului, pentru democrație și drepturile omului, subminează principiile de bună administrare, de echitate și de justiție socială, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și pune în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentele morale ale societății”. Imposibilitatea anchetării unor cauze complexe relative la infracțiuni de corupție sau asimilate (de exemplu, fraude în materia achizițiilor publice care provoacă prejudicii de milioane de euro și denaturează mediul economic concurențial) îngreuește accesul liber la activități economice (art. 45 din Constituție – libertatea economică), reprezintă o încălcare a obligației statului de a lua măsuri care să permită dezvoltarea economică, de natură să asigure cetățeanului un nivel de trai decent (art. 47 alin 1 din Constituție – Nivelul de trai).

Încercarea oarbă de a împiedica anchetarea unor funcționari publici produce consecințele nefaste și asupra anchetelor vizând alte infracțiuni : uciderea din culpă, traficul de persoane, fraudă informatică etc. Persoanele fizice sau juridice, victime ale unor infracțiuni își văd lipsite drepturile de o protecție penală adecvată. Sunt periclitate drepturi constituționale pe care statul are obligația pozitivă de a le ocroti, spre pildă dreptul la viață (art.22 alin 1 din Constituție), dreptul la libertate și siguranță (art. 23 alin 1 din Constituție), dreptul la proprietate (art.44 alin. 1 din Constituție).

Încălcarea dispozițiilor art.33 alin.(1) și alin.(2) din legea nr.24/2000 atrage nerespectarea dispozițiilor art.1 alin.(3) și alin.(5) din Constituția României, fapt pentru care vă solicităm să constatați neconstituționalitatea legii în ansamblul său.

III: MOTIVE INTRINSECI DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. Art. I pct. 2, prin raportare la art. 5 alin. (1¹) - (1⁴) din Codul penal

„(1¹) Legea penală mai favorabilă se aplică luându-se în calcul următoarele criterii:

a) se verifică conținutul infracțiunii și limitele de pedeapsă. Dacă în urma acestei verificări se constată că limitele de pedeapsă pentru infracțiunea stabilită, urmare a acestei verificări, sunt mai favorabile într-o lege, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă.

b) se verifică circumstanțele de agravare și atenuare a răspunderii precum și modul de contopire al pedepselor în caz de concurs de infracțiuni sau de stabilire a stării de recidivă. Dacă în urma acestor verificări pedeapsa rezultantă este mai ușoară potrivit uneia dintre legile comparate, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă.

c) se verifică termenele de prescripție. Dacă potrivit uneia dintre legi răspunderea penală este prescrisă, aceasta va fi considerată lege penală mai favorabilă.

(1²) Ordinea legală de verificare de la alin. (1¹) este obligatorie.

(1³) Textele de abrogare a unor norme de incriminare mai favorabile sunt supuse controlului de constituționalitate și, în cazul constatării constituționalității numai în parte sau a constatării neconstituționalității normei abrogatoare, textele abrogate sau modificate neconstituțional pot deveni normă penală mai favorabilă.

(1⁴) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, limitele de pedeapsă aplicabile sunt cele din legea mai favorabilă precum și termenele și condițiile de prescripție din legea penală mai favorabilă.”

Prevederile art. 5 alin. (1¹) și (1²) instituie o ordine legală de valorificare a criteriilor în funcție de care judecătorul trebuie să stabilească legea penală mai favorabilă, contrar considerentelor reținute de Curtea Constituțională în Decizia 264/2014 potrivit căroră:

„Totodată, determinarea legii mai blânde nu presupune o activitate abstractă, ci una concretă, fiind indisolubil legată de fapta comisă și de autorul ei (Decizia nr.834 din 2 octombrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.727 din 26 octombrie 2007).

Pentru identificarea concretă a legii penale mai favorabile trebuie avute în vedere o serie de criterii care tind fie la înlăturarea răspunderii penale, ori a consecințelor condamnării, fie la aplicarea unei pedepse mai mici. Aceste elemente de analiză vizează în primul rând condițiile de incriminare, apoi cele de tragere la răspundere penală și, în sfârșit, criteriul pedepsei. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat că „Determinarea caracterului «mai favorabil» are în vedere o serie de elemente, cum ar fi: cuantumul sau conținutul pedepselor, condițiile de incriminare, cauzele care exclud sau înlătură responsabilitatea, influența circumstanțelor atenuante sau agravante, normele privitoare la participare, tentativă, recidivă etc. Așa fiind, criteriile de determinare a legii penale mai favorabile au în vedere atât condițiile de incriminare și de tragere la răspundere penală, cât și condițiile referitoare la pedeapsă. Cu privire la aceasta din urmă pot exista deosebiri de natură (o lege prevede ca pedeapsă principală amenda, iar alta închisoarea), dar și deosebiri de grad sau cuantum privitoare la limitele de pedeapsă și, evident, la modalitatea stabilirii acestora în mod concret.” Cât privește determinarea concretă a legii penale mai favorabile, Curtea Constituțională a statuat că „aceasta vizează aplicarea legii, și nu a dispozițiilor mai blânde, neputându-se combina prevederi din vechea și din noua lege, deoarece s-ar ajunge la o lex tertia, care, în pofida dispozițiilor art.61 din Constituție, ar permite judecătorului să legifereze” (Decizia nr.1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.853 din 2 decembrie 2011).”

Astfel, considerăm că prioritizarea și limitarea criteriilor avute în vedere la stabilirea legii penale mai favorabile, realizate prin alin. (1¹) și (1²), contravin criteriului aprecierii globale a legii penale mai favorabile, astfel cum a fost statuat prin Decizia Curții antemenționată. Astfel, legea penală mai favorabilă este cea care, în ansamblu, prin raportare la fapta comisă și la autorul ei, are caracter mai favorabil, chiar dacă punctual unele dintre dispozițiile acesteia sunt mai severe, sens în care judecătorul trebuie să facă o apreciere globală a celor două legi aflate în conflict temporal.

Prin urmare, art. 5 alin. (1¹) și (1²) încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, referitor la efectele general obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale.

Art. 5 alin. (1³) este neclar, fiind dificil de stabilit care a fost voința legiuitorului la redactarea normei. Astfel, se prevede că în ipoteza în care norma prin care se abrogă un text de incriminare este declarată neconstituțională, textul abrogat poate deveni normă penală mai favorabilă. Or, pe de o parte, în măsura în care textul de incriminare abrogat s-a aflat în vigoare, fie și pentru o scurtă perioadă, între momentul săvârșirii infracțiunii și judecarea definitivă a cauzei, acesta are deja vocația de a fi aplicat ca normă penală mai favorabilă în temeiul art. 5 alin. (2) din Codul penal, iar, pe de altă parte, în ipoteza în care acesta nu s-a aflat în vigoare în intervalul menționat, aplicarea acestuia ca normă penală mai favorabilă ar contraveni principiului securității juridice, consacrat la art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la prevederile art. 64 alin. (3) teza I din Legea nr. 24/2000, potrivit căreia „*abrogarea unei dispoziții sau a unui act normativ are caracter definitiv*”.

De asemenea, considerăm că art. 5 alin. (1³) încalcă prevederile art. 146 din Constituție, referitor la atribuțiile Curții Constituționale, care cuprind, totodată, și subiectele de sezină a Curții, prin faptul că instituie un caz de sesizare *ex officio*.

Art. 5 alin. (1⁴) contravine art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât instituie un paralelism legislativ, prin raportare la prevederile art. 5 alin. (1), modificat prin prezenta lege, potrivit

căroră „În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă în integralitate, neputându-se combina prevederi din legi succesive.”

De asemenea, repetiția conținută în sintagma „*limitele de pedeapsă aplicabile sunt cele din legea mai favorabilă precum și termenele și condițiile de prescripție din legea penală mai favorabilă*” este lipsită de predictibilitate, fiind susceptibilă de a fi interpretată în sensul că, în măsura în care limitele de pedeapsă sunt mai favorabile într-una dintre legi, iar termenele și condițiile de prescripție în cealaltă dintre legile aflate în conflict temporal, judecătorul va trebui să combine prevederile din legea veche și din legea nouă, creând pe această cale o *lex tertia*.

Or, potrivit considerentelor reținute de Curte în Decizia nr. 264/2014, „*Cât privește determinarea concretă a legii penale mai favorabile, Curtea Constituțională a statuat că „aceasta vizează aplicarea legii, și nu a dispozițiilor mai blânde, neputându-se combina prevederi din vechea și din noua lege, deoarece s-ar ajunge la o lex tertia, care, în pofida dispozițiilor art.61 din Constituție, ar permite judecătorului să legifereze” (Decizia nr.1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.853 din 2 decembrie 2011).*”

2. Art. I pct. 4, prin raportare la art. 17 din Codul penal

„Articolul 17: Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune

Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când:

- a) există o obligație expresă de a acționa prevăzută de lege;
- b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.”

În expunerea de motive se reține că: „articolul 17 urmează a fi modificat având în vedere

că actuala normă reglementează, în mod nelegal și contrar Constituției, două modalități de săvârșire a infracțiunii, una dată de o obligație legală și cealaltă dată de o obligație contractuală. Această posibilitate de a avea o conduită prohibită de înțelegeri contractuale (care sunt altele decât cele legale) este interzisă de Decizia nr. 405/2016 a Curții Constituționale, unde se arată că potrivit principiului legalității incriminării, este obligatoriu ca din punct de vedere penal atunci când este vorba de infracțiune, acțiunea sau inacțiunea ce constituie conținutul acesteia să fie configurată numai de actele normative primare. Pentru acest motiv, obligațiile contractuale nu pot constitui temei al răspunderii penale deoarece, pe de o parte acestea nu sunt prevăzute de acte normative primare, iar pe de altă parte aceste obligații rezultă din înțelegeri realizate de subiecte de drept privat sau și de drept privat și ele angajează răspunderea civilă contractuală a celui care le nesocotește, sens în care există deja reglementare legală dată de legea civilă, pentru astfel de situații”.

Însă, apreciem că Decizia nr. 405/2016 a Curții Constituționale nu este aplicabilă în această situație. Art. 17 reprezintă tocmai „legea” care incriminează încălcarea obligațiilor contractuale.

Prin dezincriminarea infracțiunilor comise săvârșite și prin omisiune, când există o obligație contractuală de a acționa, sunt exceptate răspunderii penale, fapte cu consecințe deosebit de grave, precum, *exempli gratia*, fapta unui lucrător din cadrul centralei nucleare Cernavodă, care are obligația contractuală să oprească reactorul în cazul în care temperatura depășește un anumit prag, și nu își îndeplinește obligația, rezultând un dezastru ori neluarea măsurilor de reparare a unui drum public de către persoanele care aveau obligația contractuală de a o face, ceea ce a avut drept consecință producerea unui accident mortal.

Or, în jurisprudența sa referitor la art. 1 alin. (3) din Constituție, Curtea Constituțională a reținut că prevederile acestuia „*impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...) cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.*” (Decizia nr. 44/2016)

În aceeași decizie, referindu-se la tratamentul penal al minorilor, Curtea a constatat că „*atunci când stabilește regulile referitoare la tragerea la răspundere penală a minorului,*

legiutorul trebuie să asigure un just echilibru între interesul individual al minorului și interesul general al societății de a-i găsi și a-i trage la răspundere penală pe autorii infracțiunilor și de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice, echilibru care este absolut necesar în scopul apărării valorilor constituționale.” Apreciem că aceste considerente sunt aplicabile, mutatis mutandis, și în situația de față.

Astfel, restrângerea incriminării infracțiunii comise prin omisiune doar la situația în care ar exista o obligație expresă de a acționa prevăzută de lege este de natură să lipsească de protecție valori sociale fundamentale, precum dreptul la viață, sănătate, integritate fizică etc.

Prin urmare, art. 17 încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, în componentele sale referitoare la apărarea ordinii publice și a siguranței publice, prin crearea unei stări de pericol pentru o serie de valori constituționale.

3. Art. I pct. 6, prin raportare la art. 39 alin. (1) lit. b), c) și e) din Codul penal

„b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea la care se poate adăuga un spor de până la 3 ani;

c) când s-au stabilit numai pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor până la o treime din acel maxim;

.....

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa închisorii potrivit dispoziției de la lit.b), la care se adaugă pedeapsa amenzii potrivit dispoziției de la lit.c).”

În Decizia nr. 711/2015, Curtea a reținut următoarele:

„(...) în actualul Cod penal, legiutorul român are o orientare mai degrabă preventivă, decât represivă, de vreme ce s-a optat pentru reducerea limitelor speciale de pedeapsă pentru mai multe infracțiuni, concomitent cu înăsprirea tratamentului penal al pluralității de

infracțiuni. Aceasta, în contextul în care critica principală a tendințelor legislative anterioare de majorare a limitelor maxime de pedeapsă, ca principal instrument de combatere a unor infracțiuni, a fost aceea că sistemul sancționator al vechiului Cod penal nu mai reflecta în mod corect sistemul valorilor sociale pe care legea penală este chemată să le protejeze. Astfel, în expunerea de motive la proiectul Legii privind Codul penal se arată că "soluția de dorit nu este deci o majorare dusă la absurd a limitelor de pedeapsă, care nu face altceva decât să nesocotească ierarhia valorilor sociale într-o societate democratică".

Pe de altă parte, legiuitorul a urmărit ca noul Cod penal să ofere și instrumente mult mai eficiente pentru individualizarea și sancționarea pluralității de infracțiuni, în condițiile în care, sub imperiul fostei reglementări, pluralitatea de infracțiuni, deși un indiciu important privind pericolozitatea sporită a infractorului, rămânea practic nesancționată, cauza de agravare fiind, în foarte multe situații, ignorată de instanțe în stabilirea pedepsei rezultante, din cauza faptului că sporul de pedeapsă prevăzut de lege avea un caracter facultativ. Așa încât noul Cod penal răspunde unei puternice exigențe sociale, de a reglementa mai sever tratamentul sancționator al celui care repetă comportamentul infracțional. Potrivit expunerii de motive la proiectul Legii privind Codul penal, "Într-un stat de drept, întinderea și intensitatea represiunii penale trebuie să rămână în limite determinate, în primul rând, prin raportare la importanța valorii sociale lezate pentru cei care înfrâng pentru prima oară legea penală, urmând să crească progresiv pentru cei care comit mai multe infracțiuni înainte de a fi definitiv condamnați și cu atât mai mult pentru cei aflați în stare de recidivă. De aceea, limitele de pedeapsă prevăzute în partea specială trebuie corelate cu dispozițiile părții generale, care vor permite o agravare proporțională a regimului sancționator prevăzut pentru pluralitatea de infracțiuni".

Așadar, în cazul concursului de infracțiuni, pe lângă pedeapsa cea mai grea cu închisoarea - singura sancțiune aplicată, în mod obișnuit, de către instanțe sub legea veche, sub imperiul legii noi este obligatorie aplicarea unui spor egal cu o treime din totalul celorlalte pedepse."

Astfel, se poate constata că însăși Curtea a admis că vechea reglementare a tratamentului sancționator al concursului de infracțiuni și-a dovedit ineficiența, în condițiile în care modul de stabilire al pedepsei principale rezultante consta în realizarea cumulului juridic

al pedepselor aplicate pentru infracțiunile aflate în concurs, cu aplicarea facultativă a unui spor de până la 5 ani.

Or, în speță, în condițiile în care în noua reglementare s-a optat pentru diminuarea semnificativă a limitelor speciale de pedeapsă față de cele prevăzute de Codul penal din 1969, legiuitorul revine la tratamentul sancționator anterior, cu diminuarea limitei maxime a sporului facultativ de la 5 la 3 ani.

Prin urmare, apreciem că reglementarea nu este proporțională și echitabilă, în sensul că se ignoră pericolul social mai ridicat al unui infractor care comite mai multe infracțiuni față de cel care comite una singură, încurajându-se, totodată, continuarea activității infracționale pentru infractorii care au comis deja o infracțiune, întrucât agravarea situației lor va fi una ne semnificativă.

Astfel, art. 39 alin. (1) lit. b) încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, care „*impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...) cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.*” (Decizia nr. 44/2016)

4. Art. I pct. 10, 11, 17 prin raportare la art. 64 alin. (1), abrogarea art. 64 alin. (6), art. 91 alin. (1) lit. c) din Codul penal

„Art.64.- (1) În cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile persoanei condamnate, instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate stabilite prin expertiză medico-legală, persoana nu poate presta această muncă. Unei zile-amendă îi corespunde o zi de muncă în folosul comunității.”

Eliminarea condiției existenței consimțământului persoanei condamnate la înlocuirea obligației de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității contravine art. 42 din Constituție, referitor la interzicerea muncii forțate.

Semnalăm că textul reglementează executarea pedepsei principale a amenzii prin muncă neremunerată în folosul comunității, ipoteză care nu se regăsește printre excepțiile stabilite la art. 42 alin. (2) din Constituției, care sunt de strictă interpretare și aplicare.

5. Art. I pct. 13, prin raportare la art. 75 alin. (1) lit. d) din Codul penal

„d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei. Circumstanța atenuantă nu se aplică în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni, dacă au produs un prejudiciu material: tâlhărie, piraterie, furt calificat, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice.”

Apreciem că eliminarea infracțiunilor exceptate de la aplicarea circumstanței atenuante prevăzute la art. 75 alin. (1) lit. d) va conduce la situații inechitabile, absurde, de reducere obligatorie a limitelor de pedeapsă în situații nejustificate. În forma adoptată, norma permite aplicarea circumstanței atenuante în cazul acoperirii prejudiciului material cauzat printr-o infracțiune care are alt obiect juridic decât relațiile sociale de ordin patrimonial. Astfel, *exempli gratia*, o vătămare corporală prin care s-a cauzat o infirmitate permanentă va fi sancționată mult mai blând dacă se achită costul operației.

Prin urmare, apreciem că legiuitorul nu a realizat un just echilibru între interesul făptuitorului și valoarea socială a cărei protecție se urmărește prin legea penală. În acest sens, considerăm că, spre exemplu, în ipoteza infracțiunilor de corupție sau de serviciu, al căror obiect juridic constă în relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu, acoperirea prejudiciului material constituie un element marginal, care nu este de natură a diminua atingerea adusă valorilor sociale protejate prin normele de incriminare.

Astfel, considerăm că legiuitorul nu și-a respectat obligația de a stabili tratamentul sancționator în mod echitabil și proporțional, cu luarea în considerare atât a intereselor persoanelor care cad sub incidența legii penale, cât și a intereselor societății în general, obligație care rezultă inclusiv din jurisprudența Curții Constituționale, sens în care amintim de considerentele reținute Decizia nr. 711/2015, aplicabile *mutatis mutandis* și în cauza de față, potrivit căreia „*în reglementarea sancțiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de sancțiune, și valoarea socială a cărei protecție a determinat limitarea.*”

Prin urmare, art. 75 alin. (1) lit. d) încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție, referitor la statul de drept.

6. Art. I pct. 14, prin raportare la art. 75 alin. (2) lit. d) din Codul penal

„c) conduita bună a infractorului înainte de săvârșirea infracțiunii;

d) conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal, fără a se aprecia această circumstanță în defavoarea inculpatului, dacă aceasta a adoptat o poziție de nerecunoaștere a săvârșirii infracțiunii, deoarece s-a considerat nevinovat.”

În primul rând, semnalăm că formularea cuprinsă la art. 75 alin. (2) lit. b) este deficitară, textul nestabilind care este conduita susceptibilă de a atrage aplicarea circumstanței atenuante.

În al doilea rând, învederăm că, potrivit art. 74 alin. (1) lit. f) C. Pen., conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal constituie un criteriu general de individualizare a pedepsei, astfel că dispoziția nou introdusă duce la valorificarea, în procesul de individualizare judiciară a pedepsei, a aceleași împrejurări de două ori.

În al treilea rând, apreciem că sintagma „fără a se aprecia această circumstanță în defavoarea inculpatului, dacă acesta a adoptat o poziție de nerecunoaștere a săvârșirii infracțiunii, deoarece s-a considerat nevinovat” este neclară, putând fi interpretată în sensul că în cazul în care inculpatul nu recunoaște săvârșirea faptei, dă declarații neadevărate și face toate demersurile pe care le are la dispoziție pentru a nu se afla adevărul dar susține că a efectuat toate aceste demersuri întrucât s-a considerat nevinovat, trebuie să i se acorde o reducere a pedepsei.

În al patrulea rând, ținând cont că art. 75 alin. (2) lit. d) reglementează o circumstanță atenuantă judiciară, interpretarea sa în defavoarea inculpatului este exclusă *de plano*, împrejurarea că instanța nu o reține în procesul de individualizare judiciară a pedepsei neavând o astfel de semnificație.

Prin urmare, art. 75 alin. (1) lit. d) încalcă principiul securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, prevăzută la art. 1 alin. (5) din Constituție.

7. Art. I pct. 15, prin raportare la art. 75 alin. (3) din Codul penal

”(3) Împrejurările enumerate în alin. (2) au caracter exemplificativ”.

Apreciem că individualizarea judiciară trebuie să se bazeze pe criterii clare și previzibile, referirea la caracterul exemplificativ al circumstanțelor atenuante judiciare dând naștere la impredictibilitate și la interpretări subiective în procesul de individualizare.

Pe cale de consecință, art. 75 alin. (3) contravine principiului securității juridice, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii, prevăzută la art. 1 alin. (5) din Constituție.

8. Art. I pct. 20, prin raportare la art. 96 alin. (4) din Codul penal

„(4) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție descoperită până la împlinirea termenului și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei.”

De vreme ce condamnatul a beneficiat deja de clemența statului când i s-a oferit șansa de nu executa pedeapsa, instanța apreciind în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, a considerat că aplicarea pedepsei este suficientă și că, chiar fără executarea acesteia, scopul pedepsei de a preveni săvârșirea de noi infracțiuni va fi îndeplinit, limitarea posibilității de revocare a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei în maniera aleasă de legiuitor nu se justifică.

Astfel, pe de o parte, comiterea unei noi infracțiuni intenționate denotă o pericolozitate crescută a infractorului prin perseverența sa în continuarea activității infracționale, chiar dacă pedeapsa aplicată este mai mică sau egală cu un an, iar, pe de altă parte, în cazul comiterii unei noi infracțiuni din culpă, interzicerea necircumstanțiată a posibilității de revocare a suspendării executării pedepsei nu este proporțională și are potențialul de a crea o stare de pericol pentru o serie de valori constituționale, precum viața sau integritatea fizică și psihică sau proprietatea privată. Cu titlu de exemplu, nu va mai putea fi dispusă revocarea suspendării executării pedepsei dacă noua infracțiune este cea de ucidere din culpă sau de distrugere din culpă care a avut ca urmare un dezastru.

Prin urmare, considerăm că art. 96 alin. (4) încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, care *„impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...) cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.”* (Decizia nr. 44/2016)

9. Art. I pct. 21, prin raportare la art. 100 din Codul penal

„Art. 100. – (1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă:

a) cel condamnat a executat cel puțin jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii care nu depășește 10 ani, sau cel puțin două treimi din durata pedepsei, dar nu mai mult de 15 de ani, în cazul închisorii mai mari de 10 ani;

b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;

c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;

d) nu există probe din care instanța să aprecieze că persoana condamnată nu s-ar fi îndreptat și nu s-ar putea reintegra în societate.

(2) În cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, se poate dispune liberarea condiționată, după executarea efectivă a cel puțin o treime din durata pedepsei, în cazul închisorii ce nu depășește 10 ani, sau a cel puțin jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) lit. b) – d). (3) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o treime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin jumătate, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.

(4) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (2) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o pătrime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin o treime, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.

(5) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate sau care au condus la respingerea acesteia și, în cazul admiterii, atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

(6) Intervalul cuprins între data liberării condiționate și data împlinirii duratei pedepsei constituie termen de supraveghere pentru condamnat.”

În contextul în care concepția avută de legiuitor la adoptarea Codului penal în vigoare a fost tratarea cu indulgență a infractorilor aflați la prima abatere, materializată prin scăderea semnificativă a limitelor de pedeapsă, considerăm că reducerea semnificativă a fracției minime din pedeapsă ce trebuie executată efectiv, prin care se relaxează și mai mult tratamentul sancționator de drept penal, tinde să golească instituția pedepsei de conținut și, în mod inerent, să o deturneze de la scopul preventiv al acesteia.

Or, în vederea garantării ordinii și siguranței publice, legiuitorul are obligația de a stabili un regim sancționator echitabil și proportional, cu luarea în considerare atât a intereselor persoanelor care cad sub incidența legii penale, cât și a intereselor societății în general. În același sens s-a pronunțat și Curtea, care, în Decizia nr. 711/2015, a reținut că *„în reglementarea sancțiunilor de drept penal de către legiuitor, trebuie stabilit un echilibru între dreptul fundamental, care face obiectul limitării impuse de sancțiune, și valoarea socială a cărei protecție a determinat limitarea.”*

Prin urmare, dispozițiile art. 100 nu asigură un just echilibru între dreptul fundamental al deținutului, restrâns prin efectul sancțiunii penale, și interesul general al societății de a preveni atingerile ce pot fi aduse ordinii și siguranței publice, cu consecința încălcării art. 1 alin. (3) din Constituție, privitor la statul de drept.

În plus, prin art. 100 alin. (1) lit. d) Codul penal se instituie prezumția că persoana condamnată este reintegrată social, în mod automat la împlinirea fracției, având loc, de fapt, o nouă individualizare a pedepsei în faza de executare, liberarea condiționată devenind un drept, și nu o vocație. Astfel, se încalcă principiul independenței judecătorilor, prevăzut la art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât se elimină dreptul acestora de a aprecia dacă persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

10. Art. I pct. 22 și 23 prin raportare la art. 112¹ alin. (1), (2) și (2¹) din Codul penal

„Art. 112¹ . – (1) Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele prevăzute la art. 112, când față de o persoană se dispune condamnarea pentru o faptă susceptibilă să îi procure un folos material și pentru care pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare, iar instanța își formează convingerea, în baza circumstanțelor cauzei inclusiv a elementelor de fapt și a probelor administrate, că bunurile respective provin din activități infracționale. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei.

(2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit;

b) din probele administrate rezultă că bunurile provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).

(2¹) Decizia instanței trebuie să se bazeze pe probe certe, dincolo de orice îndoială, din care să rezulte implicarea persoanei condamnate în activitățile infracționale producătoare de bunuri și bani.”

În primul rând, învederăm că dispozițiile art. 112¹alin. (1) și cele ale art. 112¹ alin. (2) lit. a) și b), respectiv alin. (2¹) sunt contradictorii. Astfel, pe de o parte, potrivit tezei finale a alin. (1) și alin. (2) lit. a), confiscarea extinsă poate fi dispusă dacă instanța și-a format convingerea, pe baza disproporției dintre veniturile licite și averea persoanei, că bunurile provin din activități infracționale, iar, pe de altă parte, potrivit alin. (2) lit. b) și alin. (2¹), confiscarea extinsă poate fi dispusă doar dacă proveniența bunurilor din activități infracționale este dovedită prin probe.

Or, potrivit considerentelor reținute de Curte în Decizia nr. 26/2012: *„existența unor soluții legislative contradictorii și anularea unor dispoziții legale prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea principiului securității*

raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitatea normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat în mod expres prin dispozițiile art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală.”

De asemenea, semnalăm că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat deja în privința standardului de probă necesar pentru aplicarea confiscării extinse, prin Decizia nr. 356/2014, reținând următoarele:

*„Astfel, în ceea ce privește măsura confiscării extinse, în vederea stabilirii standardului de probă, Curtea Constituțională reține că nu trebuie plecat de la premisa că **prezumția dobândirii licite a averii poate fi răsturnată doar prin probe, respectiv prin probarea faptului că bunurile în cauză provin din comiterea de infracțiuni**. Dacă aceasta ar fi abordarea, confiscarea extinsă ar fi lipsită de orice rațiune de a exista, căci **dacă se ajunge la probarea fiecărui act infracțional din care provin anumite bunuri, se va ajunge și la condamnarea autorului pentru aceste acte, și deci la confiscarea specială a bunurilor astfel obținute, nemaigăsindu-și utilitatea măsura confiscării extinse**. Prin urmare, o prezumție legală relativă poate fi răsturnată nu doar prin probe, ci și prin prezumții simple, fapt statuat și în doctrină. De altfel, prin Decizia nr. 85 din 3 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 6 septembrie 1996, instanța de contencios constituțional a statuat că **prezumția instituită de alin. (8) al art. 44 din Constituție nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii, ceea ce înseamnă că această prezumție nu este una absolută**.*

Dacă s-ar accepta teza caracterului absolut al prezumției dobândirii licite a averii, contrar prevederilor constituționale, s-ar ajunge la negarea intereselor legitime ale societății în ansamblu, căreia statul este ținut să îi acorde ocrotire, cu consecința ruperii echilibrului ce trebuie să existe între interesul general al societății și interesele legitime ale fiecărei persoane. De asemenea, Curtea observă că măsura confiscării extinse se poate dispune în legătură cu săvârșirea unor infracțiuni grave, susceptibile să procure și să genereze foloase materiale ilicite, infracțiuni a căror săvârșire reprezintă scopul grupurilor infracționale organizate și care se înscriu în fenomenul criminalității organizate. În acest context, absolutizarea prezumției dobândirii licite a averii ar presupune o veritabilă "probatio diabolica" în sarcina organelor judiciare.”

Prin urmare, art. 112¹ alin. (2) lit. b) și alin. (2¹) încalcă art. 1 alin. (3) din Constituție, referitor la statul de drept, prin neasigurarea unui just echilibru între interesele legitime ale persoanei vizate de măsură și cele ale societății, în general.

Textul articolului 112¹, alineatele (1) și (2), încalcă și dispozițiile art. 148 din Constituție.

Art. 112¹ alin. (2) lit. b) și alin. (2¹) nu sunt conforme cu Directiva 2014/42/UE, care prevede că judecătorul apreciază pe baza probelor. Or, textul de “transpunere” prevede un nivel mult mai strict de „condiții”: “din probele administrate rezultă...”. La fel și în cazul cerinței de probe dincolo de orice îndoială.

De asemenea, în acest caz se introduc în Codul penal instituții ale Codului de procedură penală, pentru că dispozițiile referitoare la aprecierea probelor se referă la soluționarea în întregime a raportului de drept penal (răspunderea nu se limitează la pedeapsă).

11. Art. I pct. 24, prin raportare la art. 112¹ alin. (3) din Codul penal

„(3) Pentru aplicarea dispozițiilor alin. (2) se va ține seama și de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un terț unui membru al familiei, dacă acesta a cunoscut că scopul transferului este evitarea confiscării sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deține controlul. Confiscarea se va dispune în limita bunurilor transferate, în momentul în care transferul ilicit poate fi dovedit prin probe certe dincolo de orice îndoială.”

În primul rând, prin conținutul reglementării art. 112¹ alin. (3) dă naștere la un paralelism legislativ cu prevederile art. 112¹ alin. (9), contravenind prevederilor art. 16 alin. (1) și (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, care stabilește că următoarele:

„Art. 16 - (1) - În procesul de legiferare este interzisă instituirea acelorași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere.

(2) În cazul existenței unor paralelisme acestea vor fi înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice.”

Prin urmare, dispoziția încalcă principiul securității juridice, cuprins în art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.

În al doilea rând, teza finală a alin. (3) contravine considerentelor reținute de Curte în Decizia nr. 356/2014, potrivit căreia „*dacă s-ar accepta teza caracterului absolut al prezumției dobândirii licite a averii, contrar prevederilor constituționale, s-ar ajunge la negarea intereselor legitime ale societății în ansamblu, căreia statul este ținut să îi acorde ocrotire, cu consecința ruperii echilibrului ce trebuie să existe între interesul general al societății și interesele legitime ale fiecărei persoane*”.

Pe cale de consecință, art. 112¹ alin. (3) contravine art. 1 alin. (3) din Constituție, referitor la statul de drept, precum și art. 147 alin. (4) din Constituție, referitor la efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

12. Art. I pct. 26 și 27, prin raportare la art. 154 alin. (1) lit. b) și c) și art. 155 alin. (3) din Codul penal

„Art. 154 –Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

.....

b) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;

c) 6 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;

.....

Art. 155. – (3) Prescripția înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție prevăzut în art. 154 este depășit cu încă jumătate.”

Diminuarea termenelor de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiuni cu pericol social ridicat, concomitent cu reducerea termenelor speciale de prescripție a răspunderii penale pune la îndoială aptitudinea sancțiunilor penale de a-și atinge scopul preventiv.

Prin urmare, considerăm că art. 154 alin. (1) lit. b) și c) și art. 155 alin. (3) încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție privind statul de drept, care *„impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul reducerii fenomenului infracțional (...) cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen.”* (Decizia nr. 44/2016)

De asemenea, se ignoră cu desăvârșire dreptul victimelor de a avea ele însele parte de o procedură echitabilă, încălcându-se, astfel, art. 124 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia *„Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”*, precum și principiul aflării adevărului, *„adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, și principiul dreptății, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept”* (Decizia nr. 54/2009).

13. Art. I pct. 29, prin raportare la art. 173 alin. (2)-(5) din Codul penal

„Art. 173 - (2) Sunt asimilate legii în sensul alin. (1) și deciziile Curții Constituționale care au caracter general obligatoriu.

(3) Obligatorietatea aplicării deciziilor Curții Constituționale ca lege penală mai favorabilă, prevăzute la alin. (2), se referă atât la dispozitiv, cât și la considerentele acestora.

(4) Executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii supuse controlului de constituționalitate prevăzut la alin. (2), precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte se analizează din oficiu, în regim de urgență, în maximum 15 zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(5) Analiza prevăzută la alin. (4) va fi făcută și la cererea persoanei condamnate, care poate solicita acest lucru oricând.”

Art. 173 alin. (2) – (5) sunt neconstituționale, încălcând dispozițiile art 147 alin.(4) din Constituție, referitor la puterea numai pentru viitor atribuită deciziilor Curții Constituționale.

Relativ la principiul neretroactivității legii, Curtea Constituțională a statuat că acesta este valabil pentru orice lege, indiferent de domeniul de reglementare al acesteia. Singura excepție pe care o îngăduie norma constituțională privește legea penală sau contravențională mai favorabilă. În consecință apreciem că deciziile Curții Constituționale nu pot fi asimilate unei legi și nici nu pot fi extinse efectele acestora, în sensul acordării unui caracter retroactiv.

Amintim, în acest sens, considerentele reținute de Curte în Decizia nr. 126/2016, aplicabile *mutatis mutandis* și în cauza de față:

„Curtea reține că aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează atât situațiile juridice ce urmează a se naște – facta futura, cât și situațiile juridice pendinte, și, în mod excepțional, astfel cum vom arăta, acele situații care au devenit facta praeterita. În aceste condiții, Curtea reține că o decizie de admitere a excepției de neconstituționalitate se aplică în cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării acesteia - cauze pendinte, în care respectivele dispoziții sunt aplicabile - indiferent de invocarea excepției până la publicarea deciziei de admitere, întrucât ceea ce are relevanță în privința aplicării deciziei Curții este ca raportul juridic guvernat de dispozițiile legii declarate neconstituționale să nu fie definitiv consolidat. În acest mod, efectele deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional

se produc erga omnes. În privința cauzelor care nu se află pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a Curții, fiind vorba despre un raport juridic epuizat - facta praeterita, Curtea reține că partea nu mai poate solicita aplicarea deciziei de admitere, întrucât decizia de admitere a Curții nu poate constitui temei legal pentru o acțiune în justiție, în caz contrar consecința fiind extinderea efectelor deciziei Curții pentru trecut.

Curtea reține însă că, în mod excepțional, aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează și cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, indiferent dacă până la momentul publicării în Monitorul Oficial a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea acestea au fost soluționate definitiv și irevocabil, de vreme ce, prin exercitarea căii extraordinare de atac a revizuirii, decizia Curții Constituționale se va aplica acestor cauze. (...).

În schimb, Curtea reține că, în ceea ce privește cauzele soluționate până la publicarea deciziei Curții Constituționale și în care nu a fost dispusă sesizarea Curții Constituționale cu o excepție având ca obiect o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță declarată neconstituțională, acestea reprezintă o facta praeterita, de vreme ce cauza a fost definitiv și irevocabil soluționată. Curtea reține că, din momentul introducerii cererii în instanță și până la soluționarea definitivă a cauzei, norma incidentă a beneficiat de o prezumție de constituționalitate, care nu a fost răsturnată decât ulterior pronunțării hotărârii prin care s-a tranșat în mod definitiv litigiul. Așa încât Curtea constată că incidența deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art.147 alin. (4) din Legea fundamentală, și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive.

Curtea observă că, în dezacord cu jurisprudența instanței de contencios constituțional, precitată, și cu considerentele reținute în paragraful anterior, potrivit noilor norme procesual penale, respectiv art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, decizia Curții prin care s-a constatat neconstituționalitatea unui text de lege constituie motiv de revizuire indiferent dacă s-a invocat sau nu excepția de neconstituționalitate în cauza în care s-a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere (...).

Referitor la principiul autorității de lucru judecat, Curtea reamintește cele statuate prin Decizia nr.1470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.853 din 2 decembrie 2011, și Decizia nr.365 din 25 iunie 2014, par.38, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.587 din 6 august 2014, astfel: "rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești produce un efect pozitiv care constituie temeiul juridic al executării dispozitivului hotărârii și poartă denumirea de puterea lucrului judecat. De asemenea, tot ca urmare a pronunțării unei hotărâri definitive, se produce un efect negativ în sensul că se împiedică o nouă urmărire și judecată pentru faptele și pretențiile astfel soluționate, fapt care a consacrat regula non bis in idem, cunoscută sub denumirea de autoritatea lucrului judecat." Așadar, instanțele superioare nu trebuie să își folosească dreptul de reformare decât pentru a corecta erorile de fapt sau de drept și erorile judiciare, și nu pentru a proceda la o nouă analiză a cauzei.(...)

*Curtea constată însă că, în reglementarea cazului de revizuire examinat - art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, deși intenția legiuitorului actual a fost de a da în continuare eficiență controlului de constituționalitate, **posibilitatea de a beneficia de efectele deciziei de admitere a Curții este necesar a fi circumscrisă sferei persoanelor care au declanșat acest control, anterior momentului publicării deciziei, în condițiile prevăzute de lege.** În acest sens este și jurisprudența recentă a Curții, respectiv Decizia nr.866 din 10 decembrie 2015, par.30, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.69 din 1 februarie 2016, potrivit căreia, "în cadrul procesului judiciar, excepția de neconstituționalitate se înscrie în rândul excepțiilor de procedură prin care se urmărește împiedicarea unei judecăți care s-ar întemeia pe o dispoziție legală neconstituțională. Constatarea neconstituționalității unui text de lege ca urmare a invocării unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite autorilor acesteia și nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, întrucât și-ar pierde caracterul concret."*

*În aceste condiții, având în vedere importanța principiului autorității de lucru judecat, Curtea constată că, pentru a garanta atât stabilitatea raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca ceea ce a stabilit instanța de contencios constituțional, pe cale jurisprudențială, cu privire la condițiile în care se poate formula revizuire, în temeiul unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate, să se transpună în cuprinsul normelor procesual penale examinate în prezenta cauză. Așadar, **Curtea reține că o decizie de constatare a neconstituționalității unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizuirii, numai acelei categorii de justiciabili care a invocat excepția de neconstituționalitate în cauze soluționate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea, cât și autorilor aceleiași excepții,***

invocate anterior publicării deciziei Curții, în alte cauze, soluționate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine și stabilitate juridică. (...)

În speță, Curtea constată că motivul substanțial și imperios care justifică derogarea de la principiul autorității de lucru judecat îl constituie decizia de admitere a excepției de neconstituționalitate, pronunțată de instanța de contencios constituțional. Însă nereglementarea condiției ca excepția de neconstituționalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, determină o încălcare nepermisă a autorității de lucru judecat, o atingere adusă principiului securității raporturilor juridice - element fundamental al supremației dreptului, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudecării (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza Brumărescu împotriva României, par.61).”

De asemenea, apreciem că dispozițiile art. 173 alin. (4) și (5) încalcă principiul securității raporturilor juridice, consacrat la art. 1 alin. (5), întrucât reglementarea nu este suficient de precisă și clară pentru a fi aplicată, textul neprevăzând cu claritate care este procedura de judecată aplicabilă în speță.

14. Art. I pct. 32, prin raportare la introducerea art. 187¹ în Codul penal

„Art. 187¹ - Informații nedestinate publicității

Prin informații nedestinate publicității se înțelege acea categorie de informații clasificate, potrivit legii, ca secrete de stat sau de serviciu și care sunt cuprinse într-un document având inscripționare în acest sens, dacă nu au fost declassificate în mod legal.”

Textul încalcă art.1 alin.5 din Constituție, în componenta referitoare la previzibilitate, claritate și precizie, având în vedere terminologia diferită de cea din Legea nr.182/2002.

15. Art. I pct. 30, prin raportare la abrogarea art. 175 alin. (2) din Codul penal

În forma în vigoare, art. 175 alin. (2) are următorul cuprins:

„De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”

Este nejustificată abrogarea art. 175 alin. (2) Cod penal, calitatea de funcționar public neputând fi legată doar de apartenența respectivei persoane la una din entitățile sau funcțiile de la alin. (1), ci și de îndeplinirea unor servicii publice a căror exercitare este adusă la îndeplinire de un număr diversificat de persoane, asupra cărora autoritățile publice exercită o anumită formă de control. Această modificare vine să avanteze o serie de grupuri profesionale ce își desfășoară activitatea în mediul privat ori în cadrul unor profesii liberale (notari, executori judecătorești, funcționari bancari, lichidatori, experți judiciari) față de care instituirea unui tratament penal preferențial nu se justifică.

Astfel, și aceste categorii profesionale sunt executanți ai unor servicii de interes general și beneficiari sau gestionari ai unor fonduri publice, cum sunt sumele avansate din bugetul statului sau fondurile europene, politica penală în domeniu fiind în sensul înăsprii regimului juridic sancționator al faptelor săvârșite de acești funcționari.

În acest sens, învederăm următoarele considerente reținute de Curte în Decizia nr. 2/2014, aplicabile *mutatis mutandis* și în cauza de față:

„*Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 903 din 5 octombrie 2004, definește noțiunea de "agent public" în cuprinsul art. 2 lit. a), astfel: "(i) orice persoană care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat parte, care a fost numită ori aleasă, cu titlu permanent sau temporar, care este remunerată ori neremunerată, și oricare ar fi nivelul său ierarhic; (ii) orice persoană care exercită o funcție publică, inclusiv pentru un organism public sau o întreprindere publică, ori care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat; (iii) orice persoană definită ca "agent public" în dreptul intern al unui stat parte. Totuși,*

în scopurile anumitor măsuri specifice prevăzute în cap. II al prezentei convenții, prin agent public se poate înțelege orice persoană care exercită o funcție publică sau care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat." Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptelor vizând corupția agenților publici naționali (art. 15), sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public (art. 17), traficul de influență (art. 18), abuzul de funcții (art. 19), îmbogățirea ilicită (art. 20).

2.4. Din analiza dispozițiilor din dreptul intern și a celor cuprinse în tratatele internaționale ratificate de România, **Curtea observă că legislația română referitoare la combaterea corupției și a abuzului de funcții comise de funcționarii publici este conformă cu cerințele reglementărilor internaționale în materie, care, potrivit prevederilor art. 11 alin. (2) din Constituție, odată cu ratificarea, au devenit "parte din dreptul intern".** Noțiuni precum "agent public"/"membru al adunărilor publice naționale"/"funcționar național"/"ofițer public" își găsesc corespondent în legislația română în vigoare în materie penală în noțiunile de "funcționar public" și "funcționar".

.....

.....

În ceea ce privește modificarea operată în ambele coduri referitoare la excluderea persoanelor care își desfășoară activitatea în cadrul unei profesii liberale, în baza unei legi speciale și care nu sunt finanțate de la bugetul de stat din sfera de incidență a răspunderii penale în materia acestor infracțiuni cu subiect calificat, Curtea reține că norma este confuză și susceptibilă de interpretări. Astfel, profesiile liberale se organizează și se exercită numai în condițiile legii, a statutului profesiei și codului deontologic și au statutul unei funcții autonome, care se exercită în birouri sau cabinete, în cadrul asociațiilor profesionale înființate potrivit legii. De exemplu, ar putea intra în această categorie, avocați, notari publici, mediatorii, medici, farmaciști, arhitecți, experți independenți sau practicieni în insolvență, fără a exista o legislație clară cu privire la toate profesiile calificate ca fiind liberale. De precizat că unele dintre persoanele de mai sus pot avea în condițiile art. 147 alin. (2) din Codul penal calitatea de "funcționar" atunci când sunt salariați în cadrul unei persoane juridice și, prin urmare, pot fi subiecți activi ai infracțiunilor de corupție sau de serviciu. De asemenea, unele dintre persoanele care exercită profesii liberale sunt considerate "funcționari publici" în condițiile art. 175 alin. (2) din noul Cod penal, atunci când, deși funcționează în baza unei legi speciale și nu sunt finanțate de la

bugetul de stat, exercită un serviciu de interes public și este supusă controlului sau supravegherii unei autorități publice. Curtea reține că excluderea persoanelor care exercită profesii liberale din sfera de incidență a răspunderii penale în materia infracțiunilor de serviciu și de corupție nu constituie un criteriu obiectiv în funcție de care se poate justifica intervenția legiuitorului. Așa fiind, Curtea apreciază că determinante pentru includerea sau excluderea persoanelor de la incidența normei penale sunt criteriile precum natura serviciului prestat, temeiul juridic în baza căruia care se prestează respectiva activitate sau raportul juridic dintre persoana în cauză și autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public.

Consecința imediată a restrângerii sferei de incidență a noțiunii de "funcționar public"/"funcționar" în ceea ce privește subiectele de drept amintite este înlăturarea răspunderii penale a acestora în cazul săvârșirii infracțiunilor al căror subiect activ calificat este funcționarul public/funcționarul. Deși noile dispoziții prevăd că acestea "răspund penal, civil sau administrativ în conformitate cu dispozițiile legilor speciale în baza cărora își desfășoară activitatea, precum și cu dispozițiile dreptului comun, cu respectarea prezentului alineat", sub aspectul răspunderii penale, trimiterea la legea specială și la dreptul comun este una iluzorie

.....

Curtea apreciază că, dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ar conduce la încălcarea valorilor fundamentale, ocrotite de Codul penal, valori de rang constituțional, precum statul de drept, democrația, respectarea Constituției și a legilor, care sunt consacrate prin art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală printre valorile supreme.

Pe de altă parte, Curtea constată că statutul juridic distinct, privilegiat, sub aspectul răspunderii penale, contravine principiului egalității în drepturi a cetățenilor consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia "cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări". Mai mult, dispozițiile art. I pct. 5 și art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative contravin și prevederilor art. 16 alin. (2) din Constituție. Într-adevăr, în măsura în care anumite subiecte de drept sunt excluse, prin efectul unei dispoziții legale adoptate în considerarea lor și aplicabile numai în ceea ce le privește, incidenței unei reglementări legale constituind dreptul comun în materie, dispozițiile legale în cauză nesocotesc principiul constituțional

potrivit căruia "nimeni nu este mai presus de lege". În plus, statutul juridic privilegiat creat persoanelor care ocupă funcțiile alese exceptate de la dispozițiile art. 147 din actualul Cod penal și de la dispozițiile art. 175 din noul Cod penal contravine și prevederilor art. 11 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora "Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte." Astfel, ratificând sau aderând la convențiile internaționale menționate în prealabil, statul român și-a asumat obligația de a respecta și transpune întocmai prevederile internaționale în dreptul său intern, și anume obligația de a incrimina corupția activă și corupția pasivă a persoanelor care se circumscriu categoriilor "agent public"/"membru al adunărilor publice naționale"/"funcționar național"/"ofițer public", noțiuni care au corespondență, în dreptul penal român, în noțiunile de "funcționar public"/"funcționar". "

Prin urmare, abrogarea art. 175 alin. (2) contravine art. 1 alin. (3) și (5), art. 11 alin. (1), precum și art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție.

16. Art. I pct. 31, prin raportare la art. 177 alin. (1) lit. b) și c) din Codul penal

„Art. 177 – (1) Prin membru de familie se înțelege:

- b) soțul sau fostul soț;
- c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care au conviețuit sau conviețuiesc.”

Deși textul pare că pune în acord dispozițiile art. 177 Cod penal cu Decizia nr. 562/2017a Curții Constituționale trebuie observat faptul că la stabilirea calității de membru de familie sunt avute în vedere și situațiile trecute de conviețuire aspect care ridică probleme sub aspectul previzibilității normei. Astfel, cu titlu de exemplu, se va reține forma agrată a infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută la art. 199 prin raportare la art. 193 Cod penal, inclusiv în situația în care făptuitorul își lovește fosta concubină, după 20 de ani de la separare.

Prin urmare, art. 177 alin. (1) lit. b) și c) contravin principiului securității juridice, prevăzut la art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.

17. Art. I pct. 38, prin raportare la art. 257 alin. (4) din Codul penal

„(4) Faptele prevăzute la alin. (1) – (3) comise asupra unui polițist, jandarm sau militar, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa cu închisoarea prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.”

Textul impune aplicarea pedepsei cu închisoarea, chiar dacă norma de incriminare a infracțiunii care dobândește caracter calificat prin efectul prezentei dispoziții prevede pedeapsa închisorii alternativ cu pedeapsa amenzii. Or, astfel se **încalcă principiul independenței judecătorilor, prevăzut la art. 124 alin. (3) din Constituție, prin eliminarea dreptului acestora de a realiza o veritabilă individualizare judiciară a pedepsei, în raport de circumstanțele concrete ale cauzei, privitoare la faptă și la făptuitor.**

18. Art. I pct. 40, prin raportare la art. 269 alin. (3)-(6) din Codul penal

„Art. 269 –(3) Favorizarea săvârșită de un membru de familie sau afîn până la gradul II, nu se pedepsește.

(4) Nu constituie infracțiunea prevăzută la alin. (1) următoarele:

- a) emiterea, aprobarea sau adoptarea de acte normative;
- b) pronunțarea sau dispunerea soluțiilor sau măsurilor de către organele judiciare în cauzele cu care acestea sunt învestite;
- c) mărturia depusă în cadrul unor proceduri judiciare ori modalitatea de efectuare a unor expertize în cauze judiciare.

(5) Dacă prin același act material și în aceeași împrejurare se acordă ajutor mai multor făptuitori, în scopurile menționate la alin. (1), fapta va constitui o singură infracțiune de favorizare a făptuitorului.

(6) Infracțiunea de favorizare a făptuitorului are caracter subsidiar în raport cu alte infracțiuni și va fi reținută ori de câte ori elementul său material nu constituie o altă infracțiune prevăzută de Codul penal sau de legile speciale.”

Textul art. 269 alin. (3) astfel formulat încalcă art.1 alin.5 din Constituție, în componenta referitoare la previzibilitate, claritate și precizie, nefiind corelat cu art.177 din Codul Penal, care în definiție ajunge până la ruda de gradul III.

Rigorile legiferării își găsesc expresia în normele de tehnică legislativă, care trebuie respectate de legiuitorul român la elaborarea oricărui act normativ. Legea nr.24/2000 prevede, în acest sens, o serie de reguli, respectiv „textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. În cadrul soluțiilor legislative preconizate trebuie să se realizeze o configurare explicită a conceptelor și noțiunilor folosite în noua reglementare, care au un alt înțeles decât cel comun, pentru a se asigura astfel înțelegerea lor corectă și a se evita interpretările greșite. Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza Rotaru împotriva României, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei, par.59).

Prin art. 269 alin. (4) se creează o imunitate absolută pentru reprezentanții autorităților executive, legislative sau judiciare, imunitate care, în mod evident, ar trebui limitată doar la aspecte privind oportunitatea emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative, interpretarea și aplicarea actelor normative, respectiv aprecierea probelor și încadrarea juridică a faptelor. Obligația martorului de a declara adevărul este prevăzută de lege, este o obligație personală și netransferabilă. Infracțiunea de favorizare a infractorului este comisă cu intenție directă, calificată de un scop, context în care „mărturia depusă în cadrul unei proceduri judiciare” în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate nu poate constitui o cauză de înlăturare a caracterului penal al faptei.

Astfel, dispozițiile propuse sunt de natură să încurajeze actele de corupție la nivelul demnitarilor și magistraților și să aibă repercusiuni grave asupra procesului de legiferare și de justiție, vulnerabilizând cele trei puteri fundamentale în stat: legislativă, executivă (în componenta emiterii de acte normative) și judecătorească.

Prin urmare, art. 269 alin. (4) este de natură a afecta activitatea și imaginea publică a autorităților statului și contravine principiului statului drept și principiului supremației Constituției și a obligativității respectării legilor, consacrate de art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală, și vulnerabilizează încrederea cetățenilor în autoritățile statului.

De asemenea, dispozițiile art. 269 alin. (4) lit. b) și c), prin eliminarea răspunderii penale pentru o serie de fapte comise în activitatea de justiție, încalcă principiul aflării adevărului, *„adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, și principiul dreptății, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept”* (Decizia nr. 54/2009), precum și dispozițiile constituționale referitoare la rolul Ministerului Public în apărarea ordinii de drept, prevăzute la art. 131 alin. (1) din Constituție.

Dispozițiile art. 269 alin. (5) și (6) introduse prin propunerea legislativă încalcă art.1 alin.5 din Constituție, în componenta referitoare la previzibilitate, claritate și precizie. Textele formulate la alin. (5) și (6) nu sunt prevederi specifice Părții speciale a Codului penal. Există, de altfel, multe instituții teoretice care se aplică în procesul de interpretare a legii, dar care nu se regăsesc în definițiile și, în general, Partea generală a Codului penal.

Introducerea de cauze de limitare a răspunderii penale, cum este alin. (5), nu respectă art.1 alin. (3) privind statul de drept și separația puterilor, de vreme ce stabilirea elementelor specifice răspunderii penale în concret aparține organelor judiciare.

19. Art. I pct. 41, prin raportare la art. 273 alin. (4) din Codul penal

„(4) Nu constituie infracțiunea prevăzută la alin. (1) următoarele:

- a) refuzul de a face declarații prin care persoana se autoincriminează;
- b) refuzul de a declara în sensul solicitat de organele judiciare;
- c) modificarea și retractarea declarației care a fost dată prin exercitarea unor presiuni de orice fel asupra martorului;
- d) simpla divergență de mărturii în cadrul unui proces, dacă nu există probe directe din care să rezulte caracterul mincinos și de rea-credință al acestora.”

Cu privire la art. 273 alin. (4) lit. a), legiuitorul realizează o confuzie între calitățile de suspect/inculpat și martor. Astfel, se extinde dreptul la tăcere și cu privire la martori, deși atât jurisprudența CEDO, cât și Directiva (UE) 2016/343 acordă acest drept exclusiv persoanelor suspectate sau acuzate de săvârșirea de infracțiuni.

În plus, Codul de procedură penală prevede deja garanții suficiente pentru ca declarațiile date de martor să nu fie folosite împotriva sa, art. 118 dispunând că *„declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală*

anterioară”, astfel că unicul rezultat al noii reglementări va consta în îngreunarea semnificativă și nejustificată a obținerii de probe, și, pe cale de consecință, a aflării adevărului în cauză.

Prin urmare, considerăm că art. 273 alin. (4) lit. a) contravine exigențelor art. 1 alin. (3) din Constituție, care înglobează principiul adevărului, ca valoare supremă a statului de drept (Decizia nr. 54/2009), „*adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, și principiul dreptății, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept*”.

Cu privire la art. 273 alin. (4) lit. b) și c), apreciem că formularea acestora este neclară, în condițiile în care un Partea generală acoperă situațiile referitoare la eventuale abuzuri comise de organele judiciare, conferindu-le, în aceste situații, impunitate martorilor (ne referim, în special la incidența art. 24 și 25 Cod penal, referitoare la constrângerea fizică și constrângerea morală). Apreciam că sintagma „*presiuni de orice fel*” are vocația de a duce la situații absurde, precum exonerarea martorului de răspundere din cauza insistențelor depuse de organele judiciare pe lângă acesta pentru a spune tot ce știe cu privire la fapta care face obiectul procesului.

De asemenea, sintagma “caracterul mincinos și de rea-credință” este în sine o eroare logică, neputând exista caracter mincinos fără ca acesta să implice și rea credință. Simpla eroare nu implică rea voință, fiind în sine diferențiată tocmai prin această caracteristică de noțiunea de minciună. Prin urmare, formularea normei este neclară și poate conduce la interpretări absurde în practică, prin care s-ar putea încerca dovedirea caracterului de bună credință al unei declarații mincinoase.

Astfel, art. 273 alin. (4) lit. b) și c) încalcă principiul securității juridice, prevăzut la art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea normei.

În ceea ce privește dispozițiile art. 273 alin. (4) lit. d), care reglementează condiționarea infracțiunii de mărturie mincinoasă în cazul divergenței de mărturii de existența unor probe directe din care să rezulte caracterul mincinos și de rea-credință al acestora, se impune precizarea că aprecierea privind suficiența materialului probator pentru soluționarea cauzei este atributul instanței de judecată.

Astfel, art. 103 din Codul de procedură penală (aprecierea probelor) stabilește la alin. (1) că „Probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză.”, iar la alin. (2) „În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.”

Totodată, potrivit art. 4 alin. (2) din Codul de procedură penală „După administrarea întregului probatoriu, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.”

Prin urmare, considerăm aplicabile *mutatis mutandis* următoarele considerente reținute de Curte în Decizia nr. 54/2009: „*ignorându-se principiul independenței judecătorilor, prevăzut de art. 124 alin. (3) din Constituție, se elimină nu numai dreptul judecătorului de a aprecia dacă într-o situație concretă s-a adus o vătămare esențială a drepturilor procesuale ale părților, care să justifice neluarea în considerare a mijlocului de probă, dar și posibilitatea de a stabili valoarea acestuia și, implicit, de a stabili adevărul în cauză. Se încalcă astfel principiul aflării adevărului, adică dreptul la un proces echitabil al părții interesate în luarea în considerare a tuturor probelor administrate care contribuie la aflarea adevărului, și principiul dreptății, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție ca o valoare supremă a statului de drept.*”

20. Art. I pct. 42, prin raportare la art. 277 alin. (1)-(3) din Codul penal

„Art. 277. – (1) Divulgarea, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă, de către un magistrat sau un alt funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Dezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare în primă instanță a cauzei, de către un funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

(3) Dezvăluirea, fără drept, de informații dintr-o cauză penală, atunci când această interdicție este impusă de legea de procedură penală, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă. Dacă fapta este săvârșită de un magistrat sau de un reprezentant al organului de urmărire penală, pedeapsa se majorează cu jumătate.”

Având în vedere că faza de judecată este în principiu publică, după cum se statuează și la art. 127 din Constituție, apreciem că textul este constituțional doar în măsura în care mijloacele de probă sau înscrisurile oficiale nu au fost prezentate și dezbătute în fața instanței. Astfel, considerăm o interpretare contrară ar contraveni art. 30, 31 și 127 din Constituție, referitoare la libertatea de exprimare, dreptul la informație și, respectiv la caracterul public al dezbaterilor.

Textul nu respectă nici rigoarea predictibilității și clarității legii penale, aplicându-se *mutatis mutandis* motive considerentele din Decizia CCR nr.451/2016.În formularea aici criticată se trece la incriminarea unor fapte, deși acestea sunt susceptibile de sancționare disciplinară potrivit statutelor profesionale.Textul încalcă și art.1 alin. (5) din Constituție.

21. Art. I pct. 43, prin raportare la art. 277 alin. (3¹) și (3²) din Codul penal

„(3¹) Fapta funcționarului public care înainte de pronunțarea unei hotărâri de condamnare definitive se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca și cum aceasta ar fi fost condamnată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani. Dacă declarația se face în numele unei autorități publice, pedeapsa se majorează cu o treime.

(3²) Încălcarea dreptului la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și independent prin orice intervenție care afectează procesul de repartizare aleatorie a dosarelor, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.”

În Decizia nr. 392/2017, Curtea a reținut că,, *în exercitarea competenței de legiferare în materie penală, legiuitorul trebuie să țină seama de principiul potrivit căruia incriminarea unei fapte trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale, ghidându-se după principiul "ultima ratio". Cu alte cuvinte, Curtea a apreciat că, în materie penală, acest principiu trebuie interpretat ca având semnificația că legea penală este singura în măsură să atingă scopul urmărit (alte măsuri de ordin civil, administrativ, etc. fiind improprii în realizarea acestui deziderat), iar nu ca având semnificația că legea penală trebuie privită ca ultimă măsură aplicată din perspectivă cronologică. Mai mult, măsurile adoptate de legiuitor pentru atingerea scopului urmărit trebuie să fie adecvate, necesare și să respecte un just echilibru între interesul public și cel individual. Curtea a reținut că din perspectiva principiului "ultima ratio" în materie penală, nu este suficient să se constate că faptele incriminate aduc atingere valorii sociale ocrotite, ci această atingere trebuie să prezinte un anumit grad de intensitate, de gravitate, care să justifice sancțiunea penală.*”

În lumina considerentelor precitate, apreciem că introducerea acestei noi infracțiuni reprezintă o abatere disproporționată de la Directiva (UE) 2016/343, care nu impune și nici nu sugerează statelor membre o astfel de sancțiune, ci un comportament responsabil în legătură cu prezumția de nevinovăție în procesul penal. În plus, chiar și persoanele cu un statut oficial se bucură de libertatea de exprimare, iar lor le revine obligația de informare a publicului în legătură cu procedurile judiciare aflate pe rol și celelalte probleme de interes general ce pot face obiectul unor asemenea proceduri. Interdicția instituită în sarcina acestor persoane este vagă, generală și de natură să nască dificultăți de interpretare și de aplicare, suferind prin lipsa de previzibilitate și constituindu-se într-o măsură disproporționată cu scopul urmărit prin Directivă, inclusiv sub aspectul severității tipului de sancțiune, respectiv închisoarea.

De asemenea, semnalăm că potrivit considerentului 16 din Preambulul Directivei, „*Prezumția de nevinovăție ar fi încălcată în cazul în care declarații publice ale autorităților publice sau decizii judiciare, altele decât cele privind stabilirea vinovăției, se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca fiind vinovată, atât timp cât vinovăția persoanei respective nu a fost dovedită conform legii. Aceste declarații și decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată. Acest fapt nu ar trebui să aducă atingere actelor de urmărire penală care urmăresc să probeze vinovăția persoanei suspectate sau acuzate, cum ar fi rechizitoriul, și nici deciziilor judiciare în urma cărora produce efecte o hotărâre suspendată, cu condiția respectării dreptului la apărare. De asemenea, acest fapt nu ar trebui să aducă atingere hotărârilor preliminare de natură procedurală, luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente, care se întemeiază pe suspiciuni sau pe elemente de probă incriminatoare, cum ar fi deciziile de arest preventiv, cu condiția ca aceste hotărâri să nu se refere la persoana suspectată sau acuzată ca fiind vinovată. Înaintea luării unei hotărâri preliminare de natură procedurală, autoritatea competentă ar putea fi nevoită să verifice dacă există suficiente elemente de probă incriminatoare împotriva persoanei suspectate sau acuzate care să justifice hotărârea respectivă, iar hotărârea poate conține referiri la aceste elemente.*”

Or, din formularea textului, rezultă că funcționarul public va săvârși infracțiunea de compromitere a intereselor justiției inclusiv atunci când aduce la cunoștința publică faptul că o persoană este condamnată printr-o hotărâre nedefinitivă.

Prin urmare, dispozițiile art. 277 alin. (3¹) și (3²) contravin art. 1 alin. (5), art. 30 și 31 din Constituție.

De asemenea, plasarea art. 277 alin. alin. (3¹) și (3²) în cuprinsul Titlului IV – Infracțiuni contra intereselor justiției – afectează sistematizarea și coerența legislației penale, întrucât, prin conținut, obiectul juridic al infracțiunii constă în relațiile sociale referitoare la onoarea și demnitatea persoanei, și nu în cele referitoare la înfăptuirea justiției, astfel că se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

22. Art. I pct. 46, prin raportare la art. 290 alin. (3) din Codul penal

„(3) Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta, dar nu mai târziu de 1 an de la data săvârșirii acesteia.”

Textul încalcă art.1 alin. (3) și (5) din Constituție. Formularea este neclară deoarece s-ar putea interpreta că mituitorul se pedepsește dacă denunță după un an și o zi de la săvârșirea faptei, adică să inhibe orice tentație de a denunța. În foarte puține cauze denunțatorii anunță organele de urmărire penală imediat după consumarea infracțiunii, deoarece la acel moment sunt mulțumiți de folosul primit în schimb. Din practică s-a constatat că denunțurile se înregistrează când apar neînțelegeri între participanții la infracțiune sau când aceștia doresc să profite de cauze de reducere a pedepselor. Nu se explică rațiunea pentru care se dorește protejarea celor care au luat mită și garantarea faptului că, după trecerea a un an nu mai pot fi trași la răspundere.

Legislația penală trebuie să realizeze un echilibru așa încât nevoia societății de a trage la răspundere toate persoanele care au săvârșit infracțiuni să fie asigurată. Aceste prevederi intră în sfera legii penale mai favorabile și se aplică inclusiv cauzelor în curs, astfel încât toate dosarele aflate pe rolul instanțelor având ca obiect această infracțiune vor fi condiționate de formularea denunțului în termen de 1 an de la data săvârșirii faptei.

23. Art. I pct. 47, prin raportare la art. 291 alin. (1) din Codul penal

„Art.291.- (1) Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase materiale, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta, promisiune urmată de intervenția la acel funcționar pentru a îl determina să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.”

Doctrina este unanimă în a reține că materializarea intervenției și oferirea de beneficii funcționarului care îndeplinește atribuțiile vizate realizează infracțiunea de luare de mită. Deci, prin textul propus se creează un paralelism al reglementărilor.

Există pe rolul instanțelor dosare în care autorul a obținut și foloase nemateriale, astfel încât includerea condiției suplimentare ar putea avea ca efect dispunerea de soluții de achitare în toate dosarele cu care a fost sesizată instanța pentru săvârșirea acestei infracțiuni, inclusiv în situațiile unde s-au dispus deja condamnări definitive. Similar, vor fi adoptate soluții de clasare în dosarele aflate pe rolul organelor de urmărire penală având ca obiect infracțiuni de trafic de influență în care folosul este nematerial.

În forma actuală, indiferent de gravitatea încălcării legii, faptele de trafic de influență nu vor mai atrage răspunderea penală dacă folosul este nematerial. Spre exemplu, fapta de a trafica influența pentru a obține în schimb un loc eligibil pe lista de candidatură a unui partid, chiar dacă promisiunea a fost urmată de intervenție, nu va mai constitui infracțiune.

Or, o asemenea modificare legislativă nu respectă nevoia de a proteja în mod eficient valori sociale importante.

În plus, această modificare nu este o cerință a vreunei decizii a Curții Constituționale și, în plus, încalcă Convenția ONU ratificată de România care precizează că influența are ca scop „să obțină de la o administrație sau autoritate publică a Statului Parte un avantaj necuvenit” (indiferent că este patrimonial sau nepatrimonial).

Convenția ONU împotriva corupției precizează că influența are ca scop „să obțină de la o administrație sau autoritate publică a Statului Parte un avantaj necuvenit”. Conform Convenției Penală privind corupția, influența traficată are ca obiect luarea unei decizii de către funcționarul public sau celelalte persoane care pot săvârși infracțiunea de corupție pasivă.

Textul încalcă art.1 alin. (5) din Constituție.

24. Art. I pct. 49, prin raportare la art. 295 alin. (3) din Codul penal

„(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă. Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

Potrivit art. 159 alin. (1) din Codul penal, „Împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres”. Astfel, se poate constata că instituția împăcării părților, în concepția actualului Cod penal, nu este incidentă în privința infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă.

Pe cale de consecință, soluția normativă consacrată la art. 295 alin. (3) din Codul penal afectează sistematizarea și coerența legislației, cu consecința încălcării art. 1 alin. (5) din Constituție, referitor la principiul securității juridice.

25. Art. I pct. 50, prin raportare la art. 297 alin. (1) din Codul penal

„Art. 297. – (1) Fapta funcționarului public, aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu reglementate expres prin legi, ordonanțe de guvern sau ordonanțe de urgență, care refuză să îndeplinească un act sau îl îndeplinește prin încălcarea atribuțiilor astfel reglementate, a unor dispoziții exprese dintr-o lege, ordonanță de guvern sau ordonanță de urgență, în scopul de a obține pentru sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv, un folos material necuvenit și prin aceasta cauzează o pagubă certă și efectivă mai mare decât echivalentul unui salariu minim brut pe economie sau o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau juridice, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani sau amendă.”

Modificarea infracțiunii de abuz în serviciu, prevăzută de art. 297 din Codul penal, reprezintă în realitate o dezincriminare parțială a acestei infracțiuni, iar elementele introduse de legiuitor nu au legătură cu constituționalitatea normei:

- reducerea pedepsei la maxim 5 ani închisoare, alternativ cu amenda (de la 7 ani în forma tip prevăzută de art.297 din Codul penal și de la 14 ani în forma agravată prevăzută de art.13 ind. 2 din Legea nr. 78/2000);

- excluderea posibilității interzicerii unor drepturi, precum cel de a fi ales sau de a ocupa funcția care a facilitat săvârșirea infracțiunii, aspect ce nu este inserat în nicio decizie a Curții Constituționale și nu este justificat în nicio manieră de inițiatorul legii.

Reducerea limitelor de pedeapsă, având drept consecință reducerea termenelor de prescripție a răspunderii penale, nu este în vreun fel argumentată și nici dedusă din nevoi acute și actuale de ordin social. Dimpotrivă, numărul frecvent al acestor infracțiuni și continua încălcare a legii de persoane aflate în diferite funcții publice nu justifica o astfel de intervenție legislativă, care, pe lângă faptul că încurajează încălcarea legii penale, mulțumită relaxării condițiilor de incriminare, face posibilă apariția altui tip de abuz, săvârșit în afara unui folos material necuvenit pentru făptuitor sau apropiații acestuia, și prin care instituțiile din mediul public și privat pot fi practic devalizate.

Nu în ultimul rând, trebuie avut în vedere faptul că infracțiunea de abuz în serviciu este, de obicei, sesizată la o perioadă mai mare de timp de la săvârșire, fie în urma unor controale ale autorităților administrative, fie în urma constatării lor de noua conducere a instituției, astfel că există posibilitatea ca autoritățile judiciare să afle de existența infracțiuni după 1-5 ani de la săvârșirea acesteia.

Introducerea scopului calificat, ca element de tipicitate, prin inserarea sintagmei „în scopul de a obține un folos material patrimonial”, element ce nu este invocat în nicio decizie a Curții Constituționale, nu este în concordanță cu valoarea protejată de norma în discuție și nu are nicio justificare obiectivă, cauzarea unei pagube fiind suficientă pentru a califica fapta intenționată a funcționarului ca infracțiune.

Abuzul în serviciu a fost incriminat pentru a asigura apărarea relațiilor sociale privitoare la realizarea sarcinilor de serviciu în instituțiile publice, încălcarea dispozițiilor legale de către funcționarul public și producerea unei pagube fiind considerate suficient de grave pentru a fi în sfera de aplicare a dreptului penal.

Condiționarea existenței infracțiunii de obținerea folosului material patrimonial ar conduce la sancționarea unei fapte prin care, spre exemplu, funcționarul a obținut 2.000 de lei prin încălcarea dispozițiilor legale și nepedepsirea unei fapte prin care funcționarul a cauzat intenționat o pagubă de 1.000.000.000 de lei, dar nu a obținut niciun beneficiu propriu.

În plus, există posibilitatea ca funcționarul public să urmărească obținerea unui folos nepatrimonial prin săvârșirea infracțiunii, situație ce este exclusă de legiuitor prin modificarea adoptată. Date fiind condițiile actuale de incriminare, multe dintre faptele cu un grad sporit de pericol social vor scăpa incidenței legii penale.

Textul propus se îndepărtează și de la modelul european în materie, care face din existența scopului calificat de obținere a unui folos material necuvenit o condiție de agravare a răspunderii penale a făptuitorului, astfel încât, și dintr-o atare perspectivă, condițiile de incriminare introduse determină îndepărtarea și mai mult de politica internațională în domeniu, axată pe combaterea corupției și abuzului administrației.

Condiționarea obținerii folosului pentru „sine, soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv” și excluderea celei mai întâlnite forme a abuzului care presupune obținerea unui folos material (în prezent incriminat de Legea nr.78/2000) pentru altul sau prin persoane interpușe, nu a fost impusă de Curtea Constituțională. Dimpotrivă, dispozițiile art. 13 indice 2 din Legea nr.78/2000, în forma în care pedepsește și obținerea unui folos pentru un terț, au fost declarate constituționale, fără nicio rezervă.

Introducerea unei condiții referitoare la poziția subiectivă a făptuitorului față de beneficiarul produsului infracțiunii este de natură să restrângă, în mod nejustificat, aria de incidență a infracțiunii, prin excluderea oricăror persoane care s-ar afla în legături de interese cu făptuitorul, altele decât cele care au calitatea de soț, rudă sau afin până la gradul II inclusiv.

O astfel de condiție nu este impusă nici prin jurisprudența Curții Constituționale și nici nu este explicată prin expunerea de motive, de unde reiese că soluția legislativă este promovată cu altă motivație, după o concepție subiectivă, nedevoalată, fără a avea în vedere faptul că România și-a asumat, la nivel internațional (Convenția de la Merida), obligația de a sancționa astfel de fapte chiar în beneficiul unui terț și fără a lua în considerare că în prezent interpunerea unor persoane în lanțul infracțional, săvârșirea infracțiunilor prin utilizarea „oamenilor de paie” și urmărirea intereselor unor grupuri infracționale care în mod evident nu sunt legate prin relații de familie sunt modalități frecvente de comitere nu numai a abuzului în serviciu, ci și a altor tipuri de infracțiuni, precum luarea de mită, evaziunea fiscală, spălarea banilor etc.

Astfel, se ajunge la situația de a exclude din sfera aplicării legii penale acele fapte care se circumscriu noțiunii de abuz în serviciu, dar care au fost comise în beneficiul rudelor îndepărtate, în favoarea unui partener de afaceri, a unei societăți agreate, a unui grup de interes sau în interesul unei persoane care urmează la un moment să gratifice funcționarul public în numerar, spre exemplu, fără a se putea stabili legătura cu infracțiunea de abuz.

Forma adoptată de legiuitor se confundă (se suprapune parțial) cu dispozițiile art. 301 din Codul penal, care interzic, fără a fi necesară încălcarea unei dispoziții legale, luarea unor decizii sau atribuirea contractelor de către funcționar membrilor de familie enumerați și în cuprinsul art. 297 din Codul penal. Mai mult, pedeapsa pentru cele două infracțiuni are un maxim identic, de 5 ani închisoare și, în mod surprinzător, în cazul în care funcționarul nu încalcă legea (adică o gravitate socială mai mică) și sunt incidente doar dispozițiile art. 301 din Codul penal, interzicerea drepturilor pe o perioadă de 3 ani este obligatorie.

Într-o explicație practică, dacă un funcționar public atribuie un contract societății conduse de fiica sa, fără o încălcare a unei dispoziții exprese a legii în baza căreia atribuie contractul, acesta riscă o pedeapsă de până la 5 ani și interzicerea unor drepturi (conflict de interese). Dacă același funcționar chiar încalcă dispozițiile legale și atribuie contractul societății fiicei sale fără ca societatea să îndeplinească condițiile legale specifice încheierii acelui contract (abuz în serviciu), riscă aceeași pedeapsă, fără însă a-i fi interzise niciun fel de drepturi.

Or, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că autoritatea legiuitoare are „obligația de a edicta norme care să respecte trăsăturile referitoare la claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate” (de exemplu, decizia nr. 562 din 19 septembrie 2017, decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, decizia nr. 743 din 2 iunie 2011 și decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012).

Analiza comparativă a conținutului celor două infracțiuni crează premisa legală a unei duble incriminări pentru o singură faptă. Existența paralelismului legislativ este interzis prin dispozițiile legale referitoare la tehnica legislativă. În acest sens art.16 alin.(1) din Legea 24/2000 dispune: *„în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere”*.

Instanța de control constituțional a constatat în decizia nr. 61 din 13 februarie 2018 că, „deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare” (a se vedea și decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, și Decizia nr. 445 din 16 septembrie 2014).

În mod concret, prin decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, decizia nr. 61 din 7 februarie 2017 sau decizia nr. 612 din 3 octombrie 2017, Curtea Constituțională a sancționat paralelismul legislativ, constatând încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție.

Prin modificarea elementului material din „neîndeplinirea unui act” în „refuzul de a îndeplini un act” sunt excluse toate acele situații în care funcționarul public lasă în nelucrare un act ce trebuia îndeplinit, dar nu își exprimă refuzul explicit sau nu îi este solicitată o astfel de atitudine, mai ales în cazul în care funcționarul public este conducătorul instituției, caz în care ne-am putea imagina că sfera persoanelor care i-ar putea solicita să exprime intenția de a nu îndeplini actul este foarte restrânsă.

Prin Decizia nr. 619/2016, Curtea Constituțională a apreciat că legiuitorul are competența de a incrimina fapte care prezintă o amenințare la adresa valorilor sociale ocrotite prin textul Constituției, expresie a caracterului de stat de drept și democratic, sau de a dezincrimina infracțiuni atunci când nu se mai justifică necesitatea folosirii mijloacelor penale, însă este evident că marja de apreciere a acestuia nu este una absolută (a se vedea și Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014). Astfel, măsurile de politică penală trebuie să fie promovate în respectul valorilor, exigențelor și principiilor consacrate prin Constituție și asumate în mod expres și neechivoc de către Parlament.

De aceea, Curtea Constituțională subliniază permanent în deciziile sale faptul că „incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale” (Decizia nr. 683 din 19 noiembrie 2014 și, ad similib, Decizia nr.54 din 24 februarie 2015).

Tot în același sens, Curtea a subliniat că marja de apreciere a legiuitorului, atunci când pune în discuție limitarea unui drept constituțional, în speță art. 23 din Constituție (Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, paragraful 23), sau nesancționarea încălcării unor relații sociale ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului

de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială este una limitată, fiind supusă unui control strict al Curții Constituționale (Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014).

În ceea ce privește Convenția de la New York privind combaterea corupției, în mod evident, reglementarea abuzului în serviciu trebuie să aibă în vedere obligația asumată de România prin ratificarea Convenției Națiunilor Unite privind combaterea corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și ratificată prin Legea nr. 365/2004.

Decizia nr. 2008/801/CE a Consiliului UE din 25 septembrie 2008 privind încheierea, în numele Comunității Europene, a Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, a avut scopul de a angaja Comunitatea prin instrumentul de confirmare oficială. Rezultă că respectarea acestei Convenții se analizează nu numai din prisma obligativității sale în dreptul intern, ci și din prisma respectării obligațiilor României în calitate sa de stat membru UE.

Art. 19 din Convenție are următorul conținut:

„Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate”.

Conform art. 3 par. 2 din Convenție: „În scopurile aplicării prezentei convenții, nu este necesar, în afara dispozițiilor contrare, ca infracțiunile stabilite conform acesteia, să cauzeze o daună sau un prejudiciu patrimonial statului”. Prin urmare, se exclude ideea aplicării de plano a unui prag valoric.

Convenția stabilește un standard general minim, și nu un standard maxim în incriminarea faptelor de natură penală.

Potrivit art. 5 al Convenției: „1. Fiecare stat parte elaborează și aplică sau are în vedere, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, politici de prevenire a corupției eficiente și coordonate care favorizează participarea societății și care reflectă principiile de stat de drept, buna gestiune a problemelor politice și bunurile publice, de integritate, transparență și responsabilitate. 2. Fiecare stat parte se străduiește să pună la punct și să promoveze practici eficiente pentru prevenirea corupției”.

Prin restrângerea sferei persoanelor care pot beneficia de folosul realizat în urma săvârșirii faptei ilegale sunt nesocotite dispozițiile art. 11 alin. 1 din Constituție: "Statul Român se obliga să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte".

România a ratificat la data de 15.09.2004 Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, iar la art. 19 se menționează "Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate."

Textul de lege adoptat nesocotește obligațiile asumate de România prin semnarea Convenției, restrângerea sferei persoanelor beneficiare ale folosului obținut doar la persoana faptuitorului și a sotului sau a unei rude sau afin până la gradul II inclusiv este în contradicție cu textul convenției.

Există mai multe tipuri de cauze CEDO împotriva României în care s-a făcut referire la infracțiunea de abuz în serviciu, fără a se fi constatat vreo încălcare.

Astfel, în cauza Teodor Octavian Tripon c. României (cererea nr. 27062/04, decizia de inadmisibilitate din 7 februarie 2012) sau în cauza Andrei Ioan Leș c. României (cererea nr. 28841/09, decizia de inadmisibilitate din 13 septembrie 2016) , s-a constatat că prin condamnarea petenților pentru o astfel de infracțiune nu li s-au încălcat drepturi sau libertăți fundamentale (fără a se fi invocat însă și art. 7 din Convenție).

În alte cauze, Curtea a considerat că sancțiunile penale aplicate funcționarilor publici (în cadrul cărora se regăsesc și cele pentru infracțiunea de abuz în serviciu) pot constitui remedii în dreptul intern în cazul în care au loc încălcări de către aceștia ale drepturilor și libertăților fundamentale. Spre exemplu, în cauza Șerban c. României (cererea nr. 11014/05, hotărârea din 12 ianuarie 2012) sau în cauza Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu c. României (cererea nr. 47848/08, hotărârea din 17 iulie 2014) , care priveau încălcarea de către statul român a dreptului la viață, curtea a considerat că puteau reprezenta remedii în dreptul intern (în respectarea obligației pozitive a statului de a desfășura o anchetă efectivă) urmărirea și sancționarea unor funcționari publici pentru abuz în serviciu sau neglijență în serviciu.

Într-o altă cauză, Adrian Năstase c. României (cererea nr. 80563/12, decizia de inadmisibilitate din 18 noiembrie 2014) , în analiza capătului de cerere întemeiat pe art. 7 din Convenție (legat strict de modalitatea de calcul al termenului de prescripție a răspunderii penale), Curtea Europeană a statuat că „în speță, legea aplicată reclamantului îndeplinea condiția de „previzibilitate” în sensul art. 7 din Convenție” (par. 114).

Textul încalcă art.1 alin. (3) și (5) din Constituție.

26. Art. I pct. 51, prin raportare la art. 297 alin. (2) din Codul penal

„(3) Dispozițiile alineatelor (1) și (2) nu se aplică în cazul elaborării, emiterii și aprobării actelor adoptate de Parlament sau Guvern.”

Prin modificarea introdusă de prezentul text sunt afectate valori sociale protejate de Constituția României, prin nesancționarea încălcării unor relații sociale ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială.

Conform prevederilor art. 11 alin. (1) din Constituție, "Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte." Astfel, ratificând sau aderând la convențiile internaționale menționate în prealabil, statul român și-a asumat obligația de a respecta și transpune întocmai prevederile internaționale în dreptul său intern, și anume obligația de a incrimina corupția activă și corupția pasivă (Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014). Astfel cum s-a reținut de către Curtea Constituțională în aceeași decizie, „potrivit art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, respectarea Constituției este obligatorie, de unde rezultă că Parlamentul nu-și poate exercita competența de incriminare și de dezincriminare a unor fapte antisociale, decât cu respectarea normelor și principiilor consacrate prin Constituție”.

27. Art. I pct. 52, prin raportare la abrogarea art. 298 din Codul penal

Se încalcă art. 1 alin. (3) și alin. (5) din Constituție, fiind necesară sancționarea faptelor antisociale savarsite de functionari publici, chiar și din culpă, considerate mai grave prin prisma funcției publice ocupate.

Sunt afectate alte valori sociale protejate de Constituția României prin nesancționarea încălcării unor relații sociale, ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială.

Nevoia protejării acestor valori este menționată și în decizia CCR nr. 518/2017:

“25. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține, dintr-o perspectivă istorică, faptul că infracțiunea de neglijență în serviciu a fost incriminată, pentru început, în art. 242 din Codul penal din 1936, publicat în Monitorul Oficial al României, nr. 65 din 18 martie 1936, titlul III - "Crime și delictе contra administrației publice", capitolul I - "Delictе săvârșite de funcționarii publici", secțiunea a III-a - "Neglijența în funcțiuni". În

forma inițială, art. 242 din Codul penal din 1936 incrimina neglijența în funcțiuni numai pentru gestionari, avea ca obiect apărarea patrimoniului public și prevedea că "Funcționarul public care, prin neglijență, neprevădere sau ușurință în supraveghere sau paza banilor, valorilor, actelor sau oricăror lucruri ce i-au fost încredințate, în virtutea funcțiunii sale, va fi pricinuit sustragerea sau distrugerea lor, comite delictul de neglijență în funcțiune și se pedepsește cu închisoare corecțională de la 3 luni la un an și amendă de la 2.000 la 5.000 lei." Ulterior, această incriminare a fost extinsă pentru toți funcționarii publici, dispozițiile art. 242 din Codul penal din 1936 fiind modificate succesiv prin Decretul nr. 192/1950, publicat în Buletinul Oficial nr. 67 din 5 august 1950, prin Decretul nr. 202/1953, publicat în Buletinul Oficial nr. 15 din 14 mai 1953, și prin Decretul nr. 318/1958, publicat în Buletinul Oficial nr. 27 din 21 iulie 1958. După modificarea art. 242 din Codul penal din 1936, prin Decretul nr. 212/1960, publicat în Buletinul Oficial nr. 8 din 17 iunie 1960, titlul secțiunii III - "Neglijența în funcție" a capitolului I, titlul III al Codului penal din 1936, a fost înlocuit cu "Neglijența în serviciu", pentru a se pune de acord titlul secțiunii cu denumirea infracțiunii, iar textul prevedea că "Încălcarea de către un funcționar a îndatoririlor de serviciu, prin neîndeplinirea lor sau greșita lor îndeplinire, săvârșită din culpă și în mod repetat sau chiar numai o singură dată dar prezentând un caracter grav, constituie infracțiunea de neglijență în serviciu dacă: 1. a cauzat o tulburare bunului mers al unității obștești sau o vătămare intereselor legale ale cetățenilor, sau 2. a cauzat în mod direct o pagubă avutului obștesc. Neglijența în serviciu care avut vreuna dintre urmările arătate în alin. 1 pct. 1 se pedepsește cu închisoare corecțională de la o lună la 2 ani sau amenda de la 300-1.000 lei. Neglijența în serviciu care a avut urmările arătate în alin. 1 pct. 2 se pedepsește, în raport cu valoarea pagubei produse, după cum urmează: a) până la 20.000 lei inclusiv, de la 1 lună la 1 an închisoare corecțională; b) 20.000-50.000 lei inclusiv, 1-4 ani închisoare corecțională; c) peste 50.000 lei, 4-7 ani închisoare corecțională și interdicție corecțională de la 1-3 ani. Neglijența în serviciu care a avut urmare o catastrofă se pedepsește cu închisoare corecțională de la 7-10 ani, confiscarea parțială sau totală a averii și interdicție corecțională de la 1-6 ani. Catastrofa constă în distrugerea sau degradarea unor mijloace de transport în comun de mărfuri sau persoane, ori a unor instalații sau lucrări importante și care a avut urmări deosebit de grave sau a provocat pierderi de vieți omenești ori vătămarea gravă a unor persoane. În cazurile de neglijență în serviciu, instanța va putea pronunța și destituirea din funcție".

26. Așadar, Curtea constată că, după modificarea din 1960, art. 242 din Codul penal din 1936 prevedea că urmarea imediată a infracțiunii de neglijență în serviciu constă într-o "tulburare a bunului mers al unității sau o vătămare a intereselor legale ale cetățenilor", fiind reglementată și condiția ca fapta să fie repetată ori să aibă caracter grav pentru a realiza conținutul infracțiunii, în cazul pagubei cauzate avutului obștesc, pedeapsa fiind stabilită în raport cu valoarea pagubei produse. De asemenea, tot în Codul penal din 1936, au fost incriminate, separat, și alte infracțiuni de neglijență cu caracter special, respectiv neglijența în efectuarea supravegherii executării contractelor de furnituri, neglijența în administrarea și gestionarea bunurilor aparținând unităților obștești, neglijența care a avut ca urmare pieirea vitelor la o gospodărie agricolă de stat sau la o cooperativă agricolă de producție.

27. Codul penal român din 1969, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, incrimina neglijența în serviciu în art. 249, potrivit căruia "1. Încălcarea din culpă, de către un funcționar public, a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă s-a cauzat o tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 sau o pagubă patrimoniului acesteia ori o vătămare importantă intereselor legale ale unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă. 2. Fapta prevăzută în alin. 1, dacă a avut consecințe deosebit de grave, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 10 ani.", iar Codul penal în vigoare, în art. 298, stabilește, în mod parțial similar în ceea ce privește elementul material al laturii obiective și al urmărilor infracțiunii de neglijență în serviciu, că "Încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă."

28. Curtea reține că rațiunea incriminării faptei de neglijență în serviciu este similară celei pentru care este incriminat abuzul în serviciu, diferența între cele două infracțiuni distingându-se la nivelul laturii subiective - intenția în cazul abuzului în serviciu, respectiv culpa cu prevedere (ușurința)/culpa fără prevedere sau simplă (neglijența) în cazul infracțiunii de neglijență în serviciu. Latura obiectivă a infracțiunii de neglijență în serviciu este formată, ca și la infracțiunea de abuz în serviciu, din elementul material, însoțit de o cerință esențială, urmarea imediată și legătura de cauzalitate dintre activitatea ilicită și rezultatul produs. Curtea reține, de asemenea, că elementul material al laturii obiective al

infracțiunii de neglijență în serviciu presupune încălcarea din culpă a unei îndatoriri de serviciu de către un funcționar public sau de către o altă persoană încadrată în muncă (în cazul variantei atenuate prevăzute de art. 308 din Codul penal) prin cele două modalități normative, respectiv "neîndeplinirea" ori "îndeplinirea defectuoasă" a acesteia."

Prin urmare, este necesară incriminarea ambelor fapte pentru a se materializa eficient protejarea valorilor sociale.

28. Art. I pct. 53, prin raportare la art. 308 alin. (2) și (4) din Codul penal

"(3) Dacă infracțiunile prevăzute la art. 295 și 297-300 au produs un prejudiciu material, iar făptuitorul acoperă integral prejudiciul cauzat, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, limitele prevăzute la alin. (2) se reduc la jumătate.

(4) Dispozițiile alin. (3) se aplică tuturor persoanelor care au comis împreună una dintre faptele prevăzute de alin. (1), indiferent dacă plata a fost efectuată doar de unul sau o parte dintre aceștia."

Se încalcă art. 1 alin. (3) și alin. 5 din Constituție, dar și art. 16 alin. 1 din Constituție: „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

Or, ceilalți făptuitori ar fi privilegiați în raport cu persoana care a achitat integral prejudiciul cauzat, din moment ce nu se află pe poziții de egalitate, ci li se acordă un avantaj legal fără să achite nicio sumă de bani. Pentru egalitate în fața legii, ar trebui ca fiecare dintre aceștia să facă dovada achitării propriei cote din prejudiciu către cel care a făcut singur plata prejudiciului integral (pentru care toți răspund solidar), existând drept de regres în funcție de contribuția fiecăruia la producerea prejudiciului.

Alin. 4 al textului nu este corelat cu dispozițiile de reducere a pedepsei stipulate în alte legi (ex.: Legea nr.241/2005). Deosebirile se referă la momentul acoperirii pagubei, sfera de aplicare a cauzei de reducere a pedepsei.

Textul încalcă art.1 alin. (5) din Constituție în componenta referitoare la previzibilitate, claritate si precizie.

29. Art. I pct. 62, prin raportare la art. 367 alin. (6) din Codul penal

“(6) Prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat, format din 3 sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material. Nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului. Prin infracțiune gravă se înțelege oricare dintre infracțiunile prevăzute de art. 223 alin. (2) din Codul de procedură penală, precum și acelea pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani.”

Textul încalcă art.1 alin. (5) din Constituție în componenta referitoare la previzibilitate, claritate și precizie. Expresia „prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat” este neclară, termenii de organizat și structurat sunt sinonime, astfel că nu se poate previziona ce a intenționat legiuitorul să incrimineze. De asemenea, sintagma „structurat” poate fi interpretată ca o condiție obligatorie pentru reținerea ca infracțiune să existe o anumită organizare formală a grupului. Or, în realitate, nu numai că o formalizare este arareori întâlnită, dar proba acesteia se poate dovedi imposibilă, activitatea infracțională organizată nefiind cunoscută pentru birocrăție internă. În asemenea cazuri, deși activitatea infracțională va avea loc, prin prisma faptului că nu există dovezi cu privire la organizarea formală a grupului, fapta va putea scăpa nepedepsită.

De asemenea, apreciem că introducerea unei condiții suplimentare legate de urmărirea unui beneficiu material este nejustificată și intră în contradicție cu textele constituționale indicate mai sus. Astfel, este posibil ca grupul să fie constituit în vederea comiterii unor infracțiuni foarte grave, spre exemplu infracțiunea de omor, dar fără a se urmări obținerea unui beneficiu material. În astfel de situații nu se mai protejează relațiile sociale ocrotite prin acest text.

În drept, ne întemeiem sesizarea atât pe dispozițiile art. 133, alin. (3) din Regulamentul Camerei Deputaților, cât și pe dispozițiile art. 15 , alin 1 și 2 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

TABEL cu semnături sesizării la
CURTEA CONSTITUTIONALĂ A LEGII PENTRU MODIFICARE
ȘI COMPLETAREA LEGII NR. 286/2009 PRIVIND CODUL PENAL,
PRECUM ȘI A LEGII NR. 78/2000 PENTRU PREVENIREA, DESCOPERIRE
ȘI SANCTIONAREA FAPTELOR DE CORUPȚIE (PLX nr. 406/2018)

Nr. Crt.	Nume prenume	Semnatura
1.	Raluca Turcom	
2.	Glutică Bogdan Iulian	
3.	Adela Iona Cristea	
4.	LUCIAN BODE	
5.	SOVĂILĂ CĂTĂLIN	
6.	Fodor Angelica	
7.	LEOREANU LAURENȚIU DAN	
8.	CERȘA ROM	
9.	ANDRONACHE GABRIEL	
10.	ROMAN FIODIN	
11.	GUJU VASILE	
12.	PĂCĂRI CLAUDIU	
13.	GIUGEA NICOLAE	
14.	BICA DĂNUȚ	
15.	Georghe Timol	
16.	Lungu Radu	
17.	Chibea Gavrilă	
18.	SORIN-DAN MOLDOVAN	
19.	Stamatiu Florin	
20.	ROMANUȚIU CRISTIAN	

21.	Heius Lucian
22.	VILCEANU DAN
23.	NICOARA ROMEO
24.	POPESCU PAVEL
25.	Bodea Marius
26.	IONITA ANTONETA
27.	BUHAR SORIN
28.	OLAR CORNELIU
29.	Mara Mares
30.	CHERCHES VIORICA
31.	MARA CALISTA
32.	OROS M. ADRIAN
33.	CRISTIAN BUCAN
34.	ROBERTA AVASTASE
35.	IVAGAR COZMIANCIU
36.	VARGA VAFICE
37.	Trăile Cornelia
38.	VARBA GLAD
39.	Robert SIGHIARTAU
40.	Aidan Raebchi
41.	Balan Ivan
42.	PRISCA RAZVAN
43.	Scheleau Gheorghe
44.	Dobze Viatai Paul

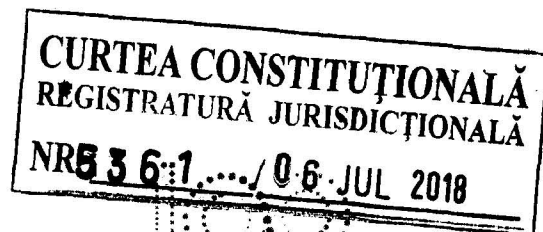
45.	Voicu Diana Alexandru
46.	PACAR IONEL
47.	Chereches Florica
48.	Stefan Ion
49.	Papescu Virgil
50.	Alexe Costel
51.	BOGDAN GHEORGHIU
52.	Preda Cezar
53.	BEN-ONI ARDELEAN -PNL
54.	NOBACU NICOLAE -PNL
55.	Jonescu George
56.	PIRBA MARIANA -PNL
57.	Firsi George - PNL
58.	Stefan Gigel
59.	STOIE IONUT
60.	Adriana Sofia
61.	Mihailescu Dumitru
62.	RODOL
63.	Daniel Gherghel
64.	Oprescu Dumitru
65.	Boroiu Daniel Robert
66.	COLEA NICOLAE
67.	SITTERLI Dorian -IOAM

[illegible]

NR.	DEPUTAT	SEM/NATURĂ	PARTID
1.	BARNA ILIE-DAN		USR
2.	BENGA TUDOR-VLAD		USR
3.	BOTEZ MIHAI-CĂTĂLIN		USR
4.	BULAI IULIAN		USR
5.	CHICHIRĂU COSETTE-PAULA		USR
6.	COSMA LAVINIA-CORINA		USR
7.	DAN NICUȘOR-DANIEL		Afiliat USR
8.	DEHELEAN SILVIU		USR
9.	DOBROVIE MATEI-ADRIAN		USR
10.	DRULĂ CĂTĂLIN		USR
11.	DURUȘ VLAD-EMANUEL		USR
12.	GHINEA CRISTIAN		USR
13.	ION STELIAN-CRISTIAN		USR
14.	IURIȘNIȚI CRISTINA-IONELA		USR
15.	LUPESCU DUMITRU		USR
16.	MOȘTEANU LIVIU-IONUȚ		USR
17.	NĂSUI CLAUDIU-IULIUS-GAVRIL		USR
18.	POP RAREȘ-TUDOR		USR
19.	POPESCU NICOLAE-DANIEL		USR
20.	PRISNEL ADRIAN-CLAUDIU		USR
21.	PRUNĂ CRISTINA-MĂDĂLINA		USR
22.	RĂDULESCU DAN-RĂZVAN		USR
23.	RODEANU BOGDAN-IONEL		USR
24.	SEIDLER CRISTIAN-GABRIEL		USR
25.	STANCIU-VIZITEU LUCIAN-DANIEL		USR
26.	UNGUREANU EMANUEL-DUMITRU		USR
27.	VLAD SERGIU-COSMIN		USR
28.	ZAINEA CORNEL		USR
29.	BÎZGAN-GAYRAL OANA-MIOARA		Neafiliat
30.	DOHOTARU ADRIAN-OCTAVIAN		Neafiliat

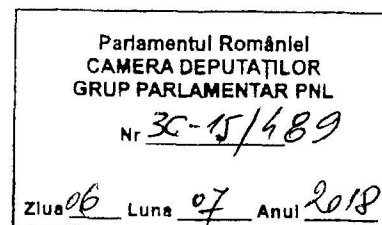

Parlamentul României
Camera Deputaților

Către,

Curtea Constituțională a României

Referitor la:

Sesizarea la Curtea Constituțională cu privire la *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (PL-x nr. 406/2018)*, înregistrată la Secretariatul General al Camerei Deputaților cu nr. 2/6753 din 5.07.2018.

Prin prezenta, vă aducem la cunoștință faptul că, **din eroare**, la paginile 4, 5 și 6 ale mai-sus menționatei sesizări a fost tehno-redactat „Legea 406/2018” în loc de „Propunerea legislativă nr. 406/2018”.

În consecință, la paginile 4, 5 și 6 în loc de „Legea nr. 406/2018” se va citi „Propunerea legislativă (PL x.) nr. 406/2018.

Vă mulțumesc pentru înțelegere!

